
Tematická analytická východiska pro Integrovanou strategii rozvoje Brněnské metropolitní oblasti **2028+**

Brněnská
metropolitní
oblast

B | R | N | O

Obsah

ÚVODNÍ KONTEXT	3
1. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA A OBYVATELSTVO	5
1.1. Popis území	5
1.2. Charakteristika správní a sídelní struktury	6
1.3. Vývojové trendy sídel v BMO	7
1.4. Charakteristika obyvatelstva	8
1.5. Vývoj a prostorové vzorce migrace	10
1.6. Národnostní struktura	14
1.7. Věková a vzdělanostní struktura	15
1.8. Odhad populačního vývoje	17
1.9. Přítomné obyvatelstvo dle dat mobilních operátorů	21
1.10. Výsledky vlastní analýzy funkčního začlenění obcí do BMO (tzv. metropolitní index)	23
1.11. Závěry, širší kontexty a doporučení	25
2. METROPOLITNÍ MOBILITA	27
2.1. Role mobility ve fungování BMO	27
2.2. Systém veřejné hromadné dopravy (Charakteristiky IDS JMK)	30
2.3. Systém(y) individuální dopravy (Automobilita)	33
2.4. Cyklistická doprava	37
2.5. Širší kontexty	39
2.6. Závěry a doporučení	40
3. BYDLENÍ V BMO	42
3.1. Rezidenční výstavba a stavebnictví	42
3.2. Základní charakteristika bytového fondu	44
3.3. Vlastnické poměry a jejich vývoj v čase	47
3.4. Ceny bytů a domů v BMO	49
3.5. Dostupné a sociální bydlení	52

3.6.	Komerční výstavba	53
3.7.	Širší kontexty	66
3.8.	Závěry a doporučení	68
4.	KONKURENCESCHOPNOST	70
4.1.	Pracovní trh	70
4.2.	Ekonomické subjekty	73
4.3.	Lokální HDP	77
4.4.	Nezaměstnanost	78
4.5.	Věda, výzkum, inovační prostředí	81
4.6.	Pracovní síla v oblasti vědy, výzkumu a inovací	83
4.7.	Širší kontexty	84
4.8.	Závěry a doporučení	85
5.	ZDRAVOTNICTVÍ A SOCIÁLNÍ PÉČE	87
5.1.	Zdravotnictví	87
5.2.	Prostorová dimenze demografického stárnutí	87
5.3.	Zajištění základních zdravotních služeb v rámci BMO – primární péče a lékárenská síť	90
5.4.	Lůžková péče	92
5.5.	Péče v zařízení sociálních služeb	94
5.6.	Širší kontexty	98
5.7.	Závěry a doporučení	99
6.	VZDĚLÁVÁNÍ	100
6.1.	Předškolní vzdělávání	100
6.2.	Základní vzdělávání	102
6.3.	Středoškolské vzdělávání	103
6.4.	Vysokoškolské vzdělání	106
6.5.	Širší kontexty	106
6.6.	Závěry a doporučení:	107

7. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	109
7.1. Klima – identifikace rizik a jejich prognózy	109
7.2. Teplota povrchu a tepelný ostrov města	115
7.3. Znečištění ovzduší	116
7.4. Voda	118
7.5. Krajina a sídla	122
7.6. Energetika	130
7.7. Odpadové hospodářství	136
7.8. Širší kontexty, závěry a doporučení	142
8. TURISMUS A TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU V BMO	144
8.1. Turismus a charakteristika turistických oblastí	144
8.2. Akce v Brně a zázemí	145
8.3. Turistické charakteristiky jednotlivých oblastí	148
8.4. Trávení volného času v BMO	149
8.5. Možnosti neformálního vzdělávání	152
8.6. Širší kontexty	153
8.7. Závěry a doporučení:	154
9. HORIZONTÁLNÍ TÉMA	155
9.1. Prostorový kontext BMO z pohledu národní úrovně	155
9.2. Výsledky Vize prostorového rozvoje BMO	159
9.3. Dotazníkové šetření mezi starostkami a starosty obcí BMO	167
9.4. Závěry a doporučení	170
10. INTEGRACE TÉMAT A VÝCHODISEK	171
10.1. Rámcové shrnutí analytických výstupů	171
10.2. Identifikace průřezových témat	171

Úvodní kontext

Dokument Tematických analytických východisek BMO 2028+ slouží jako jeden z důležitých analytických vstupů pro tvorbu Integrované strategie Brněnské metropolitní oblasti 2028+. Aby bylo možné co nejlépe identifikovat a dále rozpracovat témata a opatření k další strategické práci, je nejprve nutné vytyčit a analyzovat problémové okruhy a potenciály území BMO.

Tematická analytická východiska BMO 2028+ slouží jako jeden z nástrojů pro identifikaci těchto problémových okruhů a potenciálů, a to na základě podrobné datové analýzy, interpretace a vhodné vizualizace se zohledněním širších vztahů a vývojových trendů (časových řad) na území Brněnské metropolitní oblasti. Nejde tedy o popisný dokument ani o statistickou datovou ročenku, ale o komplexní, datově podložené interpretované analytické závěry a doporučení k další strategické práci.

Pro zpracování dokumentu byla k jednotlivým tématům a ukazatelům využita vždy nejaktuálnější dostupná data, často ilustrovaná vývojovou časovou řadou, případně budoucí projekcí.

Časový horizont zpracování dokumentu je jaro 2026.

Dokument neprošel jazykovou ani stylistickou korekturou.

Zpracovatelský tým:

Geografický ústav MU

- doc. Mgr. Ondřej Mulíček, Ph.D.
- Mgr. Jiří Malý, Ph.D.
- RNDr. Ondřej Šerý, Ph.D.
- Mgr. et Mgr. Marek Lichter, Ph.D.

Oddělení řízení ITI a metropolitní spolupráce MMB

- Mgr. Matouš Čanda
- Mgr. Kristína Ďuratná
- Ing. Petr Šašinka, Ph.D.
- Mgr. et Mgr. Eva Matulová
- Ing. Zdeněk Dvořák
- Ing. Soňa Raszková

Struktura dokumentu a výběr témat

Dokument je rozdělen do osmi tematických oblastí a je doplněn o **úvodní kapitolu základních charakteristik BMO a o závěrečnou syntetizující kapitolu**.

Výběr témat pro dokument vycházel jednak z dosavadních zkušeností s metropolitními tématy pokrytými strategií BMO a jejich implementací (témata, jež přesahují katastr jednotlivých obcí a jejichž řešení vyžaduje komplexní meziobecní přístup), jednak byl výběr rozšířen o další relevantní témata, aktuální trendy a dostupná data (vysoké školství, výzkum a vývoj, klimatická změna aj.).

Každá tematická kapitola má následující strukturu:

NÁZEV TEMATICKÉ KAPITOLY

Název specifické podkapitoly

- Úvod do podkapitoly – úvodní vhled, východiska a komentář, charakteristika vývojových trendů
- Jednotlivé ukazatele a indikátory doplněné syntetizujícími grafy, tabulkami, mapami – textová interpretace těchto dat, nejenom jejich současný stav, ale vývoj v čase i s ohledem na budoucnost BMO, vysvětlení (popis, metodika sběru) složitějších ukazatelů (indexů)
- Širší kontexty – přesahy, prolnutí s jinými metropolitními tématy, zásadní souvislosti a determinanty, megatrendy
- Závěry a doporučení

1. Základní charakteristika a obyvatelstvo

1.1. Popis území

Brněnská metropolitní oblast (BMO) je organický funkční celek tvořený 184 obcemi zahrnující město Brno a jeho funkční zázemí. Jedná se o typický příklad monocentrické metropolitní oblasti. Město Brno zde zastává roli nejsilnějšího centra služeb, pracovních příležitostí, vzdělávání atd. V rámci České republiky je pak Brněnská metropolitní oblast jedním z nejvíce rozvíjejících se regionů, jehož vyvážený rozvoj je třeba systematicky koordinovat.

Území BMO je vymezeno na základě jednotné metodiky Ministerstva pro místní rozvoj z roku 2019, která byla postavena mj. na datech mobilních operátorů. Tato data identifikují přirozené funkční vazby na základě intenzity dojížděkových proudů mezi obcemi a času stráveného v Brně. Proudové dojížděky za práci, do škol či za službami zřetelně vyjadřují vztahy v rámci celé metropolitní oblasti.

Z fyzickogeografického pohledu leží území BMO na rozhraní České vysočiny a Západních Karpat. Jihovýchodní část BMO je tvořena úrodnými nížinami (Dyjsko-svratecký úval), zatímco severní část je hornatější a členitější. V jižní části BMO se tak nachází převážná většina zemědělského půdního fondu, zatímco severní část je charakteristická větším množstvím lesů. V BMO se nenachází žádná hora dosahující minimálně 600 m. n. m, nejvyšším bodem je Bukovec (596 m n. m.) v Dražanské vrchovině, nejnižším pak ústí řeky Svratky do

Obrázek 1: Administrativní mapa BMO

Novomlýnských nádrží (170 m n. m.). Mezi nejvýznamnější vodní toky v rámci BMO patří Svatka, Svitava, Litava či Jihlava. Největší vodní dílo BMO je Brněnská přehrada na řece Svatce. Další významnou vodní plochou jsou Pohořelické rybníky, které se rozkládají na jihu území BMO. Jejich součástí je také největší rybník BMO – Vrkoč. Jeho rozloha činí 156 hektarů a je také jedním z největších v České republice.

1.2. Charakteristika správní a sídelní struktury

Brněnská metropolitní oblast je součástí Jihomoravského kraje (JMK), zahrnuje více než jednu čtvrtinu jeho obcí, 28 % jeho rozlohy a žije v ní 732 tis. obyvatel (59 % obyvatel JMK, 6,7 % obyvatel ČR). Celkem do území BMO zasahuje, ať už zcela, nebo částečně, 14 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP).

Název SO ORP	Počet obcí	Podíl počtu obcí v BMO (%)	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel
Brno	1	100	230	402 739
Šlapanice	40	100	343	73 619
Blansko	17	39,5	185	39 873
Židlochovice	24	100	194	34 606
Vyškov	11	26,8	149	34 517
Slavkov u Brna	18	100	158	25 212
Rosice	19	79,2	140	24 925
Kuřim	10	100	77	24 774
Ivančice	14	82,4	145	24 022
Tišnov	14	23,7	114	18 951
Pohořelice	5	38,5	85	11 262
Bučovice	5	25	60	9 880
Hustopeče	4	14,3	68	5 948
Kyjov	2	4,8	30	2 309
Celkový součet	184		1 978	732 637

Tabulka 1: Přehled SO ORP v BMO. Zdroj: ČSÚ (2025)

Na území BMO existuje rovněž celá řada dalších subjektů, jež se podílí na regionálním rozvoji v území. Mezi tyto subjekty patří místní akční skupiny (MAS). Těch je v BMO celkově 13. Jedná se o sdružení obcí, podnikatelů, neziskových organizací, jež prostřednictvím své strategie uplatňují nástroj komunitně vedeného místního rozvoje (CLLD) na svém území. Dále v území působí celkem 43 dobrovolných svazků obcí (DSO), jejichž členy jsou oproti

MAS pouze obce. DSO pak následně řeší jednu nebo několik oblastí¹. Obce tak díky spolupráci v rámci DSO zvládají řešit témata, která by samy vyřešit nedovedly. Téměř polovina z aktuálně existujících DSO v BMO je zaměřena na široké spektrum témat, zbývající DSO pak plní roli zejména v oblasti vodárenství a kanalizací. Pouze devět obcí z BMO není součástí žádného DSO či společenství obcí (SO). Přidáme-li do výčtu uskupení i MAS, pak do meziobecní spolupráce na nižší, než metropolitní úrovni nejsou zapojeny pouze dvě obce (Prštice a Šebrov-Kateřina).

Počet obcí z BMO v DSO	Počet DSO
Nad 50	1
30-49	1
20-29	3
10-19	7
5-9	12
Méně než 5	20

Tabulka 2: Přehled velikostní struktury DSO v BMO.

Tematické zaměření DSO	Počet DSO	Počet obcí z BMO
Doprava	2	19
Zaměřeno na široké spektrum témat	20	141
Odpadové hospodářství/ochrana životního prostředí	3	58
Školství	1	7
Vodovody a kanalizace	17	130

Tabulka 3: Tematické zaměření DSO v BMO.

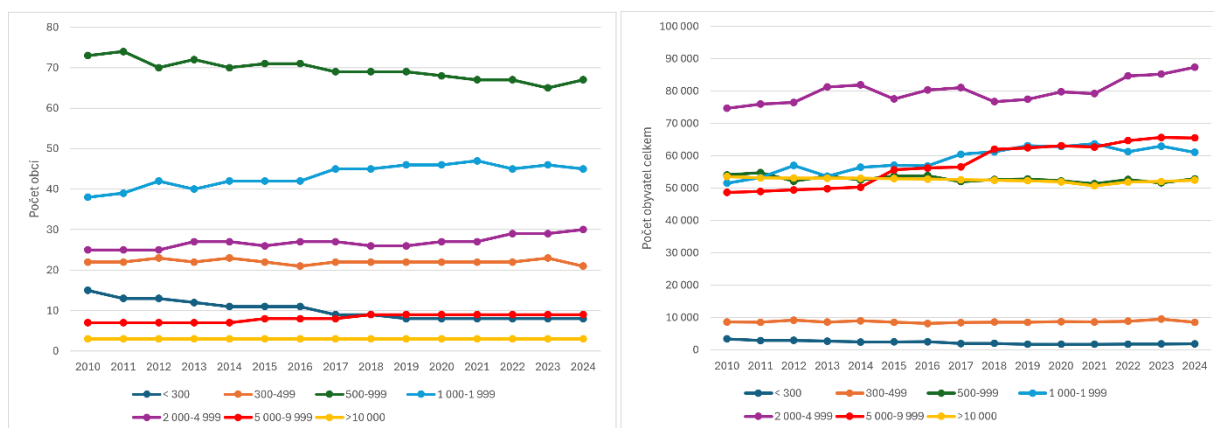
Poměrně novým aktérem v území jsou nově vznikající společenství obcí (SO), která se částečně transformují z dříve existujících DSO, což lze v poslední době vnímat jako nastupující trend. V BMO existuje aktuálně 7 SO. U SO mohou být členy opět pouze jednotlivé obce, mají širší možnosti spolupráce, a to zejména v oblasti veřejné správy.

1.3. Vývojové trendy sídel v BMO

V BMO dochází k populačnímu posilování pozice středně velkých obcí (nad 1 000 obyvatel) na úkor těch nejmenších (pod 300 obyvatel). Počet obyvatel v nejmenších obcích je dnes téměř poloviční oproti roku 2010, což souvisí zejména s přesunem nejvyšších obcí do vyšších populačních kategorií. Nejdynamičtěji se rozvíjejí sídla v kategorii 5 000 až 10 000 obyvatel, kde od roku 2010 přibýlo 16 852 lidí. Přesto stále platí, že téměř dvě

¹ Seznam MAS a DSO na území BMO je dostupný v samostatné tabulce.

třetiny obyvatel zázemí žijí v obcích do 5 000 obyvatel. Významnou roli v tomto hraje zejména proces suburbanizace a stále vzrůstající ceny bydlení. Růst populace v zázemí je dán především stěhováním mladších a vzdělanějších rodin z Brna, které však do jádra nadále dojíždějí za službami a prací. Zatímco největší centra v zázemí (Vyškov, Blansko) populačně spíše stagnují, nárůst vykazují ORP ležící jižně a východně od Brna, jako jsou Pohořelice, Šlapanice či Židlochovice

Graf 1: Vývoj počtu obcí dle velikostních kategorií a počet obyvatel v nich. Zdroj: ČSÚ (2025)

1.4. Charakteristika obyvatelstva

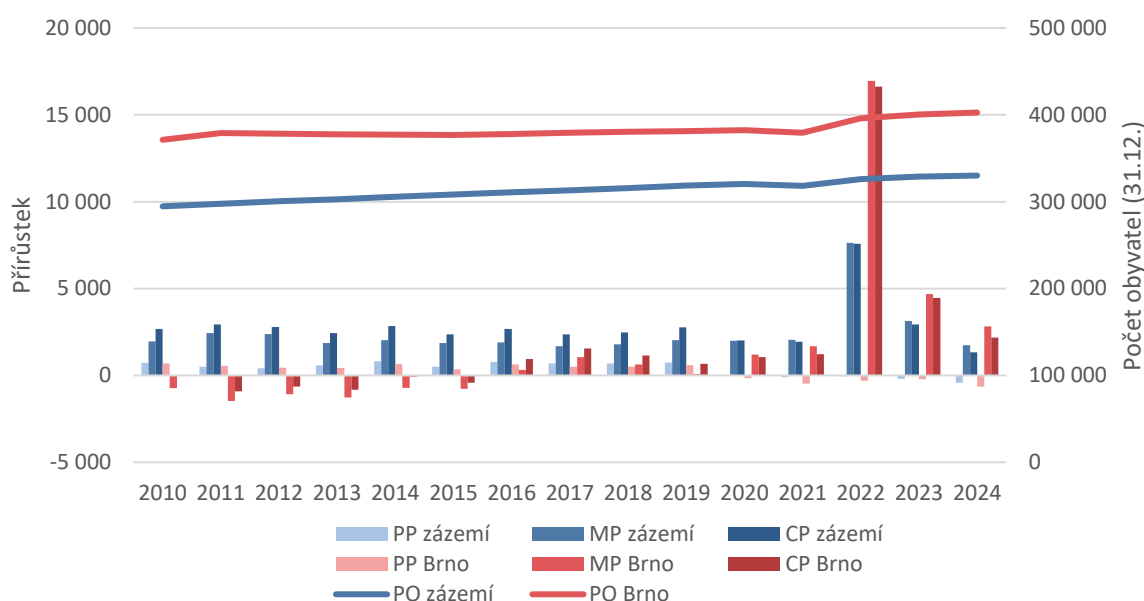
Vývoj počtu obyvatel

Nárůst počtu obyvatel BMO o cca 10 % od roku 2010 na současných 732 907 je způsoben zejména kladným migračním saldem (z 87 %). Přirozený přírůstek je ve stejném období taktéž kladný, avšak tvoří menšinu celkového přírůstku (13 %). Celkové tempo růstu počtu obyvatel je mírně vyšší v zázemí.

Bezprecedentní nárůst počtu obyvatel v roce 2022 je dán zvýšenou migrací do prostoru BMO v důsledku války na Ukrajině. Zatímco v Brně je hodnota migračního salda i v roce 2024 stále nad průměrem předválečného období, v zázemí se vrací na hodnoty před rokem 2022.

Přirozený přírůstek je od roku 2020 v BMO záporný. V prvních letech přirozeného úbytku lze hledat souvislost s dopadem pandemie covid-19 na vyšší míru úmrtnosti především u starších věkových kategorií. Avšak v letech následujících je příčinou pokles počtu narozených, který je trendem celorepublikovým.

Celkový počet obyvatel převzatý z průběžné statistiky ČSÚ se týká osob s trvalým nebo dlouhodobým pobytem. Není tak zohledněno obyvatelstvo, které v BMO fakticky bydlí, avšak nahlášeno k trvalému pobytu je jinde. V případě BMO je patrný rozdíl zejména u Brna, kde dle odhadů dosahovalo faktické obyvatelstvo v roce 2022 počtu 410 tisíc (data mobilního operátora), tedy skoro o 15 tisíc více než uváděl ČSÚ. Tento rozdíl lze do značné míry přičíst přítomnosti studentů vysokých škol a mladých absolventů, kteří v Brně studují, pracují a tráví většinu svého času, avšak administrativně jsou stále vedeni v obci svého původního trvalého bydliště. Změna trvalého pobytu často nastává s časovým odstupem, případně k ní nedochází vůbec, což vede k podhodnocení skutečného počtu osob využívajících městskou infrastrukturu, služby a veřejný prostor.

Graf 2: Základní charakteristiky populačního vývoje v BMO v členění na Brno a zázemí. Zdroj: ČSÚ (2025)

PP = přirozený přírůstek, MP = migrační přírůstek, PO = počet obyvatel, CP = celkový přírůstek

Srovnáme-li podrobnější ukazatele přirozené měny s krajským a celorepublikovým průměrem, vidíme mírně odlišné hodnoty v případě intenzity plodnosti. V případě Brna je úhrnná plodnost, tedy průměrný počet dětí narozených jedné ženě během reprodukčního období, pod průměrem JMK a ČR. Zázemí však vykazuje nadprůměrné hodnoty, které jsou částečně důsledkem přítomnosti mladšího obyvatelstva v okolí Brna. Zázemí je zároveň atraktivní pro stěhování mladých dospělých v životní fázi hledání bydlení a zakládání rodin. Výše naděje dožití se mezi územními celky v neliší. Oblast BMO tak z hlediska úmrtnostních poměrů představuje republikový i krajský průměr.

Ukazatel	Brno	zázemí*	JMK	ČR
úhrnná plodnost	1,34	1,41	1,39	1,37
naděje dožití MUŽI	77,0	77,2	77,6	77,2
naděje dožití ŽENY	82,7	82,7	83,7	83,1

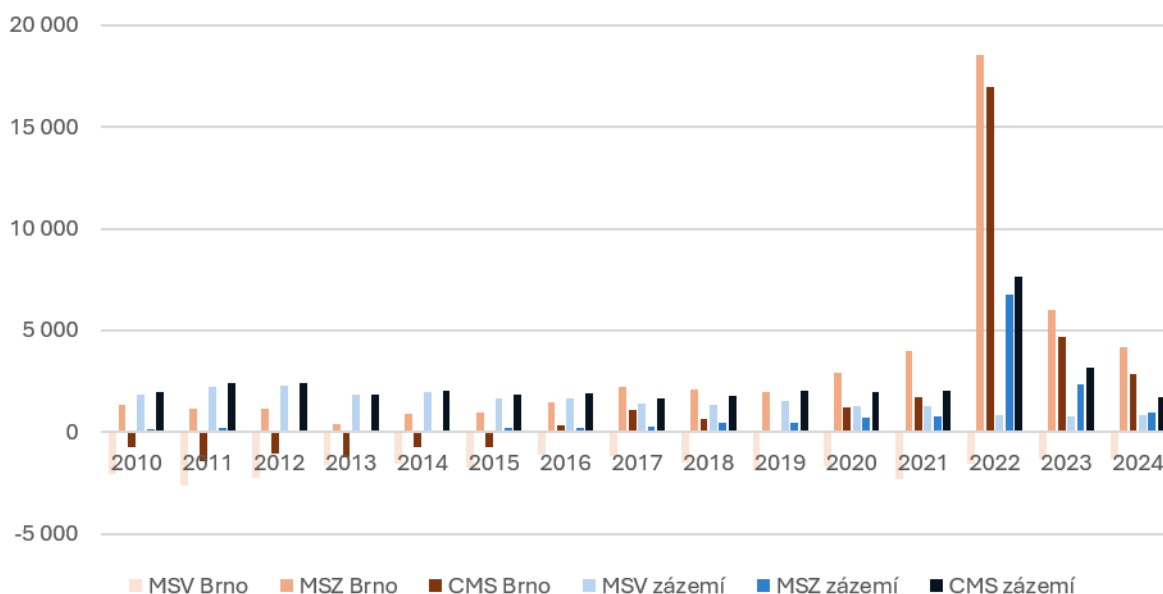
Tabulka 4: Vybrané demografické charakteristiky. Zdroj: ČSÚ (2025); * hodnota pro okres Brno-venkov

2 Naděje dožití pro Brno i zázemí je kalkulována pro území okresů (v případě zázemí se jedná o okres Brno-venkov). Pro okresy jsou úmrtnostní tabulky kalkulovány za období 5 let (2020-2024), v případě krajů za 2 roky (2023-2024), v případě ČR za 1 rok (2024). v případě okresů je nižší hodnota oproti JMK a ČR ovlivněna právě zahrnutím období pandemie covid-19 do výpočtu průměrné naděje dožití. Rozdílné hodnoty tak neodrážejí reálný stav, ale jsou důsledkem metodického postupu.

1.5. Vývoj a prostorové vzorce migrace

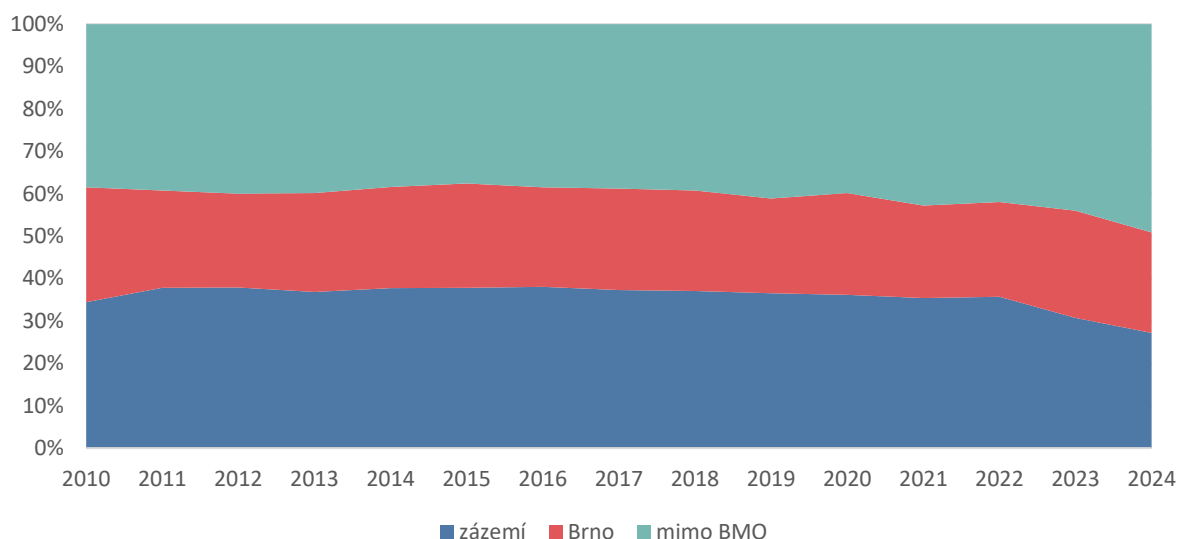
Bližší pohled na data o migracích odhaluje významný vliv zahraniční migrace na migrační přírůstky v BMO. Bez existence zahraniční migrace by téměř celé sledované období od roku 2010 charakterizoval migrační úbytek. Celkový populační přírůstek je tak tažen skoro výhradně zahraniční imigrací do prostoru BMO.

Město Brno vykazuje celé období záporné migrační saldo vnitřní (důsledek suburbanizace) a konstantně se navyšující migrační saldo zahraniční. Nárůst byl patrný i před rokem 2022, tedy v období neovlivněném migrační vlnou z prostoru Ukrajiny, v zázemí je možné do roku 2021 a opět od roku 2024 sledovat vyrovnané kladné hodnoty migračního salda vnitřního i zahraničního.

Graf 3: Vývoj migračního salda vnitřního (MSV), zahraničního (MSZ) a celkového (CMS) v BMO v členění na Brno a zázemí. Zdroj: ČSÚ (2025)

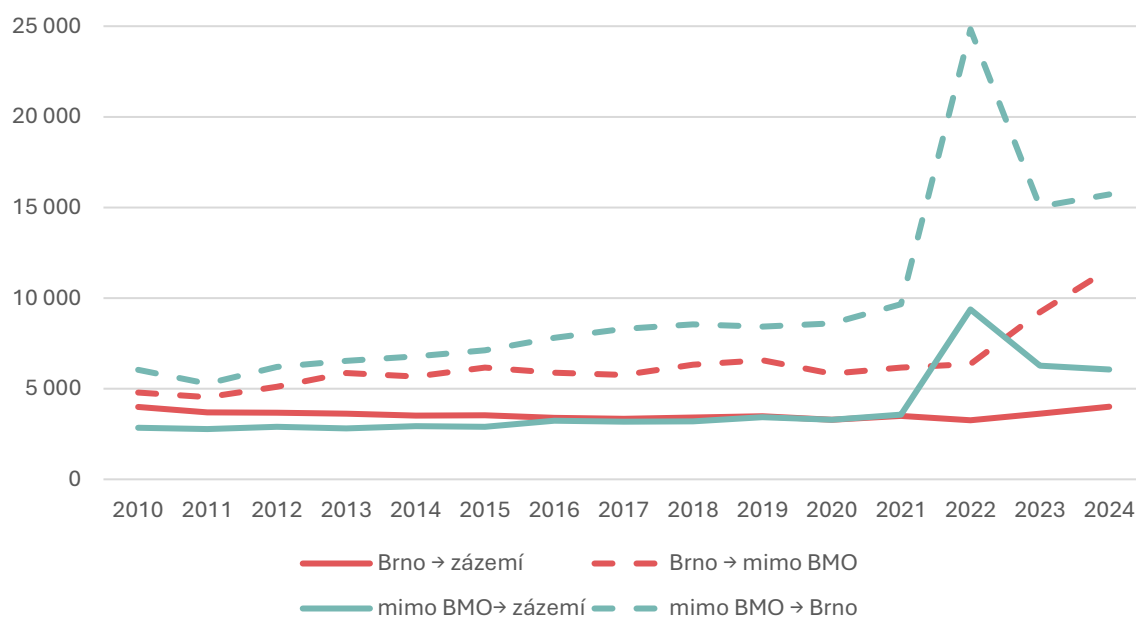
Územní vztahy lze popsat prostřednictvím tří základních směrů migrace. v případě zázemí je sice migrační saldo od roku 2010 kladné, avšak emigrace z prostoru zázemí je stále přítomna. Zaprvé, největší podíl vystěhovaných směřuje mimo BMO, přičemž v čase zaznamenává mírný nárůst (v roce 2024 zhruba 50 %). Pro rok 2024 platí, že z celkového počtu vystěhovaných ze zázemí směřovala asi třetina osob do zahraničí a obdobný počet do menších měst a vesnic v moravsko-slezském prostoru. Méně objemné, avšak stále významné (zhruba mezi 10-20 %), migrační toky končí ve větších (často okresních) městech Jihomoravského kraje a v krajských městech ČR. Marginální zastoupení pak mají v rámci migrace mimo BMO proudy směřující do ostatních obcí západní části ČR. Počet vystěhovaných do zahraničí je do značné míry spojen s návratem ukrajinských občanů do vlasti, kteří v posledních letech tvoří více než 90 % všech zahraničních emigrantů ze zázemí BMO. Pokud se podíváme na rok 2019 (jako na období před pandemií covidu-19 a před vypuknutím války), představovalo vystěhování do zahraničí necelou desetinu všech vystěhovaných ze zázemí, nikoliv téměř třetinu jako v současnosti. Zároveň byl počet vystěhovaných občanů Ukrajiny tehdy srovnatelný s počtem emigrantů české národnosti. Z druhé, v rámci zázemí se stěhuje necelých 30 % obyvatel a zatřetí, zbylá pětina míří do Brna. Jádrové město Brno tak pro obyvatele zázemí netvoří hlavní cíl stěhování.

Graf 4: Podíl vystěhovalých (vnitřní i zahraniční migrace) ze zázemí od roku 2010. Zdroj: ČSÚ (2025)

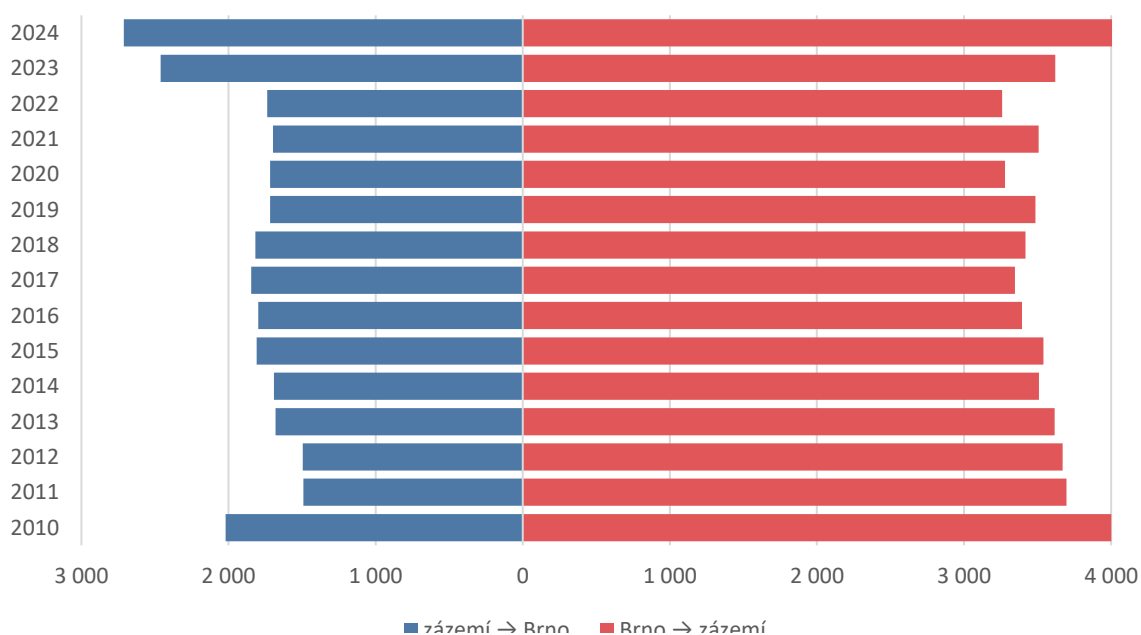
V případě Brna převažuje počet vystěhovalých mimo BMO nad počtem vystěhovalých do zázemí. Ačkoliv jsou emigrační procesy mimo BMO spojeny v posledních letech s návratem osob se statutem dočasné ochrany do své vlasti (zejména Ukrajina), i před rokem 2022 objem migračních proudů mimo BMO převyšoval ty směřující do zázemí. Proces suburbanizace sice stále v jisté míře pokračuje, ale je třeba poukázat na poměrně významné trendy odlivu obyvatel jádrového města do jiných regionálních center osídlení (především Praha) a za hranici BMO. v druhém případě lze spekulovat o projevu procesu kontraurbanizace, který označuje stěhování do venkovního prostoru.

Podobně je možné vyhodnotit vztah území za hranicí BMO (mimo BMO) se zázemím a Brnem. Silnější vazbu identifikujeme v rámci vystěhovalých z území mimo BMO do Brna. Do zázemí směřovaly z území mimo BMO zhruba o polovinu slabší migrační proudy, přičemž od období kolem roku 2016 sledujeme navyšování rozdílu mezi počtem přistěhovalých z území mimo BMO do Brna a do zázemí. Tento trend byl umocněn migrační vlnou z prostoru Ukrajiny, kdy větší část uprchlíků směřovala do jádrového města.

Graf 5: Vývoj a směry počtu vystěhovalých z Brna a území mimo BMO od roku 2010. Zdroj: ČSÚ (2025)

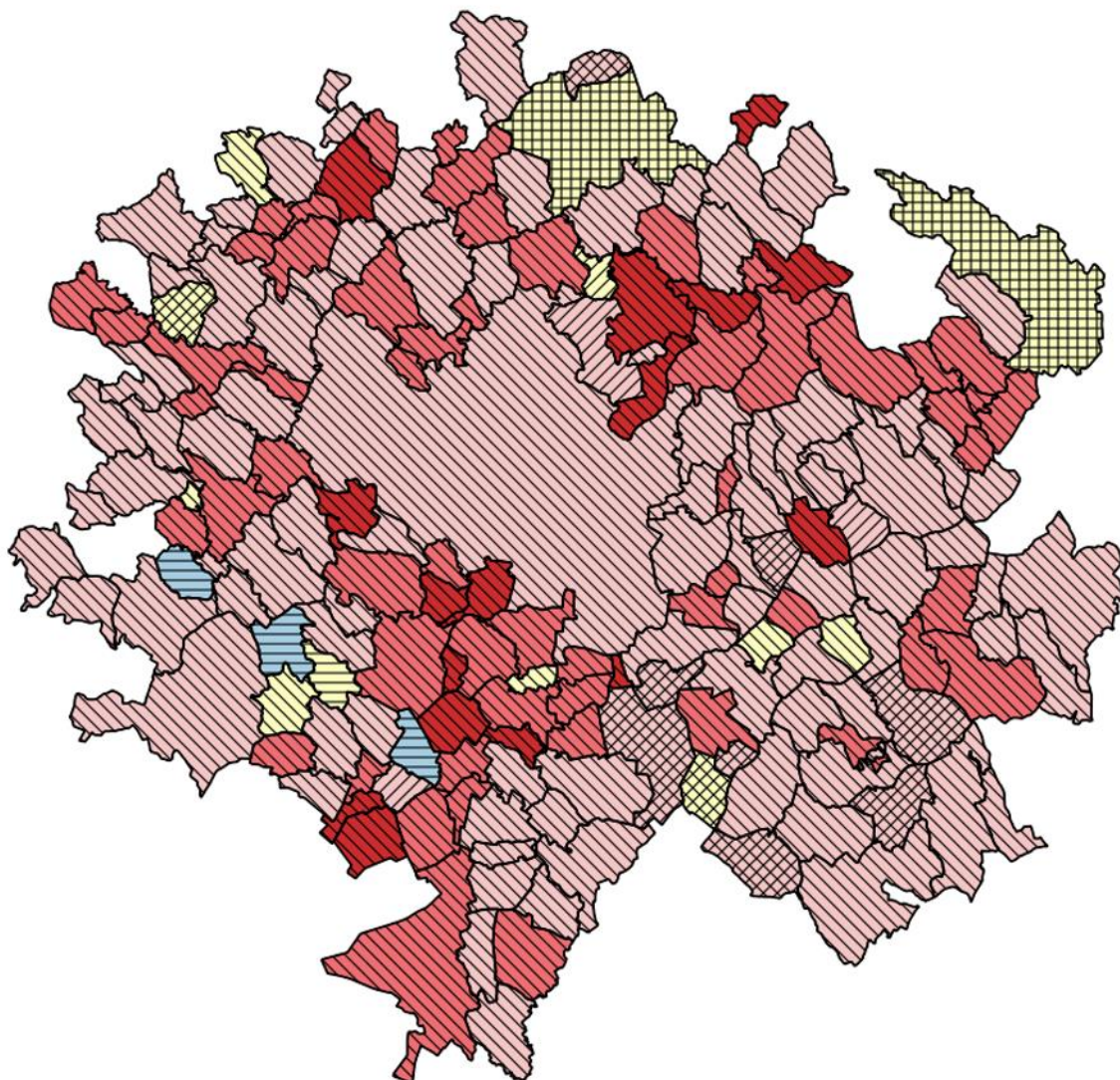
Vnitřní migrační proudy BMO mezi Brnem a zázemím lze znázornit vzájemným poměrem migračních toků. V rámci celkového objemu migrace činí stěhování z Brna do zázemí přibližně dvě třetiny. Od roku 2010 je možné sledovat mírný úbytek vystěhovalých z Brna do zázemí ve prospěch počtu přistěhovalých ze zázemí do Brna. Tento vývoj je narušen od roku 2023, kdy dochází jak k navýšení počtu vystěhovalých z Brna do zázemí, tak v opačném směru. Může se jednat o odsunutou vlnu migrací po období pandemie covid-19 nebo ekonomicko-energetickou krizi v počátcích války na Ukrajině. Zároveň může být důvodem i větší počet potenciálních migrantů v BMO, zejména osob s dočasnou ochranou, které si hledají stálé bydliště.

Graf 6: Objem migrace mezi Brnem a zázemím v členění na oba směry migrace od roku 2010. Zdroj: ČSÚ (2025)

U velké většiny populačně růstových obcí v zázemí Brna byl růst sycen migrací jako hlavním faktorem (suburbanizované obce; více viz kapitola Bydlení v BMO). U malého počtu obcí, jako např. Telnice, Šitbořice či Blažovice, byl migrační růst doplněn i růstem přirozenou měnou (vliv mladšího obyvatelstva v reprodukčním věku). V případě největších sekundárních jader BMO Vyškova a Blanska sledujeme od roku 2010 oscilaci počtu obyvatel kolem stabilních hodnot (konečné mírně záporné hodnoty celkového přírůstku jsou výsledkem jak negativního přirozeného přírůstku, tak záporného migračního salda).

Prostorový vzorec suburbanizačních procesů v BMO je charakteristický vyšším nárůstem počtu obyvatel v obcích v bezprostřední blízkosti Brna, např. Popůvky, Moravany, Nebovidy, Kanice. Populační růst daný migrací je pak typický pro rozvojový pás kolem dálnice D52 (atraktivita vzhledem k dostupnosti pracovních příležitostí a služeb), ale rovněž pro severovýchodní část BMO v oblasti Moravského krasu a jižního cípu Dražanské vrchoviny, např. Bílovice nad Svitavou, Ochoz u Brna nebo Pozoří (kvalita životního prostředí, přírodní krajina).

Obrázek 2: Přehled vztahů migračního vývoje v obcích BMO. Zdroj: ČSÚ (2025)

1.6. Národnostní struktura

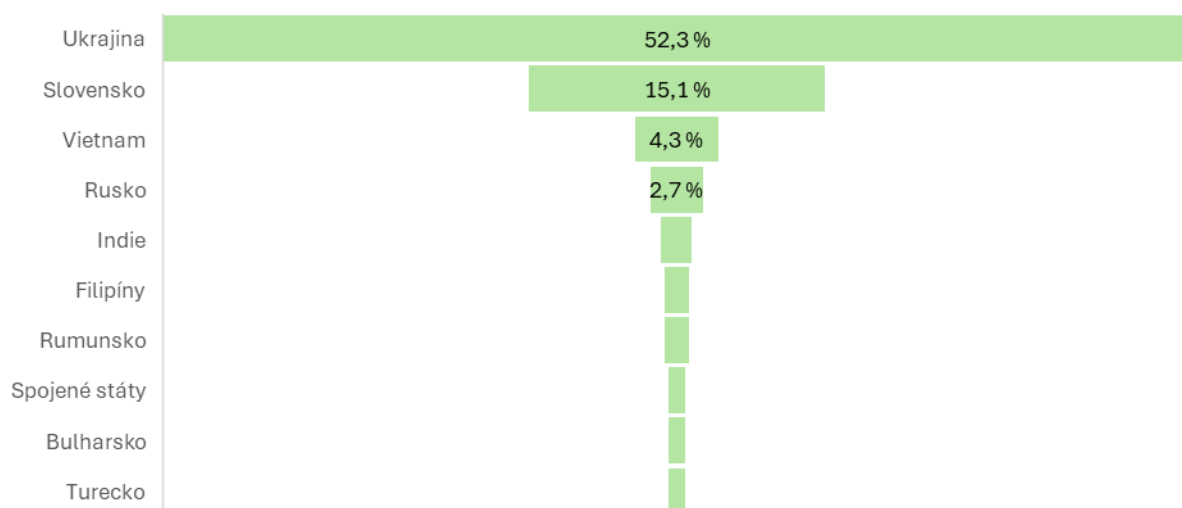
Národnostní struktura cizinců v rámci Brněnské metropolitní oblasti vykazuje zřetelnou prostorovou diferenciaci mezi jádrovým městem a jeho zázemím. Brno koncentruje výrazně vyšší absolutní počty cizinců, což odpovídá jeho roli ekonomického, administrativního a inovačního centra regionu. Přítomnost nadnárodních korporací, výzkumných institucí a univerzit generuje poptávku po kvalifikované i méně kvalifikované pracovní síle, což se odráží i ve struktuře migrantů. v Brně je patrný mírně vyšší podíl mužů, což lze interpretovat jako důsledek pracovně motivované migrace, často vázané na konkrétní sektory (IT, průmysl, stavebnictví), kde převažuje mužská pracovní síla.

Naopak v zázemí Brna je relativně nižší podíl osob ve věku 15+, což naznačuje vyšší zastoupení rodinných domácností s dětmi a stabilizovanější rezidenční funkci tohoto prostoru. Mírně vyšší zastoupení občanů třetích zemí v Brně oproti zázemí lze vysvětlit jednak větší nabídkou pracovních příležitostí pro tuto skupinu, jednak lepší dostupností institucí, služeb a podpůrných sítí (např. integrační infrastruktura, jazykové kurzy), které jsou klíčové zejména v počátečních fázích migrace.

Území	Cizinci celkem	15+ (% z celku)	Muži (% z celku)	Muži 15+ (% z mužů)	Ženy (% z celku)	Ženy 15+ (% z žen)	Občané EU+ (% z celku)	Občané třetích zemí (% z celku)
zázemí	20 528	17 420 (84,9 %)	10 175 (49,6 %)	8 613 (84,6 %)	10 353 (50,4 %)	8 807 (85,1 %)	5 153 (25,1 %)	15 375 (74,9 %)
Brno	63 984	56 754 (88,7 %)	33 615 (52,5 %)	29 915 (89,0 %)	30 369 (47,5 %)	26 839 (88,4 %)	14 591 (22,8 %)	49 393 (77,2 %)
BMO	84 512	74 174 (87,8 %)	43 790 (51,8 %)	38 528 (88,0 %)	40 722 (48,2 %)	35 646 (87,5 %)	19 744 (23,4 %)	64 768 (76,6 %)

Tabulka 5: Demografická struktura cizinců na území BMO. Zdroj: ČSÚ (2025). Zdroj: ČSÚ (2025)

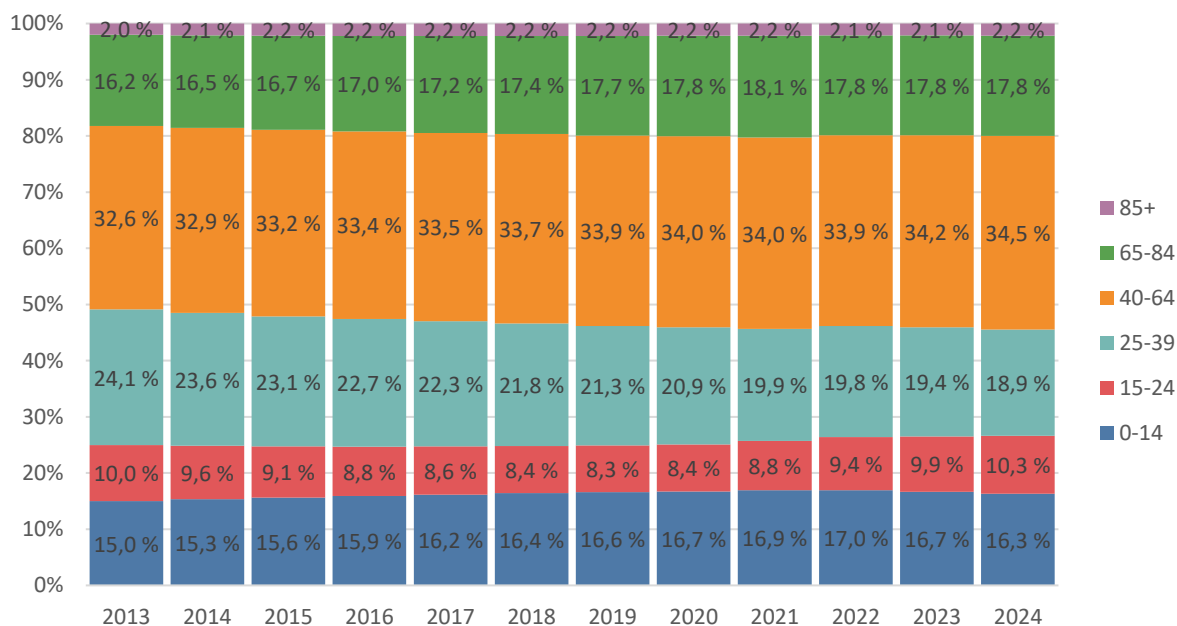
Z hlediska národnostního složení v celé metropolitní oblasti dominuje Ukrajina s výrazným odstupem, následovaná Slovenskem a s výrazně menšími podíly dalšími státy, jako jsou Vietnam, Rusko či Indie. Tato struktura odráží kombinaci geografické blízkosti, historických vazeb a pracovních příležitostí v různých segmentech trhu práce. Vyšší zastoupení cizinců původem mimo EU (např. z Indie či Filipín) v Brně lze spojovat s přítomností nadnárodních korporací a jejich globálními náborovými strategiemi, které cílí na pracovní sílu mimo evropský prostor. Při detailnějším pohledu na prostorové rozdíly se však ukazuje, že zázemí Brna má ve srovnání s jádrem relativně vyšší zastoupení občanů členských států EU (např. Polsko, Maďarsko, Německo), což může souviset s rezidenční suburbanizací ekonomicky stabilnějších skupin obyvatelstva a preferencí klidnějšího bydlení mimo město. Naopak Brno vykazuje vyšší diverzitu cizinců ze třetích zemí, včetně vzdálenějších destinací (např. Kazachstán).

Graf 7: 10 nejpočetnějších národností v BMO k 31.12.2024 dle MVČR (Indie a další národnosti pod 2 %).
Zdroj: ČSÚ (2025)

1.7. Věková a vzdělanostní struktura

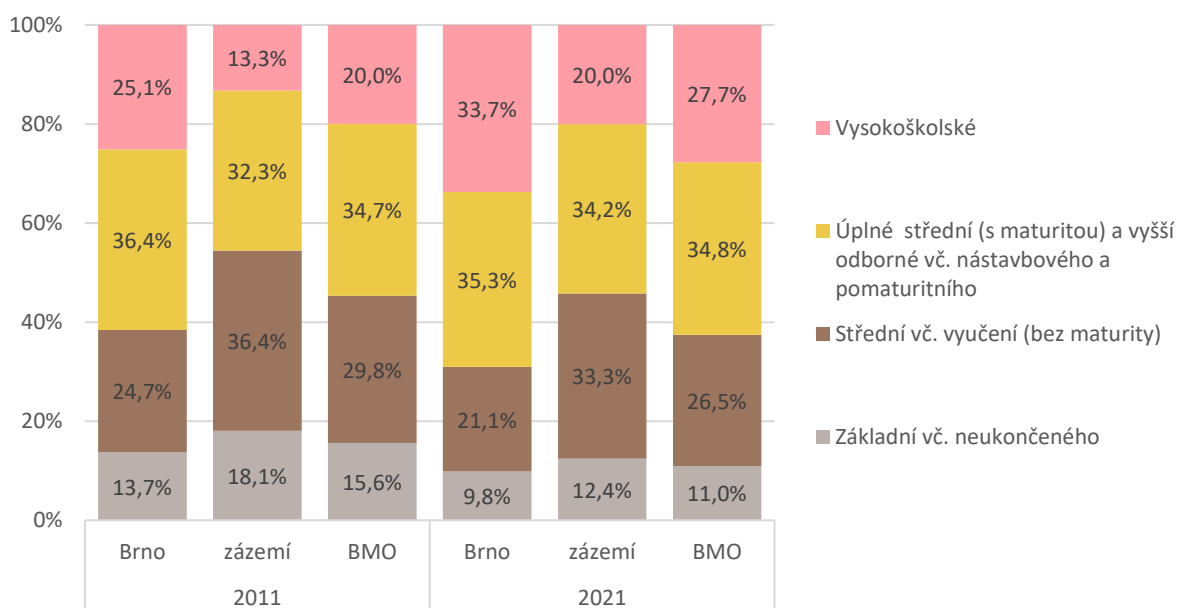
Věková struktura obyvatelstva BMO se od roku 2013 mění. Základním rysem je mírný nárůst podílu osob starších 39 let z původních zhruba 51 % na současných 54,5 %. V této souvislosti roste zejména podíl osob ve věku 40-64 a také 65-84. Pokles podílu osob ve věku do 39 let je způsoben oslabováním relativní pozice věkové kategorie 25-39 let, a to o více než 5 %. Početnost mladší složky populace (do 24 let) totiž relativně narůstá (i když mírně). Důsledkem nedávných trendů vývoje věkové struktury obyvatelstva BMO je populační stárnutí, které se i přes migrační zisky mladšího obyvatelstva stává výzvou pro sociální a zdravotní politiky BMO (více viz kapitola Zdravotní a sociální péče).

Graf 8: Vývoj věkové struktury BMO od roku 2013. Zdroj: ČSÚ (2025)

Úroveň vzdělanosti kopíruje celorepublikový trend růstu podílu osob se ziskem vyšších stupňů vzdělání. Výraznou změnou je nárůst podílu vysokoškolsky vzdělaných v roce 2021 o téměř 8 % oproti roku 2011. Naopak pokles se týká osob se středním vzděláním vč. vyučení (bez maturity) a základním vzděláním vč. neukončeného. Značný rozdíl v míře vzdělanosti panuje mezi Brnem a zázemím. V Brně jsou jedinou rostoucí skupinou vysokoškolsky vzdělané osoby, které dosahují v roce 2021 jedné třetiny všech obyvatel (na rozdíl od jedné pětiny v zázemí). Podíl osob s úplným středním vzděláním se mírně snížil. Naopak v zázemí tato skupina relativně rostla. Ačkoliv BMO představuje poměrně jednotný pracovní i bytový trh, z pohledu vzdělanostní struktury je zřejmý gradient růstu vzdělanosti ve směru jádrového města. Souvislost lze spatřit s vyšším zastoupením vzdělávacích institucí přímo v Brně a na to navázaných více kvalifikovaných pracovních pozic. V rámci zázemí je však vzdělanostní struktura prostorově poměrně diferencovaná. Při pohledu na podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva je patrný výrazný radiální vzorec, kdy nejvyšších hodnot dosahují obce v bezprostředním sousedství Brna, které se často pohybují na úrovni průměru města Brna nebo jej i překračují. Typickými příklady jsou Česká, Moravany, Bílovice nad Svitavou či Kanice. Další skupinu představují obce pohybující se přibližně okolo průměru celé BMO, a to jak v těsné blízkosti Brna (např. Popůvky nebo Ostopovice), tak i ve větší vzdálenosti od jádrového města, například Ochoz u Brna. Nadprůměrných hodnot v rámci zázemí dosahují také některá sekundární centra či suburbanizačně atraktivní obce ve větší vzdálenosti od Brna, například Kuřim nebo Tetčice. Směrem k hraničním BMO podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva zpravidla klesá a v perifernějších částech zázemí se již pohybuje pod průměrem zázemí BMO.

V rámci BMO je patrný rozdíl mezi severní a jižní částí metropolitní oblasti. Zatímco severní sektor vykazuje vyšší podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva, jižní část se dlouhodobě vyznačuje nižší úrovní vzdělanosti. Tento vzorec lze spojit s historicky silnějším zastoupením zemědělství, včetně vinařství, a odvětví navázaných na sekundární sektor, která tradičně vytvářela nižší poptávku po pracovní síle na pozicích vyžadujících vysokoškolské vzdělání. V posledních letech však dochází k postupnému zmírňování těchto rozdílů. Vedle celospolečenského růstu podílu vysokoškolsky vzdělaných osob se na tomto vývoji podílí také pokračující suburbanizace zasahující stále více i jižní část BMO a migrace domácností zejména střední třídy z Brna do vzdálenějších částí metropolitního zázemí, motivovaná zejména nižšími náklady na bydlení.

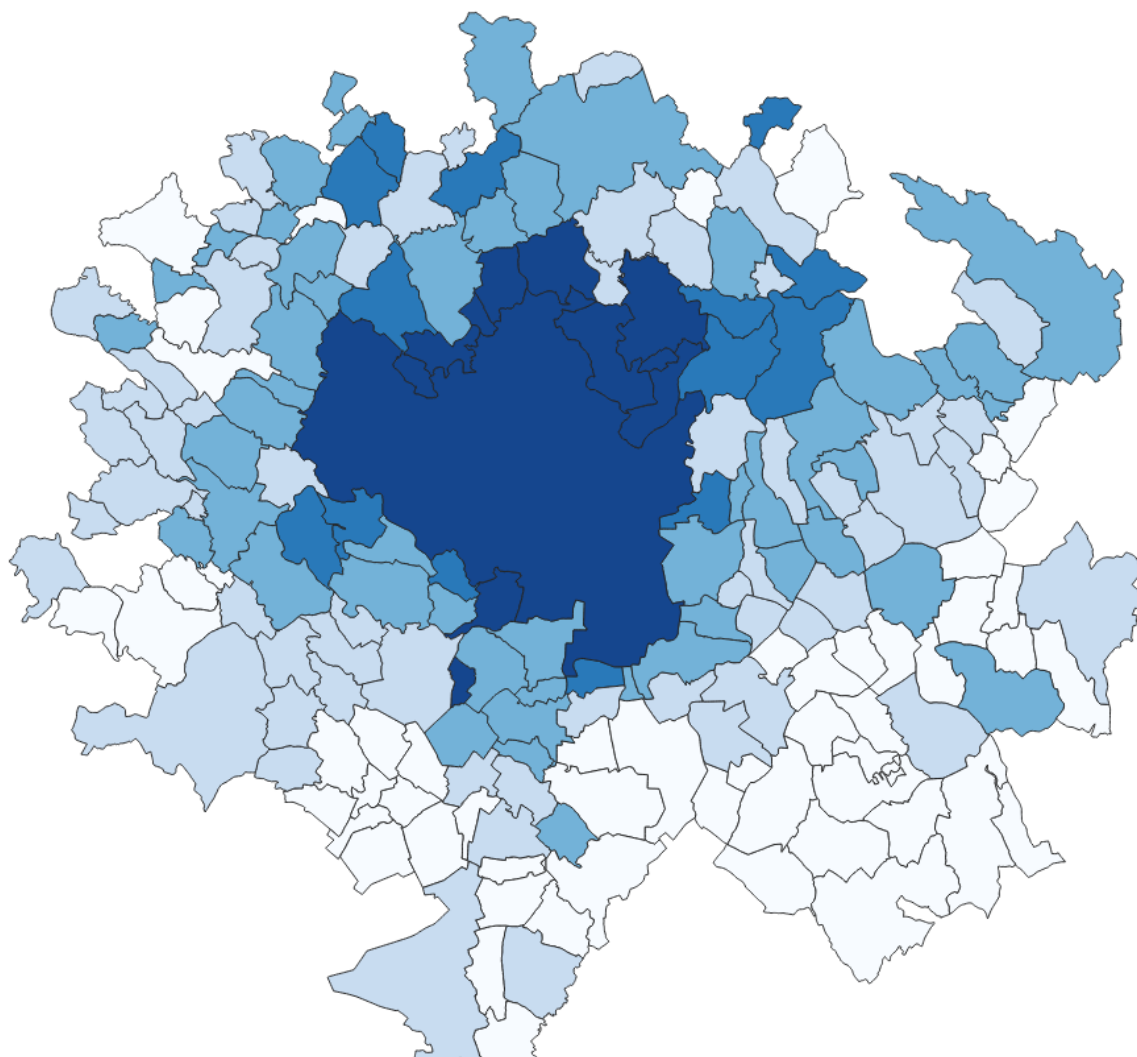

Graf 9: Vývoj vzdělanostní struktury v BMO v členění na Brno a zázemí mezi roky 2011 a 2021. Zdroj: ČSÚ, SLDB 2011, 2021

1.8. Odhad populačního vývoje

Odhad populačního vývoje BMO do roku 2060 je zpracován kohortně-komponentní metodou, která sleduje vývoj plodnosti, úmrtnosti a migrace. Výchozím rokem (prahem) odhadu je rok 2024. S ohledem na minimalizaci vlivu nahodilých výkyvů v demografických událostech jsou výchozí hodnoty plodnosti a úmrtnosti průměrem let 2022 až 2024. Odhady vývoje migračního salda podle věku a pohlaví jsou založeny také na nedávných trendech, avšak výchozí situaci reprezentuje průměr migračního salda v letech 2019 až 2021. Vývoj od roku 2022 není reflektován, jelikož je silně ovlivněn uprchlickou vlnou z prostoru Ukrajiny. Ta je statisticky považována za nahodilý jev (aktuální data naznačují, že výše migračního salda BMO se vrací na hodnoty před rokem 2022).

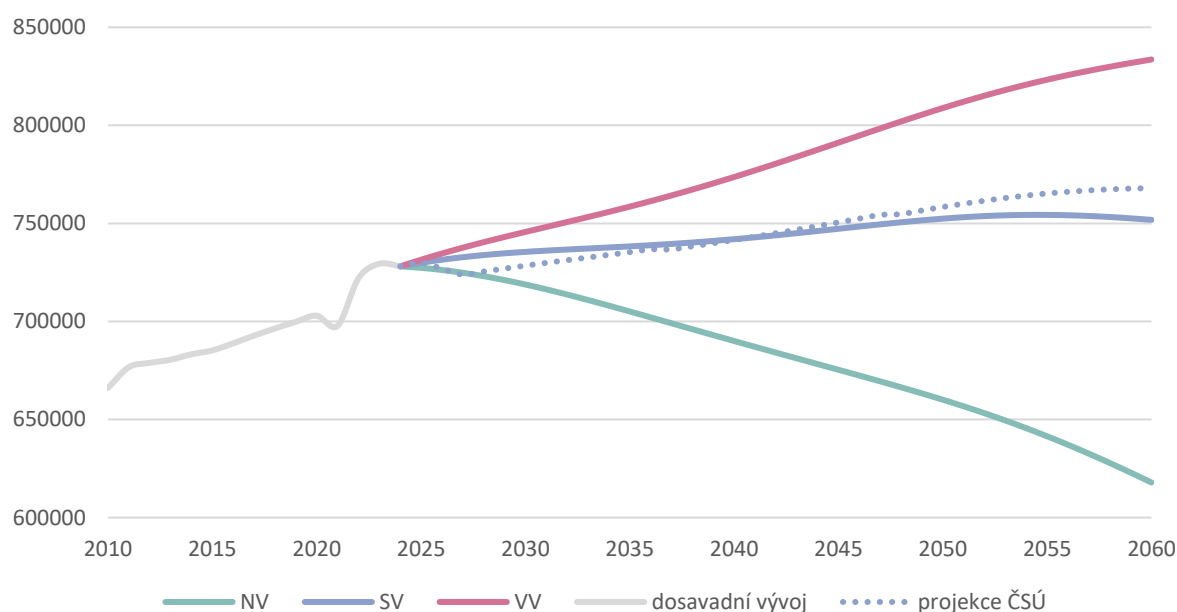
Výsledkem odhadu jsou 3 varianty – nízká, střední a vysoká. Všechny varianty pracují s aktuální hodnotou úhrnné plodnosti 1,504 a taktéž současnou pravděpodobností přežití do další kohorty (vzhledem k neexistenci úmrtnostních tabulek v úrovni obcí jsou použity tabulky pro okresy Brno-venkov, Vyškov a ORP Blansko, jelikož z celkových 183 obcí zázemí tyto tabulky pokrývají 177 (97 %) z nich). Variabilita změny se týká komponenty migrace, která je zásadním hybatelem počtu obyvatel BMO v posledních dekáдах. Nízká varianta počítá po celé odhadované období s ročním migračním saldem na šestinových hodnotách střední varianty (504 migrantů), střední varianta zachovává aktuální (před rokem 2022) hodnoty kladného ročního migračního salda (3 020 migrantů) a vysoká varianta přejímá migrační saldo roku 2024 (4 560 migrantů), které ještě může být ovlivněno

Obrázek 3: Podíl vysokoškolsky vzdělaných v obcích BMO v roce 2021. Zdroj: ČSÚ, SLDB 2021

válkou na Ukrajině. Varianty tak ukazují hypotetické scénáře vývoje, resp. naznačují, jak by se populační velikost BMO proměňovala za daných podmínek.

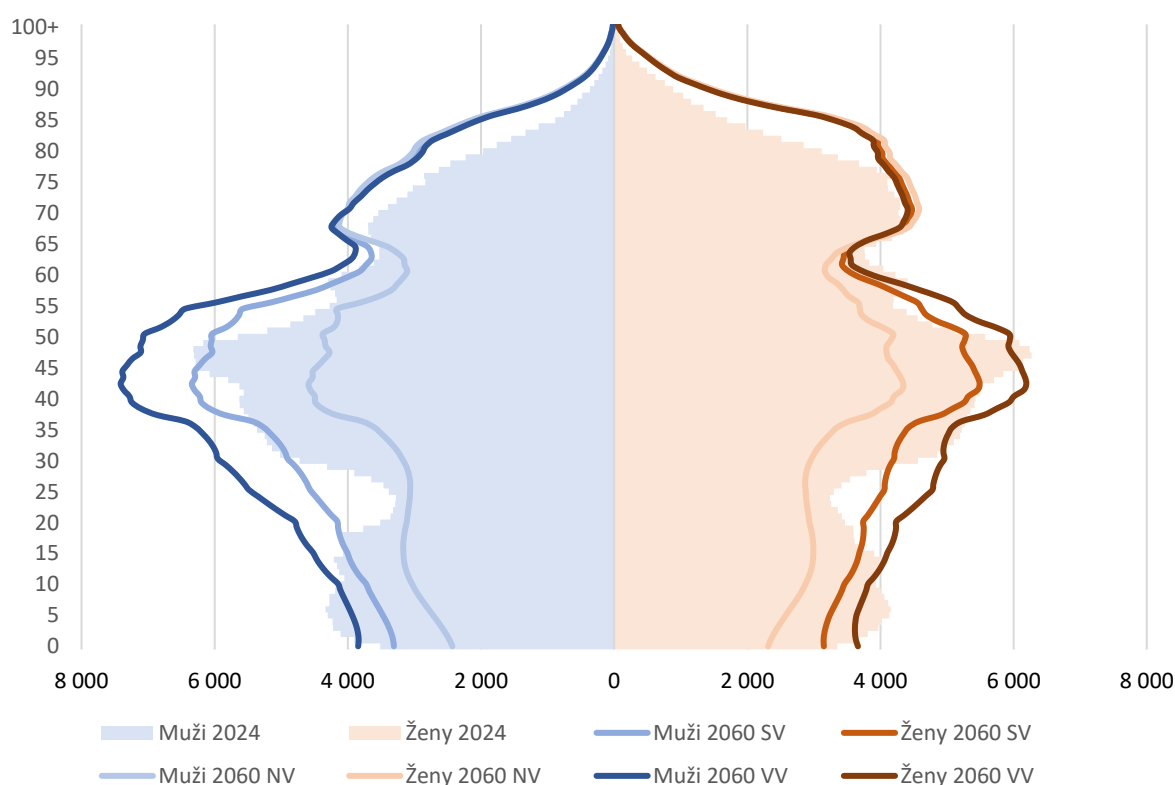
Výsledky odhadu ukazují, že populační velikost BMO se bude v roce 2060 s největší pravděpodobností pohybovat v rozmezí 618 až 834 tisíce obyvatel. Toto značné rozpětí je dáno účelově zvolenými parametry migračního vývoje. Reálný scénář by mohl zhruba odpovídat střední variantě, která představuje více než 3% nárůst počtu obyvatel BMO do roku 2060.

Graf 10: Odhad populačního vývoje BMO do roku 2060 ve 3 variantách. Zdroj: ČSÚ (2025), vlastní prognóza

Referenčním momentem, případně korektivem, pro zpracovaný populační odhad BMO může být projekce obyvatelstva v krajích 2023-2080 od ČSÚ, která se váže na střední variantu projekce obyvatelstva ČR 2023-2100. Krajská projekce ČSÚ byla zpracována taktéž kohortně-komponentní metodou, která zohledňovala úroveň plodnosti, režim úmrtnosti a intenzitu migrace. Tato projekce je zpracována pro celé území kraje, a tak je nutné určit podíl počtu obyvatel, který zahrnuje BMO. Zároveň relativní velikost BMO vůči kraji není v čase konstantní; od roku 2010 se zvyšuje v průměru o 0,14 % ročně. Mírně rostoucí podíl BMO na počtu obyvatel kraje je tak aplikován i ve vývoji do roku 2060. Ač projekce pro kraj očekává do roku 2060 snížení počtu obyvatel o zhruba 34 tisíc (o necelá 3 % méně než v roce 2023), vzhledem k předpokládané pokračující koncentraci obyvatel v BMO je pro metropolitní území odhadován nárůst o 40 tisíc obyvatel, tedy na 769,4 tisíc obyvatel. Ve srovnání s vlastním odhadem se jedná o velmi podobnou hodnotu, a i to je argument pro zvýraznění relevance střední varianty.

Z hlediska věkové struktury lze očekávat i v budoucnu regresní tvar věkové pyramidy, který značí proces populačního stárnutí. Rozdíl mezi 3 variantami spočívá v šířce základny pyramidy, tedy početnosti nejmladších generací, a v rozdílu mezi velikostí nejsilnější věkové kategorie (vždy osoby čtyřicátníků) a právě těmi nejmladšími. Čím vyšší odhadovaný počet obyvatel, tím větší rozdíly. Zároveň všechny varianty počítají s početním nárůstem starší složky populace (70+). Vzhledem k věkové struktuře migrantů, resp. kladného migračního salda, se předpokládá určitá rezistence BMO vůči fatálním projevům stárnutí obyvatel. I v případě nízké varianty bude skupina ekonomicky aktivních v dalších letech poměrně početná. Vzhledem k trendu převažující mužské složky v rámci migračního přírůstku BMO je v případě střední a zejména vysoké varianty možné očekávat další vychýlování struktury dle pohlaví ve prospěch mužů (v produktivním věku).

Graf 11: Odhad vývoje věkové struktury BMO do roku 2060 ve 3 variantách. Zdroj: ČSÚ (2025), vlastní prognóza

I přes relativní omlazování věkové struktury BMO v důsledku imigrace je populační stárnutí jevem nevyhnutelným, což lze dokumentovat odhadovaným nárůstem indexu stáří ve střední variantě.

Index ekonomického zatížení vyjadřuje poměr mezi populačními skupinami, které jsou typicky ekonomicky neaktivní, a těmi, které se nacházejí v produktivním věku (tj. kolik osob v „závislém“ věku připadá na 100 osob v ekonomicky aktivním věku). Je však třeba mít na paměti, že se jedná o demografický ukazatel, který nereflexuje skutečnou ekonomickou aktivitu – část osob v produktivním věku nepracuje, zatímco někteří senioři ekonomicky aktivní být mohou.

Vývoj indexu v analyzovaném území ukazuje pouze velmi mírné zvýšení o necelé 2 body (resp. osoby). Taková změna signalizuje spíše stabilitu než zásadní demografický posun. Zatížení produktivní složky populace se sice

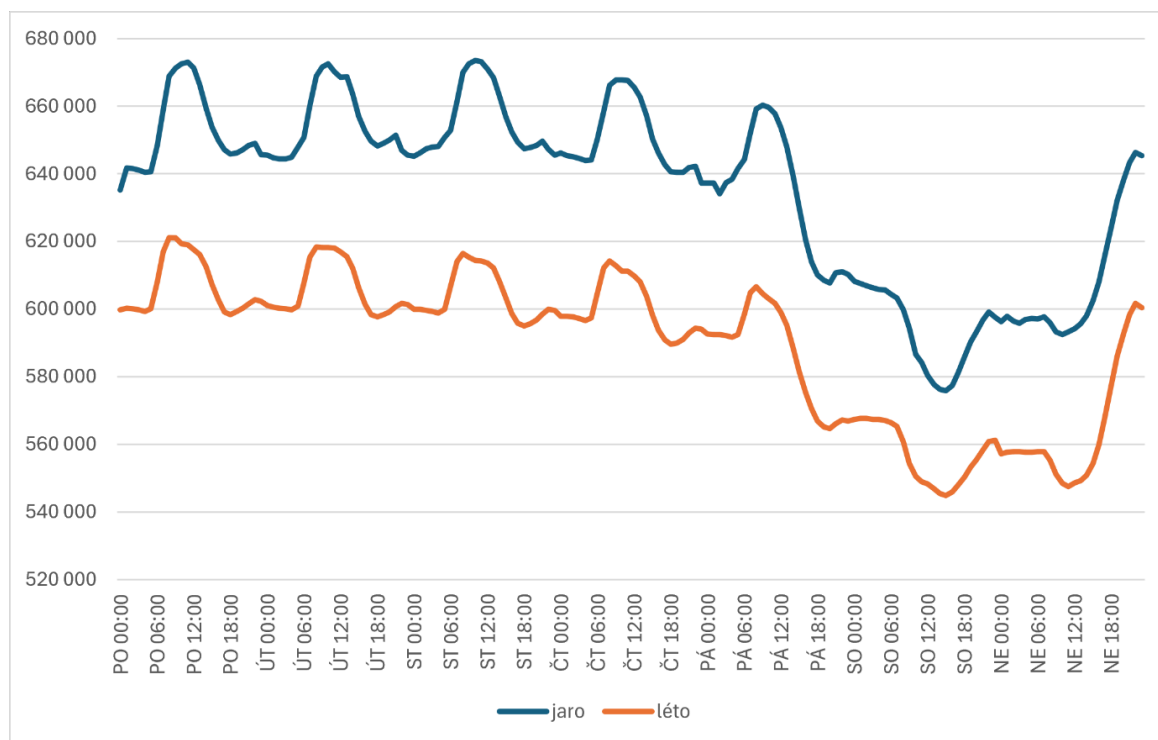
nepatrně zvyšuje, a to v důsledku postupného stárnutí populace (souvislost s nárůstem indexu závislosti II), nicméně tempo této změny je nízké a nelze jej interpretovat jako výrazný tlak na ekonomicky aktivní skupiny.

Věkové kategorie		2024	2060
Absolutně	0 až 14	121 122	104 348
	15 až 64	461 962	471 618
	65+	145 021	175 832
	celkem	728 105	751 798
Relativně (%)	0 až 14	16,6	13,9
	15 až 64	63,4	62,7
	65+	19,9	23,4
Index stáří		119,73	168,51
Index závislosti I (počet 0-14 na 100 osob 15-64)		26,22	22,13
Index závislosti II (počet 65+ na 100 osob 15-64)		31,39	37,28
Index ekonomického zatížení (počet 0-14 a 65+ na 100 osob 15-64)		57,61	59,41

Tabulka 6: Odhad vývoje indikátorů stáří v BMO. Zdroj: ČSÚ (2025), vlastní prognóza

1.9. Přítomné obyvatelstvo dle dat mobilních operátorů

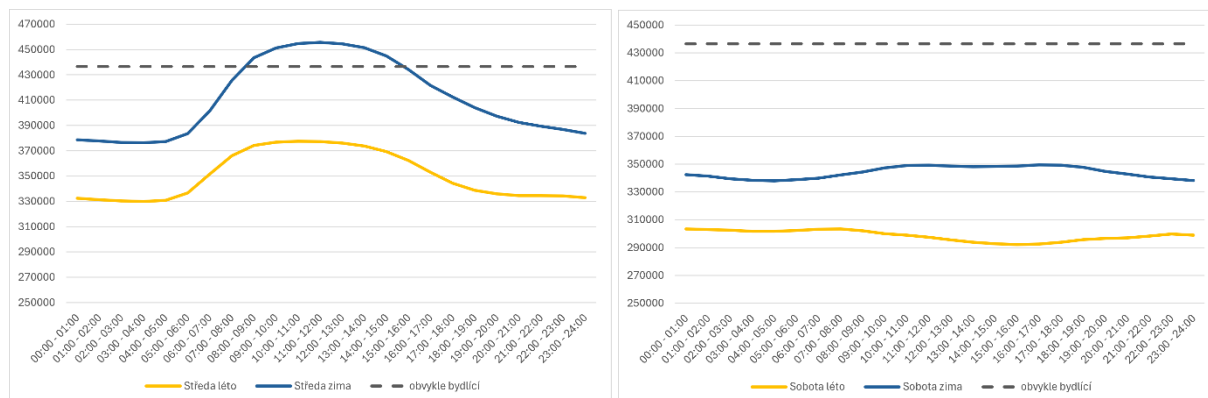
Data mobilních operátorů se stávají nedílnou součástí studií o pohybu a lokalizaci obyvatel. Pro území BMO byla dopodrobna zpracována pro doplnění charakteristiky časoprostorového chování. Součástí dat jsou i informace o počtu přítomných³ obyvatel na území jednotlivých obcí.

Graf 12: Počet přítomných obyvatel v BMO v průběhu týdne na jaře a v létě. Zdroj: Ministerstvo vnitra (2023)

Data identifikují rozložení obyvatel v průběhu týdne a jednotlivých dní. Potvrzuje silný monocentrismus metropolitní oblasti. Zároveň ukazují sekundární pracovní centra v zázemí a to, jak se v nich během dotčených časových úseků mění počet přítomných osob. Charakteristické jsou zejména významným zvýšením přítomnosti osob v návaznosti na pracovní dobu či otevírací dobu velkoplošných provozoven. Důležité je správné plánování a připravenost infrastruktury na nejvíce exponované časové horizonty. Z grafů vyplývá, že v dotčených místech roste počet přítomných obyvatel oproti obvykle bydlícím až o několik desítek procent. Platí to jak pro území s významnými zaměstnavateli, tak s velkými nákupními centry, jejichž přítomnost se v datech projevuje výrazně zejména od pátku do neděle.

³ Jelikož se pracuje s údaji SIM karet, čísla přítomných obyvatel jsou o určitý řád nižší vzhledem k absenci karet u některých vrstev populace.

Graf 13: Porovnání Brno středa léto–zima (vpravo) a sobota léto–zima (vlevo). Zdroj: Ministerstvo vnitra (2023)

Typické je velké zastoupení tzv. "nocleháren", tedy obcí v suburbánním prostředí Brna, které nedisponují velkým množstvím služeb a jejich obyvatelé většinou dojíždí do větších center za školou a zaměstnáním. Během dne tyto obce zaznamenávají výrazný pokles počtu obyvatel s typickým vývojem křivky počtu přítomných. O víkendu se již počty osob v obcích vyrovnávají číslům obvykle bydlících.

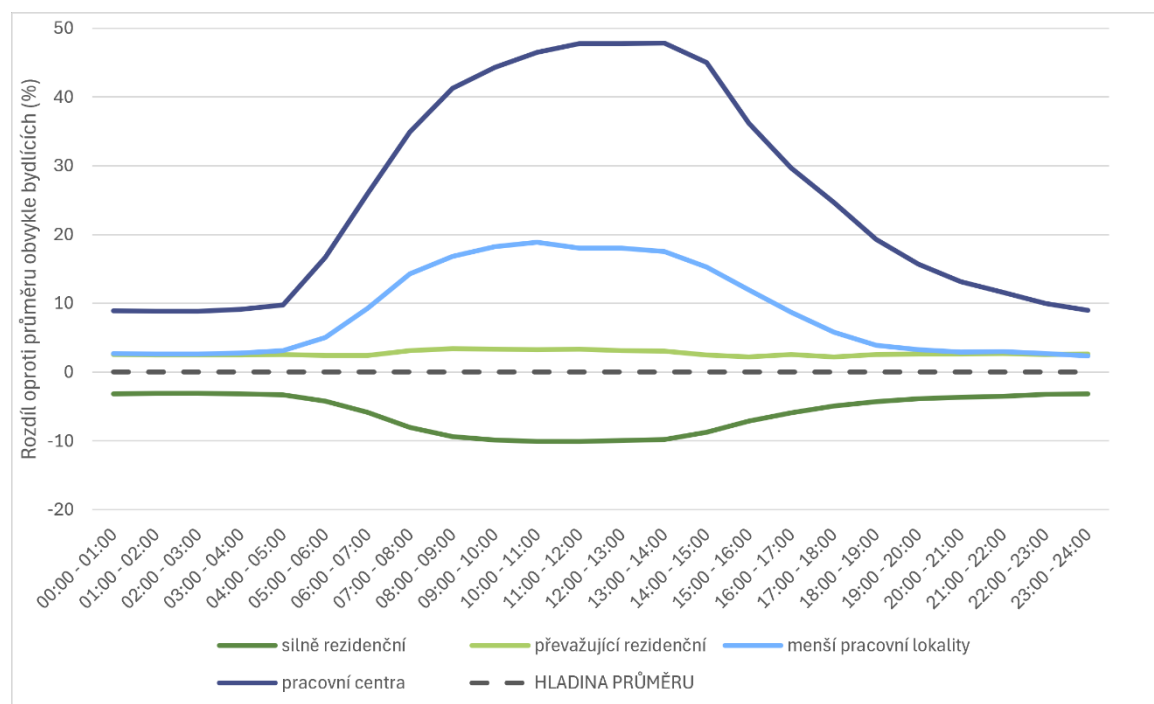
Graf 14: Počet přítomných obyvatel během dne v obcích s významným zaměstnavatelem. Modřice v zimě (vlevo). Komořany v létě (vpravo). Zdroj: Ministerstvo vnitra (2023)

Potvrzuje to klasický trend menších sídel v zázemí silného jádra. Lidé sice mají trvalé bydliště v obcích, nicméně většinové ekonomické a každodenní aktivity realizují ve městě. Tato data mohou ovlivňovat, resp. vysvětlovat kvalitu občanské vybavenosti v obcích. Stále nižší denní přítomnost obyvatel v sídlech znamená horší ekonomickou udržitelnost lokálních podniků.

Graf 15: Počet přítomných obyvatel během dne v typicky rezidenčních obcích Kobeřice u Brna (vlevo) a Blažovice (vpravo). Zdroj: Ministerstvo vnitra (2023)

Z mobilních dat lze obecně klasifikovat obce Brněnské metropolitní oblasti do čtyř klastrů dle pracovní-rezidenčních charakteristik. U silně rezidenčních obcí se projevuje nejvyšší úbytek v přítomnosti obyvatel během dne. Je zajímavé pozorovat, že tyto obce nejsou zpravidla v nejužším prstenci okolo Brna, ale posouvají se spíše do širšího okruhu blíže k hranicím metropolitní oblasti. Tzv. převažující rezidenční obce nezaznamenávají tak výrazný úbytek přítomných osob. Může to být způsobeno nejen většími kapacitami školských zařízení či služeb, ale také vyšším zastoupením osob v důchodovém věku. U menších pracovních lokalit se již projevuje velikost sídla s vyššími možnostmi využití pro obyvatelstvo anebo také lukrativní blízkost Brna. Křivka oproti průměrné nulové hladině je po celý den stabilní. Pracovní centra již představují hlavní dojížděkové cíle jak do zaměstnání, tak do škol. Tedy města a obce s významnými institucemi či velkým zaměstnavatelem.

Graf 16: Charakteristika typologie obcí dle dat o přítomném obyvatelstvu. Průměrné rozdíly oproti obvykle bydlícímu obyvatelstvu. Zdroj: Ministerstvo vnitra (2023), vlastní analýza

1.10. Výsledky vlastní analýzy funkčního začlenění obcí do BMO (tzv. metropolitní index)

Funkční vazby v rámci metropolitní oblasti nelze sledovat pouze na základě dat ze SIM karet mobilních operátorů. S pomocí statistik o podílu ekonomicky aktivních dojíždějících do Brna do zaměstnání a podílů žáků dojíždějících do škol je vypočítána tzv. funkční uzavřenost, resp. vzdálenost jednotlivých obcí k Brnu. Výpočet je inspirovaný metodikou vymezení tzv. vztahově uzavřených pracovních regionů (travel-to-work-areas)⁴. Algoritmus vytváří takové hranice regionu, aby byla minimalizována síla vztahů mezi regiony, a naopak maximalizována síla vztahů uvnitř regionu.

Pro potřeby dokumentu bylo vytvořeno zjednodušené vymezení, které pracuje na zjednodušeném výpočtu podobném vzorci z vymezení BMO 2014+. Hlavním rozdílem je, že není použit ukazatel obsazených pracovních míst v obci (OPM), nýbrž počet zaměstnanců v obci (PZ).

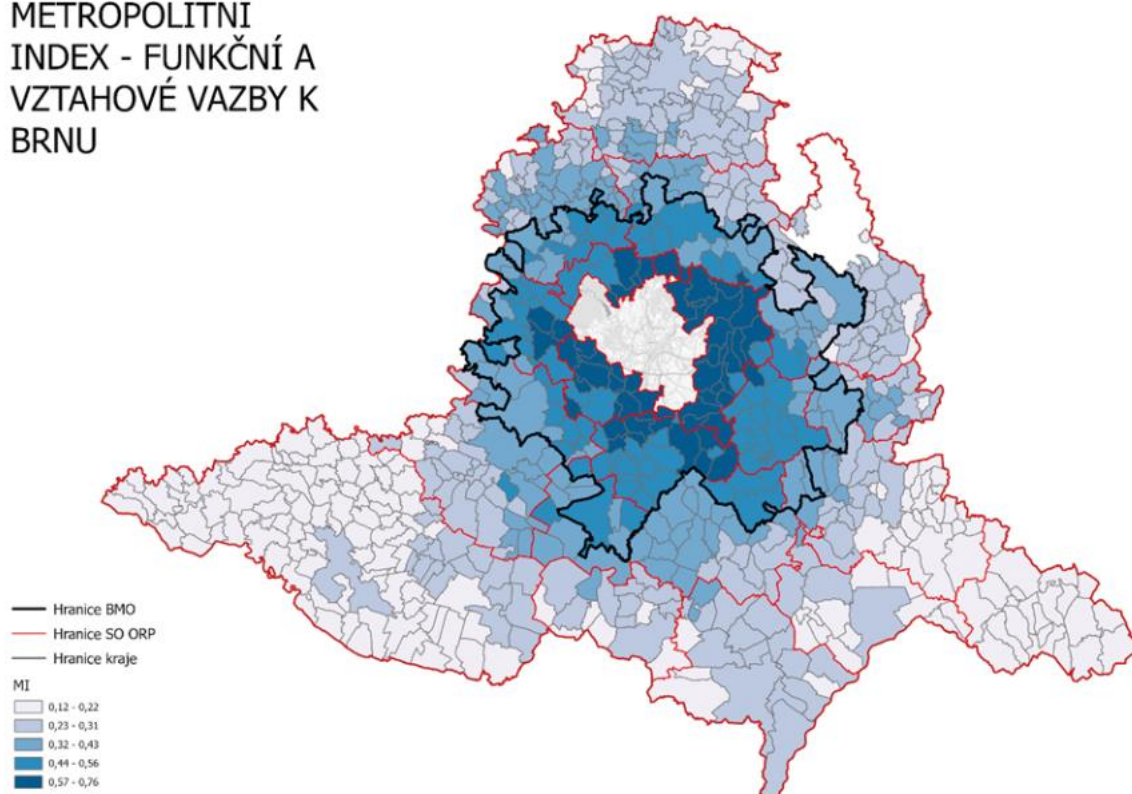
⁴ Viz zde <https://metropolitni.brno.cz/book/analyticka-vychodiska-isr-bmo-21/>

Na základě nejen sociodemografických výsledků a ukazatele funkční vzdálenosti, ale také nad daty o dopravní dostupnosti a dojíždě, vznikl návrh vymezení hranic Brněnské metropolitní oblasti po roce 2027. (MI⁵⁰⁵). Jedná se o multikriteriální analýzu, která váží jednotlivé jevy, rozčleněné do čtyř hlavních oblastí (dojíždka, dostupnost, dopravní obslužnost, sociálně-ekonomické vazby).

24

METROPOLITNÍ INDEX - FUNKČNÍ A VZTAHOVÉ VAZBY K BRNU

Obrázek 5: Metropolitní index – funkční a vztahové vazby k Brnu. Zdroj: Analýza dojížděky a dopravní dostupnosti v BMO (2025)

1.11. Závěry, širší kontexty a doporučení

- Demografický vývoj Brněnské metropolitní oblasti ukazuje na rostoucí význam migrace jako hlavního nástroje populační stability. V plánovací praxi nemůže být migrace vnímána pouze jako doplňkový jev, ale jako klíčový pilíř rozvoje regionu. Vedle samotného přilákání nových obyvatel bude zásadní zejména jejich dlouhodobá integrace, a to jak na trhu práce, tak v rámci bydlení a veřejných služeb.
- Metropolitní oblast zároveň nelze chápat jako uzavřený systém jádra a zázemí. Migrační vazby stále více přesahují její hranice, což vyžaduje širší, nadregionální uvažování při plánování dopravy, bydlení i ekonomického rozvoje. Je důležité reflektovat otevřenost regionu a pracovat se scénáři, které počítají s proměnlivou migrační atraktivitou.
- Výrazná diferenciací mezi Brnem a jeho zázemím se projevuje u zahraniční migrace a vyžaduje cílené, územně specifické přístupy. Zatímco Brno plní roli pracovního a integračního centra, zázemí má spíše stabilizační a rezidenční funkci. Tato odlišnost by měla být zohledněna například v oblasti bytové politiky, dostupnosti služeb i integračních opatření, která nelze nastavovat jednotně pro celý region.
- Prostorový vývoj ukazuje na rostoucí nesoulad mezi populačním růstem a tradiční hierarchií sídelního systému. Nejrychleji rostou menší obce v zázemí, zatímco některá sekundární centra stagnují. Možným dopadem je nárůst dojížděky v regionu a zároveň dochází k oslabování služeb v tradičních sekundárních centrech. Je potřeba cíleně posilovat roli sekundárních center a omezovat další rozptýlený rezidenční růst bez odpovídající infrastruktury.
- Rostoucí koncentrace vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva v Brně zvyšuje riziko nerovnováhy mezi jádrem a zázemím. Uvažování a reálná podpora vzniku kvalifikovaných pracovních míst i mimo jádrové

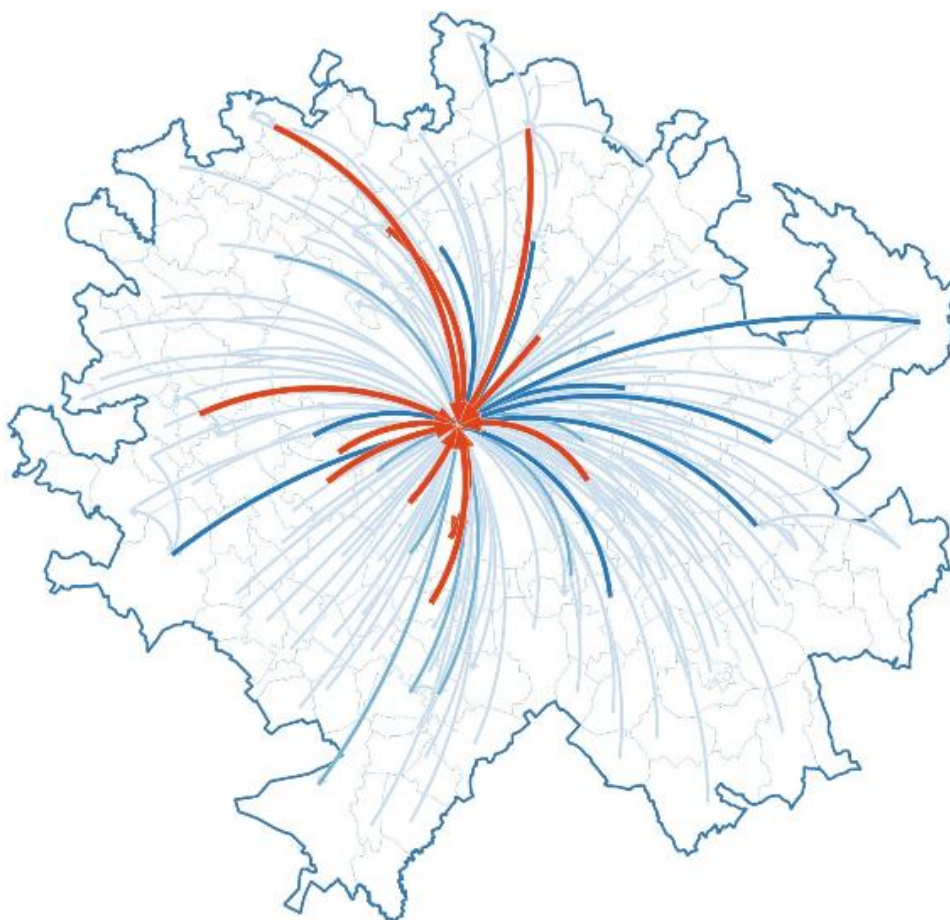
město by mohla mít dopad na lepší propojení vzdělanostní struktury obyvatel s regionální ekonomikou a přispět k omezení jednostranné koncentrace příležitostí a souvisejících nároků na každodenní mobilitu.

- Postupné stárnutí populace představuje dlouhodobý strukturální trend. Klíčová je včasná adaptace – zejména v oblasti trhu práce, zdravotních a sociálních služeb. Namísto reaktivních opatření bude klíčové zaměřit se na zvyšování produktivity, podporu ekonomické aktivity a využití potenciálu různých skupin obyvatel.
- Podrobná analýza údajů ze SIM karet pomáhá identifikovat místa, kde je v daný čas například největší zátěž na dopravní infrastrukturu či služby. S jejich podporou lze lépe plánovat nejen veřejnou či individuální mobilitu, kapacity školských a volnočasových zařízení, ale také krizové řízení a scénáře.

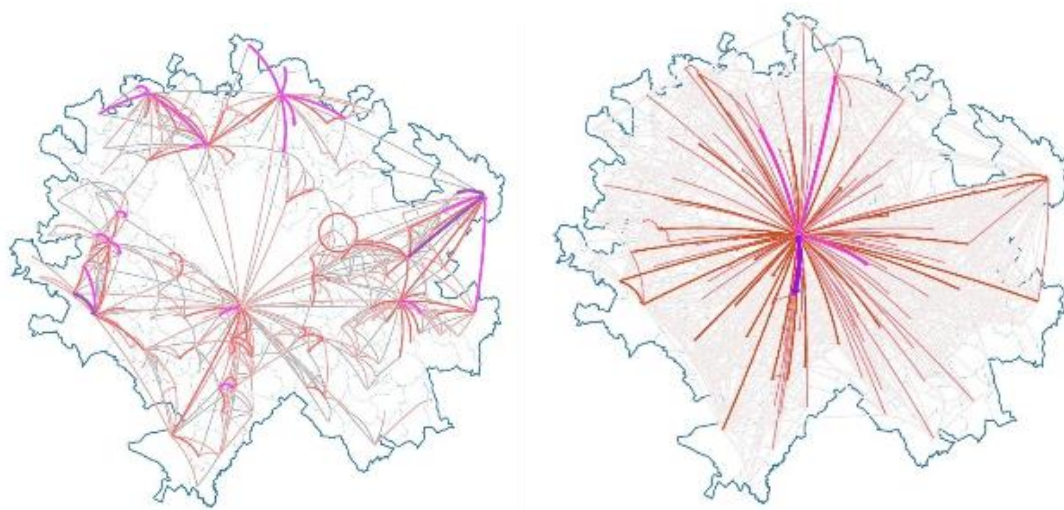
2. Metropolitní mobilita

2.1. Role mobility ve fungování BMO

Mobilita představuje klíčový mechanismus fungování Brněnské metropolitní oblasti, který propojuje prostorově oddělené zdroje, příležitosti a aktivity obyvatelstva do funkčně propojeného celku. Nerovnoměrné rozmístění pracovních míst, vzdělávacích institucí, služeb a dalších funkcí generuje komplexní systém více či méně pravidelných pohybů osob, předmětů i informací. Mezi nejdůležitější typy pravidelné metropolitní mobility patří zejména cesty za prací, do škol a částečně také za službami – jde o toky osob, které v agregované podobě nejviditelněji definují formu, intenzitu a časoprostorové zakotvení metropolitní mobility. Vedle (tradičně sledovaných) pravidelných pohybů (zejména dojížděky za prací a do škol) však v současnosti roste význam méně pravidelných, flexibilních a často i složitě kombinovaných mobilityních taktik a strategií, které odrážejí proměnu každodenních časoprostorových režimů obyvatel metropolitní oblasti.

Obrázek 6: Směry denní vyjížděky za prací a do škol z obcí BMO. Zdroj: Ministerstvo vnitra (2023)

Obrázek 7: Směry intenzivní dojížděky za službami. Zdroj: Ministerstvo vnitra (2023)

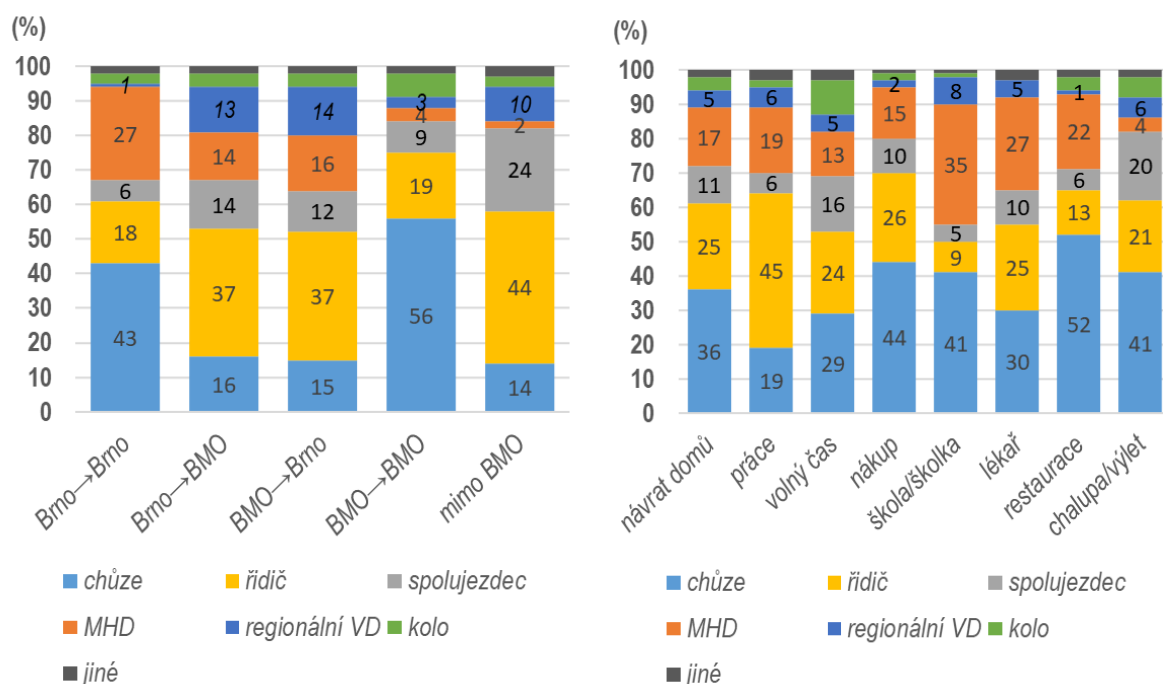
obec	počet dojíždějících	poměr práce/škola	obec	počet dojíždějících	poměr práce/škola
Brno	301 000	78/22	Černá Hora	1 100	80/20
Vyškov	14 400	81/19	Jedovnice	1 000	54/46
Blansko	11 300	80/20	Adamov	1 000	81/19
Modřice	9 500	97/3	Újezd u Brna	1 000	77/23
Kuřim	8 000	90/10	Popůvky	900	98/2
Tišnov	5 000	67/33	Mokrá-Horákov	900	75/25
Slavkov u Brna	4 400	73/27	Bílovice nad Svitavou	800	47/53
Pohořelice	4 100	91/9	Pozořice	800	48/52
Ivančice	4 000	74/26	Hrušovany u Brna	800	85/15
Bučovice	3 800	76/24	Zbýšov	800	73/27
Rajhrad	3 200	80/20	Blučina	700	93/7
Šlapanice	2 900	71/29	Ořechov	700	53/47
Rosice	2 500	87/13	Ostrovačice	600	71/29
Židlochovice	2 400	63/37	Komořany	600	96/4
Rousínov	2 200	80/20	Dolní Kounice	600	47/53
Veverská Bítýška	1 500	81/19	Otnice	600	55/45
Zastávka	1 500	64/36	Syrovice	600	87/13
Drásov	1 400	81/19	Měnín	600	78/22

Oslavany	1 300	79/21	Vranovice	600	67/33
Moravany	1 300	94/6	Troubsko	600	90/10
Klobouky u Brna	1 200	52/48	Předklášteří	500	87/13
Střelice	1 200	74/26	Želešice	500	69/31
Sokolnice	1 100	58/42	Podolí	500	94/6

Tabulka 7: Významná centra pracovní a školní dojížděky v BMO (2021). Zdroj: ČSÚ, SLDB 2021

■ výrazně pracovní dojížděkové centrum ■ výrazně školní dojížděkové centrum

Jako částečné dopady post-covidové transformace mobility lze vnímat především částečný nárůst významu nepravidelné (nedenní) pracovní dojížděky a související nahrazení některých fyzických cest virtuálním/digitálním kontaktem zprostředkovaným pomocí ICT. Výrazné rozdíly jsou rovněž v měřítku a délce cest závislosti na jejich účelu a konkrétní mobilitní skupině. Časoprostorové vzorce mobility v BMO vykazují zřetelnou vnitřní hierarchii a měřítkovou diferenciaci. Zatímco pracovní a vzdělávací mobilita je silně centrována na Brno jako dominantní jádro, mobilita za denními službami a dalšími každodenními aktivitami se ve větší míře odehrává v jemnějším prostorovém měřítku. Tyto pohyby jsou často orientovány na širší spektrum celé řady mikroregionálních center (viz mapová schémata směrů dojížděky), která plní důležitou roli kotevních bodů v organizaci každodenního života obyvatel mimo jádrové město. Zohlednění této skutečnosti je klíčové pro plánování dopravního systému zejména z perspektivy starších, resp. méně mobilních obyvatel BMO.

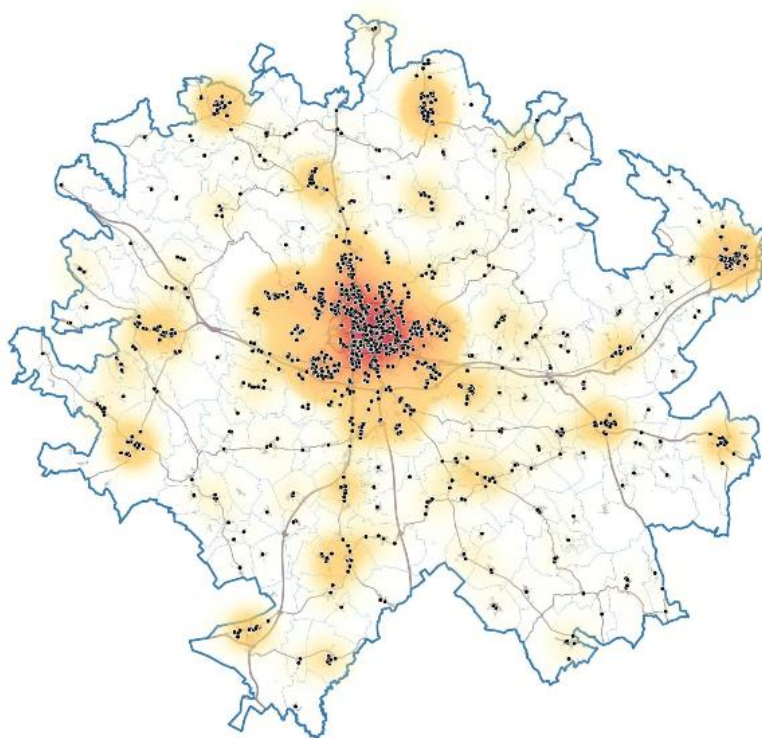

Graf 17: Dělbá přepravní práce v BMO podle směru a účelu cesty. Zdroj: Průzkum dopravního chování v BMO 2021 (cesty/N=22 358)

V mobilitním chování obyvatel BMO se odrážejí preference osobního automobilu a veřejné hromadné dopravy (VHD). Automobil je silnou volbou zejména při zprostředkování cest mezi Brnem a zázemím (resp. při cestách mimo BMO), a to nejen v oblasti pragmatické mobility (cesty za prací či nákupy), ale také v rámci volnočasových aktivit. Očekávané vyšší používání automobilu obyvateli zázemí je dáno především vyšší délkou cest,

prostorovým rozptylem pracovních a obslužných cílů, stejně jako relativně nižší dostupností systémů veřejné dopravy ve srovnání s Brnem. Naznačený základní vzorec dělby přepravní práce je výsledkem kombinace sídelní struktury, dopravní infrastruktury a každodenních návyků. Za posledních téměř deset let zůstává relativně stabilní. Jeho významnější proměnu lze očekávat pouze v případě zcela zásadního zlepšení konkurenceschopnosti veřejné dopravy v zázemí Brna (zejména železnice), případně v důsledku širších ekonomických či technologických změn ovlivňujících cenu individuální dopravy či časoprostorové formy práce.

Specifickým a dosud méně reflektovaným aspektem metropolitní mobility je dynamický rozvoj (mikro)logistiky a nových forem zásobování, zejména v souvislosti s růstem e-commerce. Infrastruktura doručovacích služeb (výdejní místa) se stává novým prvkem v časoprostorových vzorcích osobní spotřeby (viz obr. o3-3). Související zvýšené intenzity pohybu lehkých užitkových vozidel představují významnou zátěž zejména pro centrální části Brna, respektive pro oblasti, v nichž jsou koncentrována distribuční centra tohoto typu služeb (jihovýchodní sektor – Slatina, Tuřany, Černovická terasa, Šlapanice); koridor Modřice–Rajhrad podél tahů D52 a D2). Tento typ mobility může být přitom prostorově konfliktní vůči ostatním formám dopravy, což otevírá otázky stran jeho integrace do dopravního systému.

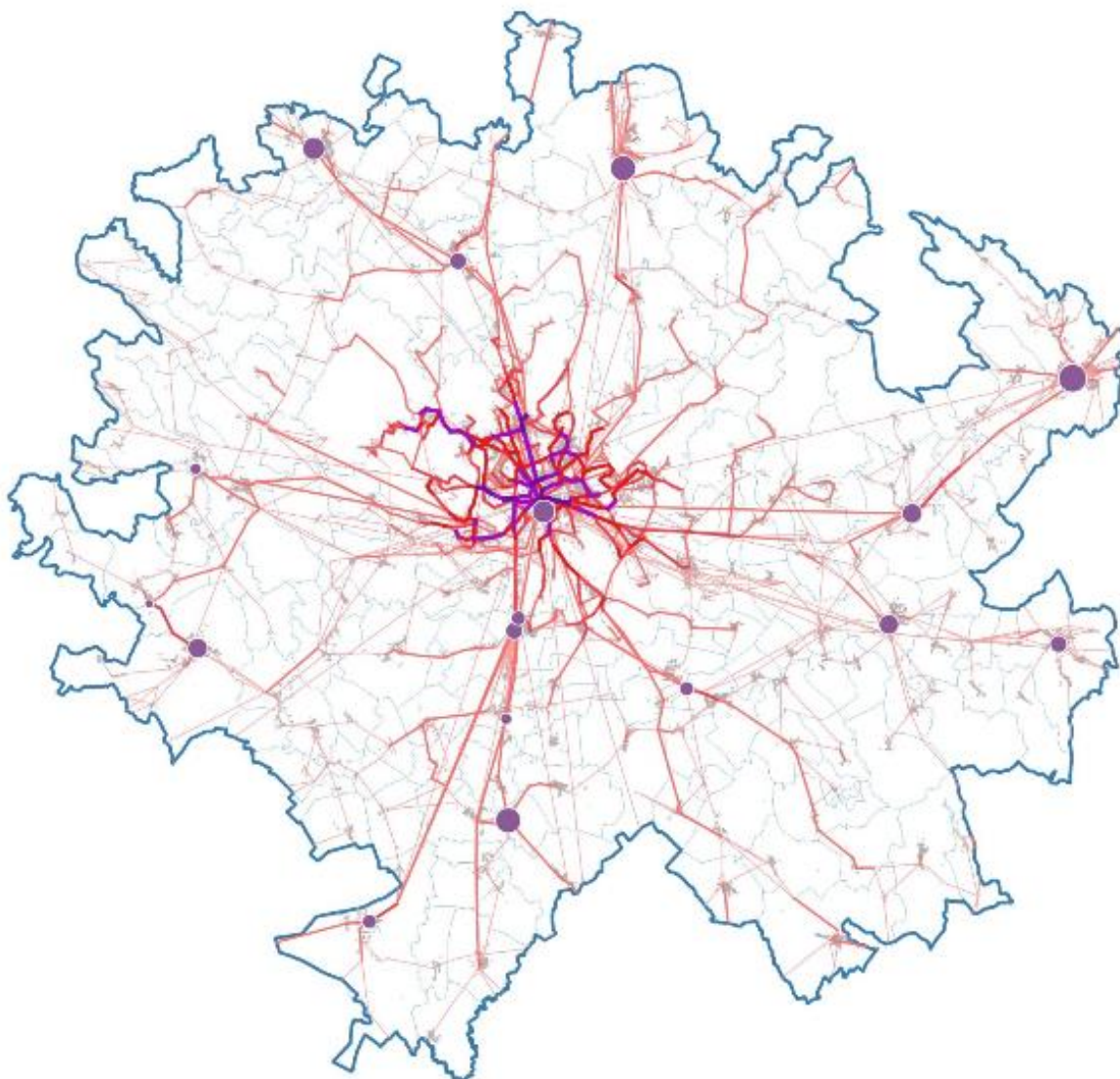

Obrázek 8: Rozložení výdejních míst rozvážkových služeb v BMO. Zdroj: vlastní analýza (2026)

2.2. Systém veřejné hromadné dopravy (Charakteristiky IDS JMK)

Území BMO je pokryto spoji hromadné dopravy IDS JMK, do kterého je začleněno 24 dopravců (z toho železniční doprava - 5 dopravců; autobusová doprava 20 dopravců; hromadná doprava v Brně – DPmB). Přímou na území BMO jsou provozovány necelé dvě třetiny linek z celkového počtu 322 linek v rámci IDS JMK. Systémy městské dopravy jsou provozovány v 5 městech BMO – Adamov (1 linka), Kuřim (2 linky), Blansko (4 linky), Brno (více než 70 linek) a Vyškov (4 linky). Vybrané linky brněnské MHD v současnosti obsluhují i obce mimo území

Brna (Modřice – 1 tramvajová linka, 2 denní autobusové linky, 1 noční autobusová linka; Šlapanice – 1 trolejbusová linka, 1 noční autobusová linka; Vranov – 2 denní autobusové linky; Bílovice nad Svitavou, Česká, Lelekovice – 1 denní autobusová linka, 1 noční autobusová linka).

Obrázek 9: Schéma linek a regionálních přestupních uzlů IDS JMK. Zdroj: Kordis (2026)

Důležitými územními kotvami fungování systému integrované VHD jsou přestupní uzly – KORDIS identifikuje na území BMO celkem 19 přestupních uzlů (Blansko, Brno – ÚAN Zvonařka, Bučovice, Ivančice, Klobouky u Brna, Kuřim, Modřice smyčka / žel.st., Oslavany, Pohořelice, Rajhrad, Rousínov, Slavkov u B., Sokolnice, Tišnov, Vyškov, Zastávka, Židlochovice aut. st. / žel. st). Jako další přestupní body sdílícím metropolitním přesahem lze identifikovat Brno-Černovičky, Brno-Komárov, Brno-Královo Pole nádraží, Brno-nemocnice Bohunice, Brno-Stará osada, Brno-Tržní/Životského, Brno-Hlavní nádraží, Brno-Ústřední hřbitov, Brno-Zoologická zahrada, Bílovice nad Svitavou, Adamov, Hrušovany u Brna, Vranovice, Moravské Bránice, Šlapanice, Černá Hora, Drásov, Křenovice, Jedovnice či Veverská Bítýška.

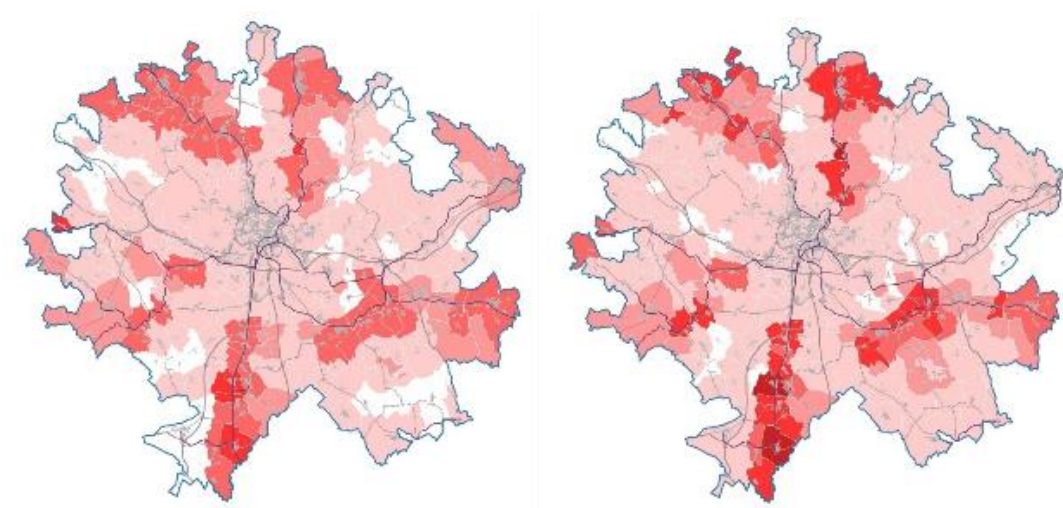
Prostorová organizace veřejné dopravy v BMO do značné míry odráží strukturu sídelního systému i trasování klíčové dopravní infrastruktury, přičemž dominantním organizačním principem zůstává radiální orientace

na Brno jako hlavní uzel. Tento model je efektivní pro zajištění vazeb mezi jádrem a zázemím, jeho limitem je však relativně slabší zastoupení tangenciálních spojení mezi jednotlivými částmi metropolitní oblasti, která by mohla posilovat její vnitřní provázanost.

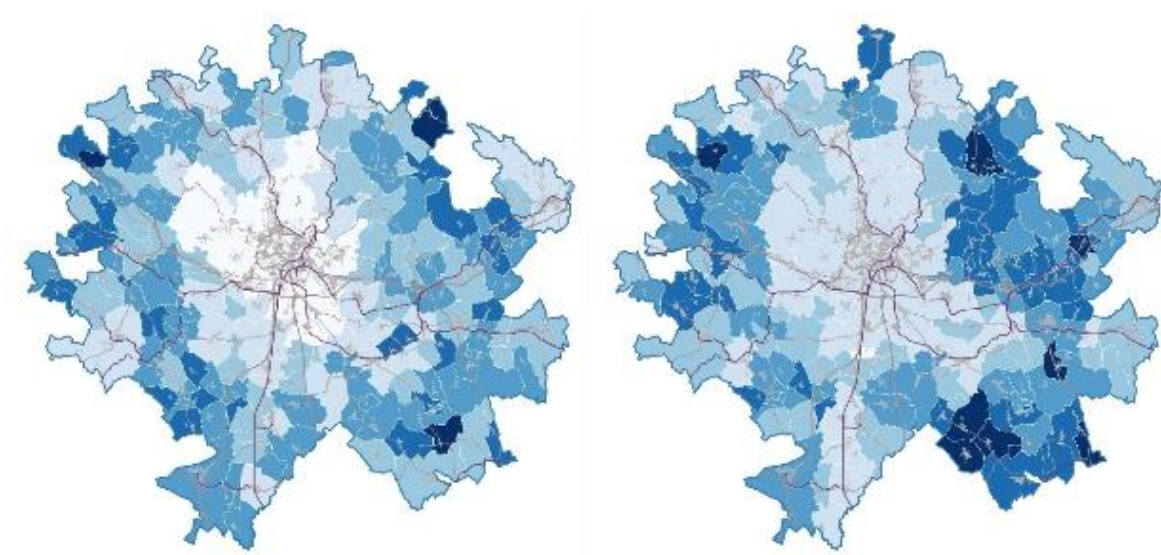
Obslouženost území BMO hromadnou dopravou je setrvale relativně dobrá. Výhodou je dobrá dostupnost železniční dopravy v řadě populačně významných sídel – výjimkou zůstávají především Ivančice (*zejména poté, co modernizace železniční infrastruktury v relaci Brno-Zastávka prokázala zásadní pozitivní dopad na počty cestujících, které se na této relaci navýšily o cca 60 %*). Výše zmíněná monocentrická struktura BMO navíc umožňuje provozně efektivní organizaci integrované dopravy okolo jednoho dominantního centra – Brna. z územního hlediska lze relativně horší obslouženost vykázat u periferních populačně menších obcí Tišnovska, částečně i Kounicka – tento stav je však do značné míry strukturálním znakem vyplývajícím z nízké populační velikosti a rozptýlené sídelní struktury těchto území, které přirozeně limitují možnost poskytování veřejné dopravy v parametrech srovnatelných s ostatními částmi BMO.

Samotné technické parametry systému VHD (počty spojů, jízdní doba) však nemusí vždy dostatečně dobře popisovat reálně vnímanou dostupnost a atraktivitu VHD. VHD je vnímána jako strukturálně silný a univerzálně efektivní nástroj mobility zejména v městském prostředí Brna, a to primárně u pravidelných rutinních pohybů (dojíždka za prací či do škol). Dílčími důvody jsou četnost a dostupnost zastávek, univerzálně atraktivní časový režim většiny linek a bezproblémová návaznost na pěší pohyb. V území mimo jádrové Brno je atraktivita VHD často snižována problémovou dostupností zastávky (problém „poslední míle“), nutností kombinované cesty s přestupem (nízká tolerance cestujících vůči přerušení cesty), problematickou návazností spojů mimo špičkové časy a malou praktičností VHD při řetězení více účelově odlišných cest (trip chaining), resp. při cestách vyžadujících vyšší flexibilitu (volnočasové aktivity, některé služby).

Obrázek 13-14 naznačuje komplementaritu železničního a autobusového dopravního systému v rámci BMO při cestách za prací a do škol. Zatímco vlak plní roli páteřního systému v obcích obsluhovaných železniční infrastrukturou a zejména v delších radiálních relacích směrem k Brnu, autobusová doprava zajišťuje obsluhu území bez železničního napojení, kratší a lokálněji orientované cesty (typicky při dojíždce do základních škol) a také návaznou dopravu k železničním stanicím. Efektivita celého systému proto závisí nejen na kvalitě jednotlivých módů, ale především na jejich vzájemné návaznosti a schopnosti společně pokrývat rozdílné měřítkové úrovně metropolitní mobility.

Obrázek 10: Podíl vlaku jako hlavního dopravního prostředku při vyjížděce za prací (vlevo) a do škol (vpravo). Zdroj: ČSÚ, SLDB 2021

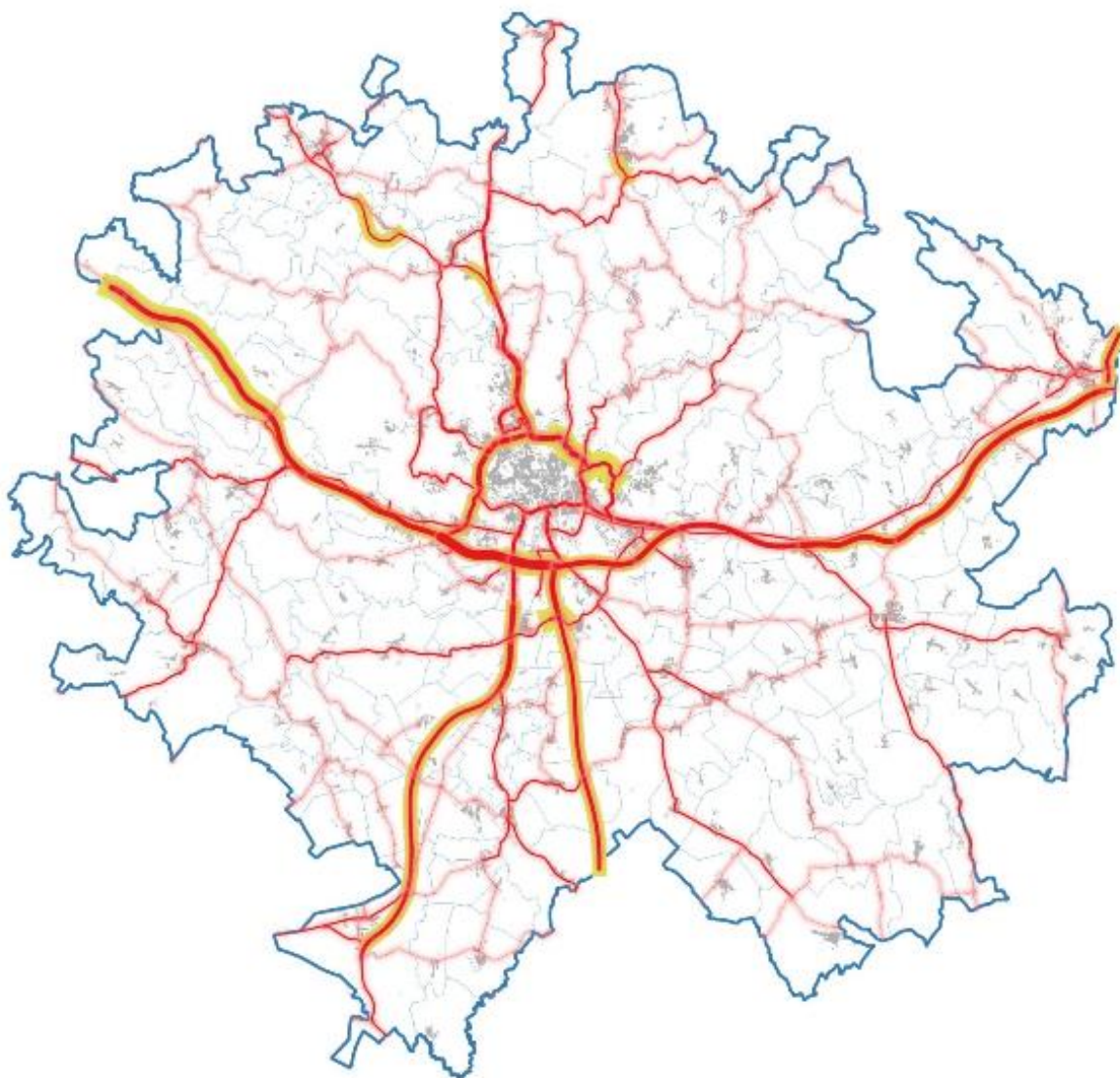

Obrázek 11: Podíl autobusu jako hlavního dopravního prostředku při vyjížděce za prací (vlevo) a do škol (vpravo). Zdroj: ČSÚ, SLDB 2021

2.3. Systém(y) individuální dopravy (Automobilita)

VBMO je k roku 2026 zaregistrováno přibližně 400 000 osobních automobilů, z toho více než polovina ve městě Brně. Míra využívání automobilu je ovlivňována nejen objektivními faktory, jako jsou vzdálenost k cílům, (ne)dostupnost veřejné dopravy, či prostorový vzorec sídelní struktury, ale také každodenními mobilitními návyky (mobility habitus), do kterých se propisuje společenský status jedince, jeho role v rámci domácnosti či pracovních vazeb, životní styl a společenské normy.

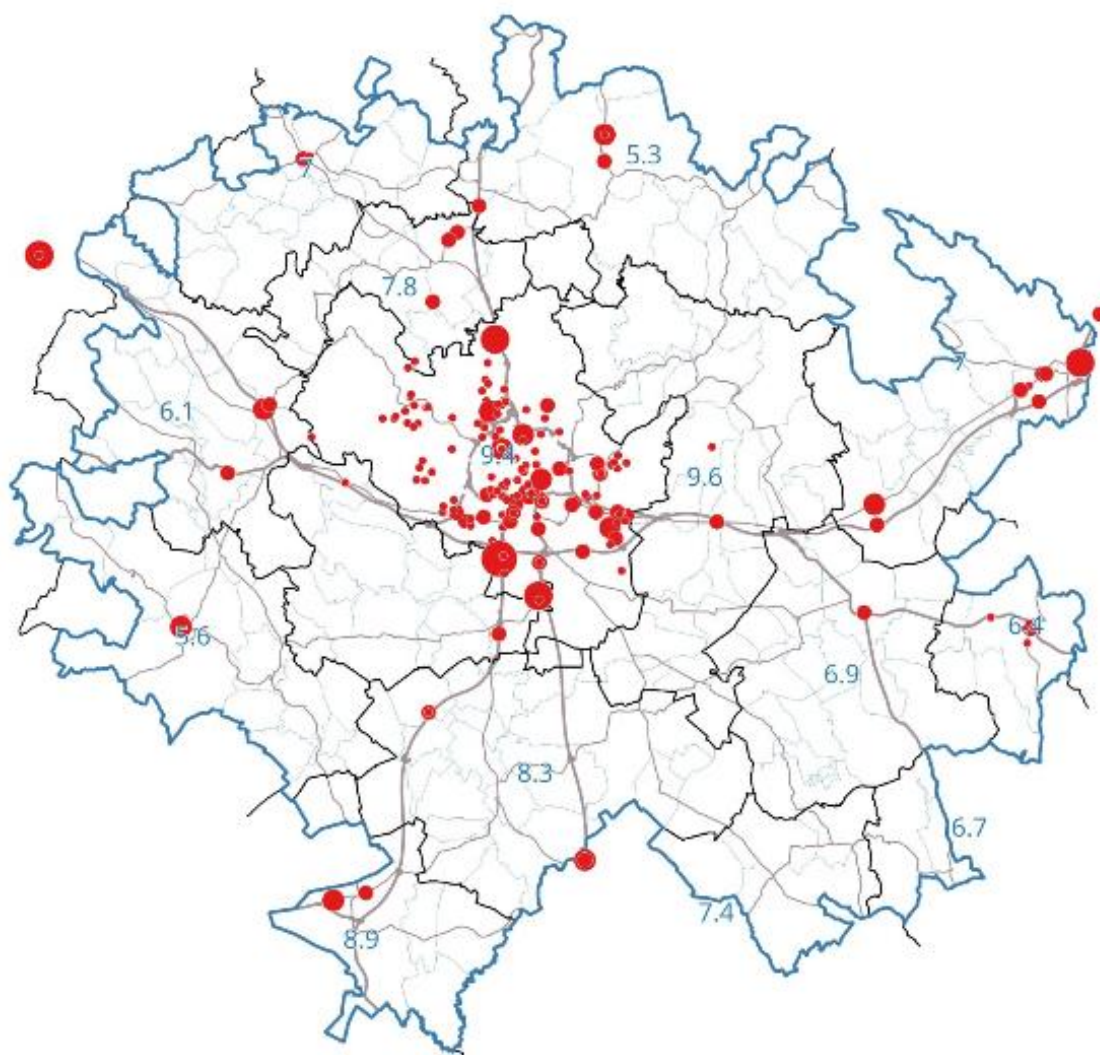
Osobní automobil představuje v BMO klíčový prvek mobilitního systému, jehož význam se však liší podle typu území a účelu cesty. v případě pravidelné dojížděky do práce a škol je jeho role významná, nicméně vřadě případů nahrazována volbou VHD (dle SLDB 2021 je průměrný podíl automobilu jako hlavního prostředku při dojížděce za prací – řidič i spolujezdec – v obcích BMO přibližně 65 %, nicméně v případě dojížděky do škol tento podíl poklesá na cca 12 %). U nepravidelných aktivit (služby, volný čas, víkendové cesty) se stává klíčovým dopravním prostředkem. V souvislosti s reorientací pragmatických rodinných nákupů do velkých nákupních center je stěžejním prostředkem zajišťujícím praktickou realizaci. Automobil je vnímán jako flexibilní nástroj umožňující efektivní a časově nezávislou organizaci komplexních řetězců aktivit. Při konfrontaci kombinované cesty pomocí VHD (typické zejména pro zázemí) s cestou automobilem obvykle použití automobilu přináší časovou úsporu, doprovázenou vnímanou vyšší úrovní komfortu.

Obrázek 12: Roční průměry denních intenzit dopravy na vybrané silniční síti v BMO v pracovní den. ŘSD: Celostátní sčítání dopravy (2025)

Volba automobilu je ovšem ovlivňována také regulačními opatřeními. Postupné rozšiřování rezidentního parkování, omezení vjezdu do centra Brna či proměny organizace veřejného prostoru zvyšují časové náklady a snižují komfort některých automobilových cest. Tyto nástroje samy o sobě nevedou k zásadnímu omezení automobility, mohou však ovlivňovat volbu dopravního prostředku zejména u cest směřujících do centrálních částí města Brna.

Z hlediska sdílení automobilů situace v BMO reflektuje celorepublikový vývoj – dominantní model provozování automobilu je založený na jeho individuálním vlastnictví; alternativní formy, jako je carsharing/carpooling, jsou spíše marginální, spouze minimálními dopady do časoprostorových vzorců automobility v BMO. Tento stav relativně ostře kontrastuje s rozšiřováním a zvyšující se atraktivitou systémů sdílených kol a elektrokol, která se ukazují jako platný (mikro)mobilitní prostředek pro realizaci cest typu „první/poslední míle“.

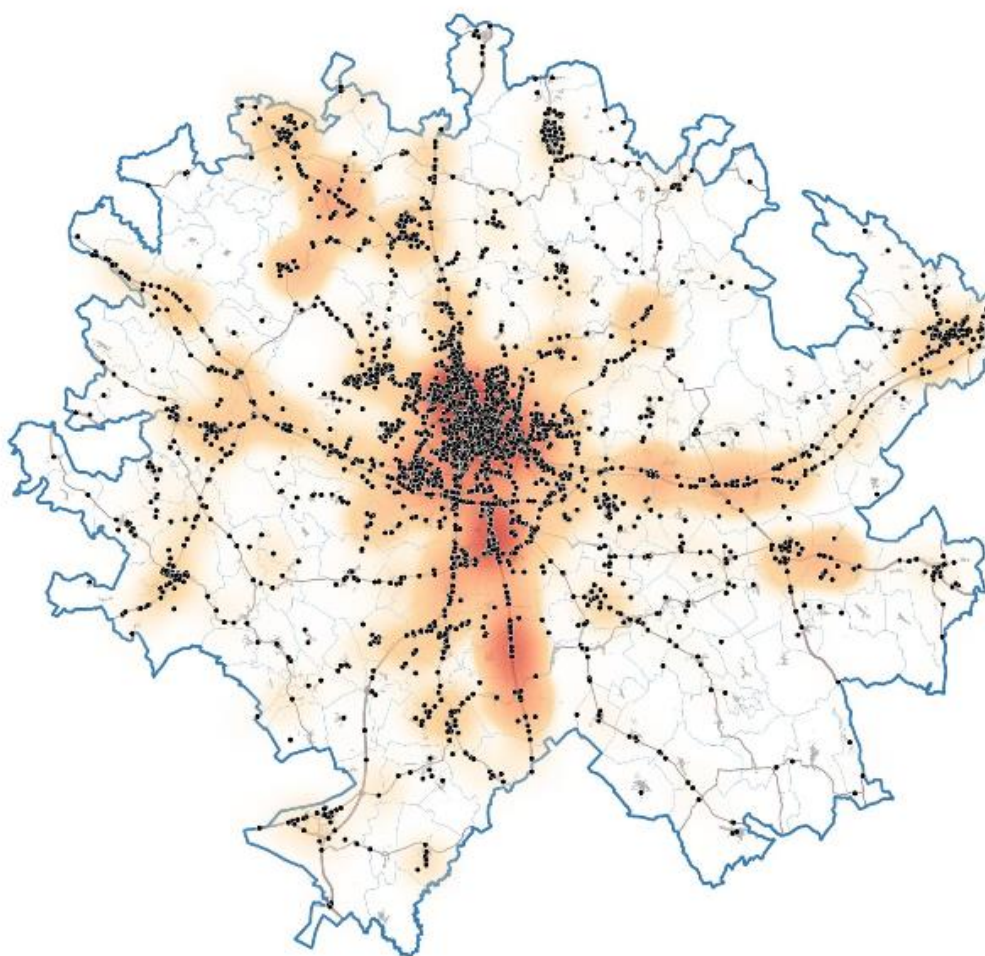

Obrázek 13: Prostorové rozložení nabíjecích stanic v BMO a počet registrovaných bateriových el. vozidel na 1 000 obyvatel v SO ORP. Zdroj: CDV, MPO (2026)

VBMO se postupně rozšiřuje používání elektromobilů, jejich podíl na celkové automobilitě však zůstává zatím relativně nízký – v rámci metropolitní oblasti lze odhadovat přibližně 7000 registrovaných vozů tohoto segmentu. Prostorový vzorec registrovaných elektromobilů na úrovni ORP naznačuje, že jejich rozšíření je zatím úzce spjata s jádrovým Brnem, resp. suburbanizovanými oblastmi, tedy ekonomicky silnějšími částmi BMO. Elektromobilita tak zatím nepředstavuje zásadní proměnu mobility chování, ale spíše technologickou inovaci v rámci stávajícího automobilového systému vázanou na tzv. early adopters (přijímající inovace v relativně rané fázi jejich rozšíření, s vyšším socioekonomickým statusem a vyšší mírou technologické otevřenosti). Související nabíjecí infrastruktura (více než 300 nabíjecích stanic, cca 10% podíl na celkovém počtu v ČR) je koncentrována především v Brně a v koridorech hlavních silničních tahů, zatímco v zázemí metropolitní oblasti je její dostupnost omezenější.

Zatížení silničních komunikací v BMO odráží ústřední pozici Brna v rámci metropolitního a krajského dopravního systému, stejně jako jeho sídelní roli v národním měřítku. Územní rozložení nejvyšších denních intenzit je relativně stabilní, jde o dálniční komunikace procházející BMO, dále pak o brněnský VMO, silnice I/43, I/52; mezi významně exponovaná místa patří zejména úseky obsluhující nákupní centra či průmyslové a logistické zóny (Hradecká, Vídeňská) či klíčové uzly zatížené denními pohyby mezi jádrem a metropolitním zázemím.

Mezi sčítáními dopravy 2020 a 2025 došlo na 60 % sledovaných a porovnatelných úseků k nárůstům dopravního zatížení. Tak jako v minulých srovnávaných obdobích lze zaznamenat na severních úsecích VMO, dále pak na takřka všech významných/příjezdových dopravních osách do/z Brna. Tato navýšení jsou důsledkem několika typů vzájemně se podmiňujících procesů – jde zejména o posilování produkčních a spotřebních funkcí Brna v rámci širšího makroregionu, rozšiřování pracovního trhu vázaného na brněnské pracovní příležitosti, respektive o stále silné procesy komerční a rezidenční suburbanizace a zvyšující se ochotu mobility obyvatelstva dojíždět za prací a službami.

Obrázek 14: Prostorové rozložení dopravních nehod v BMO – váženo hmotnou škodou. Zdroj: PČR (2025)

Doprovodným jevem automobility je i řada vyvolaných negativních externalit, mezi které patří i dopravní nehody. Vývoj dopravní nehodovosti v Jihomoravském kraji v posledních letech se vyznačuje spíše klesajícím trendem s mírnými meziročními výkyvy. Dochází k proměně struktury nehodovosti – zatímco počet usmrcených osob dosahuje nízkých hodnot, výrazně narůstají ekonomické škody (důsledek vyšších cen vozidel a oprav). Za rok 2025 došlo v BMO k 3 500 dopravním nehodám, při kterých bylo usmrceno 20 osob, zraněno 1 690 osob. Územní rozložení nehod odráží zatížení silniční sítě a charakteristiky provozu v městském prostředí (koncentrace nehod na území Brna). Mezi kritická místa, resp. úseky, patří stabilně centrální části Brna (a dalších měst v BMO), komunikace přiléhající k velkým nákupním centrům či komplikovanější křižení rychlostních komunikací.

2.4. Cyklistická doprava

Cyklodoprava představuje v Brněnské metropolitní oblasti doplňkový, avšak postupně se rozvíjející segment mobility, jehož význam se výrazně liší podle účelu cesty i typu prostředí. v rámci pravidelné dojížděky do práce a škol zůstává její podíl dlouhodobě nízký a ve srovnání s veřejnou dopravou či automobilovou dopravou má okrajový význam.

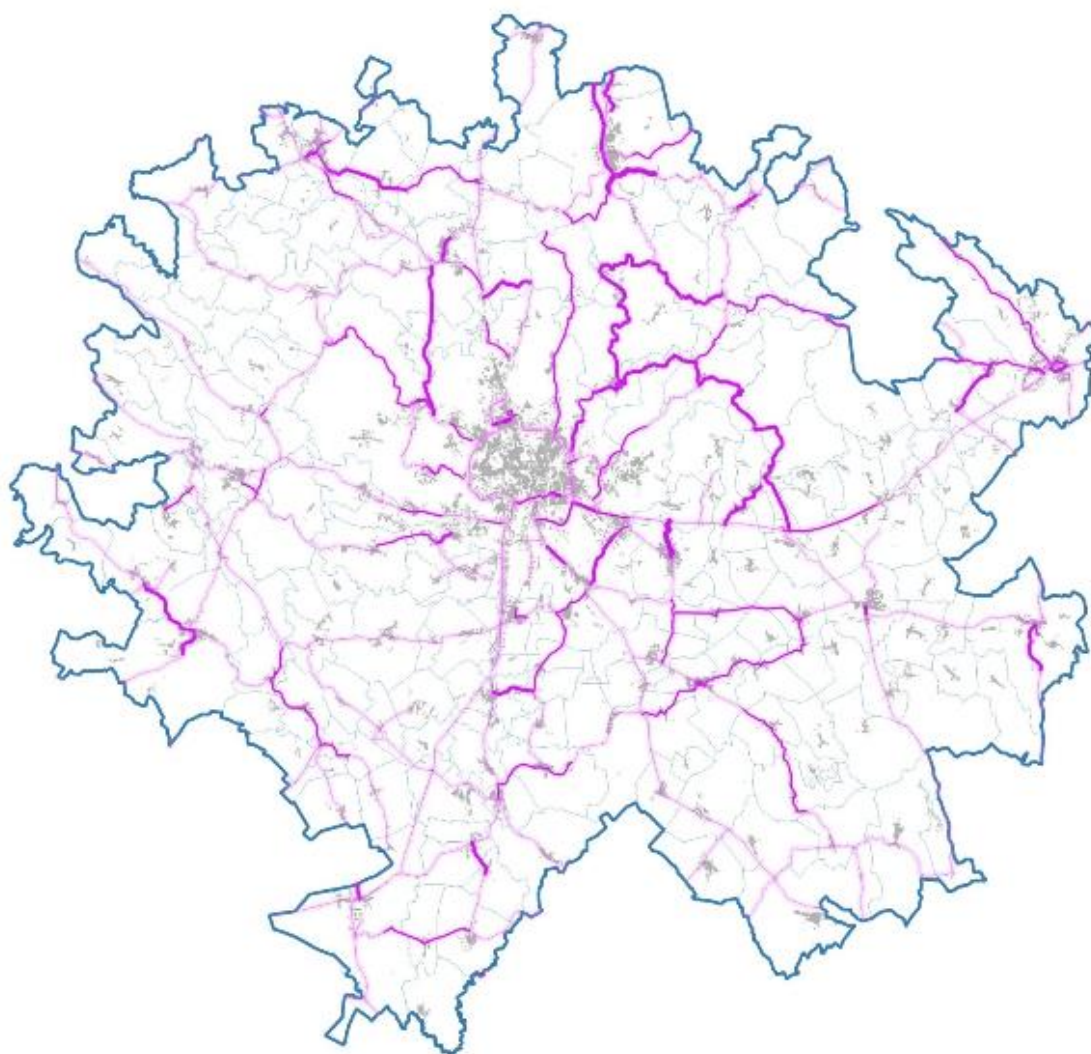
Výraznější uplatnění nachází cyklistická doprava v rámci volnočasových aktivit (jak také nepřímo vyplývá ze schématu počtu cyklistů na vybrané silniční síti BMO). Průzkumy (Inbox, 2022) poukazují na existenci latentního

potenciálu cyklodopravy – část respondentů deklaruje ochotu využívat jízdní kolo častěji za předpokladu zlepšení podmínek, zejména infrastruktury a bezpečnosti. Využívání cyklodopravy je přitom silně prostorově diferencované, s vyšší intenzitou v samotném Brně a v jeho bezprostředním okolí, zatímco v zázemí metropolitní oblasti je její role omezenější. Cyklodoprava tak v současnosti plní spíše doplňkovou funkci v rámci systému každodenní mobility, avšak představuje segment s potenciálem dalšího rozvoje, zejména v kontextu krátkých a středně dlouhých cest.

obec	za prací (%)	do škol (%)	obec	za prací (%)	do škol (%)
Unkovice	7,40	4,67	Drásov	4,19	1,38
Pohořelice	6,65	2,14	Hostěrádky-Rešov	3,72	1,77
Dambořice	4,10	4,04	Milešovice	2,72	2,70
Žabčice	6,82	1,26	Vyškov	5,20	0,19
Sivice	5,96	1,18	Blučina	5,36	0,00
Čebín	4,53	2,55	Bučovice	4,98	0,34
Křižanovice	7,08	0,00	Hrušky	3,51	1,79
Přísnovice	5,17	0,92	Přibice	3,84	1,41
Blažovice	5,08	0,99	Kovalovice	5,19	0,00
Hrušovany u Brna	3,90	2,09	Vranovice	4,24	0,90
Uhřetice	2,05	3,64	Slavkov u Brna	4,50	0,64
Podbřežice	5,68	0,00	Ivaň	3,20	1,94

Tabulka 8: Obce s významnými podíly kola jako hlavního dopravního prostředku při cestě za prací a do škol na celkové vyjíždě. Zdroj: ČSÚ, SLDB (2021)

Na území BMO operují 2 bikesharingové sítě, a to Rekola (v Brně 170 kol, 176 stanic, podpora ze strany municipality; ve Veverské Bítýšce a Chudčicích 21 kol, 19 stanic, podpora ze strany municipalit) a Nextbike (v Brně 600 kol, 279 stanic, podpora ze strany municipality; v Kuřimi 40 kol, 20 stanic, podpora ze strany municipality). Jde primárně o systémy zajišťující vnitroměstskou (mikro)mobilitu na relativně krátké vzdálenosti, často navazující na další dopravní módy. Typický denní profil vytiženosti vykazuje ranní a odpolední špičku, respektive méně výraznou špičku vpoledních hodinách. Prostorové analýzy vytiženosti stanic poukazují na významný objem cest do pracovních (zejména administrativních) center v ranní špičce, zatímco ve špičkových odpoledních hodinách jde o cesty k dopravním terminálům či za službami – lze tedy mluvit o důležité roli sdílených kol při pragmatických cestách za prací a do škol, popř. při krátkých cestách v průběhu dne ovlivněných pracovními rytmy. V Brně za rok 2025 bikesharingové systémy využilo přibližně 19 000 unikátních uživatelů v rámci 180 000 jízd. (Kvalitativně odlišným byl projekt sdílených kol v mikroregionu Kahan (Rosicko, Zbýšovsko), který v pilotní etapě měl testovat možnosti bikesharingu pro zajištění meziobecních cest ve spíše příměstském či rurálním prostředí. Po ukončení pilotní části nebylo ovšem v projektu pokračováno).

Obrázek 15: Denní počty cyklistů na vybrané silniční síti v BMO. Zdroj: ŘSD: Celostátní sčítání dopravy (2025)

2.5. Širší kontexty

- Mobilita v metropolitních oblastech prochází v posledních letech výraznou transformací, která je podmíněna souběhem technologických, sociálních, ekonomických i environmentálních faktorů. Jedním z klíčových trendů je postupující digitalizace mobility a rozvoj konceptu Mobility-as-a-Service (MaaS), který je založen na integraci různých dopravních služeb do jednotných uživatelských rozhraní. Přestože potenciál MaaS spočívá zejména ve zjednodušení plánování a tarifního propojení intermodálních cest, jeho širší implementace naráží na institucionální a organizační bariéry (a to i přes aktivní a inovačně perspektivní roli integrátora veřejné dopravy vJMK) a zůstává zatím spíše dlouhodobou vizí než plně rozvinutou realitou. Dílčí překážkou je rovněž dosavadní nepřijetí některých alternativních přístupů k dopravě ze strany veřejnosti – příkladem může být relativně nízká popularita systémů sdílených automobilů či ambivalentní přijetí mikromobility (např. sdílených kol či koloběžek), která je sice v některých segmentech využívána, nicméně často pouze specifickými skupinami metropolitní populace.

- Efektivní zajištění metropolitní mobility nelze redukovat pouze na rozvoj a kapacitní posilování dopravní infrastruktury, ale vyžaduje paralelní a systematickou pozornost věnovanou kvalitativním aspektům dopravního systému. Vedle fyzické dostupnosti a technických parametrů dopravy hrají klíčovou roli faktory, jako je frekvence spojů, spolehlivost, komfort cestování, digitální konektivita, srozumitelnost a přehlednost systému či dostupnost kvalitních informačních a plánovacích nástrojů. Právě tyto aspekty zásadním způsobem ovlivňují každodenní rozhodování uživatelů a jejich ochotu volit alternativy k individuální automobilové dopravě. Infrastrukturní investice by měly být doprovázeny opatřeními zvyšujícími uživatelskou přívětivost dopravních služeb tak, aby cestovní čas zejména v prostředcích VHD byl produktivně využitelný a VHD tak získávala konkurenční výhodu oproti IAD. V tomto smyslu je mobilita nejen technickým, ale i organizačním a uživatelsky orientovaným systémem, jehož kvalita je dána komplexní kombinací infrastrukturních a provozních prvků.
- Významnou složkou metropolitního dopravního systému jsou přestupní uzly a terminály, které jsou v současnosti často vnímány spíše jako přechodové prostory narušující plynulost cesty. Přestup mezi vlakem, autobusem a individuální dopravou v BMO často probíhá v prostředí s omezeným zázemím, nedostatečnou ochranou proti nepřízní počasí, slabou orientační přehledností či minimální nabídkou služeb. Tato místa mají potenciál stát se plnohodnotnými lokálními centry mobility, která kromě samotného přestupu nabídnou i doprovodné funkce – například menší obchodní vybavenost, služby každodenní potřeby, kvalitní veřejný prostor nebo bezpečné zázemí pro pěší a cyklisty (včetně B+R a P+R kapacit). Architektonické a provozní zlepšení samotných terminálů, jejich silnější provázání s okolní zástavbou a veřejným prostorem může pomoci redukovat vnímanou bariérovost přestupu, zvýšit atraktivitu kombinovaných forem dopravy a současně posílit roli vybraných sídel v zázemí jako přirozených mikroregionálních center.
- Proměny časoprostorového chování obyvatelstva se v metropolitních oblastech stále výrazněji projevují ve formě fragmentace mobilitních rytmů, tedy oslabování dříve dominantních, relativně synchronizovaných vzorců každodenní mobility. Tento vývoj úzce souvisí s rozvolňováním pracovních režimů, růstem podílu osob v post-produktivním věku s odlišnými časovými nároky na mobilitu, či nárůstem flexibilních forem práce, včetně práce na dálku a bez fixního místa pracoviště. V důsledku toho dochází k větší variabilitě v načasování i prostorovém rozsahu každodenních aktivit, což se promítá do diverzifikace poptávky po mobilitě napříč různými skupinami obyvatel. Tradiční dopravní plánování, orientované na agregované špičkové zatížení a relativně homogenní skupiny uživatelů, tak naráží na své limity. Do popředí se dostává otázka, do jaké míry je možné dopravní systémy navrhovat tak, aby vyhovovaly atomizovaným a proměnlivým mobilitním nárokům, aniž by došlo ke ztrátě jejich provozní efektivity. Reakcí na tuto situaci může být kombinace robustních páteřních struktur s flexibilnějšími formami dopravní obsluhy, doplněná o pokročilé analytické a predikční nástroje umožňující lépe zachytit a interpretovat proměňující se rytmy každodenní mobility. Jedním z aktuálně testovaných směrů rozvoje veřejné dopravy je poptávkově řízená doprava (Demand Responsive Transport, DRT), která se snaží překlenout napětí mezi efektivitou provozu a obsluhou území s nižší intenzitou poptávky. *(Pilotní projekt realizovaný od roku 2026 na Šlapanicku ověřuje možnosti integrace tohoto typu služby do systému IDS JMK a může naznačit potenciál podobných řešení pro některé části zázemí Brna).*

2.6. Závěry a doporučení

Struktura metropolitní mobility v BMO je silně formována radiální orientací na Brno, přičemž právě v těchto směrech dochází k největší koncentraci pracovních a školních toků. Modernizace železničních tratí (např. Brno–Zastávka) ukazují, že zlepšení infrastruktury a provozních parametrů může vést k výraznému nárůstu využívání železnice a navýšení jejího potenciálu jako páteřního systému metropolitní mobility. Další rozvoj by proto měl

směřovat nejen k infrastrukturním investicím, ale i k posilování provozní kvality, kapacity a návaznosti na ostatní dopravní módy.

Mobilita v BMO je vrstevnatá, výrazně diferencovaná podle účelu a měřítka. Zatímco pracovní a školní mobilita se odehrává především v metropolitním měřítku s výraznou orientací na Brno, cesty za službami a každodenními aktivitami jsou vázány na jemnější síť mikroregionálních center. Dopravní plánování, které je primárně orientováno na řešení radiálních vazeb, tak nemusí dostatečně reflektovat realitu těchto kratších a lokálně ukotvených pohybů. To implikuje potřebu diferencovaného přístupu, který vedle páteřních tahů zohlední i dostupnost služeb a mobilitu na úrovni menších center, například formou vyšší podpory tangenciálních vazeb a polycentrické struktury mobility.

Přestupní uzly představují klíčové body metropolitního dopravního systému, jejich současná podoba však často odpovídá spíše technickému než uživatelskému pojetí mobility. Tato místa mají ovšem potenciál fungovat jako lokální centra mobility a služeb, která mohou významně přispět ke zvýšení atraktivity intermodálních cest. Jejich transformace by měla zahrnovat nejen dopravní funkci, ale i zlepšení širších urbanistických a sociálních aspektů, včetně integrace služeb a propojení s okolním veřejným prostorem v místě.

Rostoucí význam e-commerce a s ním spojené logistické toky představují novou dimenzi metropolitní mobility, která není plně zachycena tradičními přístupy k dopravnímu či územnímu plánování. Nové formy spotřeby vytvářejí nové typy dopravního zatížení, zejména v městském prostředí. Logistické pohyby (poskytovatelů i odběratelů) se stávají integrální součástí metropolitní mobility. Je proto klíčové hledat způsoby, jak minimalizovat konflikty last-mile mikrologistiky s ostatními dopravními funkcemi a kvalitami veřejného prostoru (podpora konsolidačních center a alternativních způsobů doručování – např. cargokola, integrace logistiky do plánování mobility).

Proměna časoprostorového chování obyvatelstva vede k větší variabilitě mobilitních vzorců. Dopravní systém čelí rostoucí diverzitě požadavků, které nelze plně uspokojit tradičními přístupy k plánování obslužnosti. Klíčové je přizpůsobit dopravní nabídku individualizovaným potřebám bez ztráty efektivity. Jako perspektivní se jeví kombinování stabilních páteřních struktur s flexibilnějšími formami dopravní obsluhy a důrazem na kvalitu a adaptabilitu systému. V prostředí BMO je perspektivním nástrojem širší rozvoj poptávkové dopravy (DRT), a to zejména ve vztahu železnice-bus. Alternativně je nutné podporovat další propojování mikromobilitních řešení tradičními velkoměřítkovými dopravními systémy – primárně pro řešení problému překonání „poslední míle“. v zázemí BMO se nabízí zejména využití sdílených kol jako návazného dopravního prostředku v okolí železničních stanic a významných přestupních terminálů, kdy mohou přispět k lepšímu propojení páteřní veřejné dopravy s lokální mobilitou.

3. Bydlení v BMO

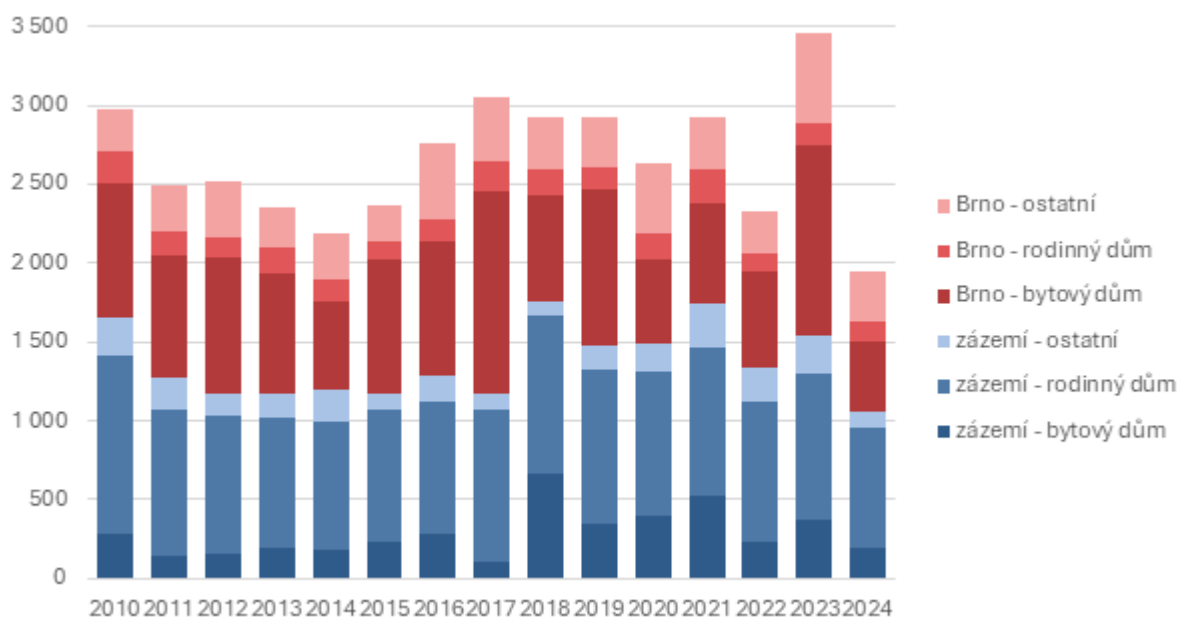
3.1. Rezidenční výstavba a stavebnictví

Vývoj rezidenční výstavby v BMO je formován jak širším ekonomickým kontextem, tak konkrétními lokálními podmínkami. Na jedné straně jej ovlivňuje makroekonomická situace, zejména vývoj úrokových sazeb, dostupnost financování a celková investiční aktivita. Na straně druhé hrají zásadní roli konkrétní projekty, jejichž realizace je podmíněna postupem v povolovacích procesech (územní rozhodnutí, stavební povolení).

Významným faktorem je rovněž dostupnost vhodných pozemků a nastavení územně plánovací dokumentace. V tomto ohledu může mít zásadní dopad jak aktualizace územních plánů v obcích zázemí, tak zejména nový (již platný) územní plán města Brna, který může ovlivnit rozsah i prostorové rozmístění budoucí rezidenční výstavby v celém metropolitním regionu.

Prvotní propad rezidenční výstavby v BMO byl po roce 2014 vystřídán růstem počtu dokončených bytů. Svýmjkou roku 2023 lze sledovat opětovný pokles intenzity výstavby v posledních letech. Přestože se Brno podílí na populační velikosti BMO 55 %, v rámci bytové výstavby činí tento podíl v průměru zhruba 48 %. Z hlediska bytové výstavby je tak relativně aktivnější trh v zázemí.

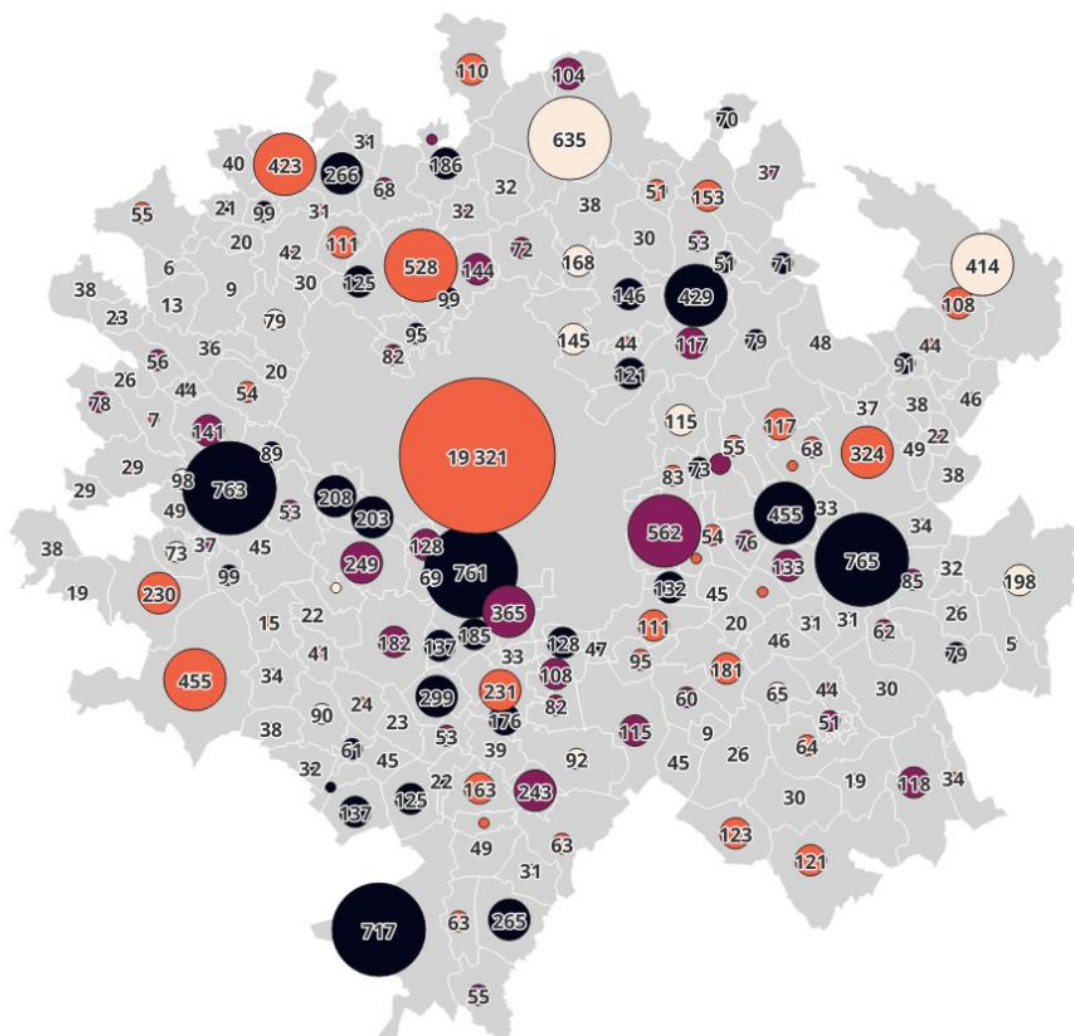
V rámci Brna převládá výstavba bytů v bytových domech, naopak v zázemí zaujímá vyšší podíly výstavba bytů v domech rodinných. Výstavba bytů v ostatních budovách (např. byty v nástavbách a přístavbách, v domovech-penzionech nebo v nebytových objektech) je sice marginální v zázemí, ale v Brně tento typ výstavby podílově předčí výstavbu bytů v rodinných domech.

Graf 18: Vývoj počtu dokončených bytů v BMO v členění na Brno a zázemí od roku 2010. Zdroj: ČSÚ (2025)

Na podrobnější prostorové úrovni se bytová výstavba v BMO soustřeďuje do několika typů lokalit, přičemž se liší jak absolutní objemy, tak relativní intenzita (na obyvatele). Mezi obcemi s nejvyššími absolutními i relativními přírůstky patří zejména Slavkov u Brna, Moravany, Rosice či Pohořelice, zatímco vysoká relativní dynamika se objevuje i v menších obcích, jako jsou Holubice, Jinačovice nebo Rebešovice, kde i menší absolutní přírůstky znamenají výraznou změnu lokálního bytového fondu. Extrémním příkladem je Březina v okrese Brno-venkov, kde připadá přibližně jeden nový byt na každého třetího obyvatele, což ilustruje silnou transformační dynamiku menších obcí v zázemí metropolitního regionu. Naopak ve větších sekundárních centrech (Vyškov, Blansko) je výstavba sice v absolutních číslech vyšší, ale relativně spíše stabilizační.

Rezidenční výstavba v zázemí Brněnské metropolitní oblasti je úzce provázána s migračními přírůstky, a to nejen z jádrového města, ale i z širšího regionu, přičemž právě dostupnost bydlení představuje hlavní faktor přitažlivosti těchto lokalit. Nejvyšší relativní nárůsty bytového fondu vykazují menší obce, kde i omezený absolutní přírůstek znamená výraznou transformační dynamiku, promítající se jak do velikosti, tak do sociální struktury obyvatelstva. Odlišná forma výstavby – převaha rodinných domů v zázemí oproti bytovým domům v Brně – zároveň odráží rozdílné rezidenční preference a životní fáze obyvatel, kdy zázemí přitahuje zejména rodiny, zatímco město nabízí bydlení vhodnější pro jednotlivce a menší domácnosti.

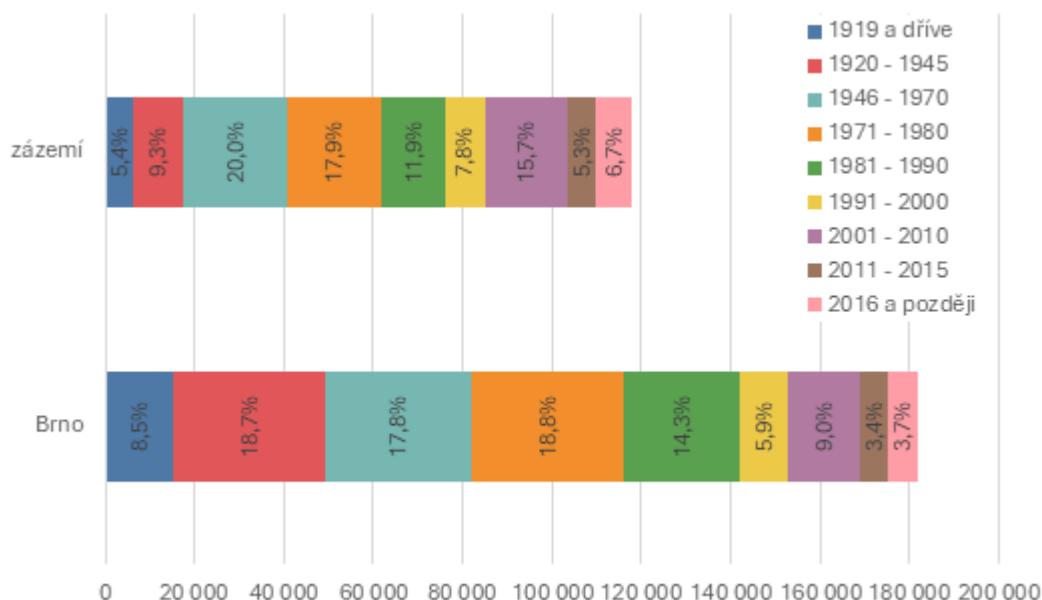
Obrázek 10: Dokončené byty v obcích BMO mezi lety 2010–2024 (velikost bubly znázorňuje relativní počet bytů na 1 obyvatele). Zdroj: ČSÚ (2025)

Tyto procesy vedou k postupné funkční specializaci metropolitního prostoru. Přestože některé části zázemí BMO zaznamenávají růst pracovních příležitostí, zejména v okolí dálničních tahů a rozvojových zón, jedná se často o méně diverzifikovaná pracovní místa navázaná na montážní výrobu, lehký průmysl, skladování či logistiku. Zatímco z pohledu absolutního počtu pracovních míst tak ekonomický význam zázemí narůstá, profesní struktura těchto pracovních příležitostí se od Brna výrazně liší a zpravidla vytváří nižší poptávku po vysoce kvalifikované pracovní síle. Zázemí je tak i nadále možné spojovat především s rezidenční funkcí, zatímco Brno si zachovává dominantní postavení v oblasti kvalifikovaných pracovních příležitostí, služeb, vzdělávání a integračních funkcí.

3.2. Základní charakteristika bytového fondu

Stáří bytového fondu v BMO odráží rozdílný historický vývoj jádrového města a jeho zázemí. Brno disponuje výrazně větším absolutním počtem bytů a zároveň vyšším podílem starší zástavby, včetně bytů vystavěných před druhou světovou válkou i v období před vznikem Československa. Tento vývoj souvisí s intenzivní blokovou výstavbou, formováním tzv. Velkého Brna a celkově vyšší dynamikou urbanizačních procesů ve městě, zatímco v menších obcích zázemí byl stavební rozvoj v těchto obdobích výrazně omezenější.

Naopak v období socialismu je podílové zastoupení bytové výstavby v Brně i zázemí relativně vyrovnané, což odráží tehdejší (do značné míry selektivní) politiku podpory bydlení nejen v jádrových městech, ale i v menších (většinou střediskových) obcích. Výraznější rozdíly se opět projevují po roce 1990, kdy v důsledku zintenzivnění suburbanizačních procesů dochází k výrazné rezidenční výstavbě v zázemí, kde byty z tohoto období tvoří více než třetinu fondu. V Brně tento podíl nedosahuje ani jedné čtvrtiny, což naznačuje omezenější prostor pro novou výstavbu v rámci kompaktní městské struktury a vyšší význam transformace a využívání stávajícího bytového fondu.

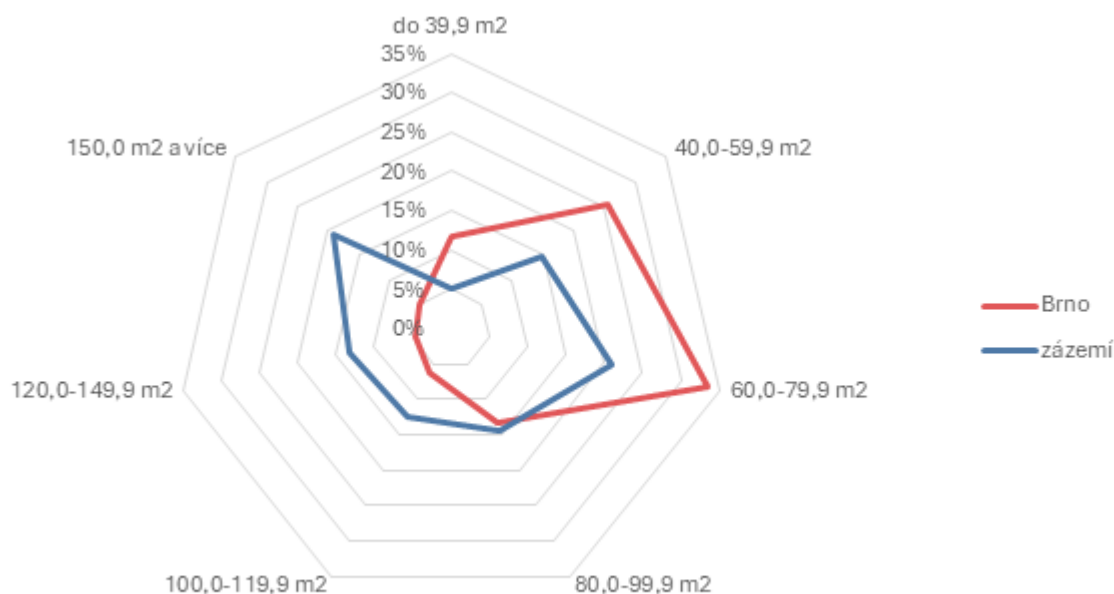
Graf 19: Obydlené byty v BMO v členění na Brno a zázemí podle období výstavby nebo rekonstrukce domu. Zdroj: ČSÚ, SLDB 2021

Velikost bytů

Struktura bytového fondu podle velikosti ukazuje na odlišný charakter bydlení v Brně a jeho zázemí. v Brně převažují menší a středně velké byty, zejména v kategoriích 40–59,9 m² a 60–79,9 m², které tvoří dominantní část fondu. Vyšší podíl mají také nejmenší byty do 39,9 m². Tento profil odpovídá kompaktní městské zástavbě a vyšší intenzitě využití prostoru, ale i větší diverzitě domácností včetně jednotlivců a trendu výstavby menších bytových jednotek (garsonek, mikrobytů).

Naopak v zázemí je struktura bytů posunuta směrem k větším podlahovým plochám. Výrazně vyšší zastoupení zde mají byty nad 100 m², včetně největších kategorií nad 150 m², zatímco podíl menších bytů je nižší než v Brně. To odráží charakter rezidenční výstavby v zázemí, které nabízí prostor pro extenzivnější rezidenční formy, tedy rodinné domy, případně plošně velkorysejší bytové domy.

Zázemí je však z hlediska velikosti bytů diferenciované. Poměrně zřetelný je gradient zvětšujících se bytů směrem k populačně menším obcím, přičemž mezi velikostí obce a průměrnou velikostí bytu lze sledovat poměrně silnou negativní korelaci. Zatímco v nejmenších obcích do 2 000 obyvatel dosahuje průměrná velikost bytu přibližně 120 m², u obcí s populací okolo 10 000 obyvatel se již pohybuje pod hranicí 100 m² a v Brně dokonce mezi 70 až 80 m². Tento vzorec odráží vyšší zastoupení rodinných domů a extenzivnějších forem bydlení v menších obcích, zatímco větší sídla zázemí vykazují kompaktnější strukturu bytového fondu a vyšší podíl bytových domů.

Graf 20: Rozložení velikosti obydlených bytů v Brně a zázemí. Zdroj: ČSÚ, SLDB 2021

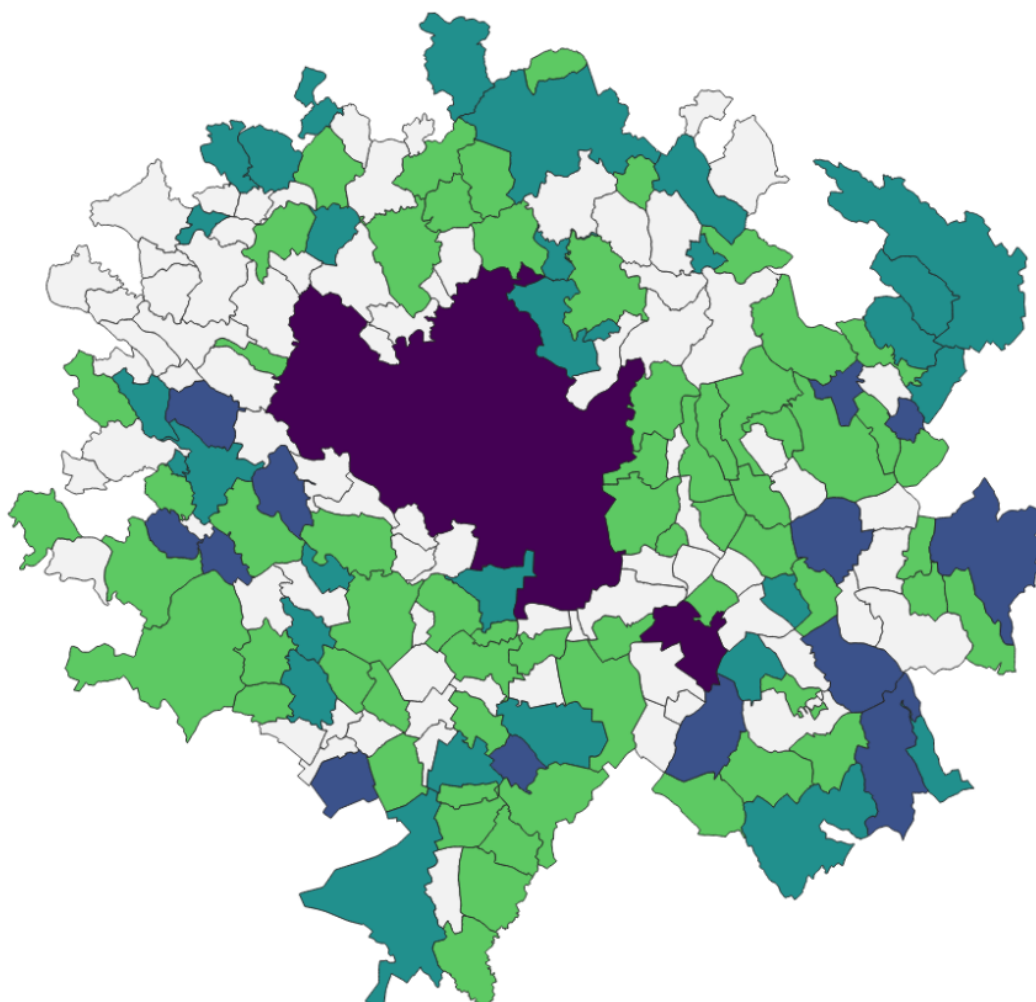
Vlastnictví domů

Struktura vlastnictví bytového fondu v BMO se výrazně liší mezi Brnem a jeho zázemím. v Brně dominuje spolumlastnictví vlastníků bytů (jednotek), které tvoří více než polovinu bytového fondu, což odráží charakter městské bytové zástavby a privatizační procesy po roce 1990. Zároveň zde nacházíme nejvyšší podíl obecního a státního vlastnictví (13,7 %), které hraje klíčovou roli z hlediska dostupnosti bydlení a možnosti aktivní bytové politiky. Naproti tomu v zázemí převažuje vlastnictví fyzických osob (více než dvě třetiny bytů), odpovídající dominanci rodinných domů a individuální výstavby, zatímco ostatní formy vlastnictví jsou zde zastoupeny jen

okrajově. Z pohledu obecního vlastnictví se ukazuje výrazná prostorová nerovnoměrnost. Kromě Brna dosahují vyšších podílů obecních bytů pouze jednotlivé obce, zpravidla s hodnotami kolem 10 % (např. Újezd u Brna, Zbýšov, Říčany, Slavkov u Brna), zatímco přibližně polovina obcí v zázemí obecní bytový fond vůbec nevlastní. Mezi nimi se nacházejí i některé obce přesahující 1 tisíc obyvatel, což omezuje jejich schopnost reagovat na potřeby dostupného bydlení (např. Moravany, Veverská Bítýška). Naopak tam, kde se obecní byty alespoň v omezené míře vyskytují, jde častěji o populačně větší obce.

	fyzická osoba	obec, stát	bytové družstvo	jiná právnická osoba	spoluvlastnictví vlastníků bytů	kombinace vlastníků
Brno	26,2 %	13,7 %	1,6 %	2,6 %	55,5 %	0,3 %
zázemí	67,3 %	2,3 %	2,2 %	1,2 %	26,3 %	0,7 %
BMO	42,4 %	9,2 %	1,8 %	2,1 %	44,0 %	0,5 %

Tabulka 9: Podíl bytů podle vlastníka domu. Zdroj: ČSÚ, SLDB 2021

Obrázek 17: Podíl bytů v domech vlastněných obcí či státem v obcích BMO. Zdroj: ČSÚ, SLDB 2021

3.3. Vlastnické poměry a jejich vývoj v čase

Analýza dat ze SLDB 2021 potvrzuje výrazné rozdíly ve struktuře využívání bytů mezi Brnem a jeho zázemím. v Brně převažuje bydlení s vysokým zastoupením nájemních forem (37,02 %) a v osobním vlastnictví (35,99 %), jedná se především o sídlištní zástavbu mimo centrum. Naopak v obcích v zázemí metropolitní oblasti jednoznačně dominuje vlastnické bydlení (byty ve vlastním domě), které tvoří v průměru 57,9 % obydlených bytů. Družstevní bydlení má v celém území spíše okrajový význam, s výjimkou SO ORP Vyškova, kde dosahuje 8,5 % (například díky existenci Vyškovského bytového družstva, DOMOV – Stavební Bytové Družstvo aj.).

Obdobný, i když méně výrazný vzorec ukazují i data ze SLDB 2011. V Brně dominovalo nájemní bydlení (41,43 %) a v obcích v zázemí Brna vlastnické bydlení (byty ve vlastním domě) (63,36 %). v porovnání s rokem 2021 je patrný výrazný pokles družstevního bydlení v Brně a jednotlivých SO ORP, a naopak nárůst bytů v osobním vlastnictví, což souvisí s postupnou transformací vlastnických forem. Ostatní formy užívání bytů, jako je bezplatné užívání či jiné důvody, se v roce 2011 pohybovaly na nižších hodnotách (zpravidla kolem 1–5 %) než v roce 2021, což může souviset jak se změnou metodiky, tak se skutečnými proměnami ve způsobech užívání bydlení (často zahrnující bydlení u rodičů či příbuzných v rámci jedné domácnosti).

SO ORP	Počet obydlených bytů		Podíl bytů ve vlastním domě		Podíl bytů v osobním vlastnictví		Podíl družstevních bytů		Podíl nájemních/ pronajatých bytů		Podíl bytů v bezplatném užívání		Podíl bytů s jiným důvodem užívání	
	2011	2021	2011	2021	2011	2021	2011	2021	2011	2021	2011	2021	2011	2021
SLDB	2011	2021	2011	2021	2011	2021	2011	2021	2011	2021	2011	2021	2011	2021
Blansko	14041	15058	40,03	40,95	28,93	32,67	10,28	3,92	15,38	12,05	4,05	7,17	1,32	3,24
Bučovice	3075	3376	61,76	60,28	14,50	17,74	1,89	0,24	16,62	12,26	4,16	6,01	1,07	3,47
Hustopeče	1739	1944	80,28	77,42	2,24	5,86	4,54	1,08	6,44	6,74	5,18	5,76	1,32	3,14
Ivančice	7415	8118	64,71	62,43	16,35	16,97	3,02	0,46	9,70	10,14	4,86	6,80	1,38	3,20
Kuřim	7641	8484	52,27	52,20	20,36	26,90	8,60	0,01	13,26	10,87	4,12	6,84	1,39	3,18
Kyjov	613	710	84,18	80,70	1,31	1,83	0,33	0,00	8,16	8,59	4,89	6,34	1,14	2,54
Pohořelice	2877	3738	66,21	62,89	13,21	17,09	1,29	0,16	15,57	10,73	2,92	5,64	0,80	3,48
Rosice	7702	8874	59,40	58,76	15,98	18,38	6,49	2,45	12,50	10,85	4,49	6,27	1,13	3,30
Slavkov u Brna	7057	8529	73,03	68,60	4,56	13,38	7,35	0,63	9,15	8,98	4,76	5,50	1,13	2,91
Šlapanice	20455	24225	71,85	67,34	10,86	13,19	3,12	0,67	7,86	8,96	5,01	6,23	1,30	3,61
Tišnov	6024	6541	51,63	51,40	23,14	25,64	3,54	1,05	15,44	11,47	4,95	7,09	1,31	3,35
Vyškov	11991	12973	44,36	43,86	17,38	25,48	16,46	8,47	17,74	13,40	2,98	6,10	1,08	2,67
Židlochovice	9560	11427	73,92	70,46	10,14	10,97	2,22	1,05	8,18	8,18	4,31	6,05	1,23	3,28

Brno	122287	172498	18,46	15,67	25,51	35,99	11,95	1,24	41,43	37,02	1,62	5,89	1,03	4,20
Zázemí	100190	113997	63,36	57,88	13,77	17,39	5,94	1,51	12,14	10,44	5,05	6,77	1,20	3,88
Celkem	222477	286495	60,15	55,13	14,56	18,41	6,34	2,36	14,10	12,28	4,82	6,78	1,19	3,97

Tabulka 10: Právní důvod užívání bytů v BMO k letem 2011 a 2021 (agregováno za SO ORP). Zdroj: ČSÚ, SLDB 2011, 2021

V roce 2021 ve všech sledovaných územích výrazně převažuje vlastnictví domů fyzickými osobami. v zázemí Brna dosahuje jejich podíl v průměru 87,5 % (např. SO ORP Židlochovice až 96 %), což odráží dominanci individuálního vlastnictví typickou pro menší města a obce. Spoluvlastnictví vlastníků bytů je naopak častější ve větších sídlech (např. Blansko, Vyškov, Tišnov). Samotné Brno se odlišuje nižším podílem domů ve vlastnictví fyzických osob (74,5 %) a vyšším zastoupením spoluvlastnictví (17,5 %), což odpovídá charakteru velkého města s převahou bytových domů a rozděleného vlastnictví jednotek. Ostatní formy vlastnictví mají v celém území relativně malý význam.

Ve srovnání s rokem 2011 lze v Brněnské metropolitní oblasti pozorovat výrazný nárůst počtu obydlených domů, přičemž dynamika růstu je výraznější v zázemí města Brna (nárůst o cca 8700 domů oproti Brnu 2 540), což indikuje pokračující procesy suburbanizace a stavbu domů v zázemí města Brna, které jsou často preferovanou lokalitou zejména pro mladé rodiny s dětmi. Současně se dále posiluje individuální vlastnictví, zatímco klesá podíl družstevního, obecního a státního bydlení. Naopak roste spoluvlastnictví vlastníků bytů, především v Brně (z 9,4 % na 17,48 %). Celkově tak dochází k větší individualizaci vlastnických vztahů a ústupu kolektivních a institucionálních forem bydlení.

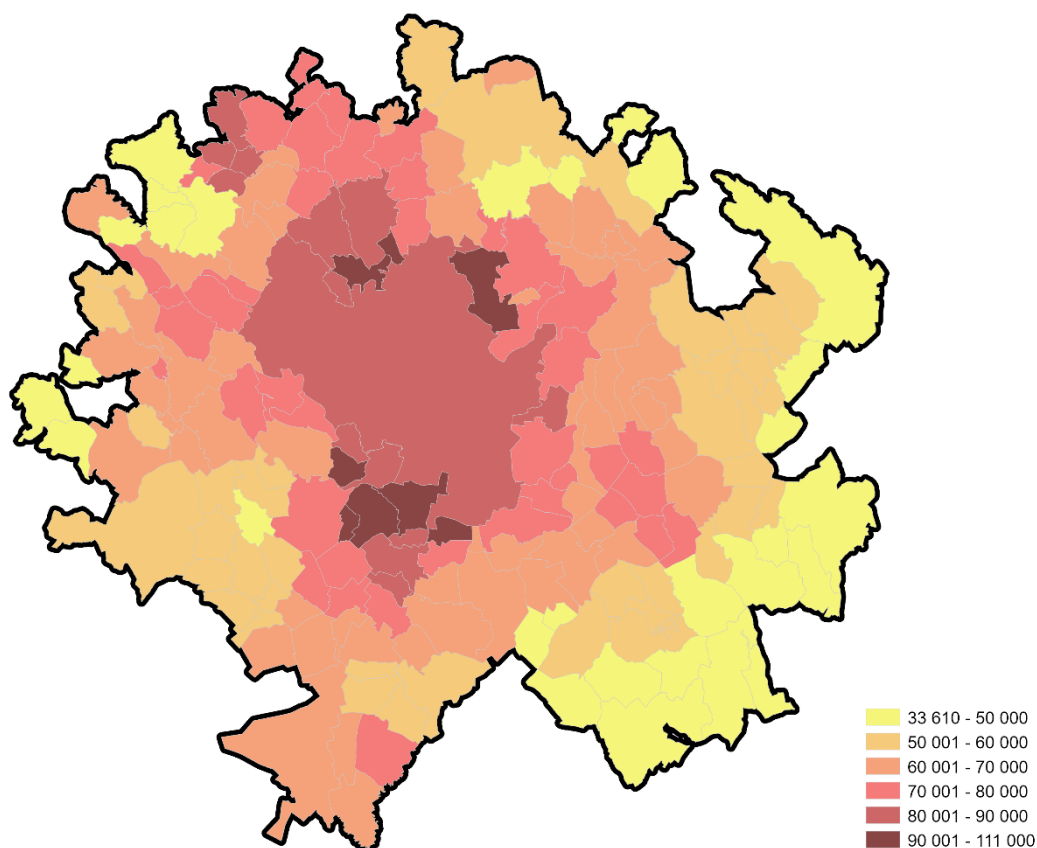
SO ORP	Počet obydlených domů		Podíl domů ve vlastnictví fyzických osob		Podíl domů ve spoluvlastnictví vlastníků bytů		Podíl domů ve spoluvlastnictví více vlastníky různého typu		Podíl domů ve vlastnictví bytových družstev		Podíl domů ve vlastnictví jiné právnické osoby		Podíl domů ve vlastnictví obcí a státu	
	2011	2021	2011	2021	2011	2021	2011	2021	2011	2021	2011	2021	2011	2021
SLDB	2011	2021	2011	2021	2011	2021	2011	2021	2011	2021	2011	2021	2011	2021
Blansko	6514	7315	83,9	87,98	10,6	8,83	1,1	0,33	2,3	0,86	1,0	1,16	1,2	0,83
Bučovice	2214	2408	88,7	93,19	8,1	4,82	0,4	0,17	0,6	0,08	0,3	0,71	1,7	1,04
Hustopeče	1582	1721	90,3	96,34	7,3	1,63	0,1	0,00	0,9	0,29	0,6	1,10	1,9	0,64
Ivančice	5443	5936	89,0	93,92	8,0	4,11	0,7	0,10	0,5	0,12	1,0	1,18	0,7	0,57
Kuřim	4432	5118	90,0	92,30	5,9	6,27	1,9	0,06	1,1	0,06	0,6	0,98	0,5	0,33
Kyjov	584	655	90,1	97,10	7,2	0,61	0,0	0,00	0,3	0,15	0,5	0,76	1,4	1,37
Pohořelice	2283	2731	86,1	92,93	9,4	4,72	0,6	0,15	0,6	0,22	1,0	0,92	0,7	1,06
Rosice	5243	5985	88,7	91,96	6,9	5,08	0,6	0,12	1,5	0,80	0,4	0,94	1,9	1,10
Slavkov u Brna	5887	6646	90,3	94,46	5,9	3,45	0,9	0,54	1,0	0,18	0,5	0,62	1,9	0,75
Šlapanice	15784	18021	93,2	95,33	4,7	3,05	0,6	0,14	0,3	0,12	0,4	0,82	0,7	0,54

Tišnov	3496	3922	88,7	91,05	7,5	7,06	1,2	0,28	1,0	0,10	0,5	0,94	1,2	0,56
Vyškov	6380	6984	86,1	89,15	7,6	7,35	1,1	0,26	2,9	1,45	0,6	1,19	0,7	0,62
Židlochovice	7826	8918	91,2	96,01	6,6	2,46	0,6	0,04	0,3	0,19	0,5	0,74	0,7	0,56
Brno	36397	38940	76,5	74,50	9,4	17,48	2,2	0,31	3,9	0,67	1,3	2,68	6,8	4,37
Zázemí	67668	76360	83,5	87,48	7,8	5,17	1,6	1,08	1,9	1,26	1,6	1,79	2,1	1,64
Celkem	104065	115300	83,1	86,68	7,9	6,06	1,7	1,10	2,1	1,29	1,5	1,92	2,5	1,89

Tabulka 11: Vlastnictví domů v BMO k letem 2011 a 2021 (agregováno za SO ORP). Zdroj: ČSÚ, SLDB 2011, 2021

3.4. Ceny bytů a domů v BMO

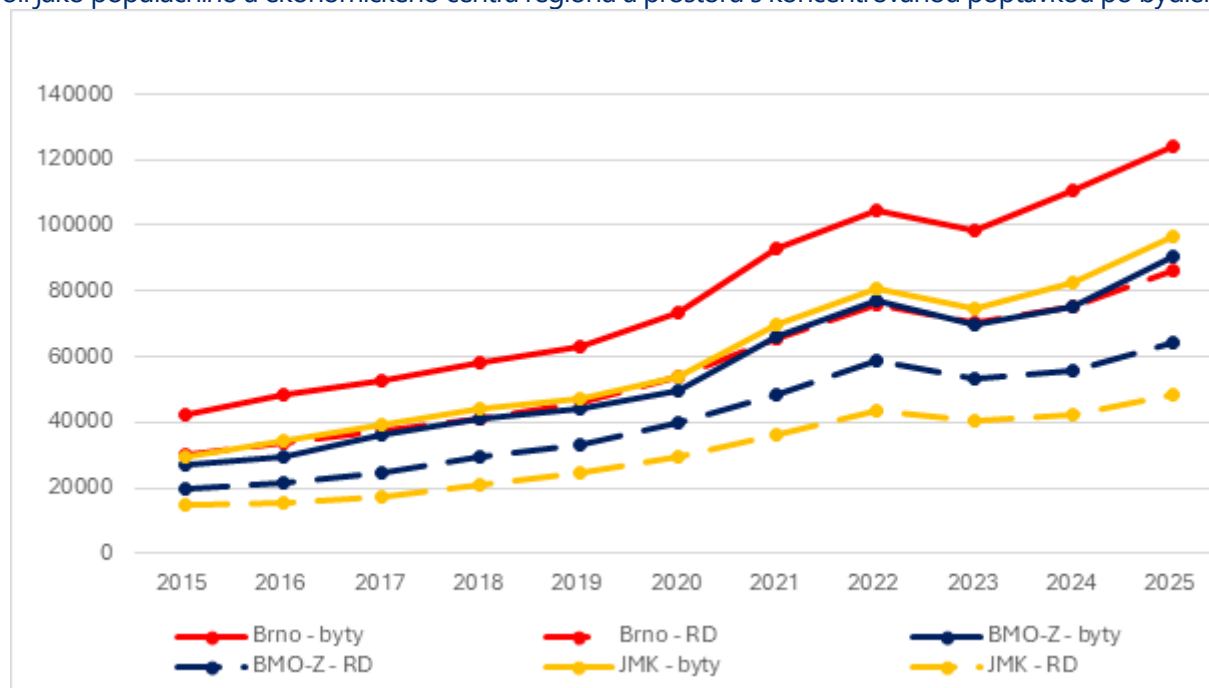
Fenomén suburbanizace a vývoj cen i nabídky bytů a rodinných domů se vzájemně ovlivňují – rostoucí ceny bydlení v jádrovém městě podporují odliv obyvatel do zázemí, což následně zpětně proměňuje strukturu nabídky i cen v celém území. Rostoucí poptávka po bydlení přitom není dostatečně reflektována novou výstavbou, což vede k výraznému růstu cen a zároveň i k nárůstu spekulativních nákupů nemovitostí. Tento tlak se projevuje nejen v samotném Brně, ale i v jeho zázemí. Jelikož neexistuje mnoho ucelených databází, které by detailně mapovaly vývoj cen do úrovně jednotlivých obcí, využili jsme pro analýzu dostupnosti bydlení poskytnutá data zportálu Sreality.cz.

Obrázek 18: Cena prodeje domu za m2 v obcích BMO. Zdroj: Sreality (2025)

Největší procentuální nárůst u ceny prodeje bytů mezi lety 2015–2025 najdeme v obcích na jihu Brněnské metropolitní oblasti (především v SO ORP Židlochovice, Ivančice a Bučovice), ale také na severovýchodě BMO. Tento vývoj pravděpodobně souvisí s polohou obcí podél páteřních komunikací metropolitní oblasti, která zvyšuje jejich atraktivitu pro bydlení. Významná je především rozvojová osa na jihu BMO. v obcích v zázemí Brna byl procentuální nárůst vyšší než u samotného Brna, což může souviset zejména s procesy suburbanizace, dostupnějším bydlením v zázemí Brna, rozvojem dopravní infrastruktury a rostoucí preferencí bydlení v menších obcích při zachování vazeb na město. Tento trend je zároveň výrazně patrný také v kategorii rodinných domů, kdy je zde procentuální nárůst cen mnohem vyšší než u rodinných domů v Brně. Zároveň však platí, že jak bytové, tak rodinné domy zůstávají dlouhodobě cenově nejdražší v samotném Brně.

Od roku 2015 vzrostly prodejní ceny rodinných domů o 229,5 % a bytů o 234,9 %. Nejvýraznější nárůst přitom zaznamenalo zázemí Brna, kde se dynamika růstu projevila intenzivněji než v samotném jádrovém městě. v porovnání s širším územím Jihomoravského kraje zároveň BMO vykazuje vyšší tempo růstu cen, což potvrzuje její roli jako populačního a ekonomického centra regionu a prostoru s koncentrovanou poptávkou po bydlení.

Graf 21: Vývoj cen prodeje bytů a rodinných domů (cena za m²). Zdroj: Sreality (2025)

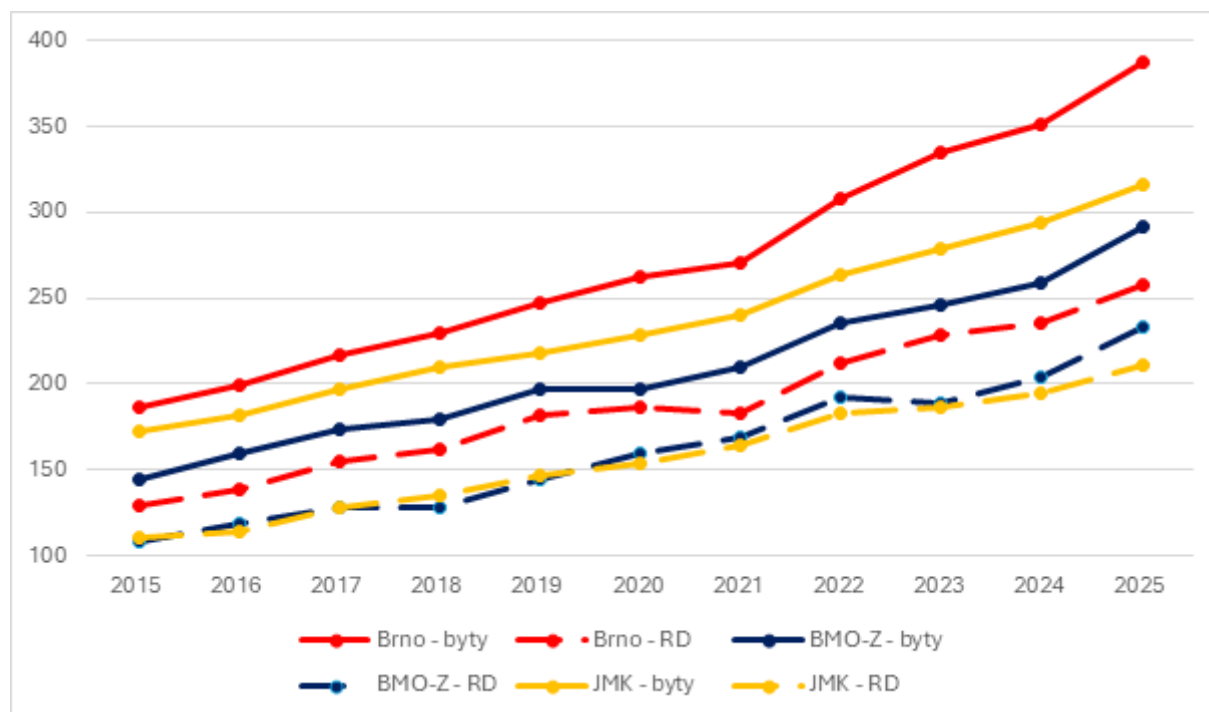
Nabídka rodinných domů byla v roce 2015 relativně vysoká (13 860), následně však postupně klesala až na minimum v roce 2021, kdy bylo na trhu evidováno pouze 5 554 domů k prodeji. Od roku 2021 se nabídka postupně zvyšuje, nicméně dosud nedosahuje úrovně z období před tímto poklesem. Výrazný propad nabídky lze spojovat s obdobím pandemie covid-19, kdy došlo ke zpomalení růstu cen a současně k omezení nabídky nemovitostí. Na toto období navázala po roce 2021 fáze charakterizovaná rekordní inflací, která se významně promítla do cen stavebních materiálů. Rostoucí náklady vedly k útlumu nové výstavby, což dále omezilo nabídku na trhu a přispělo k opětovnému růstu cen. z prostorového hlediska je přitom nabídka rodinných domů v zázemí Brna přibližně sedminásobně vyšší než v samotném městě, což je však nutné interpretovat v kontextu výrazně větší rozlohy a odlišné struktury zástavby v jádře a zázemí. Nabídka bytů vykazuje obdobný trend – od období pandemie dochází k jejímu poklesu, po němž následuje pouze mírné oživení.

Počet celkových nabídek	Brno	Zázemí	Celkem
Rodinné domy prodej (2015-2025)	11 896	82 308	94 024
Byty prodej (2015-2025)	49 960	56 034	105 994
Rodinné domy pronájem (2015-2025)	2 667	8 490	11 157
Byty pronájem (2015-2025)	110 846	68 152	178 998

Tabulka 12: Počet celkových nabídek k prodeji a pronájmu v BMO. Zdroj: Sreality (2025)

V segmentu pronájmů hraje klíčovou roli kategorie typu bydlení. Zatímco u prodejů lze mezi rodinnými domy a byty pozorovat relativně vyrovnaný poměr nabídek, v případě pronájmů jednoznačně dominuje nabídka bytů. v období 2015–2025 bylo evidováno celkem 11 157 nabídek pronájmu rodinných domů, zatímco u bytů se jednalo o 178 998 nabídek. Tento výrazný rozdíl odráží především strukturu bytového fondu i charakter developerské výstavby, která je orientována převážně na bytové projekty.

Z prostorového hlediska výrazně převažuje nabídka pronájmů v samotném Brně, což odpovídá vyšší koncentraci bytového fondu a obecně větší roli nájemního bydlení v jádrovém městě. Vývoj cen nájmu přitom ukazuje výrazný růst – od roku 2015 vzrostly ceny nájemních bytů v rámci celé BMO o 102,8 %, přičemž v Brně byl tento nárůst ještě výraznější (108,7 %). v roce 2025 dosahovala průměrná cena nájemného přibližně 387 Kč/m² v Brně a 292 Kč/m² v jeho zázemí. Obdobně výrazný trend růstu cen pronájmů lze pozorovat i u rodinných domů. Na rozdíl od bytů je však tempo tohoto růstu vyšší v okolních obcích než v samotném Brně. To odráží obecnou rozdílnost mezi jádrem a zázemím, kdy lze v příměstských oblastech očekávat vyšší poptávku po rodinném bydlení (spojenou zejména se suburbanizací), a tedy i výraznější nárůst cen.

Graf 22: Vývoj ceny pronájmů bytů a rodinných domů 2015-2025 (cena za m2). Zdroj: Sreality (2025)

Krátkodobé ubytování prostřednictvím platformy Airbnb vykazuje v rámci Brněnské metropolitní oblasti specifickou prostorovou i ekonomickou strukturu. Nejvíce nabídek najdeme především v Brně (760 k roku 2025). 116 aktivních nabídek v zájmu (k roku 2025) je koncentrováno v severní části BMO, což lze vysvětlit atraktivitou oblasti Moravského krasu a vyšší orientací na turistické využití území. Ve srovnání se samotným Brnem je však rozsah nabídky v zájmu výrazně nižší. Airbnb je tak v Brně výrazně rozvinutějším segmentem trhu, který je více navázán na městský turismus, krátkodobé pobyty a pracovní mobilitu. Zároveň je zde vyšší míra profesionalizace nabídky a stabilnější poptávka, což se odráží i ve vyšší průměrné obsazenosti. Struktura nabídky tak odpovídá spíše rekreačnímu než investičně masovému využití krátkodobých pronájmů. Celkově lze konstatovat, že Airbnb v BMO nepředstavuje dominantní segment trhu s bydlením, ale spíše doplňkovou formu ubytování s lokálním významem v turisticky atraktivních oblastech.

3.5. Dostupné a sociální bydlení

Zajištění dostupného bydlení se stává stále výraznějším trendem, který se již netýká pouze velkých měst, ale všech obcí v České republice. Rostoucí ceny nemovitostí a nájmu (jak ukázala i předchozí analýza) vytvářejí tlak nejen na nízkopříjmové skupiny, ale také na mladé rodiny, samoživitele/ky či seniory.

V průzkumu Ministerstva pro místní rozvoj z roku 2023 téměř 70 % zúčastněných obcí označilo svůj obecní bytový fond jako nedostatečný⁶. Tento závěr potvrzují i data z Platformy pro sociální bydlení ve Zprávě o vyloučení z bydlení 2024⁷, podle nichž ve velké části z 20 měst s největší cílovou skupinou dostupného a sociálního bydlení připadá na jeden ročně uvolněný obecní byt vyšší stovky až tisíce domácností. Pro adekvátní pokrytí této poptávky by tak bylo zapotřebí přibližně dvacetinásobně vyššího počtu bytů v tomto režimu. Situaci dokresluje i konkrétní data Statutárního města Brna – podle Analýzy osob v bytové nouzi na území statutárního města Brna dle klasifikace ETHOS z roku 2025 žije na ubytovnách 1 004 osob.

Významnou roli v řešení této situace může sehrát zákon o podpoře bydlení, účinný od 1. ledna 2026. Ten cílí na domácnosti zatížené nadměrnými náklady na bydlení nebo ohrožené jeho ztrátou a prostřednictvím podpůrných opatření usiluje o zajištění přístupu ke standardnímu nájemnímu bydlení za přiměřenou cenu a o jeho dlouhodobou udržitelnost. Mezi klíčová opatření patří zejména rozvoj kontaktních míst pro bydlení, která poskytují poradenství a podporu domácnostem, zavádění systémů garancí a podpory pro pronajímatele za účelem zapojení soukromého bytového fondu, posilování role obcí při zajišťování dostupného nájemního bydlení či důraz na včasnou prevenci ztráty bydlení.

Na úrovni Brněnské metropolitní oblasti je bytová politika realizována jednotlivými obcemi podle jejich vlastních pravidel a kapacit a s různou mírou podpory osob v bytové nouzi. Město Brno má aktuálně vyčleněno 1 876 bytů zvláštního určení, určených především pro seniory, mladé rodiny či osoby se zdravotním postižením (viz tabulka č. 13). V posledních letech zde vzniklo několik projektů tzv. startovacích bytů pro mladé domácnosti, jejich kapacita je však stále nedostatečná – při jejich obsazování dochází k výraznému přebytku poptávky nad

6 Marianovská, V., Kuna, V., Hájková, A., & Švec, J. (2023). Výsledky šetření „obecní bydlení“ – dotazníkové šetření sociálního bydlení. [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Dostupné z: <https://www.smocr.cz/shared/clanky/13426/Dotaznik%20socialni%20bydleni%20-%20vysledky%20od%20MMR.pdf>

7 https://cdn.prod.website-files.com/5ef4ac1cc5dd69384a10c66e/67051b21b2774f44ad64218a_zprava2024_compr.pdf

nabídkou. Současně se v Brně za poslední tři roky zvýšil počet žadatelů o sociální byt s potřebou komplexní sociální podpory o více než 100 %, což dále zvyšuje tlak na stávající systém.⁸

Běžné obecní byty	Podporované sociální byty	Startovací byty	Byty pro osamělé rodiče s dětmi	Dostupné byty pro seniory	Bezbariérové byty	Sdílené byty	Krizové byty	Celkem
26 391	198	215	8	1 053	373	25	4	28 267

Tabulka 13: Kategorie bytů v bytovém fondu Statutárního města Brna (2025). Zdroj: Statutární město Brno, 2025

Je však třeba uvést, že podrobná a srovnatelná data o dostupném bydlení na úrovni jednotlivých obcí v rámci Brněnské metropolitní oblasti nejsou v současnosti systematicky dostupná. Není tak možné podat plně komplexní přehled za celé území metropolitní oblasti.

Dostupná jsou pouze data o počtu bytů v domech s pečovatelskou službou v Brněnské metropolitní oblasti (BMO), které ukazují vývoj mezi lety 2016 a 2021. Tyto byty jsou určeny osobám se sníženou soběstačností z důvodu věku nebo zdravotního stavu, které však nevyžadují nepřetržitou (24hodinovou) péči. v roce 2021 bylo v BMO evidováno celkem 2 262 bytů v domech s pečovatelskou službou, zatímco v roce 2016 jejich počet činil 1 992. To představuje nárůst o 13,6 %. z hlediska prostorového rozložení je patrné, že vyšší počet těchto bytů se nachází v zázemí Brna (1 224 bytů) než ve statutárním městě Brně samotném (1 038 bytů). Tento výsledek může být překvapivý vzhledem k obecně vyšší koncentraci služeb i stárnutí populace ve velkém městě, nicméně může odrážet odlišné strategie obcí v zázemí, nižší náklady na výstavbu či dostupnost vhodných pozemků. Z hlediska územního vývoje byl nárůst bytů soustředěn zejména do SO ORP Šlapanice, Brna, SO ORP Židlochovice a SO ORP Rosice. V některých dalších obcích BMO však v daném období nedošlo k žádnému navýšení kapacit, což naznačuje stagnaci v oblasti nové výstavby zařízení tohoto typu. k tomuto trendu může přispívat i nastavení dotační politiky, kdy výstavba těchto zařízení není prioritně podporována z fondů EU.

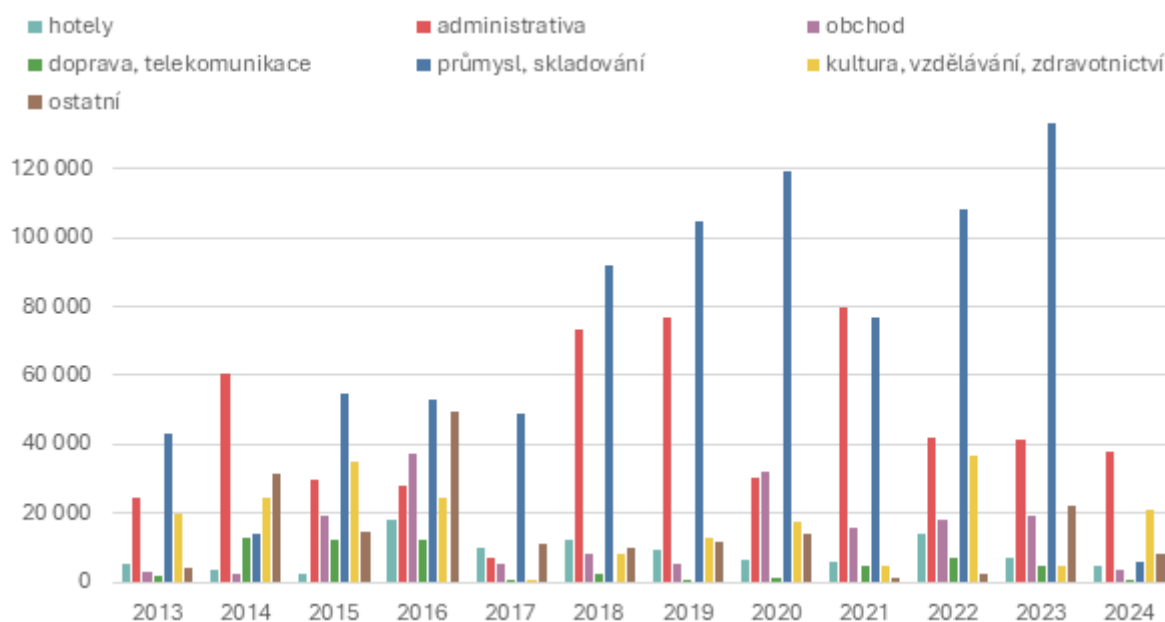
Celkově lze konstatovat, že navzdory demografickému stárnutí populace nedochází v celé metropolitní oblasti k rovnoměrnému ani dynamickému růstu kapacit domů s pečovatelskou službou. Tento nesoulad může představovat do budoucna významnou výzvu pro plánování sociální infrastruktury, zejména s ohledem na očekávané další zvyšování podílu seniorní populace.

3.6. Komerční výstavba

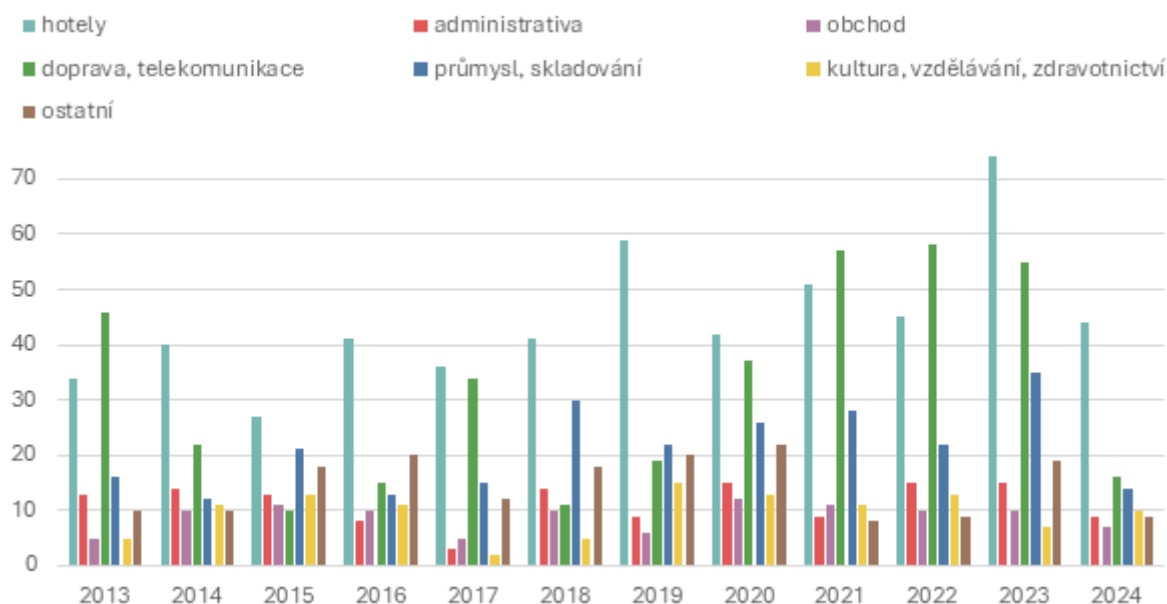
Rostoucí zastoupení sektoru služeb v metropolitní ekonomice, ať už skrze zaměstnanost v terciéru nebo směřování investic (viz kapitola Konkurenceschopnost), neznamená, že dochází k plné deindustrializaci BMO. Rozdíly v produkční sektorové struktuře totiž viditelně ovlivňují rozložení jednotlivých typů nové nebytové výstavby. Z hlediska podlažní plochy je dominantním sektorem výstavby nebytových budov průmysl a skladování, následovaný budovami pro administrativu. z hlediska počtu patří v nové výstavbě mezi nejčetněji

⁸ https://www.bрно.cz/documents/20121/6596726/Materi%C3%A1l_73-73.pdf/837d418e-60c1-6235-afa2-dd5c02cd871d?t=1693526551526

zastoupené hotely a obdobná (ubytovací) zařízení a budovy pro dopravu a telekomunikace – jejich podíl na celkové ploše nové bytové výstavby je však velice nízký.

Graf 23: Podlažní plocha nově postavených nebytových budov v BMO (m²). Zdroj: ČSÚ (2025)

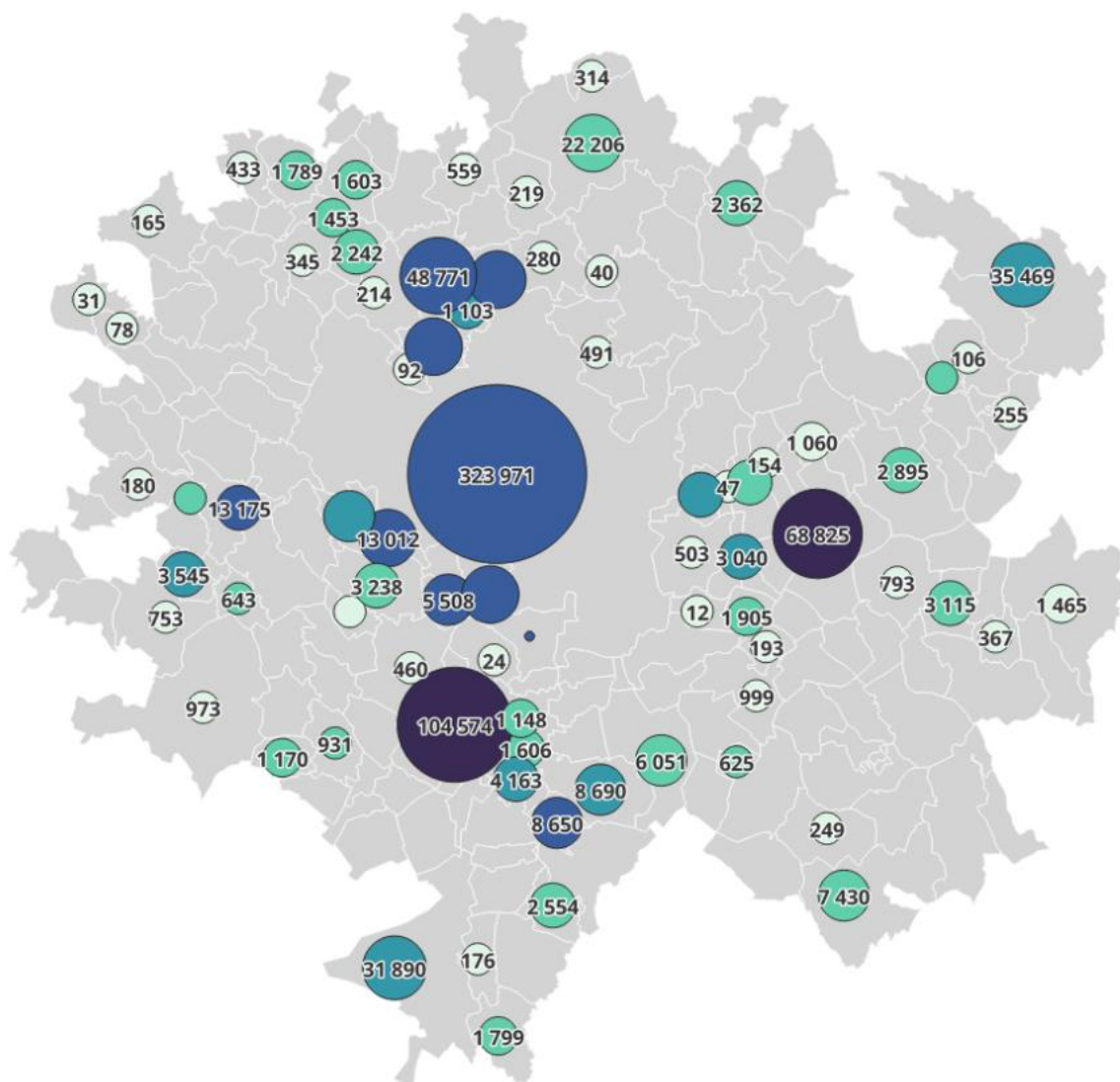
Graf 24: Počty nově postavených nebytových budov v BMO. Zdroj: ČSÚ (2025)

Pokles výstavby průmyslových a skladových budov v roce 2024 je nutné interpretovat v širším ekonomickém kontextu. Souvisí především s útlumem průmyslové produkce, nižší poptávkou po výrobních kapacitách a celkovým ochlazením stavebnictví, zejména v segmentu pozemních staveb. Významnou roli sehrála také vyšší míra nejistoty a nákladů financování, která vedla investory k odkládání nových projektů. V případě BMO se tak pravděpodobně nejedná o strukturální změnu, ale spíše o dočasný cyklický výkyv po období předchozí intenzivní výstavby. V případě propadu výstavby administrativních budov v roce 2020 je příčinou zmrazení celkové nabídky v souvislosti s pandemií covid-19. Od roku 2021 sledujeme opětovný nárůst výstavby kancelářských prostor.

Z pohledu územní distribuce podlažních ploch nových nebytových budov dominuje od roku 2013 město Brno, které koncentruje v průměru 60 % plochy nové nebytové výstavby. Svelkým odstupem následují sekundární jádra jako Blansko, Vyškov, Kuřim nebo Modřice (v průměru nižší jednotky % nové plochy). V téměř pětina obcí BMO nedošlo v období 2013-2024 k výstavbě nebytových budov.

Průmysl a skladování

V rámci jednotlivých typů nebytových budov je prostorový vzorec distribuce nových ploch v zásadě zachován, liší se však rozdíly v míře výstavby. V případě budov pro průmysl a skladování tak stále vévodí město Brno, avšak sníženým průměrem 36 % za období 2013-2024. Následují obce Syrovice (12 %), Holubice (8 %), Kuřim (6 %), Modřice (5 %), Vyškov (4 %). V rámci výstavby průmyslových a skladovacích budov je tak územní distribuce vyrovnanější (oproti výstavbě nebytových budov celkem). Veškerá výstavba budov pro průmysl a skladování se koncentruje do zhruba 40 % obcí BMO.

Obrázek 19: Podlažní plocha nově postavených nebytových budov pro průmysl a skladování v obcích BMO (m²) (odstín barvy značí podíl plochy nové výstavby na ploše katastru obce). Zdroj: ČSÚ (2025)

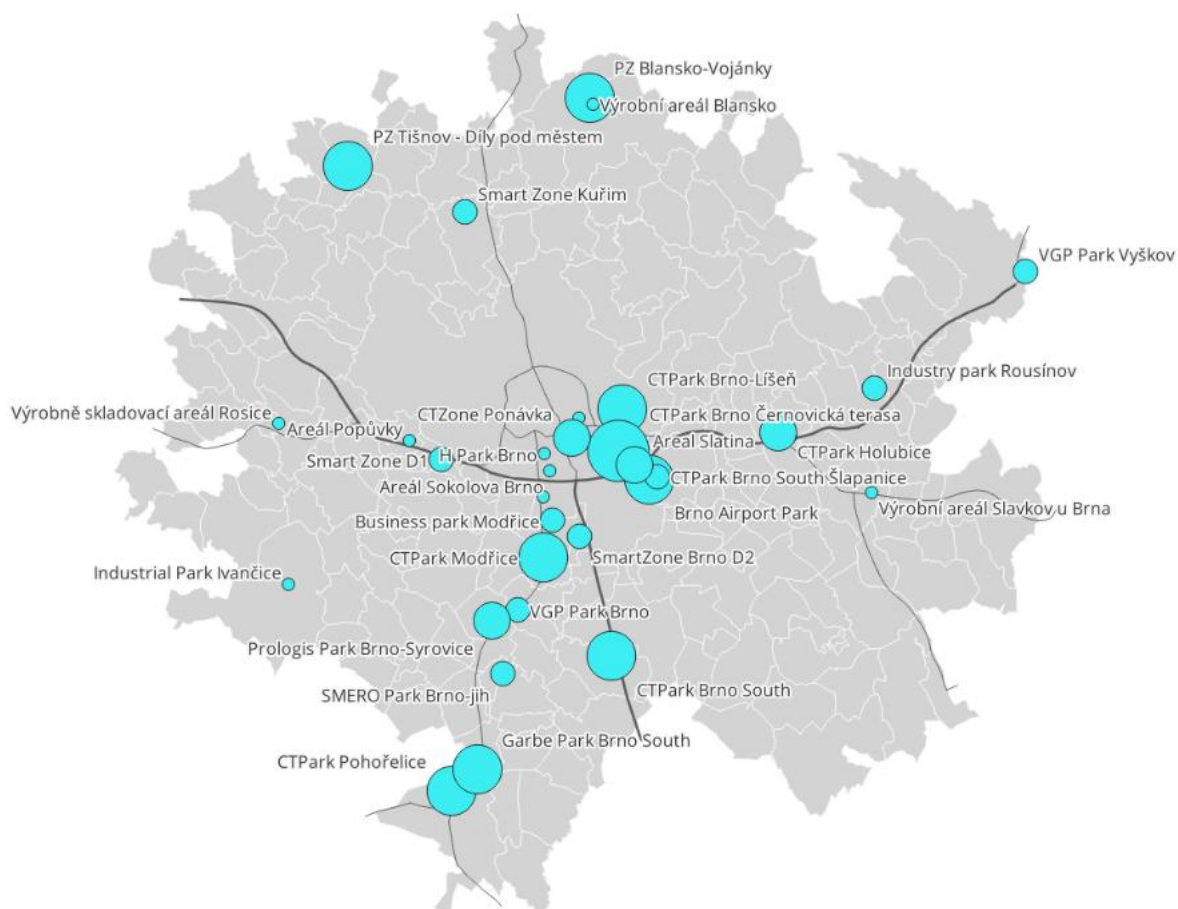
Z pohledu podílu záboru půdy novými plochami pro průmysl a skladování na katastrálním území obce lze identifikovat obce s vyšším vlivem nové výstavby na land-use. Jedná se zpravidla o rozlohou menší obce – Syrovice, Holubice, Moravany, Jinačovice, Troubsko nebo Židlochovice, kde průmyslové plochy vznikají mimo intravilán obce, často na hranicích katastru v návaznosti na kapacitní dopravní infrastrukturu. Relativně významnější podíl na využití území je ale charakteristický i například pro Kuřim nebo Brno. Jedná se dohromady o obce, které nejenže na svém katastru evidují výstavbu průmyslových a skladových ploch, ale ve kterých dochází k relativně významné transformaci využití území.

Prostorový vzorec rozmístění největších průmyslových zón a logistických center je charakteristický přímou vazbou na kapacitní silniční síť. Zřetelná je především osa podél D52, kde se nachází velké areály jako např. CTPark Pohořelice nebo CTPark Modřice a kde je v plánu další výstavba zejména skladových a logistických areálů (např. Garbe Park Brno South severovýchodně od Pohořelic). Další významná koncentrace areálů je v oblasti D1 a jejího křížení na brněnské radiály v jihovýchodním sektoru města (zde je vůbec největší průmyslový a logistický areál BMO CTPark Brno Černovická terasa).

Vzhledem k plánované výstavbě průmyslových a logistických areálů je možné předpokládat, že podlažní plocha využití pro průmysl a skladování bude i v dalších letech v BMO růst.

název	plocha (m ²)	plocha plánovaná	název	plocha (m ²)	plocha plánovaná
CTPark Pohořelice	126 818	14 000	Areál Popůvky	7 710	0
VGP Park Vyškov	28 868	0	Business park Modřice	15 000	0
CTPark Holubice	6 868	3 078	CTZone Ponávka	62 000	0
CTPark Brno-Líšeň	101 996	2 790	Výrobní areál Blansko	7 000	0
CTPark Brno Černovická terasa	500 950	22 623	Výrobně skladovací areál Rosice	8 000	0
Brno Airport Park	105 600	0	Garbe Park Brno South	0	109 685
CTPark Brno South Šlapanice	48 160	0	SMERO Park Brno-jih	0	23 605
CTPark Modřice	174 937	0	SmartZone Brno D2	0	22 500
VGP Park Brno	34 200	0	GLP Park Brno Holubice	80 000	0
Prologis Park Brno-Syrovice	90 000	0	Industry park Rousínov	30 948	0
CTPark Brno South	106 000	0	Výrobní areál Slavkov u Brna	9 500	0
PZ Blansko-Vojánky	134 000	42 000	Smart Zone D1	10 200	0
PZ Tišnov-Díly pod městem	0	153 000	Industrial Park Ivančice	10 000	0
Areal Slatina	52 000	70 000	Logistics park Vídeňská Brno	6 500	0
Smart Zone Kuřim	30 000	0	Areál Sokolova Brno	0	2 600
Amulle průmyslová zóna Brno	8 900	0	H Park Brno	8 000	0

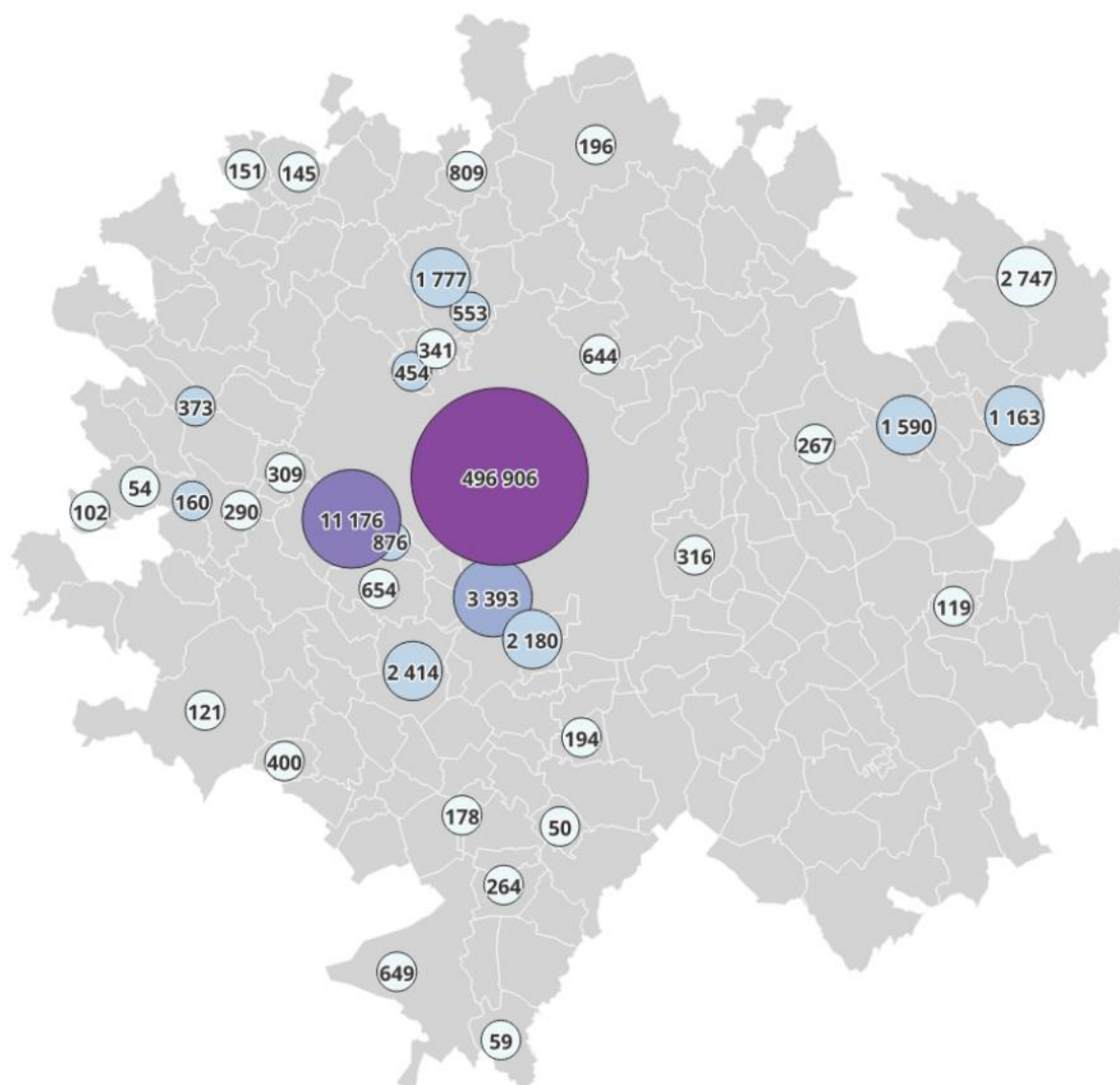
Tabulka 14: Vybrané průmyslové a logistické zóny na území BMO. Zdroj: propertymaps.cz, CTP, CBRE (2025)

Obrázek 20: Vybrané průmyslové a logistické zóny na území BMO. Zdroj: propertymaps.cz, CTP, CBRE (2025)

Administrativa

Nové administrativní plochy jsou vázány prioritně na území Brna (93 % z celkové nové plochy 2013–2024), jakožto druhého (po Praze) nejvýznamnějšího trhu kancelářskými prostory v rámci ČR. Následuje obec Popůvky (2 %) a pak další obce v blízkosti Brna, které však nedosahují svým podílem ani 1 % (např. Moravany, Ořechov, Modřice). Oproti průmyslovým a skladovacím plochám je výstavba administrativních budov výrazně koncentrována na jádro metropolitní oblasti. Zároveň naprostá většina obcí BMO (80 %) nedisponuje novými budovami pro administrativu na svém katastrálním území.

Obrázek 21: Podlažní plocha nově postavených nebytových budov pro administrativu v obcích BMO (m²) (odstín barvy značí podíl plochy nové výstavby na ploše katastru obce). Zdroj: ČSÚ (2025)

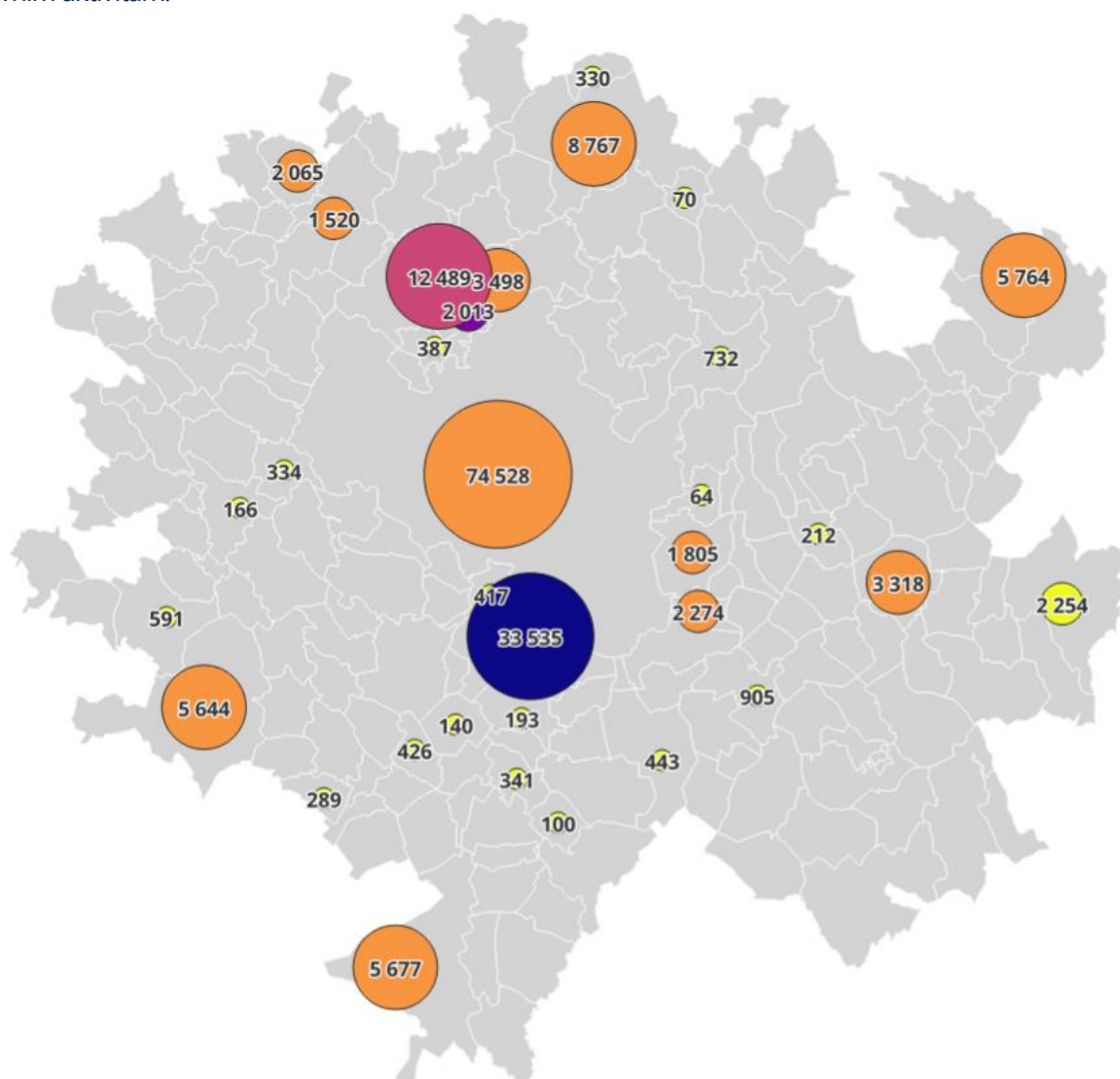
Z hlediska prostorového rozvoje administrativní výstavby dochází k největším záborům půdy v těch obcích, které zároveň vykazují i nejvyšší absolutní přírůstky kancelářských ploch, tedy především v Brně a v jeho bezprostředním zázemí (např. Popůvky, Moravany). Poptávka po těchto plochách je tažena zejména IT sektorem, který tvoří dominantní skupinu nájemců, následovaný firmami orientovanými na spotřební zboží. Menší zastoupení mají výrobní podniky, poradenské služby či farmaceutické společnosti. v samotném Brně převažují kanceláře nejvyšší kvality (standard A), které nabízejí moderní technické vybavení, dobrou dopravní dostupnost a odpovídající zázemí, což se odráží i ve vyšší cenové úrovni nájmu. V kontextu regionálních měst střední a východní Evropy tak Brno patří mezi cenově náročnější kancelářské trhy.

Mimo jádrové město je kancelářský trh rozvinut jen omezeně a soustředí se především do obcí v těsném zázemí Brna, které jsou silně provázány s jeho ekonomickými strukturami. V menších obcích metropolitní oblasti se nová administrativní výstavba prakticky nevyskytuje. Potenciální impuls pro diverzifikaci pracovních příležitostí by zde mohla představovat menší coworkingová centra. Ta jsou v současnosti výrazně koncentrována v Brně, což

souvisí s jeho dominantní pozicí v sídelním systému, orientací ekonomiky na služby a koncentrací kvalifikované pracovní síly. Počet coworkingových center navíc v posledních letech roste a vedle historického centra a širšího centra města se postupně objevují i v dalších lokalitách (Veveří, Technologický park, Bystrc), což naznačuje jejich postupnou prostorovou expanzi i proměnu pracovních forem.

Obchod a spotřeba

Spotřební aktivity mají tendenci se prostorově soustřeďovat, především do populačně významnějších center. Ve velkých městech, jako je Brno, již jejich ekonomická i městotvorná role převyšuje význam tradičních produkčních funkcí. Prostorové rozmístění částí těchto aktivit, zejména maloobchodu a služeb, je úzce propojeno s každodenními časoprostorovými vzorci chování obyvatel metropolitního regionu, zejména ve vztahu k pracovním aktivitám.

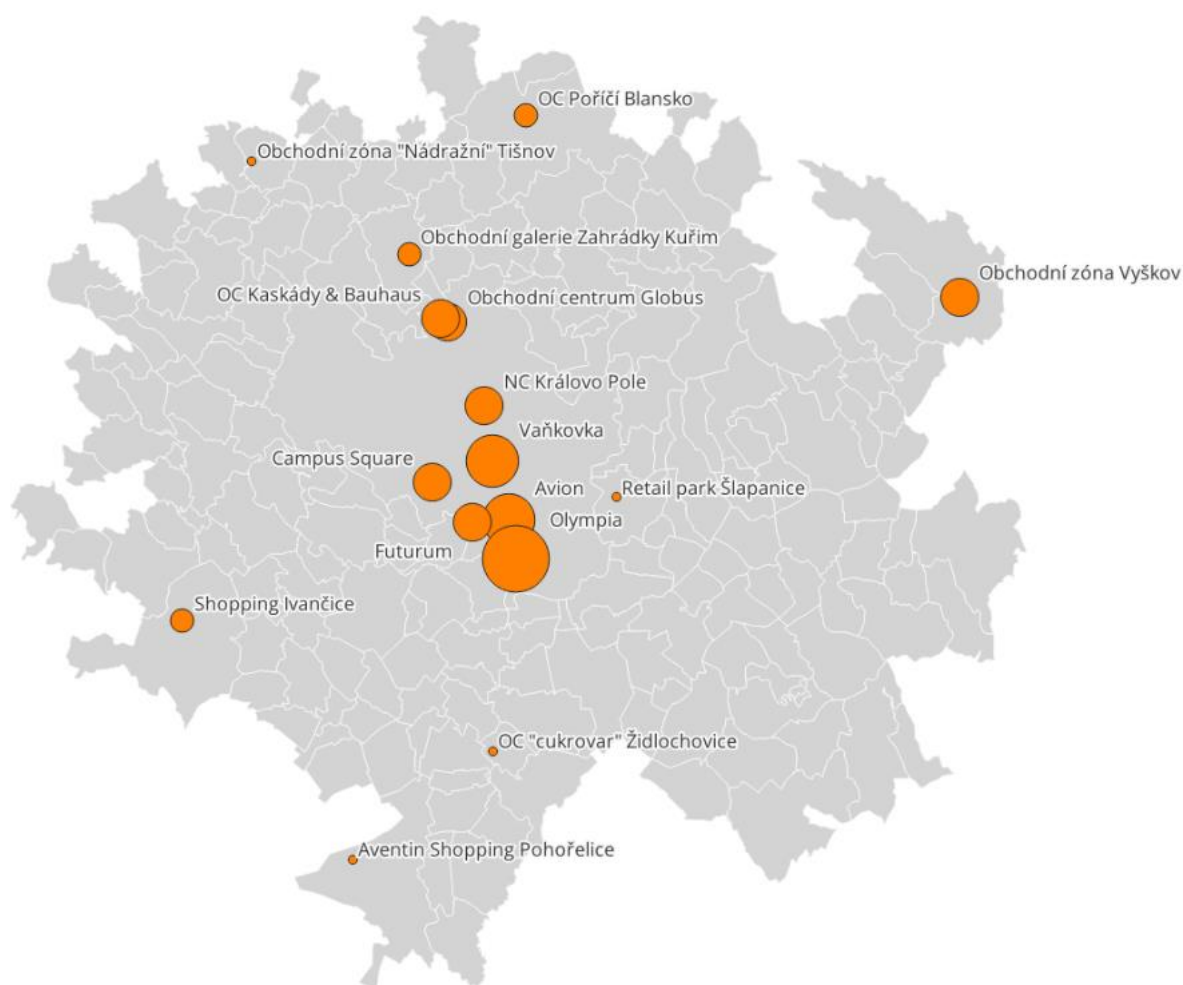
Obrázek 22: Podlažní plocha nově postavených nebytových budov pro obchod v obcích BMO (m²) (odstín barvy značí podíl plochy nové výstavby na ploše katastru obce). Zdroj: ČSÚ (2025)

V rámci nových obchodních budov je ohniskem výstavby město Brno, které dosahuje podílu 43 % ploch v období 2013-2024. Následuje obec Modřice (20 %) a pak lokální centra Kuřim (7 %), Blansko (5 %), Vyškov,

Pohořelice a Ivančice (shodně 3 %). Vzhledem k charakteru výstavby (navázané na konkrétní projekty) však v některých letech vykazovaly nejintenzivnější stavební činnost obce mimo Brno, například v roce 2018 Kuřim (výstavba Kauflandu) nebo v letech 2023-2024 Blansko (Obchodní centrum Poříčí). I v případě obchodních ploch je výstavba značně nerovnoměrná, jelikož 80 % obcí BMO (populačně malých) nevykazovalo od roku 2013 žádnou stavební činnost v tomto segmentu.

Rozvoj maloobchodních funkcí je v území výrazně podmíněn kvalitou napojení na dopravní infrastrukturu a existencí již etablovaných obchodních a obslužných center. v těchto lokalitách dochází k postupné koncentraci a rozšiřování komerčních aktivit, kdy nové projekty navazují na stávající funkční struktury a dále je posilují. Typickým příkladem jsou Modřice v jižním zázemí Brna, kde se rozvoj váže na obchodní zónu Olympia, a dále obce Česká a Kuřim na severu, kde nové aktivity navazují na existující areál Globusu a dopravní tah směrem z Brna.

Tyto procesy vedou k prostorové koncentraci maloobchodních funkcí a současně k relativně vyšším záborům půdy pro výstavbu objektů s dominantně komerčním využitím. Výsledkem je posilování role těchto obcí jako obchodních uzlů v rámci metropolitního regionu.

Obrázek 23: Nákupní centra a významné koncentrace maloobchodních zařízení v BMO. Zdroj: vlastní analýza (2025)

Rozmístění maloobchodních aktivit v rámci BMO je silně ovlivněno vysokou úrovní individuální mobility obyvatel, která umožňuje realizovat část spotřebních aktivit mimo bezprostřední místo bydliště. Menší obce a centra nižšího řádu jsou tak v řadě případů při každodenních i nedenních nákupních cestách „přeskakovány“ ve prospěch širší a specializovanější nabídky ve větších sídlech, především v Brně. Tento mechanismus se promítá do oslabování lokální poptávky po službách v menších obcích a může snižovat jejich ekonomickou udržitelnost, zároveň však vytváří bariéry dostupnosti pro méně mobilní skupiny obyvatel.

Tento vzorec je prostorově dobře patrný na koncentraci velkých nákupních center téměř výhradně v Brně. Jedná se o komplexní maloobchodní centra, kde dominantní „kotvy“ v podobě hypermarketů doplňuje široké spektrum specializovaných obchodů, služeb a volnočasových aktivit. V zázemí BMO se tento typ zařízení prakticky nevyskytuje a je nahrazován spíše menšími retail parky, tedy soubory samostatných prodejen s přímým vstupem z veřejného prostoru, orientované na rychlý nákup. Ty jsou lokalizovány buď na okrajích obcí (např. Kuřim, Ivančice), v transformovaných vnitřních lokalitách (např. Židlochovice), nebo podél hlavních dopravních tahů (např. Tišnov, Vyškov).

Přestože nabídka v menších obcích BMO plní důležitou obslužnou funkci, nákupní centra v Brně si zachovávají regionální, v některých případech až nadregionální význam. Tomu odpovídá i přetrvávající silná spotřební

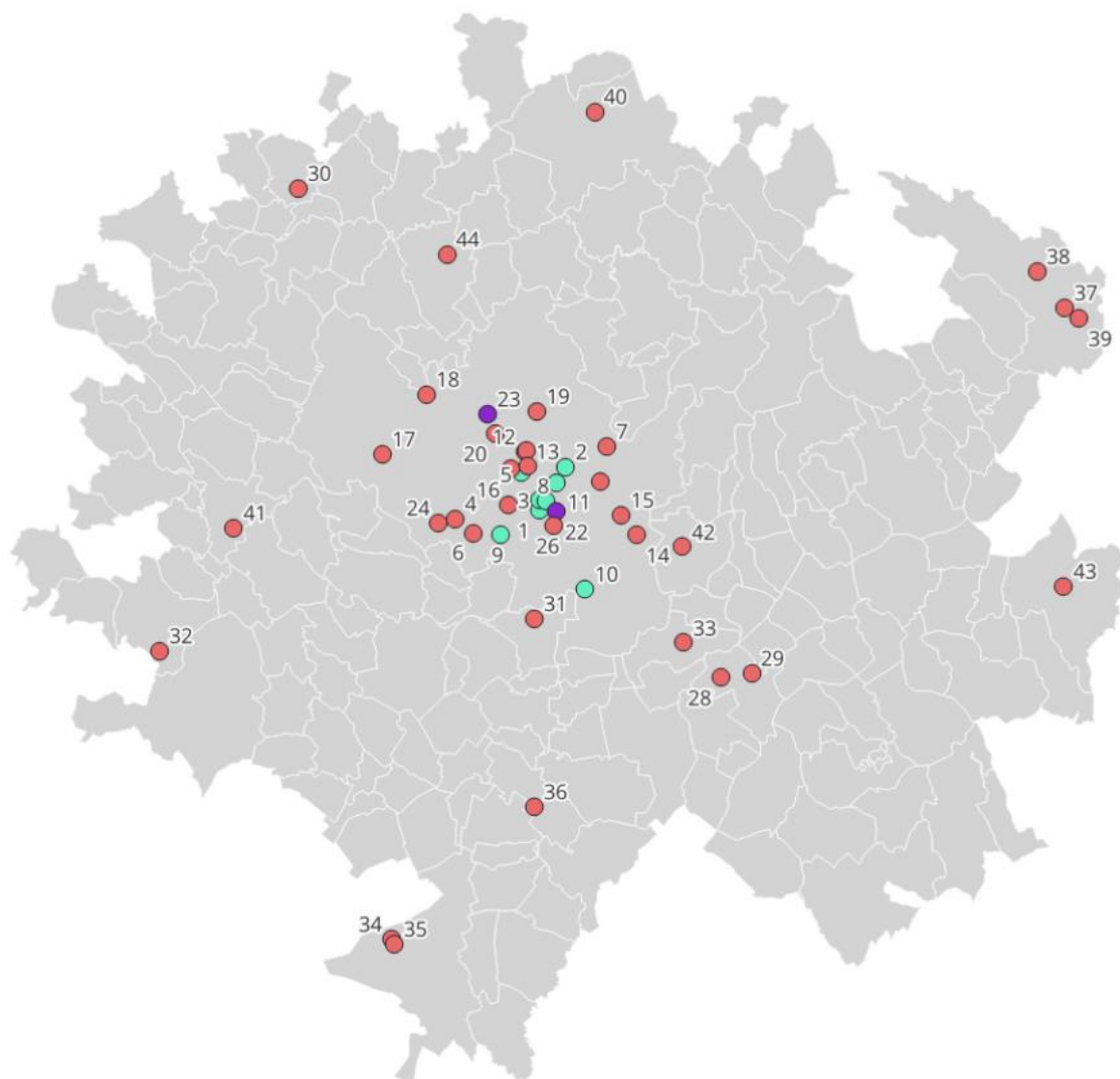
spádovost do jádrového města, která má převážně nedenní charakter a často se váže na specifický účel nákupu – například Galerie Vaňkovka jako destinace pro kombinaci nákupu a volnočasových aktivit, zatímco obchodní zóny podél dálnice D2 jsou orientovány na segment bydlení, nákupu a souvisejícího vybavení.

Rostoucí význam e-commerce představuje jeden z klíčových faktorů proměny současného maloobchodu, jeho dopady však nejsou prostorově ani sektorově rovnoměrné. Nejvýrazněji zasahuje segmenty standardizovaného zboží, jako je elektronika, knihy, drogerie či část módního sortimentu, zatímco služby, gastronomie, volnočasové aktivity nebo potraviny si nadále zachovávají silnou vazbu na fyzický prostor kamenných prodejen. V prostředí BMO se zatím neprojevuje výrazný ústup velkých nákupních center (na rozdíl od některých zahraničních trhů, kde růst e-commerce vedl k poklesu návštěvnosti kamenného maloobchodu a oslabení části tradičních retailových formátů, označovanému též jako *Amazon effect*). Naopak nejvýznamnější brněnská centra, zejména Vaňkovka a Olympia, si dlouhodobě udržují vysokou návštěvnost a stabilní postavení v regionální spotřební struktuře. Současně roste význam výdejních boxů a logistických služeb, které mění prostorovou organizaci spotřeby i každodenní mobilitu obyvatel. Část cest za nákupy je tak nahrazována distribucí zboží prostřednictvím logistických sítí, což představuje jeden z nejvýznamnějších prostorových dopadů digitalizace maloobchodu.

Významné developerské projekty v území

Významné developerské projekty (v realizaci či přípravě) v BMO jsou koncentrovány především v Brně a jeho bezprostředním okolí, kde dochází k transformaci bývalých průmyslových a brownfieldových areálů i k rozvoji nových rezidenčních a polyfunkčních území. Projekty jako Nová Zbrojovka, Dornych, Vlněna či Nová čtvrť Trnitá představují komplexní přestavbu rozsáhlých lokalit s kombinací bydlení, administrativy, služeb a veřejného prostoru. Tyto zásahy významně mění vnitřní strukturu města, zvyšují jeho atraktivitu (zejména pro nově příchozí) a mohou posilovat jeho roli jako ekonomického centra regionu. Vedle toho probíhá řada menších rezidenčních projektů (např. Kalevala, Novus, d'Elvert, Floriánka), které doplňují stávající zástavbu a reagují na poptávku po městském bydlení.

V Brně lze zatím spíše v náznacích sledovat procesy gentrifikace, tedy postupný příchod ekonomicky silnějších obyvatel do dlouhodobě sociálně slabších částí města. Tento trend však pravděpodobně bude dále zesilovat a může vést k postupnému vytlačování části stávajících obyvatel mimo městský bytový trh. První konkrétní projevy jsou patrné zejména v oblasti ulic Cejl, Bratislavská, Francouzská a Příční, kde dochází k intenzivnější přestavbě bytového fondu. V těchto lokalitách tak vzniká nové, moderní bydlení zasazené do prostředí tradičně spojeného s nižším sociálním statutem, což naznačuje počínající proměnu sociálně-prostorové struktury těchto čtvrtí.

Obrázek 24: Významné developerské projekty v realizaci či přípravě v obcích BMO. Zdroj: novostavby.com, Data Brno, vlastní analýza (2025)

V zázemí se developerská aktivita soustředí převážně na rezidenční výstavbu menšího měřítka, často ve formě rodinných domů nebo menších bytových souborů (např. Šlapanice, Sokolnice, Pohořelice, Vyškov či Blansko). Tento typ výstavby podporuje pokračující suburbanizační procesy a populační růst menších obcí. V případě populačně stagnujících či mírně klesajících sekundárních center může však přispívat k jejich stabilizaci prostřednictvím nabídky kvalitního bydlení. Zároveň ale, pokud není rezidenční výstavba doprovázena odpovídající tvorbou pracovních příležitostí, může docházet k posilování prostorové nerovnováhy, kdy pracovní příležitosti a vyšší občanská vybavenost zůstávají koncentrovány v Brně, zatímco zázemí plní především rezidenční funkci. Význam developerských projektů tak nespočívá pouze v samotné výstavbě, ale i v jejich dopadech na prostorovou organizaci regionu, zejména ve vztahu k dojíždě, infrastruktuře a funkční provázanosti jednotlivých částí metropolitní oblasti.

území	ID	projekt	funkce
Brno	1	Nová čtvrť Trnitá	polyfunkční areál
Brno	2	Nová Zbrojovka	polyfunkční areál
Brno	3	Dornych	polyfunkční areál
Brno	4	Bytová výstavba na Kamenném vrchu	bydlení
Brno	5	Rezidence Veverí	polyfunkční areál
Brno	6	Západní brána	Polyfunkční areálbydlení
Brno	7	Čtvrť pod Hády	bydlení
Brno	8	Vlněna	polyfunkční areál
Brno	9	kampus Panorama Dlouhá	polyfunkční areál
Brno	10	Polyfunkční areál Holásky	polyfunkční areál
Brno	11	Bytové domy Kalevala	bydlení
Brno	12	Areál Novus	bydlení
Brno	13	Bytový dům d'Elvert	bydlení
Brno	14	Eastgate	bydlení
Brno	15	Rezidence Floriánka	bydlení
Brno	16	Rezidence Rybářka	bydlení
Brno	17	Rezidence Jerlínka	bydlení
Brno	18	U Hlubočku	bydlení
Brno	19	Obytný soubor Sadová – část V Zahrádkách	bydlení
Brno	20	Lighthouse	bydlení
Brno	21	Rezidence Žižkova	bydlení
Brno	22	CTP Ponávka - budova A4	administrativa
Brno	23	Cerit Science Park, 2. etapa Technologický park – budova D	administrativa
Brno	24	Slunečná	bydlení
Brno	25	Rezidence Burešova	bydlení
Brno	26	Rezidence Zanzara	bydlení

Brno	27	Brno Jedna	bydlení
Újezd u Brna	28	Rezidence La Vida	bydlení
Újezd u Brna	29	Rezidence 3 Dvory	bydlení
Tišnov	30	Rezidence Ametyst	bydlení
Modřice	31	Rezidence Dios	bydlení
Oslavany	32	Nové Oslavany	bydlení
Sokolnice	33	Rezidence La Vista	bydlení
Pohořelice	34	Rezidence Pohořelice	bydlení
Pohořelice	35	Bydlení v areálu bývalých kasáren	bydlení
Židlochovice	36	Chytré Líchy	bydlení
Vyškov	37	Rezidence Smetanovy sady	bydlení
Vyškov	38	Rezidence Morávková	bydlení
Vyškov	39	Rezidence Haná	bydlení
Blansko	40	Bytový dům Zborovce	bydlení
Rosice	41	Louky	bydlení
Šlapanice	42	Rezidence Tilia	bydlení
Bučovice	43	Revitalizace UP závodů	bydlení
Kuřim	44	Záhoří	bydlení

Tabulka 15: Významné developerské projekty v realizaci či přípravě v obcích BMO. Zdroj: novostavby.com, Data Brno, vlastní analýza (2025)

3.7. Širší kontexty

- Rezidenční a komerční rozvoj v Brněnské metropolitní oblasti odráží dlouhodobé strukturální procesy, které jsou typické pro dynamicky rostoucí metropolitní regiony. Klíčovým rysem je postupující prostorová diferenciací funkcí, kdy jádrové město koncentruje pracovní příležitosti, služby a inovace, zatímco zázemí plní stále výrazněji rezidenční roli. Tento proces je úzce provázán s migračními pohyby obyvatel a dostupností bydlení, které se stává jedním z hlavních faktorů prostorové organizace regionu.
- Současně se však prohlubuje nesoulad mezi místem bydliště a místem ekonomických aktivit, což se promítá do rostoucích nároků na mobilitu a infrastrukturu. Rezidenční výstavba v zázemí zpravidla není dostatečně doprovázena odpovídající nabídkou pracovních příležitostí ani občanské vybavenosti, což vede k posilování každodenní dojížděky a k postupné závislosti zázemí na jádrovém městě. Tento vývoj

může v dlouhodobém horizontu oslabovat funkční rovnováhu metropolitního prostoru a zvyšovat jeho environmentální i infrastrukturní zátěž.

- Dalším významným trendem je proměna struktury bytového fondu, která odráží jak ekonomické podmínky, tak prostorová omezení jednotlivých částí regionu. Zatímco v Brně dochází k růstu menších bytových jednotek, často i v podobě mikrobytů, v zázemí převažují rodinné domy a plošně velkorysejší formy bydlení. Spolu s relativně dostupnějšími pozemky a nižší cenovou hladinou v zázemí tyto faktory podporují přesun obyvatel i investic mimo jádrové město. Tento rozdíl může přispívat k sociální a demografické diferenciaci metropolitního prostoru a zároveň omezovat možnosti volby bydlení pro některé skupiny obyvatel v jádrovém městě Brně, jelikož dynamika bytové výstavby je v metropolitním kontextu tažena především menšími obcemi v zázemí.
- Specifickou roli hraje také struktura vlastnictví bytového fondu. Výrazně nerovnoměrné zastoupení obecního bydlení mezi Brnem a jeho zázemím omezuje schopnost některých obcí aktivně reagovat na potřeby dostupného bydlení a řešit situace různých sociálních skupin. Schopnost obcí vstupovat do bytové politiky je tak v rámci metropolitního regionu značně diferencovaná. Pro celou BMO ale platí, že pokračující privatizace bytového fondu a úbytek obecního vlastnictví dlouhodobě snižují kapacitu obcí aktivně vstupovat do řešení bytové nouze či zajišťování dostupného bydlení pro specifické skupiny obyvatel. Vzniká tak zřejmý paradox, kdy obce na jedné straně deklarují omezené možnosti reagovat na rostoucí poptávku po dostupném bydlení, zatímco na straně druhé v minulosti přistoupily k rozsáhlému odprodeji bytového fondu, čímž si tento nástroj bytové politiky výrazně oslabily. Je nutné posílit aktivní role obcí v oblasti bytové politiky, a to zejména prostřednictvím postupného rozšiřování obecního bytového fondu.
- V oblasti komerční výstavby se projevuje silná koncentrace ekonomických aktivit do Brna, zejména v segmentu administrativy a služeb, zatímco průmyslové a logistické funkce jsou prostorově více rozprostřeny v zázemí, především v návaznosti na kapacitní dopravní infrastrukturu. Tento vzorec posiluje funkční specializaci jednotlivých částí regionu, ale zároveň vytváří riziko ekonomické i sociální polarizace.
- Významným faktorem, který bude nadále ovlivňovat podobu maloobchodní sítě, je rozvoj internetové komerce. Ta již dnes tvoří přibližně pětinu celkového maloobchodního obrátu a její podíl dlouhodobě roste. Otevřenou otázkou zůstává, jakým způsobem se tento trend promítne do prostorového rozmístění kamenných prodejen, zejména v menších obcích, kde může docházet k dalšímu oslabování tradičních obslužných funkcí, ale zároveň i ke vzniku nových forem distribuce.
- S rozvojem e-commerce úzce souvisí dynamický nárůst výdejních boxů, které představují jeden z nejviditelnějších prostorových projevů digitalizace maloobchodu. Tyto prvky mění jak samotný charakter spotřebních praktik, tak zároveň přetvářejí logistické procesy a každodenní mobilitu obyvatel. Spotřební vzorce získávají nový prostorový, ale i časový rozměr, jelikož výdejní boxy fungují zpravidla v režimu 24/7. Vysoká míra penetrace veřejného prostoru výdejními boxy je doložena například v Brně (Průzkum maloobchodu 2025), přičemž lze předpokládat obdobný vývoj i v zázemí metropolitní oblasti. v těchto lokalitách tak dochází k částečnému nahrazování fyzické dojížděky za nákupy do Brna jinými formami distribuce, což se promítá do proměny časoprostorových vzorců spotřebního chování.
- Na intenzitu popsanych procesů má zároveň vliv i skutečnost, že metropolitní oblast je každodenně využívána výrazně větším počtem osob, než odpovídá evidovanému počtu obyvatel. Zejména v pracovních dnech dochází k významnému nárůstu tzv. přítomného obyvatelstva, které zahrnuje i dojíždějící za prací, službami či vzděláním (ale i osoby fakticky v území bydlící bez nahlášeného trvalého pobytu). Tento rozdíl mezi evidovaným a reálně přítomným počtem obyvatel může dále zesilovat tlak na dopravní infrastrukturu, občanskou vybavenost i celkové využívání území a představuje důležitý faktor, který je vhodné zohledňovat při plánování rozvoje metropolitního regionu.

3.8. Závěry a doporučení

Analýza bydlení a komerční výstavby v BMO odhalila problémová témata a možné směry uvažování o jejich řešení.

Suburbanizace, zábor půdy a územní koordinace

Intenzivní výstavba v menších obcích může vést k záboru zemědělské půdy a nerovnoměrnému rozvoji. Velikosti návrhových ploch územních plánů mohou ovlivňovat prostorové rozložení výstavby. Využití brownfieldů je částečné.

Doporučení:

- koordinovat územní plánování na metropolitní úrovni;
- systematicky evidovat všechny rozvojové projekty (bydlení, komerce) a analyzovat jejich potenciální sociálně-ekonomické a územní dopady;
- omezovat rozptýlenou výstavbu bez odpovídající infrastruktury;
- využít potenciál nového územního plánu města Brna (účinného od roku 2025) k navýšení bytové výstavby v Brně;
- posílení nabídky v jádrovém městě může zmírnit tlak na suburbanizaci a omezit další rozšiřování zástavby do volné krajiny, a to v souladu s principy „no net land take“, tedy omezení záboru nových ploch ve prospěch efektivnějšího využívání již zastavěného území.
- posilovat územně-analytickou aktivitu a monitoring územně-plánovací činnosti v měřítku BMO;
- identifikovat a sjednotit databáze brownfield lokalit v BMO;
- podporovat využití brownfieldů a vnitřních rezerv;
- doporučuje se systematicky využít výstupy připravované prostorové vize Brněnské metropolitní oblasti jako podklad pro řízení rozvoje bydlení. Identifikované rozvojové lokality, osy a centra by měly sloužit jako prioritní území pro umísťování nové bytové výstavby, a to zejména s ohledem na dostupnost veřejné dopravy a další kritéria (viz. kapitola Horizontální). Prostorová vize zároveň může přispět k lepší koordinaci mezi Brnem a jeho zázemím a k cílenému usměrňování suburbanizačních procesů tak, aby byl rozvoj bydlení dlouhodobě udržitelný a územně vyvážený.

Diferenciace bytového fondu a dostupnost bydlení

Rozdílná struktura bydlení, velmi slabá role obcí v zázemí Brna v oblasti obecního bydlení a riziko omezené dostupnosti bydlení pro některé skupiny mohou přispívat k prohlubování sociálních nerovností v rámci metropolitního regionu.

Doporučení:

- s ohledem na růst cen a nájmu podporovat rozvoj obecního a dostupného bydlení v Brně i v menších obcích;
- posilovat nástroje podporující dostupné bydlení jako např. obecní a družstevní bydlení, spolupráce s developery;
- řešit problematiku dostupnosti bydlení na metropolitní úrovni;
- sledovat a vyhodnocovat procesy gentrifikace.

Proměna spotřebních vzorců a každodenní mobility

Pokračující koncentrace maloobchodních funkcí do Brna a hrozba oslabování lokální vybavenosti. Rozvoj e-commerce a proměna fyzického uspořádání distribuční sítě (vč. výdejních boxů) mění spotřební chování i logistiku.

Doporučení:

- podporovat dostupnost základních služeb v menších obcích;
- analyzovat prostorové rozložení a využívání služeb různými skupinami obyvatel;
- zohlednit logistické toky v plánování;
- rozvíjet polycentrickou strukturu obslužnosti.

Koncentrace ekonomických aktivit a nadměrná doprava

Pokračující koncentrace administrativních a inovačních aktivit v Brně a výstavba průmyslových areálů podél hlavních komunikačních os působí na rozdílnou intenzitu ekonomických aktivit v regionu. Napojení logistických areálů na nadřazenou silniční síť sice zabraňuje vjezdům vozidel a zásobování do centrálních sídelních lokalit, ale navyšuje provoz zejména na dálničním křížení v jižním perimetru Brna.

Doporučení:

- podporovat decentralizaci vybraných ekonomických funkcí v měřítku BMO;
- koordinovat výstavbu průmyslových a logistických areálů s ohledem na dopravní zátěž;
- monitorovat skutečný počet přítomných osob a posilovat vazbu obyvatel k území (např. trvalý pobyt);
- podporovat flexibilní formy práce (např. coworking, home office).

Navzdory demografickému stárnutí populace nedochází v celé Brněnské metropolitní oblasti k růstu kapacit domů s pečovatelskou službou. Tento nesoulad může představovat do budoucna významnou výzvu pro plánování sociální infrastruktury, zejména s ohledem na očekávané další zvyšování podílu seniorní populace. Zároveň se ukazuje jako nezbytné systematicky posílit (nejen) evropské financování této oblasti, a to jak ve vztahu k výstavbě nových kapacit, tak k modernizaci a provozu stávajících zařízení, aby bylo možné adekvátně reagovat na rostoucí poptávku po dostupném a kvalitním bydlení pro seniory.

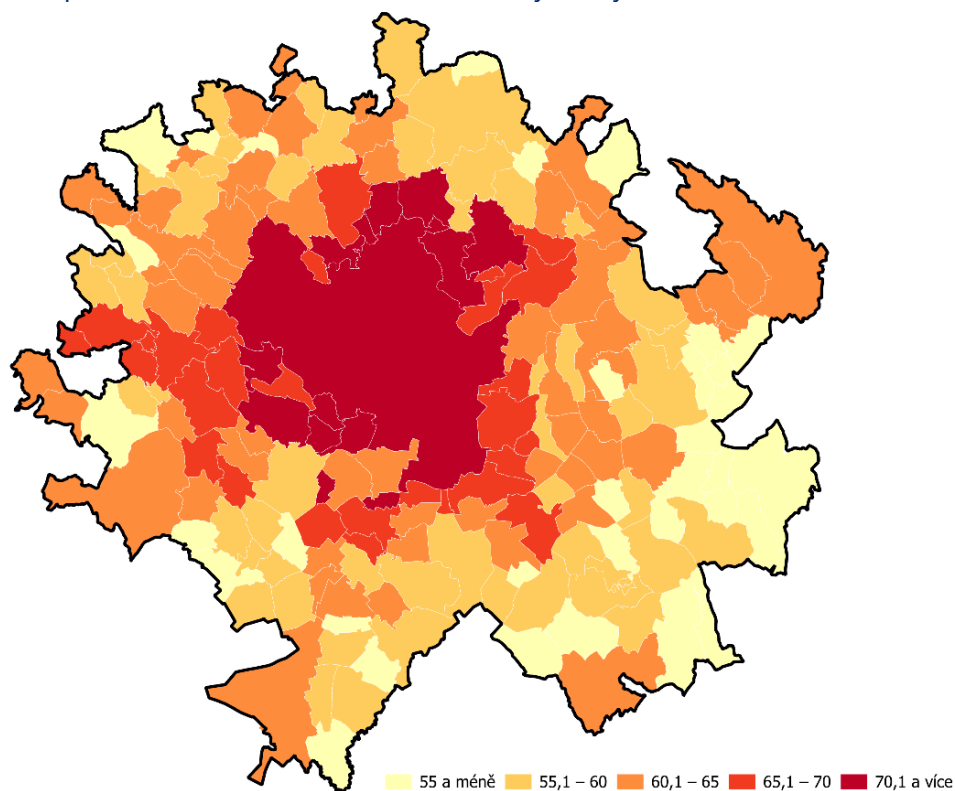
4. Konkurenceschopnost

4.1. Pracovní trh

Pracovní trh představuje jednu ze základních dimenzí fungování metropolitní oblasti, jelikož odráží skutečnost, že u řady lidí se liší místo bydliště a místo pracoviště, což generuje dojížděku mezi nimi a tím pádem i vzájemné vztahy. Obecně lze konstatovat, že v populačně větších sídlech se koncentrují také ekonomické aktivity. V případě BMO je jednoznačným centrem Brno, sekundárními centry jsou pak okresní města Blansko a Vyškov, případně obce se statutem ORP. Právě v nich se koncentrují pracovní příležitosti, zatímco v jejich zázemí se nachází pracovní síla.

Zaměstnanost dle odvětví ekonomické činnosti

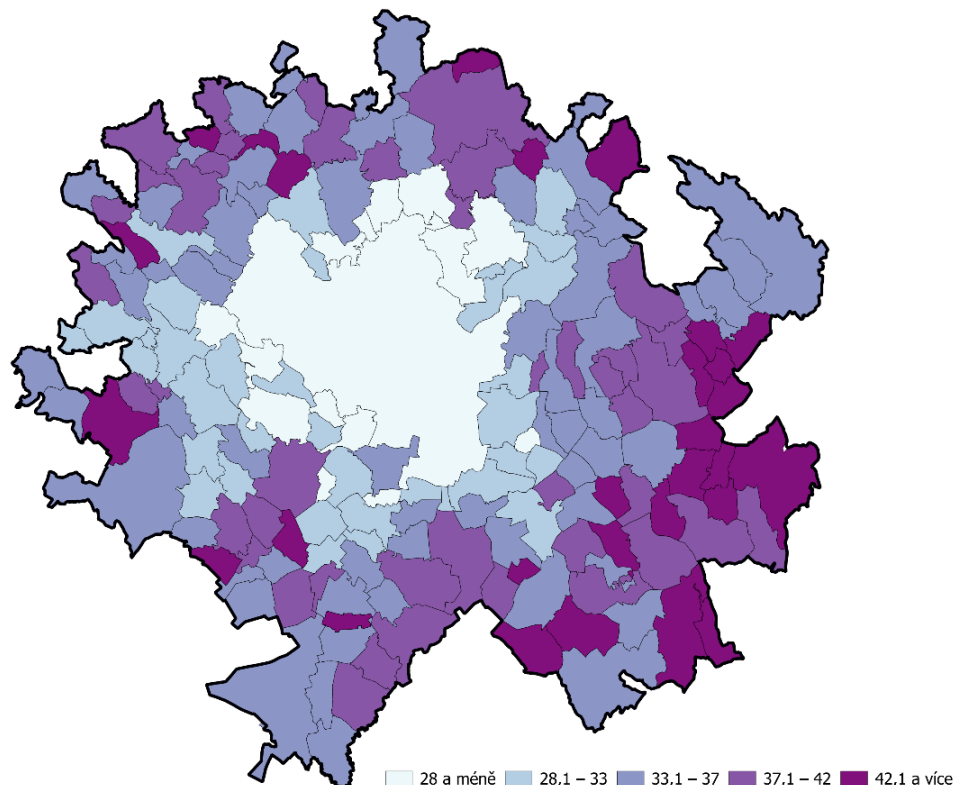
V 90. letech 20. století a na začátku 21. století prošla česká ekonomika rozsáhlou transformací ekonomiky, která mimo jiné znamenala pokles významu výrobních odvětví (zemědělství, průmysl a stavebnictví) a naopak nárůst sektoru služeb. Dle SLDB 2021 pracovalo v sektoru služeb 70,1 % zaměstnaných obyvatel BMO a lze tak již hovořit o ekonomice služeb. Proces terciarizace ekonomiky sice v posledních letech zpomalil, ale stále pokračuje, jelikož ještě dle SLDB 2011 pracovalo ve službách 67,4 % zaměstnaných obyvatel BMO.

Obrázek 25: Podíl zaměstnaných ve službách v obcích BMO. Zdroj: ČSÚ, SLDB 2021

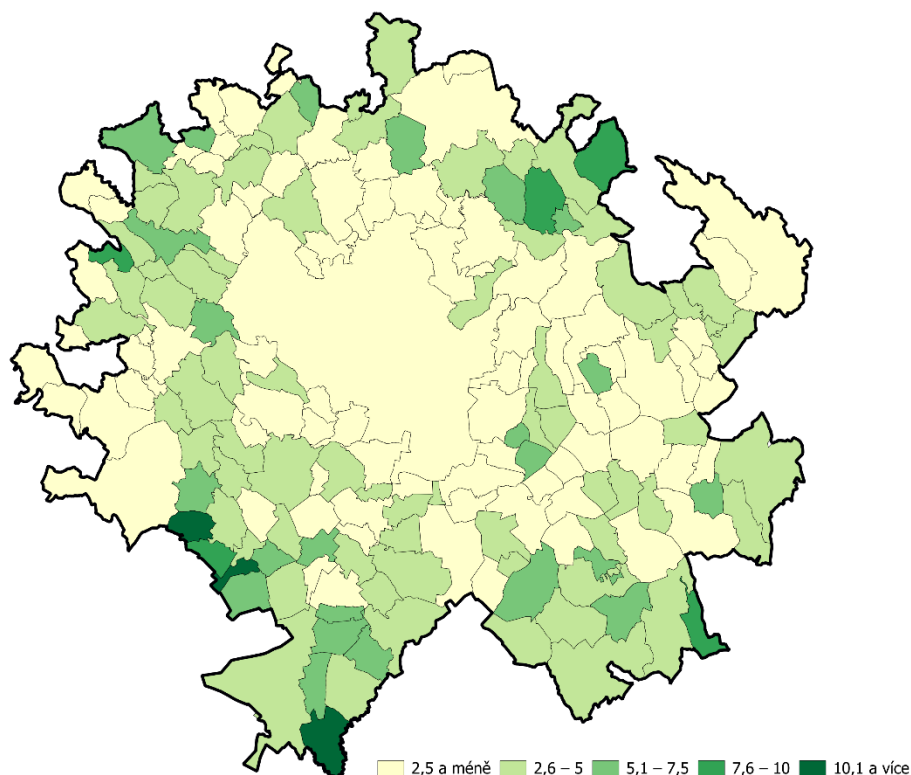
Naproti tomu klesá význam průmyslu a stavebnictví, které má v BMO bohatou historii, ať už se jedná o textilnictví, strojírenství či později elektrotechnický průmysl. Dle SLDB 2021 pracovalo v průmyslu a stavebnictví 28,3 % zaměstnaných obyvatel BMO, o deset let dříve dle SLDB 2011 to bylo 31,1 %. Je však třeba zdůraznit, že (i) česká ekonomika je jednou z nejprůmyslovějších zemí EU, (ii) řada průmyslových subjektů vytváří poptávku

po službách (typicky doprava, marketing, právní služby atd.) a (iii) v širokém sektoru průmyslu a služeb lze identifikovat řadu velmi progresivních odvětví (např. farmacie, přesné strojírenství atd.).

Obrázek 26: Podíl zaměstnaných v průmyslu a stavebnictví v obcích BMO. Zdroj: ČSÚ, SLDB 2021

Podíl pracujících v zemědělství, lesnictví a rybolovu se dostal na minimální hodnoty a víceméně stagnuje. i přes příznivé podmínky pro zemědělství, jako jsou nízká členitost terénu, vyšší průměrné teploty, nižší průměrné úhny srážek, výskyt černozemí či zemědělská tradice, pracovalo v agrárním sektoru ekonomiky dle SLDB 2021 jen 1,7 % zaměstnaných obyvatel BMO, o deset let dříve pak velmi obdobných 1,5 % zaměstnaných obyvatel BMO.

Obrázek 27: Podíl zaměstnaných v zemědělství, lesnictví a rybolovu v obcích BMO. Zdroj: ČSÚ, SLDB 2021

Podstatnou roli z ekonomického hlediska hraje Brno, na jehož území pracují nejen obyvatelé samotného města, ale za práci sem dlouhodobě dojíždí kolem poloviny pracujících ze zázemí. Brno na jednu stranu v čase svou roli centra pracovních příležitostí posiluje, na druhou stranu se však zejména po pandemii nemoci covid-19 dojíždka do zaměstnání (obzvláště v sektoru služeb) zásadně proměnila, kdy část pracujících fyzicky dojíždí jen některé dny v týdnu či jednou za určitou dobu a ve zbylých případech pracuje z domova (home office). Typická městská ekonomika Brna tak ještě zvyšuje podíl zaměstnaných ve službách a snižuje podíl zaměstnaných ve výrobních sektorech. V Brně tak dle dat SLDB 2021 pracovalo ve službách 76,2 % obyvatel města, v průmyslu a stavebnictví 22,8 % zaměstnaných obyvatel a v zemědělství, lesnictví a rybolovu jen 1,0 % zaměstnaných obyvatel.

Kromě Brna vykazují vysokou zaměstnanost ve službách obce ležící v těsném zázemí Brna, resp. v jeho sousedství. Podstatná část těchto obyvatel je vysoce kvalifikovaná (resp. má vysokoškolské vzdělání) a pracuje právě v Brně. Jedná se o obce na Šlapanicku, Kuřimsku a Rosicku. S rostoucí vzdáleností od Brna pak podíl pracujících ve službách klesá, a naopak narůstá podíl pracujících v průmyslu a stavebnictví. Navíc se vyprofilovaly regiony, v nichž je průmyslová zaměstnanost nadprůměrná – jedná se o jihovýchodní část BMO (Bučovicko a Slavkovsko) a také o severní část BMO (Blanensko). V těchto částech BMO se buď podařilo udržet některé průmyslové podniky, případně do nich vstoupili noví investoři, stejně tak zde hraje roli tradice průmyslové vzdělanosti provázaná specifickou vzdělaností. Vyšší podíly zaměstnaných v zemědělství oproti průměru lze identifikovat v jižní části BMO (Židlochovicko, Pohorelicko, Kloboucko), kde panují nejprůmyslovější podmínky pro zemědělskou činnost; a dále pak též v některých obcích severozápadně a severovýchodně od Brna, což je dáno i vazbou na lesnictví.

Nárůst zaměstnanosti ve službách, resp. pokles zaměstnanosti v průmyslu a stavebnictví se uskutečnil mezi SLDB 2011 a 2021 relativně rovnoměrně ve všech částech BMO. Snad jen nárůst zaměstnanosti ve službách byl mírně

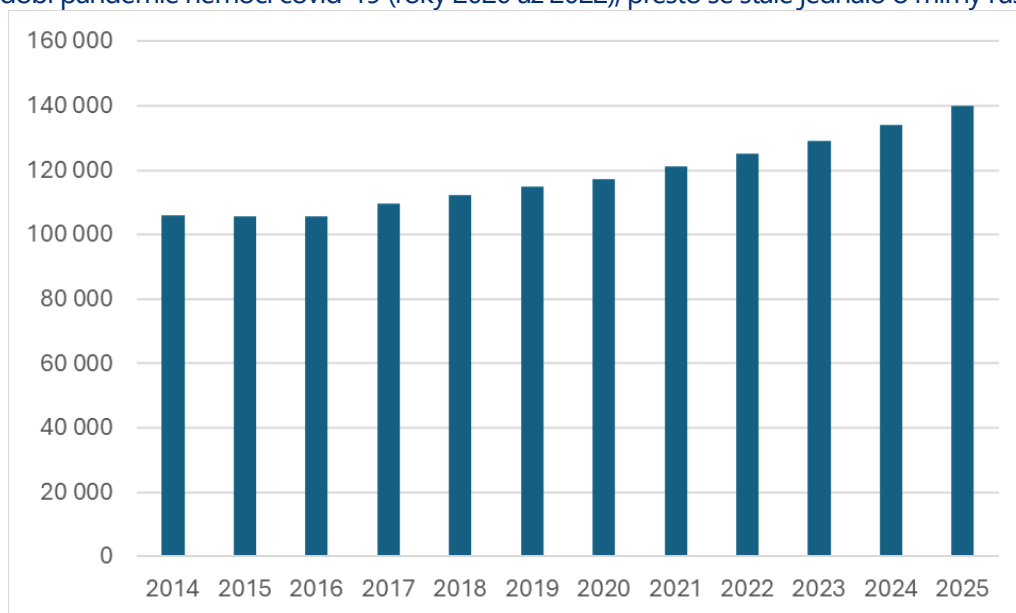
vyšší vzájemí oproti Brnu, což je dáno pokračujícím procesem suburbanizace Brna, kdy jednou z charakteristických vlastností suburbantů je právě zaměstnanost ve službách (v Brně).

BMO, stejně jako další metropolitní oblasti, představuje ekonomická jádra, což se odráží i v odlišné struktuře zaměstnanosti dle odvětví ekonomické činnosti při komparaci s hierarchicky vyššími celky – průměrem za Jihomoravský kraj a ČR. Jestliže zaměstnanost ve službách činila dle SLDB 2021 v BMO 70,1 %, v případě Jihomoravského kraje to bylo 63,8 % a celorepublikový průměr byl 62,4 %. Obdobně (ale naopak z pohledu výše hodnot) tomu bylo u zaměstnanosti v průmyslu a stavebnictví – v BMO 28,3 %, v JMK 33,0 % a v ČR 34,4 % zaměstnaných obyvatel BMO.

4.2. Ekonomické subjekty

České ekonomice obecně dominují malé (do 50 zaměstnanců) a střední podniky (50 až 249 zaměstnanců), nejinak je tomu i v případě BMO. Vůbec nejvyšší podíl pak připadá mezi ekonomickými subjekty na mikropodniky (do 10 zaměstnanců), kam náležejí i osoby samostatně výdělečně činné (z velké části tzv. živnostníci). To je další velká proměna transformace ekonomiky z post-socialistického období. Přesto mají svou nezastupitelnou roli i velké podniky (nad 250 zaměstnanců), které sehrávají stabilizační roli, příp. lokální ekonomiku určitým směrem specializují.

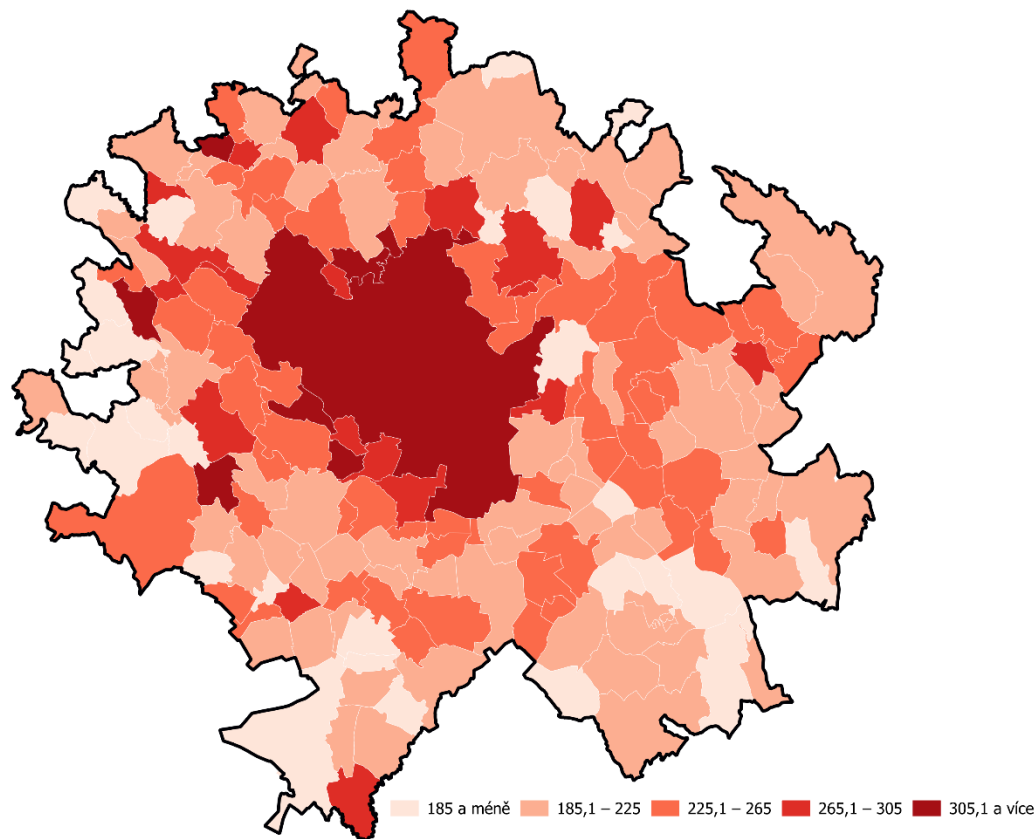
Ke konci roku 2025 evidoval ČSÚ celkem 140 119 ekonomických subjektů se zjištěnou ekonomickou aktivitou a sídlem na území BMO. Počet ekonomických subjektů v čase narůstá, za jejich nárůstem stojí především živnostníci a částečně též společnosti s ručením omezeným (vyšší ochota podnikat, méně ukončených činností, pozvolná digitalizace procesu založení firmy). Zatímco v roce 2014 se jednalo o celkem 106 tis. ekonomických subjektů, v roce 2019 to bylo již 115 tis. subjektů a v roce 2025 již zmíněných 140 tis. subjektů. Nárůst se zpomalil v období pandemie nemoci covid-19 (roky 2020 až 2022), přesto se stále jednalo o mírný růst.

Graf 25: Vývoj počtu ekonomických subjektů se zjištěnou aktivitou v letech 2014 až 2025. Zdroj: ČSÚ (2026)

Klíčovou roli v počtu ekonomických subjektů hraje Brno, na které připadají zhruba dvě třetiny všech subjektů (93 tis. subjektů), a tento podíl se v čase zásadně nemění. Pro srovnání významu Brna lze uvést, že na další dvě populačně největší města BMO, a sice Blansko a Vyškov, pak připadají shodně vždy 2 % subjektů (cca 2 800

subjektů). Hranici 1000 subjektů překročila ještě města Kuřim, Ivančice, Tišnov, Šlapanice, Modřice a Slavkov u Brna (s jednou výjimkou obce s rozšířenou působností).

Obrázek 28: Ekonomické subjekty na 1 000 obyvatel ve věku 15 až 64 let v obcích BMO v roce 2025. Zdroj: ČSÚ (2026)

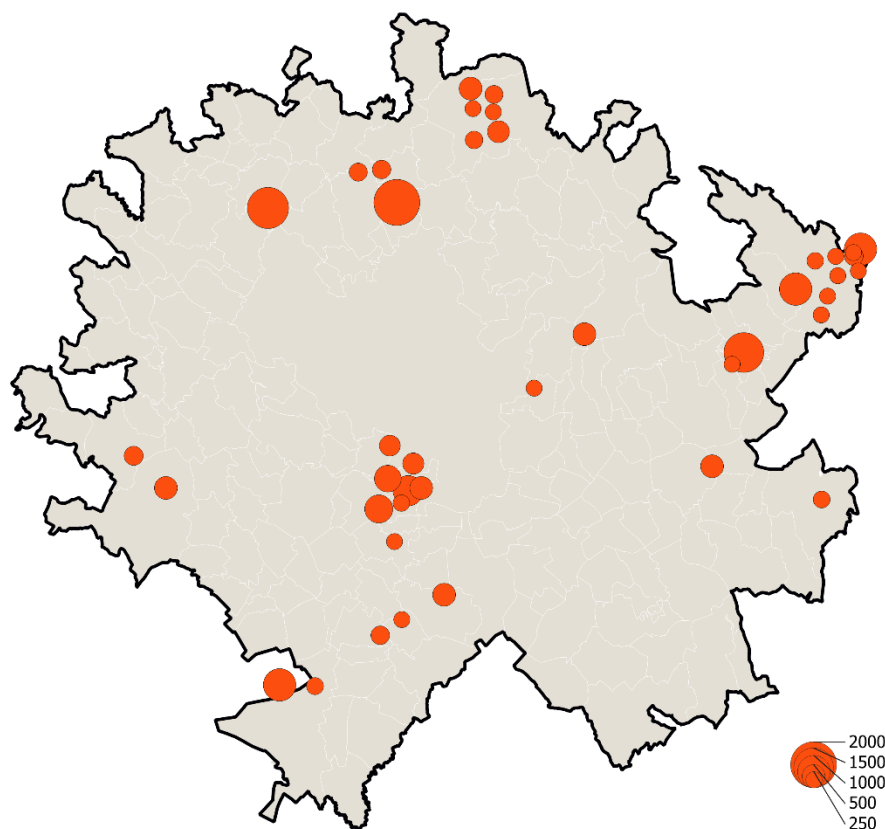
Pro komparaci mezi jednotlivými ukazateli je vhodné používat relativizovaný ukazatel v podobě počtu ekonomických subjektů na 1000 obyvatel ve věku 15–64 let. Pro celou BMO činil v roce 2025 hodnotu 287,1 subjektů, což bylo více než průměr Jihomoravského kraje (253,1 subjektů) i ČR (246,5 subjektů). Opět lze vyjádřit i význam Brna (340,6 subjektů) oproti zázemí BMO (220,5 subjektů). Na úrovni jednotlivých obcí lze nalézt zřetelný prostorový vzorec, kdy vyšší hodnoty vykazují nejen Brno, ale také obce v jeho těsném sousedství (Šlapanicko, Kuřimsko, Tišovsko, východní část Rosicka).

Na konci roku 2025 mělo v Brně sídlo 15 ekonomických subjektů zaměstnávajících alespoň 2000 osob. Jednalo se zároveň o největší zaměstnavatele BMO. Žebříček největších zaměstnavatelů vhodně ilustruje situaci, kdy je brněnská ekonomika již plně ekonomikou služeb, jelikož se mezi nimi nacházejí vysoké školy (Masarykova univerzita, VUT v Brně, MENDEL v Brně), fakultní nemocnice (FN Brno Bohunice a FN u sv. Anny v Brně), veřejná správa a obrana (Statutární město Brno, Policie ČR) či doprava (DPMB). Průmysl reprezentuje pouze výrobce elektronických mikroskopů a spektrometrů Thermo Fisher Scientific Brno. Je třeba upozornit, že v žebříčku se nacházejí i společnosti se sídlem v Brně, ale celou řadou poboček a výrobních závodů mimo BMO (Česká lékárna holding, Innomotics, Notino, Jobinn & Hostessinn). Ekonomika se obecně proměňuje pod vlivem Průmyslu 4.0, kdy ubývají pracovní místa s rutinní činností a zůstávají či jsou vytvářena nová pracovní místa vyžadující vysokou kvalifikaci, kreativitu a podíl nezastupitelné lidské práce (např. zdravotní a sociální péče). To vše dále posiluje ústup průmyslových zaměstnavatelů a nástup firem z oblasti progresivních služeb.

Poř.	Název	Počet zaměstnanců	Obor činnosti
1	Masarykova univerzita	7 030	terciární vzdělávání
2	Fakultní nemocnice Brno	5 749	zdravotní péče
3	Statutární město Brno	5 000	veřejná správa
4	Česká lékárna holding, a.s.	4 317	maloobchod (farmacie)
5	Krajské ředitelství policie JMK	4 000	veřejný pořádek a bezpečnost
6	Vysoké učení technické v Brně	4 000	terciární vzdělávání
7	Innomotics, s.r.o. (dříve Siemens)	3 768	elektrotechnický průmysl
8	Kyndryl Client Center, s.r.o. (dříve IBM)	3 000	informační a komunikační činnosti
9	Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně	3 000	zdravotní péče
10	Notino, s.r.o.	2 750	maloobchod (parfémy a kosmetika)
11	Dopravní podnik města Brna, a.s.	2 600	doprava
12	Mendelova univerzita v Brně	2 000	terciární vzdělávání
13	Jobinn & Hostessinn, s.r.o.	2 000	pracovní agentura
14	Thermo Fisher Scientific Brno s.r.o.	2 000	elektrotechnický průmysl
15	Diecézní charita Brno	2 000	terénní sociální služby

Tabulka 16: Největší zaměstnavatelé se sídlem v Brně v roce 2025. Zdroj: D&B Hoovers (2026)

Význam Brna jakožto centra zaměstnanosti dokládá i skutečnost, že v roce 2025 v něm mělo sídlo 157 subjektů z kategorie velkých podniků (250 zaměstnanců a více), celkově zaměstnávaly 125 451 osob. Vzájemí BMO se pak jednalo o 41 subjektů z kategorie velkých podniků o zaměstnanosti 21 061 osob. Přesto lze identifikovat jako sekundární centra zaměstnanosti okresní města Blansko (7 velkých podniků) a Vyškov (11 velkých podniků), ale též Modřice (6 velkých podniků) či Kuřim (3 velké podniky) a obecně obce s rozšířenou působností (zejména Bučovice, Ivančice, Pohořelice, Slavkov u Brna, Židlochovice). Velké podniky mají mnohdy dlouhou historii (typicky Blansko či Kuřim), nebo jsou lokalizovány v nově budovaných průmyslových zónách a vědecko-technologických parcích (typicky Modřice). Svou roli hraje i dopravní infrastruktura, v českém kontextu především silniční (dálnice a silnice I. třídy), jejíž přítomnost znamená i vyšší počet ekonomických subjektů včetně těch velkých.

Obrázek 29: Sídla ekonomických subjektů nad 250 zaměstnanců v zázemí BMO v roce 2025. Zdroj: D&B Hoovers (2026)

Velké podniky v zázemí BMO mají mnohem častěji průmyslový charakter, ať už se jedná o elektrovýrobu pro autoprávní (TE Connectivity Kuřim či Lear Corporation Vyškov), zdravotnické potřeby (Hartmann – Rico V. Bítýška) či systémy do kolejových vozidel (IFE-CR Modřice). Objevují se zde však i nemocnice ve Vyškově a Ivančicích.

Poř.	Název	Počet zaměstnanců	Obec	Obor činnosti
1	TE Connectivity Czech s.r.o.	2 000	Kuřim	elektrotechnický průmysl
2	Hartmann – Rico a.s.	1 610	Veverská Bítýška	farmaceutický průmysl
3	Paradise Casino Admiral,a.s.	1 500	Komořany	výroba pro herny, kasina
4	DHL Supply Chain CZ s.r.o.	1 000	Pohořelice	skladování, logistika
5	Nemocnice Vyškov, p.o.	1 000	Vyškov	zdravotní péče
6	Lear Corporation CZ s.r.o.	1 000	Vyškov	elektrotechnický průmysl
7	IFE-CR,a.s.	874	Modřice	obrábění kovů
8	IMI International s.r.o.	749	Modřice	výroba potrubních armatur
9	Delikommat s.r.o.	683	Modřice	maloobchod (nápoje)

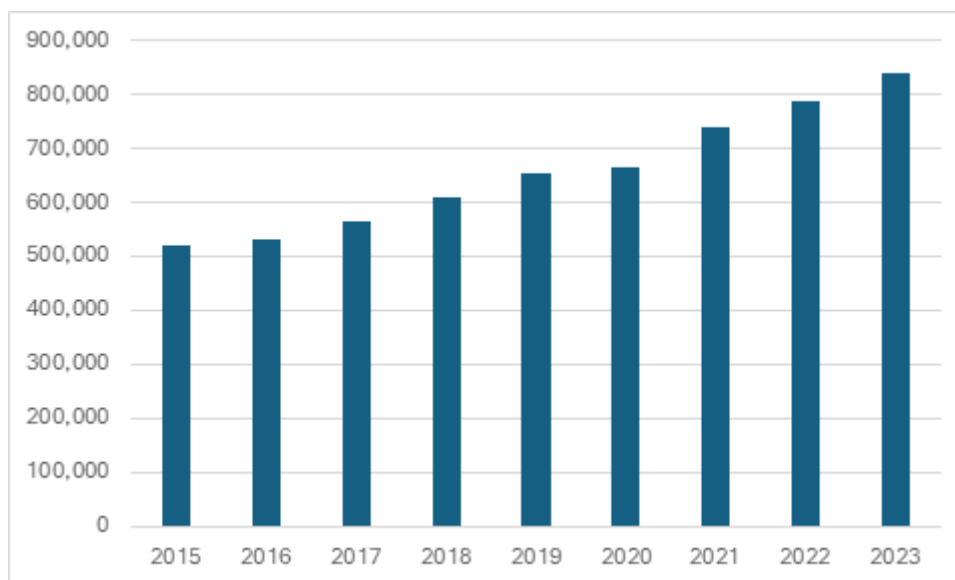
10	Pyrotek CZ, s.r.o.	500	Blansko	sklárství, neželezné kovy
11	Inventec (Czech), s.r.o.	500	Blučina	elektronika a IT
12	Nemocnice Ivančice, p.o.	500	Ivančice	zdravotní péče
13	S Promotion s.r.o.	500	Modřice	reklamní činnosti
14	Heidelberg Materials CZ, a.s.	500	Mokrý-Horákov	výroba stavebních materiálů
15	Lohmann & Rauscher, s.r.o.	500	Slavkov u Brna	farmaceutický průmysl

Tabulka 17: Největší zaměstnavatelé se sídlem v zázemí Brna (mimo Brno) v roce 2025. Zdroj: D&B Hoovers(2026)

4.3. Lokální HDP

Jedním ze základních ukazatelů velikosti a výkonnosti ekonomiky je hrubý domácí produkt (HDP) vyjadřující finanční ohodnocení veškerých vyprodukovaných výrobků, resp. poskytnutých služeb. Jeho změna v čase pak mnohdy slouží jako klíčový ukazatel růstu (konjunktury) či poklesu (krize) ekonomiky. Relativně spolehlivé výsledky vykazuje na národní úrovni, ČSÚ publikuje i data za krajskou úroveň. V případě lokálního HDP na úroveň jednotlivých obcí se jedná o kvalifikovaný odhad, jelikož všechna potřebná data nejsou na úroveň obcí dostupná, navíc výsledek zkreslují složité struktury sídel a poboček některých ekonomických subjektů.

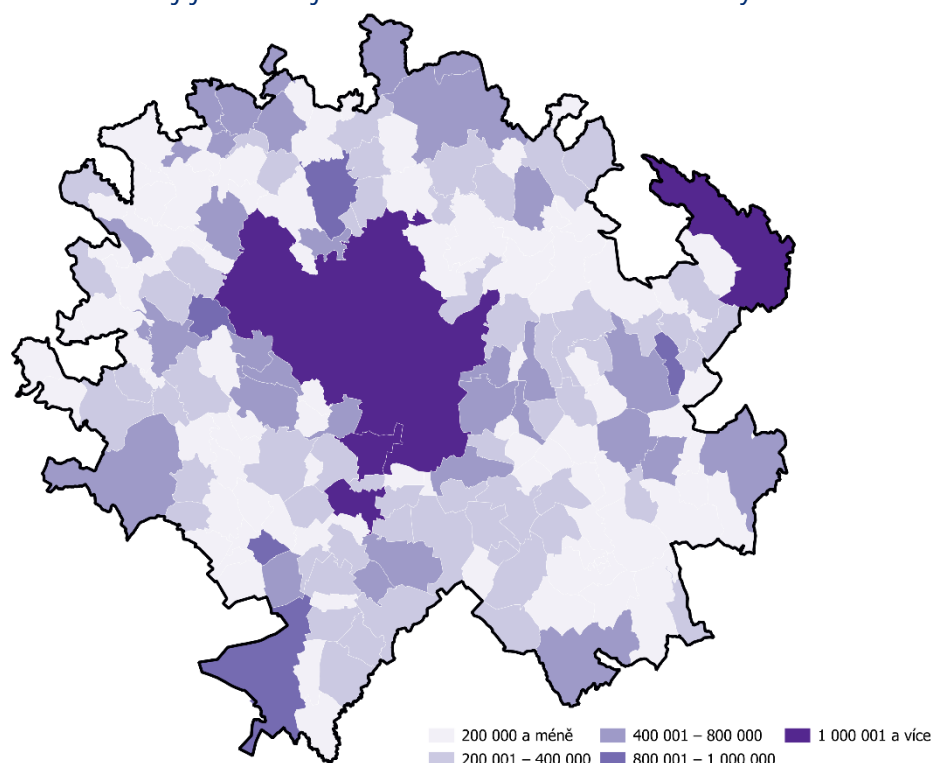
Lokální HDP BMO je druhý nejvyšší mezi českými metropolitními oblastmi hned po Pražské metropolitní oblasti. Potvrzuje se tak fakt, že BMO představuje jedno z ekonomických jader státu. Tato pozice navíc v čase posiluje s tím, jak se ekonomika stále více terciarizuje (vyšší počty a podíly ekonomických subjektů i pracujících ve službách). v populačně velkých městech, resp. v metropolitních oblastech se také koncentruje kvalifikovaná pracovní síla, a právě její aktivity nejčastěji hodnoty HDP navyšují. Podíl HDP BMO na HDP Jihomoravského kraje i HDP České republiky tak narůstá.

Graf 26: Vývoj velikosti lokálního HDP na obyvatele v letech 2015 až 2023. Zdroj: vlastní analýza (2025)

Velikost lokálního HDP na obyvatele v BMO nepřetržitě mezi lety 2015 a 2023 narůstala, za toto sledované období vzrostla o cca 60 %. Tempo růstu je víceméně konstantní, jedná se o 7 až 8 % ročně (výjimku představoval pouze rok 2020, kdy kvůli pandemii nemoci covid-19 a provádějícím uzávěrám ekonomiky se lokální HDP BMO zvýšil pouze o 2 %).

Hodnoty lokálního HDP rostou ve všech částech BMO a jsou v souladu s počtem obyvatel dané obce. Relevantnější pohled tak nabízí čísla lokálního HDP na obyvatele. Dominantní roli opět má Brno, které v roce 2023 vykázalo lokální HDP na obyvatele ve výši 1 137 282 Kč. Na vrcholu žebříčku jsou obce s velkým množstvím zaměstnavatelů, resp. s významným regionálním zaměstnavatelem (Komořany, Kuřim). Vůbec nejvyšší hodnotu tak v rámci BMO vykazují Modřice, na jejichž území se nachází velké množství pracovních příležitostí díky průmyslovým parkům, výrobním a skladovacím halám a také velkoplošným maloobchodním prostorám (jako např. OC Olympia). Modřice tak mají jednu z největších hodnot lokálního HDP na obyvatele v rámci celé ČR.

Obrázek 30: Lokální HDP na obyvatele (v Kč) v obcích BMO v roce 2023. Zdroj: vlastní analýza (2025)

Nejvyšších hodnot lokálního HDP na obyvatele tak obecně dosahují spíše populačně větší obce (Brno, Vyškov, Blansko) či (jak bylo zmíněno) obce s významným zaměstnavatelem. Nejvyšší růst lokálního HDP na obyvatele se však ve sledovaném období odehrál v několika obcích na Kuřimsku, dále pak v několika obcích na Šlapanicku a několika obcích na Židlochovicku. Všechny těží z těsného sousedství s Brnem.

4.4. Nezaměstnanost

Mezi důležité ukazatele pracovního trhu patří též nezaměstnanost, jelikož nezaměstnaní (pokud jsou registrovaní na Úřadu práce ČR, pak též uchazeči o zaměstnání) jsou sice řazeni mezi ekonomicky aktivní populaci, ale svou ekonomickou aktivitu nerealizují. Jedná se tak o potenciál makroekonomického produktu, který není využit.

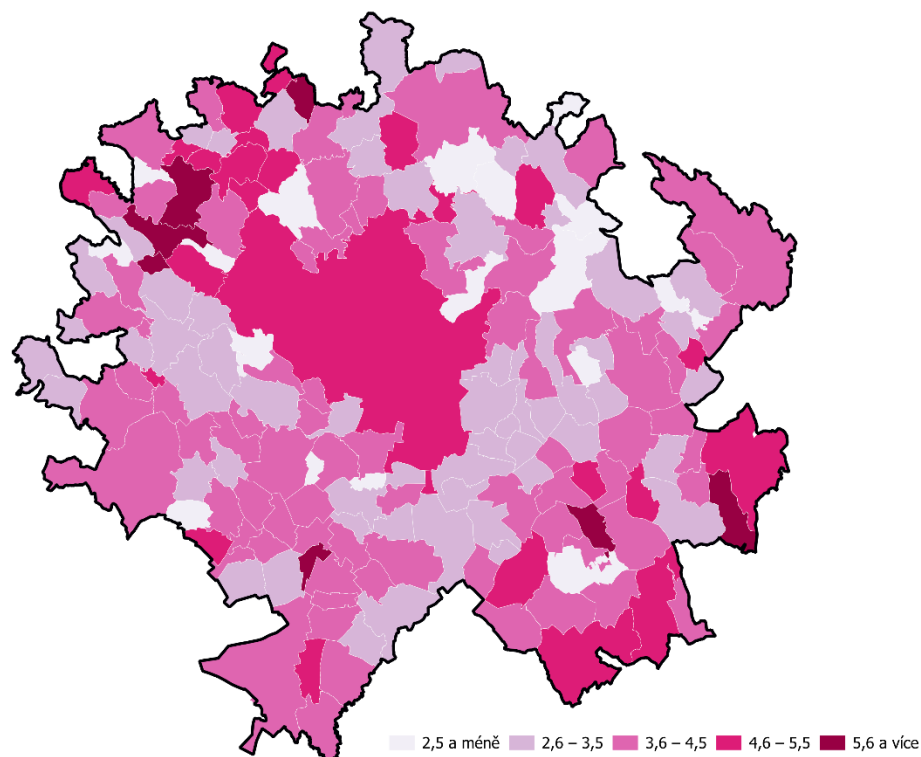
Ke konci roku 2025 evidoval Úřad práce ČR na území BMO 23 778 uchazečů o zaměstnání, z nichž bylo 22 310 dosažitelných uchazečů, tedy těch, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa. To odpovídalo podílu nezaměstnaných osob ve výši 4,8 %, který byl tak totožný shodnotou za ČR. Hodnota za Jihomoravský kraj byla vyšší (5,4 %), a to kvůli ekonomicky slabým regionům vzápadní části znojemského okresu a východní části hodonínského okresu.

Nezaměstnanost se nejprve v letech 2014 až 2019 snižovala, jelikož odeznívaly dopady globální ekonomické krize z let 2008 až 2010 a česká (i evropská) ekonomika zažívaly růst. V roce 2019 tak nezaměstnanost dosáhla tak nízkých hodnot, že byly srovnatelné s těmi v polovině 90. let 20. století, trh práce vykazoval fakticky téměř plnou zaměstnanost (ochotu nastoupit do zaměstnání za daných podmínek a dané mzdy), řada zaměstnavatelů hledala pracovníky i v zahraničí. Situaci následně zhoršilo několik globálních událostí – pandemie nemoci covid-19 (ekonomická nejistota, uzávěry ekonomiky), celoplošná agrese Ruska vůči Ukrajině (energetická krize, příchod ukrajinských uprchlíků) a vysoká míra inflace. Přesto nebyl nárůst tak dramatický jako v období globální ekonomické krize. Na úrovni BMO se tak PNO snížila nejdříve ze 7 % (rok 2014) na 3 % (rok 2019), aby následně narostla na 4 % (roky 2020 až 2024). Ke konci roku 2025 se už blížila 5 %, což způsobilo určité zpomalení růstu ekonomiky (restrukturalizace průmyslu vč. automotive) a úprava legislativy týkající se trhu práce (zvýšení flexibility).

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
uchazeči	34 234	29 017	25 328	19 065	16 172	14 524	19 604	17 276	18 631	19 096	20 512	23 778
PNO	7,3	6,2	5,3	3,8	3,2	2,8	4,2	3,6	3,9	3,8	4,1	4,8

Tabulka 18: Vývoj počtu dosažitelných uchazečů o zaměstnání a podílu nezaměstnaných osob (PNO) v BMO v letech 2014 až 2025. Zdroj: Úřad práce ČR (2026)

Po celé analyzované období (2014 až 2025) byla nezaměstnanost v BMO srovnatelná s nezaměstnaností v ČR, avšak nižší než průměr Jihomoravského kraje (důvody viz výše).

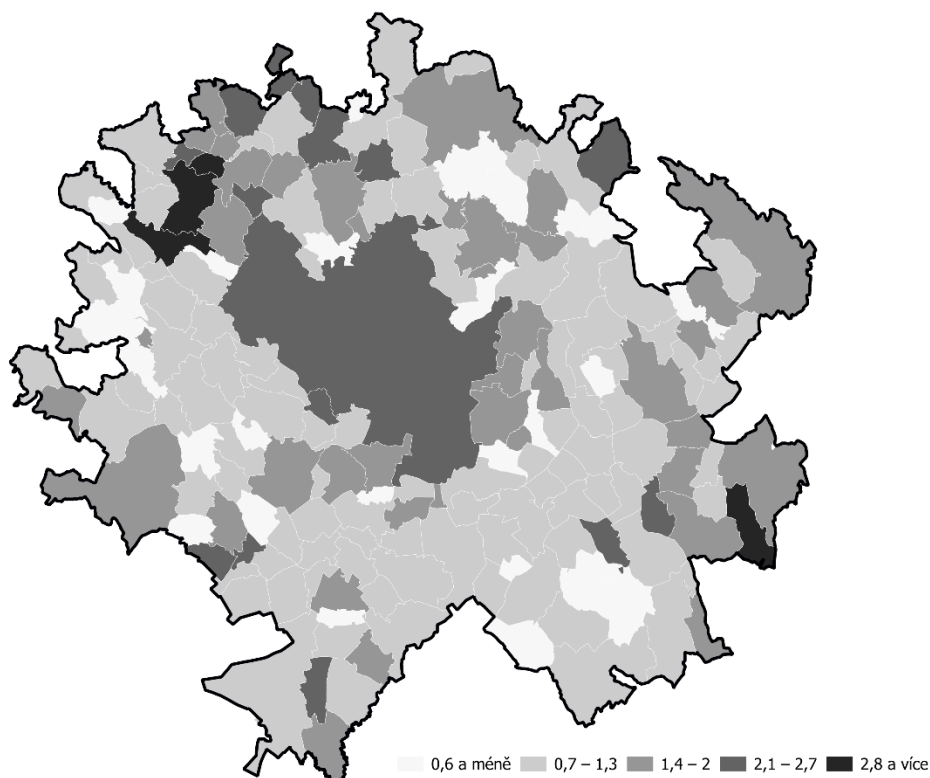

Obrázek 31: Podíl nezaměstnaných osob (%) v obcích BMO k 31. 12. 2025- Zdroj: Úřad práce ČR (2026)

V kontextu BMO (ale též kraje i ČR) vykazuje relativně vysoké hodnoty podílu nezaměstnaných osob též Brno – ke konci roku 2025 to bylo 5,5 % (vyšší než celorepublikový, a dokonce i krajský průměr). To je dáno především třemi faktory, kdy (i) velká města vykazují obecně vyšší nezaměstnanost oproti svému těsnému zázemí, které bývá ovlivněno suburbanizací (obecně lidé mladší, vyšší kvalifikací, kupující nemovitosti, a také proto zaměstnaní), dále pak (ii) Brno funguje jako univerzitní město s řadou studentů a absolventů, kteří reálně usilují o získání zaměstnání v Brně, ač statisticky jsou často vedeni v místech svých trvalých bydlišť a částečně „ztěžují“ nalezení zaměstnání obyvatelům Brna s trvalým bydlištěm a za (iii) na české poměry se v Brně nachází relativně velká sociálně vyloučená lokalita, resp. ve městě žije řada sociálně vyloučených obyvatel či sociálním vyloučením ohrožených obyvatel.

Kromě Brna byla evidována vyšší nezaměstnanost v severozápadní okrajové části BMO (některé části Tišnovska) a jihovýchodní okrajové části BMO (na Bučovicích a Kloboučcích). Důvodem je kombinace vyšší dojezdové vzdálenosti do Brna jakožto centra pracovních příležitostí a taktéž vyšší průmyslová zaměstnanost, která je utlumována na úkor zaměstnanosti ve službách (restrukturizace tradičních strojírenských a elektrotechnických podniků, útlum textilnictví, částečně i potravinářství). Právě v těchto regionech byl také zaznamenán nejvyšší nárůst nezaměstnanosti oproti předchozím letům.

Z hlediska politiky zaměstnanosti mají zásadní prioritu pro nalezení zaměstnání osoby dlouhodobě nezaměstnané, tj. v evidenci Úřadu práce ČR jsou vedeny 12 měsíců a déle. Krátkodobá nezaměstnanost totiž nepředstavuje zásadní problém a pro nalezení kvalitního zaměstnání (a částečný odpočinek) může být i prospěšná. Nicméně dlouhodobá nezaměstnanost má již zásadní ekonomické i sociální dopady pro společnost i jednotlivce.

Obrázek 32: Podíl dlouhodobě nezaměstnaných osob (%) v obcích BMO k 31. 12. 2025. Zdroj: Úřad práce ČR (2026)

Na konci roku 2025 evidoval Úřad práce ČR na území BMO celkem 8910 dlouhodobě nezaměstnaných, což představovalo podíl dlouhodobě nezaměstnaných osob ve výši 1,9 % (hodnoty za vyšší celky byly následující – Jihomoravský kraj 2,1 % a ČR 1,7 %). Prostorová struktura nezaměstnaných a dlouhodobě nezaměstnaných je obdobná, dlouhodobě nezaměstnaní činili 37 % všech nezaměstnaných. Jedna z vyšších dlouhodobých nezaměstnaností byla evidována v Brně (2,4 %), kde dlouhodobě nezaměstnaní tvořili 41 % všech nezaměstnaných.

4.5. Věda, výzkum, inovační prostředí

Subjekty v oblasti vědy, výzkumu a inovací

Oblast vědy, výzkumu a inovací je výrazně koncentrovaná do populačně velkých měst, protože se v tomto typu sídel koncentruje také vysoce vzdělaná a kvalifikovaná pracovní sídla, nachází se zde vzdělanostní a vědecká infrastruktura (univerzity, specializované střední školy, vědecké firmy, inovační centra atd.) a také jsou tato města více propojena se zahraničím.

V prostředí BMO se je v tomto smyslu jednoznačným centrem město Brno, které je často označováno jako „univerzitní město“, jelikož se v něm nachází pět veřejných vysokých škol (MUNI, VUT v Brně, MENDEL, VETUNI, JAMU v Brně), státní Univerzita obrany a několik soukromých škol. Více viz v kapitole Vzdělávání.

Při univerzitách také působí řada vědecko-výzkumných center. Na základech šesti významných brněnských univerzit a výzkumných institucí vznikl v roce 2011 Středoevropský technologický institut (CEITEC). Při Masarykově univerzitě Centrum pro výzkum toxických látek v prostředí (RECETOX) či Regionální VAV centrum

pro nízkonákladové plazmové a nanotechnologické povrchové úpravy (CEPLANT). Při Vysokém učení technickém v Brně vznikla centra IT4Innovations – centrum excelence, Centrum senzorických, informačních a komunikačních systémů (SIX Research Centre), Centrum výzkumu a využití obnovitelných zdrojů energie (CVVOZE), Centrum materiálového výzkumu na Fakultě chemické VUT v Brně (CMV), Nové technologie pro strojírenství (NETME Centre) či Pokročilé stavební materiály, konstrukce a technologie (AdMaS).

Kromě vysokoškolského prostředí se v Brně nachází také řada dalších subjektů klíčových pro oblast vědy, výzkumu a inovací (tzv. inovační ekosystém). Jedná se především o Jihomoravské inovační centrum (JIC), jehož zřizovateli jsou Jihomoravský kraj, statutární město Brno a brněnské univerzity; funguje od roku 2003 a jeho náplní je starost o inovační ekosystém. Deník Financial Times ho ve svém žebříčku „Europe's leading start-up hubs 2026“ zařadil na 50. místo mezi podobnými subjekty (hodnoceno přitom bylo 180 obdobných subjektů ve 25 zemích), svýrazným náskokem tak obsadil nejlepší místo mezi českými subjekty.

V rámci veřejné sféry se oblast vědy, výzkumu a inovací rozvíjí nejen na vysokých školách, resp. univerzitách, ale také v rámci Akademie věd ČR a dalších veřejných výzkumných institucích. Na území BMO má sídlo 8 ústavů a 13 poboček ústavů AV ČR a další tři veřejné výzkumné instituce. Všechny bez výjimky mají sídlo (či pobočku) v Brně. Při Ústavu přístrojové techniky AV ČR navíc vzniklo centrum Aplikační a vývojové laboratoře pokročilých mikrotechnologií a nanotechnologií (ALISI).

Klíčovou oblastí vědy, výzkumu a inovací je pro BMO zdravotnictví, resp. life sciences. Při Masarykově onkologickém ústavu tak vzniklo vědecko-výzkumné Regionální centrum aplikované molekulární onkologie (RECAMO) a při Fakultní nemocnici usv. Anny v Brně pak Mezinárodní centrum klinického výzkumu (FNUSA-ICRC) – centrum excelence.

V rámci soukromé sféry se oblast vědy, výzkumu a inovací rozvíjí v celé řadě soukromých firem. Registr ekonomických subjektů ČSÚ v tomto smyslu přináší také klasifikaci podle odvětví ekonomické činnosti, kdy odvětví 72 je „Výzkum a vývoj“. Hlavní ekonomickou činnost v tomto odvětví vykázalo pro účely RES ČSÚ v roce 2025 celkem 702 ekonomických subjektů se sídlem na území BMO. Z toho však 594 subjektů neuvedlo počet zaměstnanců, resp. zvolilo kategorii „bez zaměstnanců“; lze tak předpokládat, že se jedná hlavně o OSVČ, resp. živnostníky. Ostatních 108 subjektů počet pracovníků uvedlo, avšak pouze 7 z nich má sídlo mimo Brno.

V rámci výše zmíněných 108 subjektů shlavní ekonomickou činností v oblasti výzkumu a vývoje převažují spíše menší subjekty, 57 z nich jsou mikropodniky (1–9 pracovníků), 30 pak malé podniky (10–49 pracovníků), 18 střední podniky (50–249 pracovníků) a jen 3 velké podniky (250 a více pracovníků). Mezi 21 středními a velkými podniky se však nachází již 11 zmiňovaných veřejných výzkumných institucí. Kromě nich sem pak patří ztěch větších technologická společnost Garrett Motion Czech Republic (inovace různých strojírenských, ale i elektrotechnických, nebo softwarových oborech), ústav Archai Brno (archeologické výzkumy a stavebně historické průzkumy), společnost Novanta (zdravotnická vizualizace, zpracování videa a bezdrátových zobrazovacích řešení pro endoskopické zákroky) či státní podnik Vojenský výzkumný ústav.⁹

Klíčovým dokumentem pro oblast vědy, výzkumu a inovací je Regionální inovační strategie Jihomoravského kraje (aktuálně platná na období 2021–2027). Ta sice primárně postihuje území celého Jihomoravského kraje, ale podstatná část popisovaných skutečností se týká víceméně BMO. Dokument mimo jiné definuje klíčová

⁹ Je však třeba vnímat, že řada subjektů má oblast vědy, výzkumu a inovací jako vedlejší ekonomické činnosti, případně nemá na území BMO sídlo, což data popisovaná v této podkapitole hůře zachycují.

hospodářská odvětví, a sice koncentrace podniků v odvětvích či produktových skupinách s vysokou znalostní intenzitou a současně vysokou úrovní mezd, která souvisí s vyšší přidanou hodnotou. Jedná se o:

- (i) software a služby vIT, v době vzniku dokumentu 73 firem s obratem 100 mil. Kč a více, 77 firem s výdaji na vědu a výzkum,
- (ii) přístroje a zařízení pro měření a snímání, v době vzniku dokumentu 40 firem s obratem 100 mil. Kč a více, 70 firem s výdaji na vědu a výzkum,
- (iii) pokročilé stroje a strojírenská zařízení, v době vzniku dokumentu 102 firem s obratem 100 mil. Kč a více, 62 firem s výdaji na vědu a výzkum,
- (iv) energetické strojírny a elektrické komponenty, v době vzniku dokumentu 25 firem s obratem 100 mil. Kč a více, 32 firem s výdaji na vědu a výzkum,
- (v) zdravotnické a farmaceutické výrobky, diagnostika, v době vzniku dokumentu 14 firem s obratem 100 mil. Kč a více, 16 firem s výdaji na vědu a výzkum,
- (vi) aerospace, v době vzniku dokumentu 10 firem s obratem 100 mil. Kč a více, 18 firem s výdaji na vědu a výzkum.

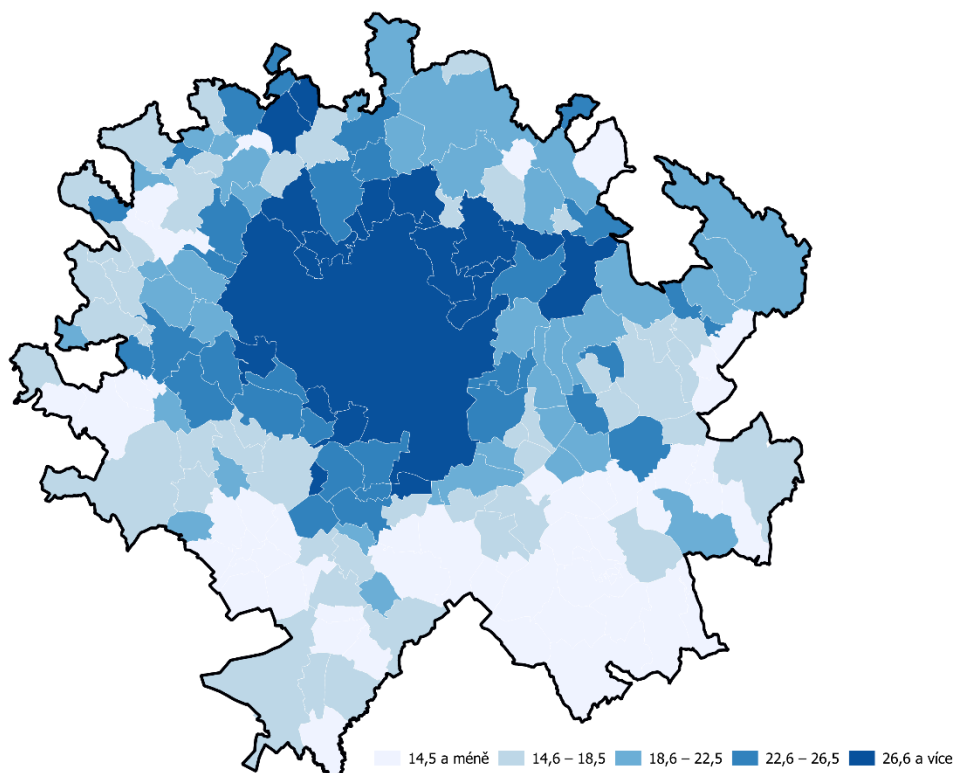
Také ČSÚ tuto úroveň zachycuje primárně za úroveň celého Jihomoravského kraje, případně za okresy. Ve své Statistické ročence Jihomoravského kraje uvádí, že k 31. 12. 2024 bylo na území kraje 595 pracovišť VaV, 23 411 pracovníků (fyzických osob) ve VaV, 16 813 pracovníků (přepočtených osob) ve VaV a 25,2 mld. Kč výdajů na VaV. V případě pracovníků (fyzických i přepočtených osob) a výdajů v oblasti VaV připadal vždy na Brno podíl 92–94 %, se zahrnutím okresu Brno-venkov pak 96 %. Zastoupení VaV v čase sílí, jelikož o deset let dříve (k 31. 12. 2014) bylo v Jihomoravském kraji o 20 % pracovišť VaV méně, o 50 % pracovníků méně a o 30 % výdajů méně.

4.6. Pracovní síla v oblasti vědy, výzkumu a inovací

Výrazná většina subjektů vědy, výzkumu a inovací se nachází v Brně, v rámci zázemí BMO se jedná o mnohem menší počet subjektů (především některé soukromé firmy v Blansku a Vyškově, případně v obcích s rozšířenou působností). Nicméně řada pracovníků vědecko-výzkumných firem žije v zázemí BMO, resp. vysoce vzdělané a kvalifikované obyvatelstvo zázemí BMO představuje pro subjekty vědy, výzkumu a inovací potenciální (nebo i reálnou) pracovní sílu.

Dle SLDB 2021 mělo vysokoškolské vzdělání úspěšně ukončeno 157 810 obyvatel BMO ve věku 15 let a více, což představovalo podíl ve výši 27,6 % (z obyvatel se zjištěným vzděláním). Jednalo se tak o výrazný nárůst oproti SLDB 2011, kdy mělo úspěšně ukončeno vysokoškolské vzdělání jen 19,9 % obyvatel BMO ve věku 15 let a více. Navíc v situaci, kdy 60 až 70 % absolventů středních škol pokračuje dále ve studiu na vysokých školách, lze předpokládat, že tento podíl se bude i nadále zvyšovat.

Hodnoty podílu vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva v BMO (27,6 %) také výrazně převyšují hodnoty podílu za Jihomoravský kraj (21,8 %) i ČR (18,7 %). Zároveň lze konstatovat, že v rámci BMO dosahuje vysokých hodnot jak město Brno (33,6 %), tak obce v jeho těsném sousedství (kromě Brna překročilo hranici 30 % ještě 11 dalších obcí – Babice nad Svitavou, Bílovice nad Svitavou, Česká, Hajany, Jinačovice, Kanice, Lelekovice, Moravany, Rozdrojovice, Řícmanice a Vranov). Nadprůměrné hodnoty obecně zaznamenaly obce na Šlapanicku, Kuřimsku a Rosicku. Naopak poměrně nízké hodnoty byly evidovány v obcích v okrajové polozejižní polovině BMO, zejména na Bučovicku, Ivančicku, Pohořelicku, Židlochovicku a Kloboucku (vyjma těchto měst, primárně v jejich zázemí). Hlavním faktorem je samozřejmě dostupnost vysokého školství v Brně.

Obrázek 33: Podíl osob ve věku 15 let a více s VŠ vzděláním (%) v obcích BMO. Zdroj: ČSÚ. SLDB 2021

Vysoké školy na území BMO samozřejmě neslouží jen pro obyvatele BMO, naopak je přicházejí studovat ve značném množství i lidé žijící mimo BMO. Řada z nich však po studiu na území BMO zůstává fakticky žít, účastní se místního trhu práce a tím nadále navyšuje potenciál pracovní síly pro oblast vědy, výzkumu a inovací. Dle Statistické ročenky Jihomoravského kraje v roce 2024 studovalo v celém kraji na všech vysokých školách 65 359 studentů (jejich místo studia bylo až na malé výjimky Brno), z nich však mělo trvalé bydliště na území Jihomoravského kraje (nejen BMO) pouze 29 362 osob. To znamená, že 35 997 studujících na vysokých školách víceméně v Brně mělo trvalé bydliště mimo Jihomoravský kraj, a k tomu je třeba přičíst i další studující zčásti Jihomoravského kraje, které nenáleží do BMO. Zároveň lze konstatovat, že přírodovědné obory studovalo 4 744 osob (7,3 %) a technické obory pak 11 438 osob (17,5 %) ze všech studentů na školách v kraji.

Vliv na podobu zaměstnanosti ve vědě, výzkumu a inovacích má i zahraniční pracovní migrace. Specifickým případem jsou Slováci, kdy na brněnských vysokých školách studuje značné množství studentů se slovenským státním občanstvím, kteří se po absolvování školy vrací na Slovensko jen minimálně. Svou roli sehrál také příchod ukrajinských válečných uprchlíků, ti ale často zastávají méně kvalifikované pozice. Naopak na vědecko-výzkumných pozicích v Brně působí řada pracovníků ze zemí EU (často z jihoevropských zemí, kde panuje vysoká nezaměstnanost), ale též ze zemí, které se v rámci ekonomické globalizace stávají stále většími hráči (Indie, Čína).

4.7. Širší kontexty

- Konkurenceschopnost v podobě trhu práce a oblasti vědy, výzkumu a inovací je výrazně propojena s rozmístěním obyvatelstva. Obecně platí teze, že tam, kde se koncentruje obyvatelstvo, tam se koncentrují i ekonomické aktivity. Proto populačně velká města (Brno), ale i celé metropolitní oblasti lze považovat za ekonomická jádra.

- Rozmístění obyvatelstva se v čase mění, v rámci BMO lze pozorovat především proces suburbanizace. Propojeny jsou tak změny v počtu obyvatel, bytová výstavba a ekonomická aktivita. Nově přichází obyvatelstvo má vliv na zvyšující se intenzitu bytové výstavby a následně většinou zlepšuje i stav místní ekonomiky. Posilují ale vazby na centrální (jádrové) město, což je jasná vazba na budování dopravní infrastruktury a dopravní obslužnosti. Populace je stále více mobilnější a potřebuje tak rychlejší, snadnější a kapacitnější dopravu.
- Výrazná vazba panuje i směrem k oblasti vzdělávání, kdy vzdělanost populace neustále stoupá a jediné vzdělaná pracovní síla je schopná zastávat kvalifikovaná pracovní místa. Ekonomika se stále více proměňuje na ekonomiku služeb a ekonomiku znalostí, proto je další zvyšování vzdělanosti žádoucí. Navíc právě znalostní ekonomika přináší vyšší produktivitu a tím pádem i vyšší ekonomické výnosy.
- Naopak nezaměstnanost nemá jen ekonomické dopady (ztráta makroekonomického produktu, nevyužitý potenciál pracovní síly), ale též sociální a psychické dopady. Dlouhodobější nezaměstnanost přináší vážnější ekonomické, sociální i psychické dopady jak pro společnost, tak jedince – zvyšují se výdaje potřebné na sociální dávky, lidé začínají být ohroženi sociálním vyloučením či se stávají sociálně vyloučenými, je zde patrná vazba na exekuce. S nezaměstnaností také úzce souvisí vzdělanost, protože dlouhodobě nejvyšší nezaměstnanost mají lidé s nejnižším vzděláním. Vzhledem k proměnám (nejen) ekonomiky je i legitimní debata ne pouze o nezaměstnanosti části populace, ale téměř již o nezaměstnatelnosti.

4.8. Závěry a doporučení

BMO již dnes funguje jako ekonomika služeb založená na znalostech, výzkumu a inovacích. Tento trend bude v budoucnu dále posilovat, je však třeba jej systematicky podporovat, například intenzivnější podporou inovačního ekosystému a malých a středních firem s vysokou přidanou hodnotou. Naopak by měla být omezována podpora investorů založených převážně na rutinní výrobě, která nepřináší kvalitní a dobře placená pracovní místa pro vysoce kvalifikovanou pracovní sílu.

Obecně je žádoucí dále rozvíjet spolupráci univerzit, soukromých firem, veřejné správy, neziskového sektoru a dalších aktérů v oblasti vědy, výzkumu a inovací a naplno využít potenciál Brna jako významného univerzitního a výzkumného centra.

Důležité je rovněž udržet a dále zlepšovat dopravní dostupnost Brna a sekundárních center BMO, protože právě zde se koncentrují pracovní příležitosti, zatímco rezidenční funkce je rozprostřena rovnoměrněji v rámci celé metropolitní oblasti. Přestože hlavní vlna suburbanizace v bezprostředním zázemí Brna již kulminovala, suburbanizační procesy nadále pokračují ve vzdálenějších částech BMO. To zvyšuje tlak na kapacitní a kvalitní příměstskou dopravu, jelikož významná část obyvatel BMO za prací dojíždí do Brna a dalších center.

Významnou prioritou je také reakce na pokračující restrukturalizaci průmyslu i některých odvětví služeb s nižší přidanou hodnotou. Automatizace, digitalizace a principy Průmyslu 4.0 již dnes výrazně proměňují pracovní trh a tento trend bude pokračovat. Je proto vhodné podporovat rekvalifikace pracovníků, rozvoj digitálního vzdělávání, spolupráci firem se středními a vysokými školami, celoživotní vzdělávání i profesní transformaci pracovníků v ohrožených odvětvích.

Při proměnách ekonomiky je zároveň nutné dbát na sociální soudržnost regionu. Veřejná podpora by měla směřovat zejména k dlouhodobě nezaměstnaným osobám, lidem s nízkou kvalifikací, osobám v bytové nouzi a sociálně ohroženým skupinám obyvatel. Přestože tyto skupiny tvoří v rámci BMO významný podíl populace, vyžadují zvýšenou podporu veřejného sektoru.

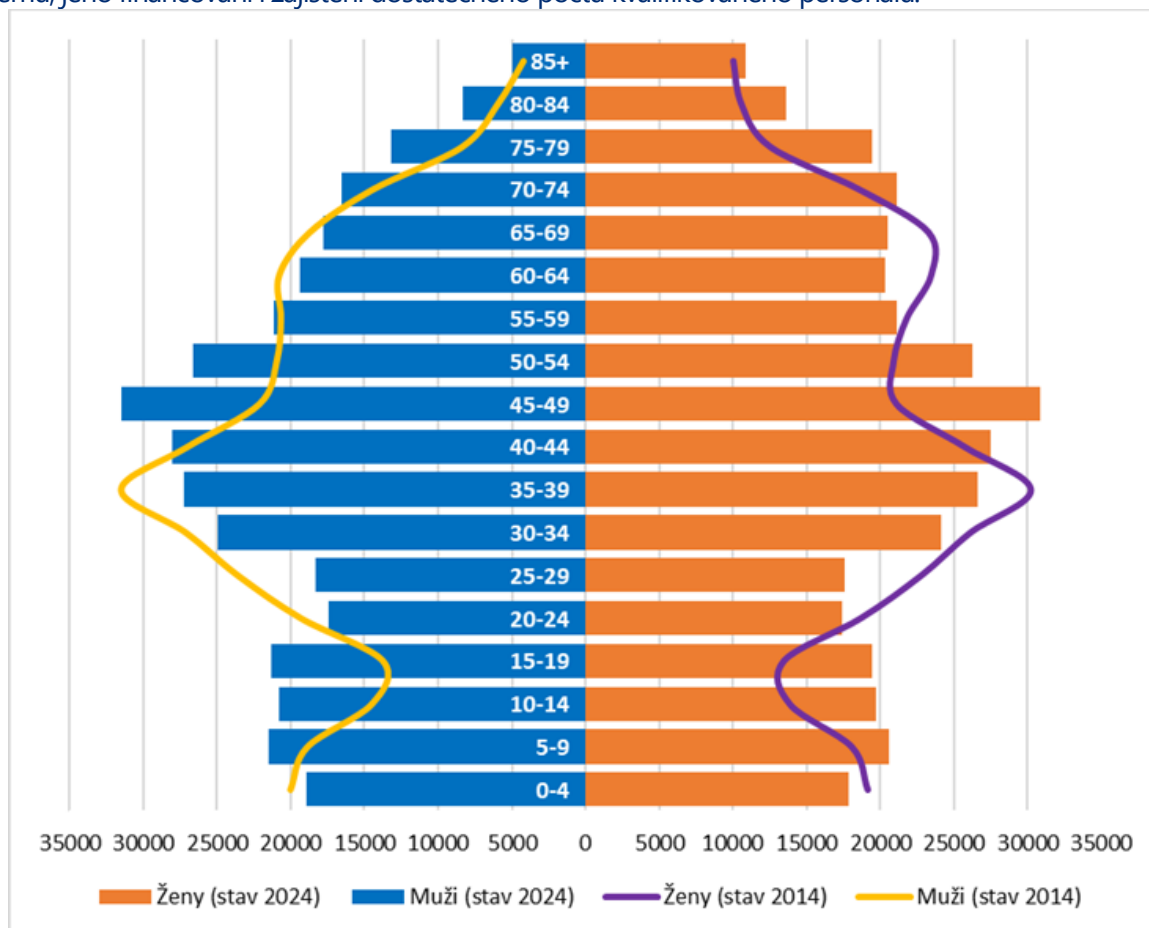
Důležitým cílem by mělo být také udržení a další posilování atraktivity BMO pro kvalifikovanou pracovní sílu, aby nedocházelo k odchodu obyvatel do jiných regionů České republiky či do zahraničí. Klíčovou roli v tomto směru hraje dostupné bydlení, kvalitní veřejné služby (zejména školství, zdravotnictví, sociální péče, kultura a sport), kvalitní veřejný prostor, zdravé životní prostředí i otevřenost regionu vůči zahraničním pracovníkům a studentům.

V neposlední řadě je vhodné podporovat rozvoj trhu práce, konkurenceschopnosti a inovačního prostředí také mimo Brno. Přestože Brno představuje dominantní centrum BMO, je žádoucí podporovat vznik pracovních příležitostí, rozvoj služeb a podnikatelského prostředí také v Blansku, Vyškově a dalších centrech správních obvodů ORP. Součástí této podpory může být rozvoj coworkingových a podnikatelských center, digitální infrastruktury či lokálních vzdělávacích aktivit.

5. Zdravotnictví a sociální péče

5.1. Zdravotnictví

Zdravotnictví představuje jedno z klíčových témat pro celou BMO. Česká společnost, podobně jako populace v dalších evropských zemích, čelí výraznému demografickému stárnutí, které vede ke zvyšujícím se nárokům na zdravotní péči a dostupnost zdravotnických služeb. Také lze očekávat rostoucí tlak na kapacity zdravotnického systému, jeho financování i zajištění dostatečného počtu kvalifikovaného personálu.

Graf 27: Věkové složení obyvatelstva v obcích BMO k 31. 12. 2014 a 31. 12. 2024. Zdroj: ČSÚ (2025)

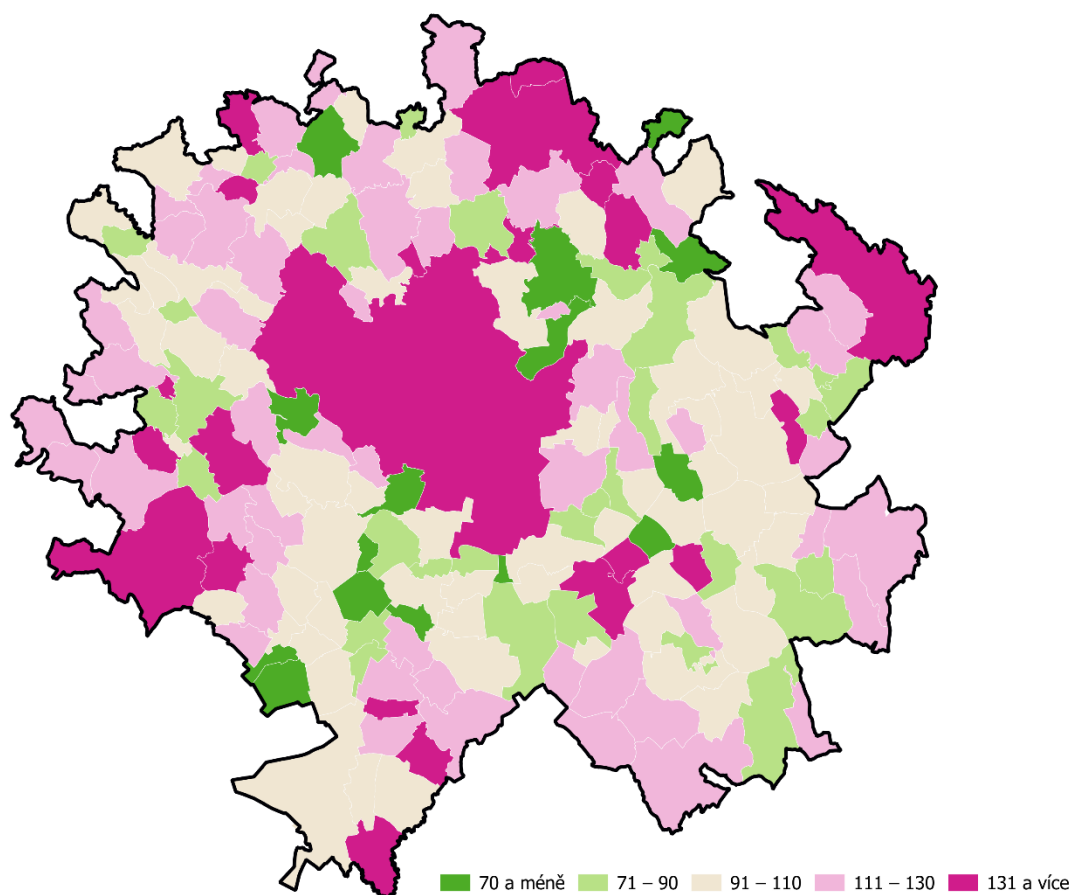
5.2. Prostorová dimenze demografického stárnutí

Rostoucí podíl populace ve věku 65+ let je patrný z dlouhodobých populačních prognóz jak na úrovni České republiky, tak na úrovni regionální či lokální. Tento trend se projevuje také v rámci BMO a jeho efekt se v následujících 10 až 15 letech výrazně prohloubí. V tomto časovém horizontu totiž vstoupí do věkové kohorty 65+ doposud populačně nejsilnější část společnosti. Dle demografické prognózy by měl podíl této skupiny do roku 2060 přesáhnout 23 %, což v absolutním vyjádření představuje nárůst přibližně o 30 tisíc osob oproti roku 2024.

Přestože hranice 65 let již není tak jednoznačná jako v minulosti a lidé daleko déle žijí ve zdraví, vyšší věk stále představuje významný rizikový faktor pro rozvoj jak akutních, tak zejména chronických onemocnění.

Při pohledu na celou pyramidu lze konstatovat, že situace v BMO je o něco příznivější při porovnání s celorepublikovým průměrem, což je dáno zejména atraktivitou území pro mladší populaci (pracovní příležitosti, perspektiva rozvoje apod.) a v tomto kontextu významnou vnitřní migrací. Zjevné je to u např. u věkových skupin 20–24 let, respektive 25–29 let, které při posunu o desetiletí (z roku 2014 na 2024) v BMO posílily. Přesto ale nelze ani v kontextu BMO demografické stárnutí přehlížet, a to jak ve smyslu zdraví populace, tak ve smyslu celkové vybavenosti. Zároveň platí, že vzdělanější lidé mají zpravidla méně dětí a rodičovství častěji odkládají do vyššího věku. I díky vlivu Brna a jeho univerzitního prostředí je v BMO obecně vyšší zastoupení osob s vysokoškolským vzděláním.

Rozdíly mezi obcemi v rámci BMO lze vyjádřit např. pomocí tzv. indexu stáří. Index stáří vyjadřuje, kolik seniorů (65 let a více) připadá na 100 dětí ve věku 0 až 14 let.

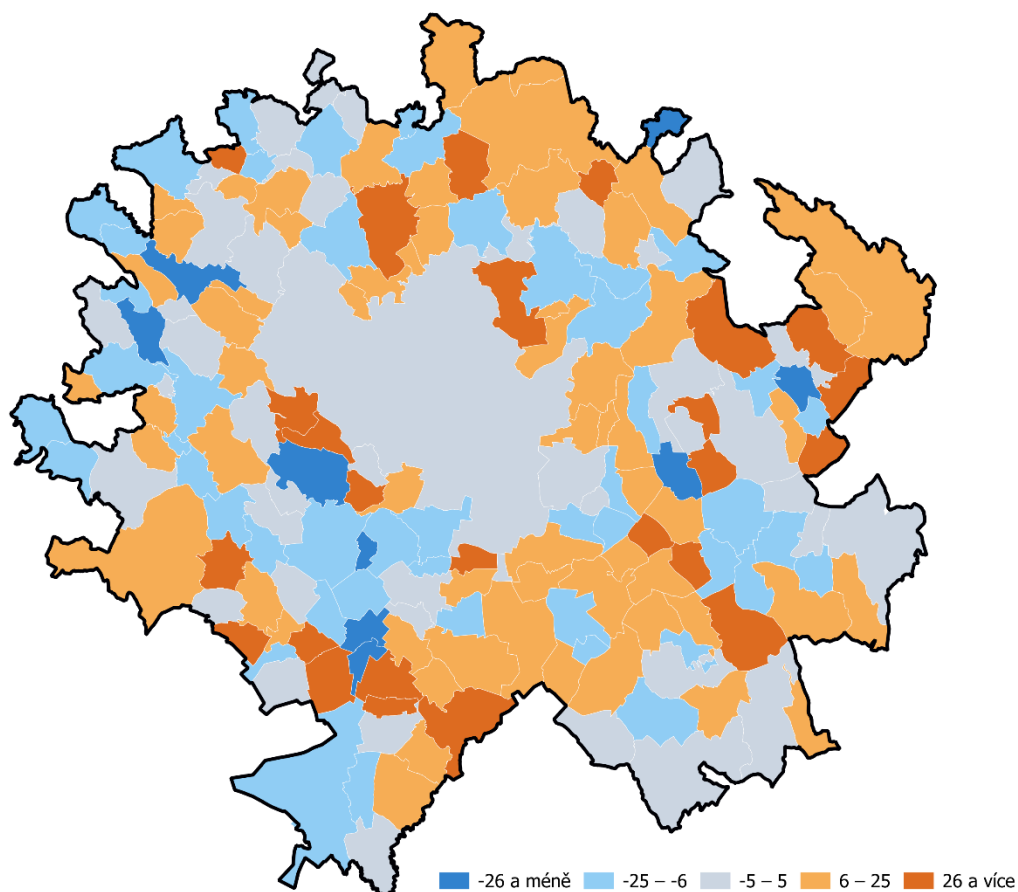

Obrázek 34: Index stáří v obcích BMO. Zdroj: ČSÚ (2025)

Podrobnější vhled do indexu stáří pro rok 2024 v rámci BMO odhaluje, že ze 184 obcí má 75 hodnotu nižší než 100, což znamená, že v těchto obcích převažují děti a mladiství do 14 let. Zbýlé obce naopak vykazují hodnotu vyšší než 100, kde tudíž převažují osoby ve věku 65 a více let.

Nejvyšších hodnot dosahují především populačně velká sídla na okraji BMO (Vyškov, Blansko, Ivančice) a vyšší hodnotu vykazuje i Brno. Naopak obce nacházející se v těsné blízkosti Brna nebo v oblastech s dobrou dopravní dostupností do města vykazují hodnoty, které se pohybují v rozmezí průměrných až podprůměrných hodnot. Nižší hodnoty indexu stáří v oblasti blízkého okolí Brna lze provázat s pokračujícím

procesem suburbanizace, pro který je typická migrace mladých lidí v kombinaci s dalšími ukazateli, jako je například bytová výstavba, kde lze sledovat i odstředivé tendence, konkrétně suburbanizaci v obcích vzdálenějších od Brna. Svou roli v tom hraje také například zvyšující se cena bydlení, jež je v obcích v nejbližším zázemí Brna srovnatelná s jádrovým městem. Tento proces ovlivňuje zázemí Brna již přes dvě dekády. Je nezbytné brát v úvahu i to, že v těchto suburbii rostou nejen děti nově přichozích obyvatel, ale také děti, které se zde narodily v předchozích letech, což také udržuje hodnotu indexu stáří nízkou.

Obrázek 35: Změna indexu stáří v obcích BMO 2014–2024. Zdroj: ČSÚ (2025)

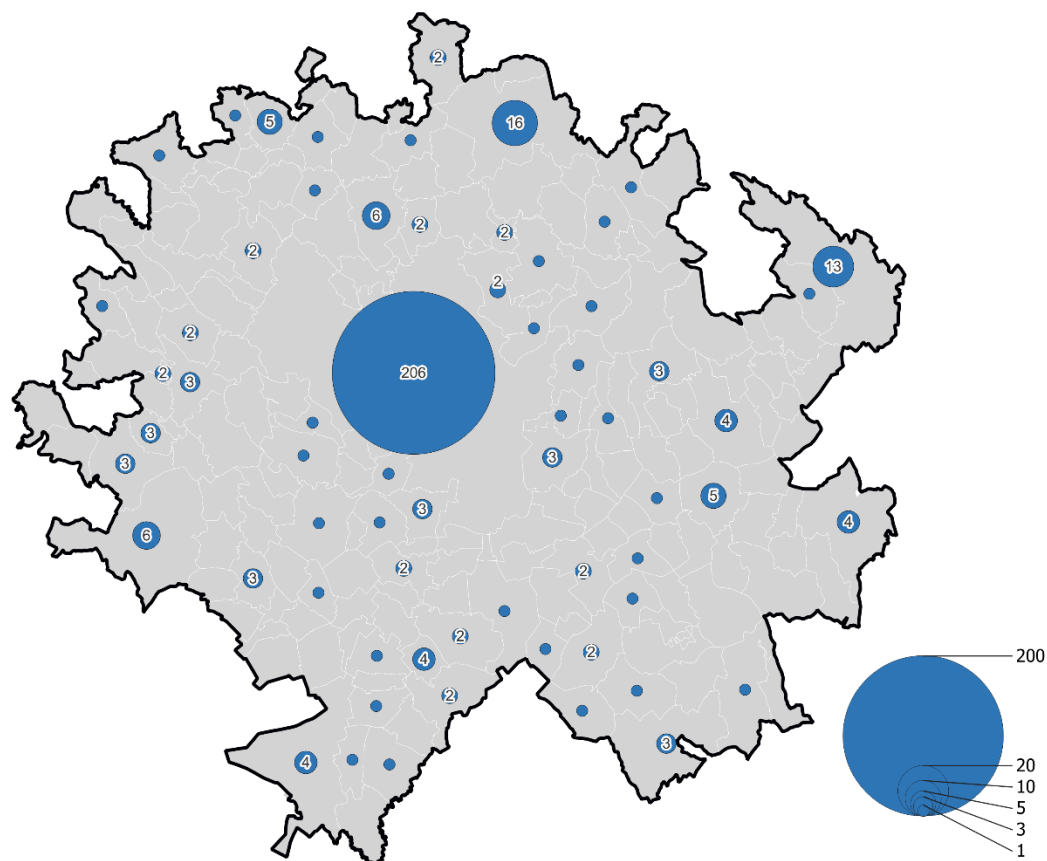
Vývoj indexu stáří v letech 2014–2024 ukazuje na odlišné trendy. V rámci BMO index vzrostl pouze o jediný bod, tzn., že podíl seniorů téměř nevzrostl. Zároveň i výkyvy indexu v rámci posledních desetiletí byly jen velmi mírné. Stále však pro BMO platí, že podíl seniorů dlouhodobě převažuje. Tento stav obecně poskytuje časovou výhodu, která spočívá v delším časovém horizontu pro BMO k vybudování nebo rozšíření kapacit zdravotnických zařízení a zařízení sociální péče. Nelze však přehlížet některé oblasti, zejména Ivančicko, Vyškovsko a Blanensko, které budou vyžadovat dřívější posílení kapacit a cílená lokální opatření, pokud budou následovat současnou trajektorii. Jihomoravský kraj jako celek vykázal výrazně rychlejší dynamiku stárnutí, a to z hodnoty 121,2 v roce 2014 na 130 v roce 2024. To je téměř 7% nárůst během posledních 10 let. Na tomto růstu se však primárně podílí oblasti mimo BMO, kde je budování kapacit o to naléhavější než v případě BMO. Celorepublikový trend byl ještě výraznější. Index vzrostl z hodnoty 117,4 v roce 2014 na 133,4 v roce 2024 Česká republika tudíž vzrostla o 12 % (16 indexových bodů) a je tak zřejmé, jak významně stárne celková populace.

	IS 2014	IS 2015	IS 2016	IS 2017	IS 2018	IS 2019	IS 2020	IS 2021	IS 2022	IS 2023	IS 2024	Změna IS 14/24
BMO	121,4	121	120,8	120,4	119,6	119,9	119,9	120,0	117,2	119,5	122,6	1 %
JMK	121,2	122	122,9	123,5	123,6	124,5	125,1	125,5	123,6	126,5	130	6,8 %
ČR	117,4	119	120,7	122,1	123,2	124,6	125,5	128,1	126,1	129,5	133,4	12 %

Tabulka 19: Vývoj indexu stáří. Zdroj: ČSÚ (2025)

5.3. Zajištění základních zdravotních služeb v rámci BMO – primární péče a lékárenská síť

BMO jako celek disponuje relativně vyšším zastoupením základních zdravotních služeb oproti zbytku Jihomoravského kraje. Významnou roli v této skutečnosti sehrává také samotné město Brno jako hierarchicky vyšší centrum. Do základních zdravotních služeb jsou zahrnuty: lékárny a samostatné ordinace (všeobecného praktického lékaře, praktického lékaře pro děti a dorost, ambulantního gynekologa a zubního lékaře).

Obrázek 36: Počet praktiků. Zdroj: NRPZS (2026)

Dominantní postavení Brna v rámci BMO se výrazně projevuje například v oblasti lékáren. V samotném městě je jich v provozu celkem 129, což představuje více než 61% podíl na celkovém počtu kamenných lékáren v rámci celé metropolitní oblasti. Alespoň 1 lékárna se nachází ve 45 obcích BMO, což představuje pokrytí cca 25 % obcí. Zastoupení lékáren nicméně nemusí přesně odrážet skutečnou dostupnost. Na území BMO

působí mnoho společností z prostředí e-commerce, které jsou schopny doručovat léčiva, jež nejsou vázány na lékařský předpis.

V případě všeobecných praktických lékařů lze na základě dat NRPZS hovořit o jejich přítomnosti v 64 obcích (celkem 354 ordinací). v rámci obcí BMO to představuje přibližně 35% podíl. Statisticky je tedy alespoň jedním praktickým lékařem pokryto zhruba 87 % obyvatel starších 15 let. Je však nutné zdůraznit, že tento čistě statistický pohled přirozeně nezohledňuje faktor dojížděky, který může mít v některých obcích zásadní význam. Výrazná koncentrace lékařů v Brně ovlivňuje reálnou dostupnost v blízkých sídlech fakticky bez lékaře, stejně jako skutečnost, že část lékařů v některých obcích neordinuje každý den nebo má omezené ordinací hodiny. Potenciálně největší riziko představují obce s vysokým indexem stáří, které se zároveň nacházejí spíše v periferní poloze BMO a nemají na svém území ordinaci praktického lékaře. Typickými příklady jsou například Heroltice či Přisnotice. Zejména u starších obyvatel lze přitom předpokládat omezenější možnosti mobility a horší dostupnost individuální dopravy, což může významně komplikovat jejich přístup ke zdravotní péči.

Podle dat ÚZIS má BMO (okresy v rámci BMO) oproti zbytku ČR příznivější věkovou strukturu praktických lékařů. Významnou roli v tom hraje přítomnost lékařské fakulty v Brně, která přispívá k nástupu nových lékařů do praxe, a také celková atraktivita regionu, díky níž se daří absolventy dlouhodobě v BMO udržet. Přesto však i v BMO přetrvává riziko uzavírání ordinací, a to zejména v souvislosti s postupným odchodem starších lékařů do důchodu. Situace v případě praktických lékařů pro děti a dorost z hlediska věku lékařů není obdobně příznivá.

V případě praktických lékařů pro děti a dorost je dostupnost obecně lepší v populačně větších sídlech, jako jsou Vyškov, Blansko či Bučovice. Z prostorového hlediska je vyšší koncentrace těchto lékařů patrná spíše v jižní části BMO. V řadě obcí se navíc jedná pouze o jedinou ordinaci, takže při ukončení její činnosti nemusí být v daném místě zajištěna náhrada. Tento problém se může dále prohlubovat v případech, kdy jeden lékař zajišťuje péči ve více obcích (ordinuje zde pouze v předem vyhrazených hodinách).

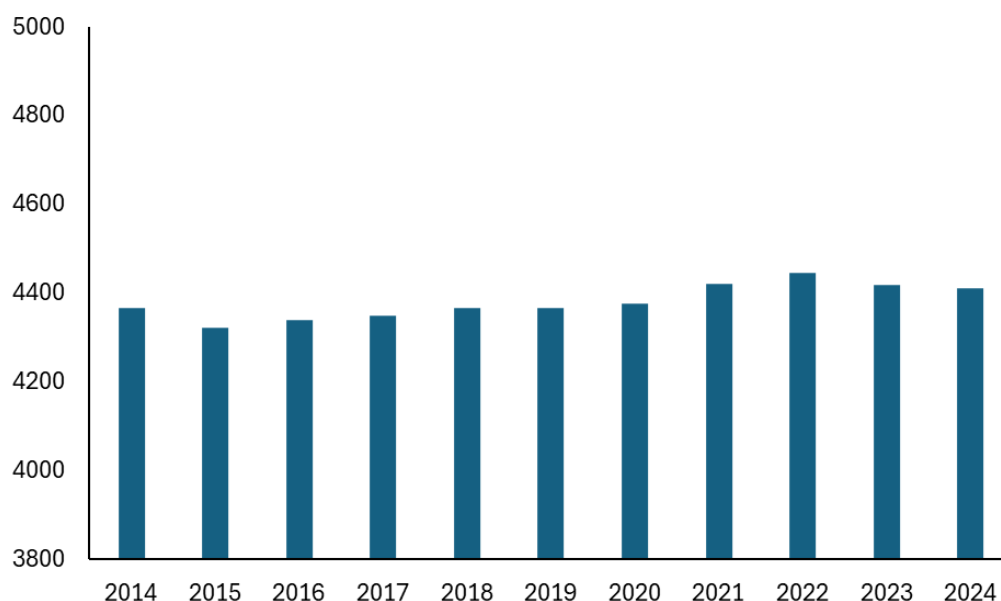
Stomatologická péče v rámci BMO patří spíše k typům péče s vysokou prostorovou koncentrací. V Brně se nachází více než 70 % všech stomatologických pracovišť. Tato koncentrace je ovlivněna řadou faktorů, zejména sdružováním lékařů do větších zařízení, přítomností specializovaných pracovišť včetně ústní chirurgie, vyšším podílem klientely využívající nadstandardní péči mimo veřejné zdravotní pojištění, ale i přítomností navazující péče, jako je např. dentální hygiena. V menších obcích mohou být tato pracoviště často provozována jako pobočky brněnských zařízení, čímž jsou propojena s hlavními centry péče. Rozmístění stomatologické péče v BMO neodhaluje žádný specifický prostorový vzorec, spíše odpovídá očekávaným kategoriím. Nejvyšší koncentrace zařízení je přítomna v Brně, nadprůměrná v populačně větších městech (například Blansku či Vyškově), průměrná až podprůměrná v menších městech a v nejmenších obcích se fragmentárně objevuje jednotkové zastoupení.

Gynekologická péče patří mezi základní pravidelně využívané zdravotní služby a v rámci BMO je zastoupena téměř bez výjimky v populačně větších městech. Z hlediska prostorového rozložení mimo Brno je její dostupnost relativně vyrovnaná zejména ve vazbě na sídelní strukturu. V Brně je koncentrace těchto lékařů přibližně o 60 % vyšší než v celém zbytku BMO, což implikuje potřebu dojížděky za péčí. U gynekologické péče, která má již částečně charakter specializované péče, ale nemusí hrát klíčovou roli bezprostřední místní dostupnost, ale spíše úroveň a kvalita poskytované péče. Absenci této péče v některých obcích proto nelze automaticky interpretovat jako negativní jev. Dětská gynekologie je, s výjimkou jediné ordinace ve Slavkově u Brna, soustředěna do tří ordinací v Brně.

5.4. Lůžková péče

Lůžkovou péči lze obecně dělit do dvou základních kategorií, které se liší svým charakterem i obvyklou délkou péče. V prvním případě jde o akutní péči, která je zaměřena zejména na náhlé a závažné akutní stavy. Na akutní péči navazuje následná, respektive dlouhodobá péče. Ta je zacílena na doléčení a případně stabilizaci zdravotního stavu pacientů. Na území BMO se nachází zařízení, která pokrývají obě kategorie lůžek.

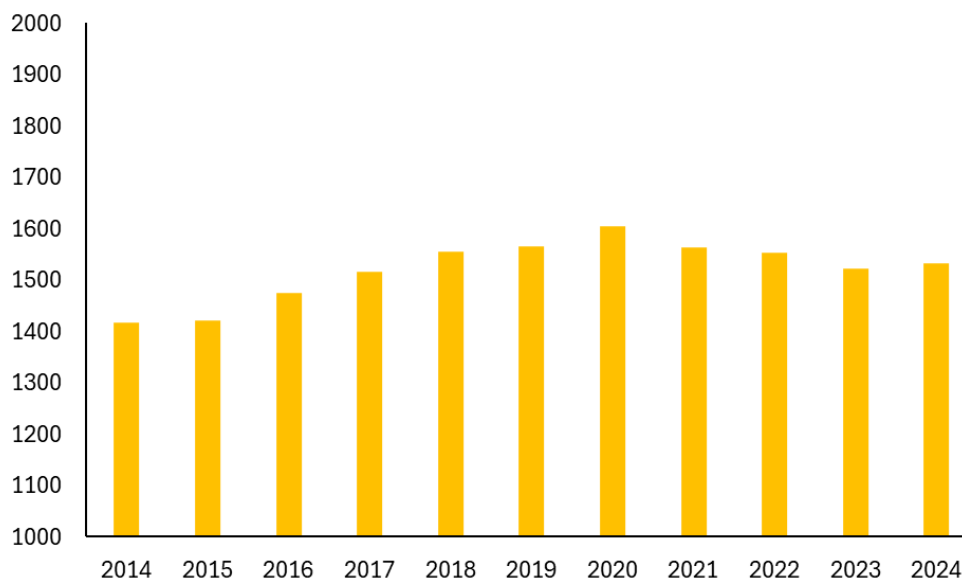
První skupinu představují nemocnice (bez ohledu na zřizovatele) a fakultní nemocnice. Jako nemocnice akutní péče lze chápat ty, které disponují zejména standardními lůžky a lůžky na jednotkách intenzivní péče (JIP).

Graf 28: Vývoj počtu lůžek v zařízeních akutní lůžkové péče. Zdroj: NZIP (2025)

Při pohledu na vývoj počtu lůžek je patrná jejich stagnace až dlouhodobý mírný pokles (při pohledu do vzdálenější minulosti). Tento trend však nelze apriori vnímat jako negativní jev, ale spíše jako důsledek kombinace několika současných trendů. Obecným záměrem v rámci českého zdravotnictví je totiž postupné snižování počtu lůžek akutní péče, a naopak navyšování kapacit v oblasti následné péče. Tento vývoj je spojen nejen se snahou o vyšší obloženost lůžek a nákladovou efektivitou, ale i s implementací nových přístupů, jako je například jednodenní chirurgie – tedy výhoda nejen časně rekonvalescence v domácím prostředí, ale také například kratší doby pracovní neschopnosti.

Z hlediska dlouhodobého vývoje zůstává pozice Brna jako centra zdravotní péče neohrožená, protože pokrývá až 86 % veškerých kapacit akutní lůžkové péče v metropolitní oblasti. Zbytek kapacit pokrývají nemocnice v regionálních centech (Vyškov, Ivančice a Blansko). Největšími poskytovateli péče v roce 2024 byly Fakultní nemocnice Brno s 1 897 lůžky a Fakultní nemocnice u sv. Anny s 771 lůžky.

Graf 29: Vývoj počtu lůžek v zařízeních s lůžky následné péče. Zdroj: NZIP (2025)

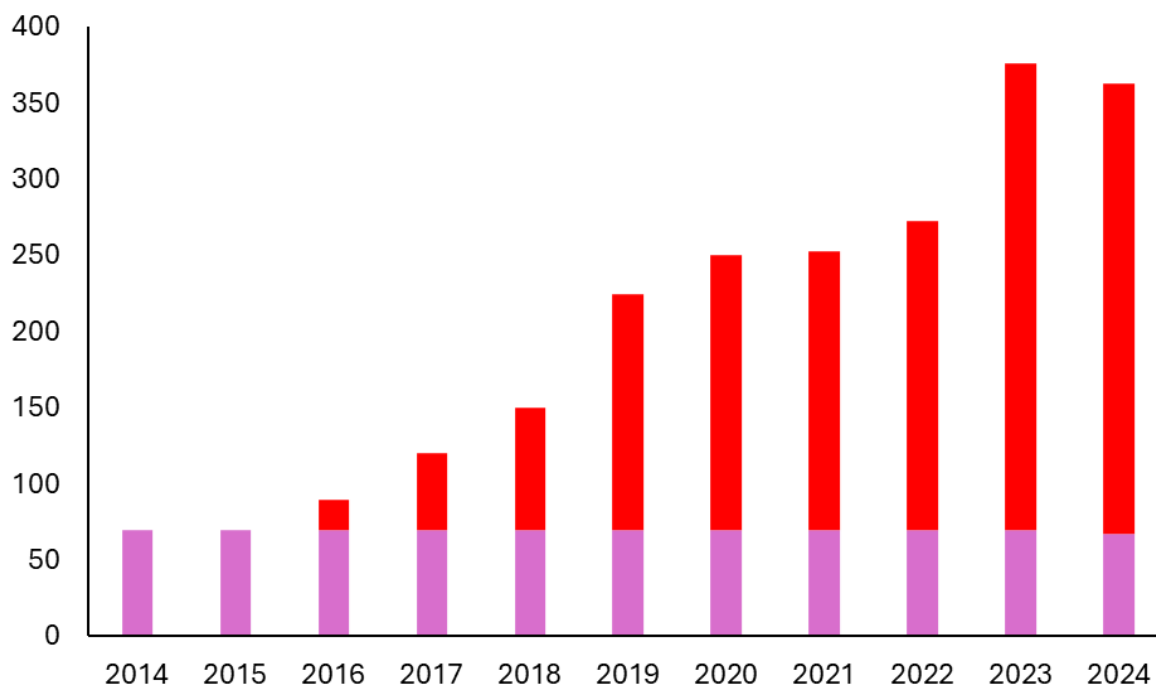
Zařízení poskytující následnou péči se nemusí fyzicky lišit od zařízení akutní péče. Některá komplexní zařízení, jako jsou fakultní nemocnice, mají ve svých prostorách i lůžka pro následnou či dlouhodobou péči. Pro účely přehledu následné péče jsou tedy zahrnuta všechna zařízení, která disponují alespoň některými lůžky z kategorií následné intenzivní péče, LDN nebo jde o lůžka v odborném léčebném ústavu. Největšími zařízeními v roce 2024 byly Psychiatrická nemocnice Brno (676 lůžek) a Nemocnice Milosrdných bratří (243 lůžek). Poměr Brna vůči zbytku BMO zůstává velmi podobný jako v případě akutní péče. Brno pokrývá přibližně 82 % kapacit.

Poslední kategorií jsou lůžka určená pro dlouhodobou péči, která zahrnují ošetrovatelská lůžka, dlouhodobá intenzivní ošetrovatelská lůžka a lůžka hospicové péče. Zastoupení těchto lůžek v BMO v průběhu času poměrně osciluje, protože se jedná o relativně malý počet lůžek, u kterého může být poměr mezi jednotlivými oblastmi výrazně ovlivněn otevřením nových zařízení.

V roce 2014 byla v BMO pouze dvě zařízení (Dům léčby bolesti s hospicem sv. Josefa a Hospic sv. Alžběty), která poskytovala hospicovou, resp. paliativní péči osobám s nevyléčitelným onemocněním (péči v závěru života). Kapacita těchto zařízení se v posledním desetiletí příliš nezměnila a k roku 2024 čítají souhrnně 67 lůžek. Výrazným nárůstem prošla zařízení dlouhodobé lůžkové péče. K roku 2024 vzrostla jejich kapacita z nuly na 296 lůžek, přičemž podíl Brna dosáhl 65 %. Největšími zařízeními v rámci BMO jsou VINETRON – B (103 lůžek) a Vividus Medical (90 lůžek). Rozložení těchto zařízení v BMO není pevně vázáno na konkrétní prostorové vzorce, ale spíše odráží lokální příležitosti pro vybudování takovýchto zařízení.

Výzvu do budoucna představuje koordinace lůžek a péče skrze Jihomoravskou zdravotní jakožto zastřešující organizaci jihomoravských nemocnic s cílem zajistit kvalitní a dostupnou zdravotní péči na celém území kraje zejména prostřednictvím zefektivnění vlastněných nemocnic.¹⁰

¹⁰ Více zde: <https://jmzdravotni.cz/>

Graf 30: Vývoj počtu lůžek v zařízeních s lůžky dlouhodobé péče. Zdroj: NZIP (2025)

Vzhledem k demografickému stárnutí nebude možné v budoucnu spoléhat pouze na kapacity veřejného zdravotního systému, a to jak ve smyslu lůžkové kapacity, tak s ohledem na personální možnosti. Na očekávaný nedostatek nelékařských zdravotnických profesí (všeobecných sester), vyplývající z potřeby péče o stárnoucí populaci, reaguje od roku 2025 v souladu s vládním programem Masarykova univerzita. Na lékařské fakultě pro tyto profese navýšila o 20 % kapacity studijních programů.

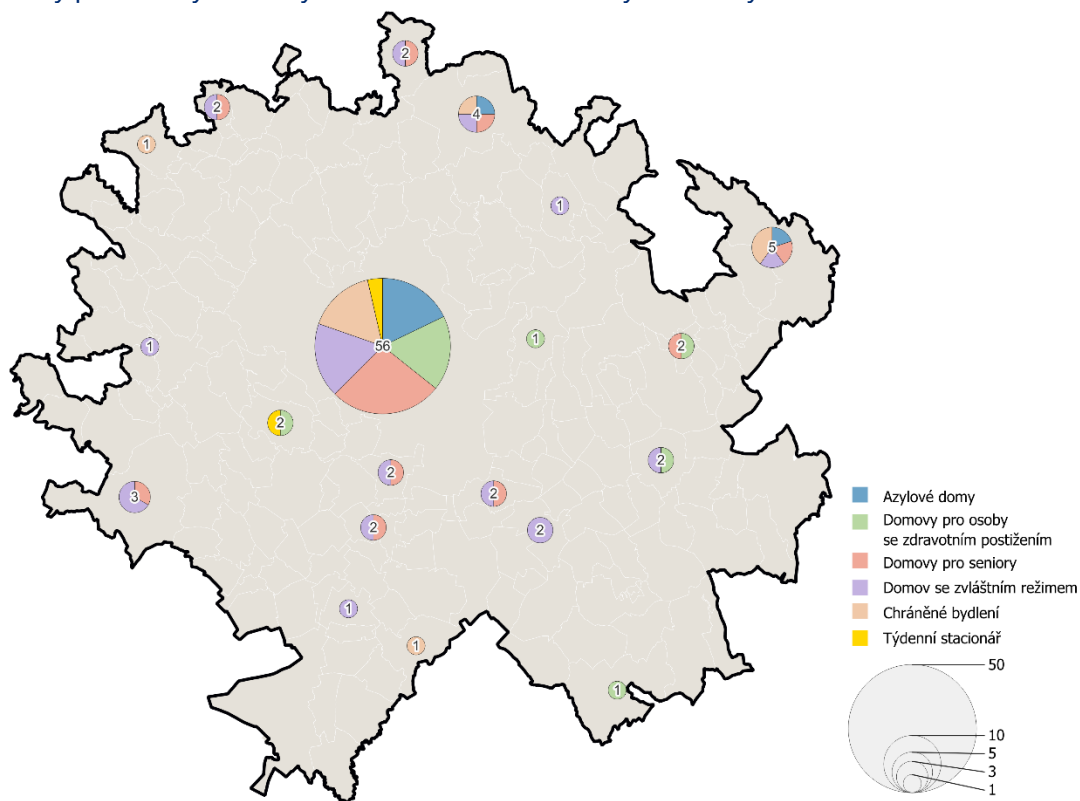
Za obdobně klíčový moment lze považovat vznik (transformaci) sociálně-zdravotních lůžek, a to vzhledem k novele z roku 2025 týkající se sociálně-zdravotního pomezí. Lůžka budou určena pro osoby s chronickým onemocněním či zdravotním postižením, jež vyžadují pravidelnou pomoc při zvládání běžných životních potřeb.

Naprostou klíčovou se stane v následujících letech role neformálních pečujících, kterou budou muset převzít mladší generace i mimo systém (veřejného) zdravotnictví. Význam neformálních pečujících spočívá v zajištění každodenní péče o osoby se sníženou soběstačností, a to v úzké součinnosti s terénními či ambulantními sociálními službami. Zároveň je zřejmé, že BMO nelze považovat za zcela homogenní oblast, ale naopak se vyznačuje určitou vnitřní diferenciací co do počtu dostupných lůžek, příležitostí apod.

5.5. Péče v zařízení sociálních služeb

Zařízení sociálních služeb jsou širokým souborem zařízení, která poskytují podporu, péči a pomoc osobám v nepříznivé sociální situaci. Ačkoliv jsou určena všem skupinám obyvatel, nikoli pouze seniorům, význam služeb zaměřených na péči o stárnoucí populaci bude v důsledku demografického vývoje nadále narůstat. Zároveň je cílem úzce provazovat služby na pomezí zdravotní a sociální péče, které jsou klíčové při péči o osoby se zhoršeným zdravotním stavem či sníženou mírou soběstačnosti.

V roce 2024 se na území BMO nacházelo celkem 199 různých zařízení sociálních služeb. Jde o širokou škálu druhů sociálních služeb jako jsou azylové domy, domovy pro seniory, noclehárny, nebo sociální poradny aj. Z hlediska kapacit pobytových služeb jsou klíčovými zařízeními domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem a azylové domy.

Obrázek 37: Vybraná zařízení lůžkové sociální péče v BMO. Zdroj: ČSÚ (2026)

Rok	Azylové domy	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	Domovy pro seniory	Domovy se zvláštním režimem	Chráněné bydlení	Týdenní stacionář
2014	557	360	2 034	1 522	134	111
2015	619	362	1 948	1 648	156	111
2016	527	384	1 926	1 766	184	111
2017	542	388	1 786	1 864	214	111
2018	542	398	1 773	1 863	206	111
2019	488	398	1 732	1 833	210	107
2020	488	402	1 726	1 817	223	107
2021	478	434	1 725	1 817	231	107

2022	489	432	1 710	1 841	232	83
2023	489	413	1 673	1 919	234	80
2024	487	413	1 554	2 258	231	72

Tabulka 20: Vývoj kapacit pobytových sociálních zařízení BMO. Zdroj: ČSÚ (2025)

Vývoj kapacit pobytových sociálních služeb naznačuje postupnou proměnu jejich struktury. Kapacity azylových domů zůstávají relativně stabilní, obdobně jako u domovů pro osoby se zdravotním postižením (DOZP). Naopak počet míst v domovech pro seniory (DS) v posledních deseti letech poměrně výrazně klesá. Jde o kombinaci několika faktorů. V případě obce Zastávka jde např. o změnu druhu sociální služby (zánik DS a následný vznik DZR). Současně je snižován počet klientů na pokojích s důrazem na jejich soukromí, důstojnost a individualizovaný přístup. V současnosti také Brno ve spolupráci se soukromým investorem buduje nový DS v Nopově ulici a Jihomoravský kraj plánuje výstavbu nového DS v rámci BMO v Bučovicích. Oproti tomu kapacity domovů se zvláštním režimem (DZR) dlouhodobě rostou.

Z hlediska prostorového rozložení se azylové domy nacházejí pouze v populačně největších městech BMO (Brno, Blansko a Vyškov), přičemž samotné Brno pokrývá až 89 % těchto kapacit (431 z 487 lůžek). V případě DOZP je územní rozložení odlišné. Brno v tomto případě zajišťuje přibližně 59 % kapacit, zatímco zbývající část je soustředěna do několika vybraných zařízení v zázemí Brna. Nachází se v obcích a menších městech, kde existuje v některých případech i delší tradice poskytování těchto služeb (Střelice, Habrovany, Klobouky u Brna, respektive novější Slavkov u Brna či Mokrý-Horákov).

V případě domovů pro seniory opět výrazně dominuje Brno ve srovnání se svým zázemím. Zázemí zajišťuje přibližně 24 % kapacit, přičemž jednotlivá zařízení jsou v několika případech lokalizována relativně blízko Brna (např. Modřice, Sokolnice či Rajhrad). Z hlediska zastoupení v jednotlivých SO ORP BMO (mimo SO ORP s jednotkovým zastoupením obcí) chybí aktuálně lůžka pro klienty na Ivančicku a Slavkovsku. Celkově se v BMO v roce 2024 nacházelo 24 zařízení. Vzhledem k tomu, že každý obyvatel BMO je potenciálním uživatelem těchto služeb, bylo by do budoucna vhodné uvažovat i o jejich plošnějším rozšíření. Takový rozvoj nicméně naráží na řadu možných problémů, a to zejména na provozní náklady jednotlivých (menších) domovů a zároveň na obtíže při zajišťování kvalifikovaného personálu.

Celkem 25 domovů se zvláštním režimem (DZR) patří z hlediska kapacit k nejrovnoměrněji rozmístěným zařízením sociální péče v rámci BMO. Vedle Brna, které zajišťuje přibližně 46 % kapacity, jsou tato zařízení zastoupena také v zázemí, a to celkem ve 13 dalších obcích a městech, což přispívá k lepší územní dostupnosti této formy péče. Pobytové kapacity mimo Brno jsou navíc poměrně vyrovnané a pohybují se v rozmezí přibližně 80–140 lůžek.

V rámci BMO se nachází také velké množství zařízení, která primárně nefungují jako pobytová sociální zařízení, ale poskytují ambulantní či terénní sociální služby. Pro udržení stability a rozvoj celkové sítě sociálních služeb v BMO bude v příštích letech zásadní role ambulantních i terénních služeb. Vzhledem k demografickému stárnutí obyvatel je nutné věnovat pozornost poskytování péče, která napomáhá lidem zůstat v jejich domovech (přirozeném prostředí) a zároveň systémově podporovat rodinné příslušníky, kteří o ně pečují. V tomto kontextu je potom nutné posuzovat i rozšiřování lůžkových kapacit pobytových služeb. Kromě dopadů demografického stárnutí však síť sociálních služeb musí flexibilně reagovat i na další celospolečenské výzvy a sociální problémy. Mezi ty patří např. prevence sociálního vyloučení nebo systémové řešení bytové nouze.

Sohledem na rozpětí poskytovaných sociálních služeb není cílem popsat všechny její druhy, ale reagovat na dříve zmíněné výzvy. Ke klíčovým patří pečovatelská služba, které je v BMO v současnosti soustředěna především do větších měst, a to bez výraznější vazby na věkovou strukturu obyvatel jednotlivých obcí. Poskytovatelé pečovatelské služby zpravidla garantují dostupnost služeb v rámci celého okresu, pokud jim to umožňuje jejich kapacita. Ve východní části BMO je tak pečovatelská služba zastoupena ve Slavkově u Brna, Vyškově a Bučovicích, v severní části pak v Blansku a v severozápadní části v Kuřimi, Tišnově a jeho zázemí. Díky pokrytí jižní části dalšími poskytovateli BMO a výraznému zastoupení služby v Brně lze konstatovat, že průměrná dostupnost pečovatelské služby v rámci BMO je přibližně 20 až 25 minut, tedy doba potřebná k dojezdu služby za klientem. Výjimku může tvořit pouze oblast mezi Dražanskou vrchovinou a Moravským krasem, kde je dostupnost horší.

U mnoha ambulantních či terénních sociálních služeb lze identifikovat nerovnoměrné rozmístění po BMO. Většina z nich se nachází v Brně, zatímco v dalších populačně největších městech BMO je zastoupeno pouze jedno či jen několik málo zařízení. To je dáno specifikou rolí Brna jako metropolitního jádra. Spádovost z okolních obcí do Brna lze potom chápat jako přirozenou s ohledem na šířku nabízených sociálních služeb, tak na dopravní dostupnost Brna. Poměrně častou dvojici nicméně tvoří Brno s Blanskem, kde se nachází zařízení pro krizovou pomoc, nebo nízkoprahová denní centra. Klíčovou roli pro dostupnost péče v Blansku hraje významný místní poskytovatel sociálních služeb.

Lokalit denních stacionářů v rámci BMO není v současnosti mnoho. Nejvíce je jich zastoupeno v Brně, a to 11. Kromě Blanska, Ivančic a Šlapanic lze místo poskytování těchto služeb nalézt ještě v Židlochovicích. Zastoupení denních stacionářů se v minulosti mírně měnilo (např. nacházel se i ve Vyškově), nicméně tento stav lze chápat jako podhodnocený. Má-li denní stacionář fungovat jako každodenní služba pro osoby vyžadující nějakou z forem asistence nebo pomoci, pak není vhodné, aby byly nuceny docházet na velké vzdálenosti, zvláště pokud to samy nezvládnou.

Podle dat ČSÚ lze nalézt v BMO v současné době 30 zařízení, kde dochází k poskytování sociálního poradenství. Většina těchto poraden se nachází v Brně (celkem 26). Ostatní jsou rozmístěna zejména v regionálních centrech, a to v Blansku, Rajhradě, Tišnově a Vyškově. V minulosti se jednotlivá místa poskytování objevila i v Zastávce nebo ve Slavkově u Brna, nicméně ta už nejsou aktivní. Sociální poradny zpravidla nefungují na principu každodenních návštěv, proto jejich široká přítomnost v menších obcích není natolik nezbytná. Z hlediska celého BMO ale mají k sociálnímu poradenství horší dostupnost lidé z Rosicka, Ivančicka a Bučovicka. Zejména dvě posledně jmenované oblasti měly v minulosti vyšší hodnoty indexu vyloučení, tudíž přítomnost sociálního poradenství by mohla být žádoucí.

V Blansku a Brně funguje pět nocleháren, které slouží zejména osobám bez přístřeší (bezdomovectví). Skutečný počet osob bez přístřeší však lze bez terénního šetření doložit jen velmi nepřesně. Navíc ne každá osoba bez přístřeší musí nezbytně využívat noclehárny, proto je plánování odpovídajících kapacit komplikované. V případě například nepříznivého počasí může navíc jít pouze o dočasný a nárazový stav.

Rok	Stacionáře denní	Sociální poradny	Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	Centra sociálně rehabilitačních služeb	Centra denních služeb
2014	16	44	15	16	15
2015	16	38	15	15	14
2016	14	39	15	14	14

2017	15	40	15	14	10
2018	13	40	15	13	8
2019	13	39	15	13	7
2020	13	38	13	14	6
2021	14	37	13	14	4
2022	14	30	13	15	4
2023	14	30	13	17	4
2024	15	30	11	15	4

Tabulka 21: Vývoj počtu zařízení vybraných ambulantních a terénních sociálních služeb BMO. Zdroj: ČSÚ (2025)

5.6. Širší kontexty

- Ačkoliv je dobrá dostupnost kvalitní zdravotní péče jedním ze základních pilířů současné společnosti, klíčovou strategií BMO by měla být zejména systémová prevence, podpora zdravého životního stylu (chůze, cyklodoprava) a kvalitní životní prostředí (včetně omezení hluku). Rozvoj zelené infrastruktury, snižování environmentálních zátěží v BMO či podpora aktivního životního stylu jsou klíčem ke zdravé společnosti. Zdravá společnost formuje stabilní pracovní sílu. Zároveň u ní ubývají pracovní absence, což zvyšuje produktivitu práce a zásadně ovlivňuje ekonomickou konkurenceschopnost celé BMO. Celkovým přínosem je také snížení tlaku na financování zdravotního systému z veřejných zdrojů.
- Ekonomický růst BMO je primárně svázán se službami, znalostní ekonomikou a technologickými inovacemi. Na druhou stranu nelze přehlížet situaci v jiných sektorech pracovního trhu, které mohou být méně stabilizované a může zde docházet k větší fluktuaci zaměstnanců. Dobře fungující síť sociálních služeb zde může napomáhat individualitám překonat jak krátkodobé krize, tak dlouhodobé potíže se ziskem nového zaměstnání. Systémová podpora sociálními službami vrací tyto osoby z pasivní pozice do aktivního ekonomického života.
- Základní a střední školy jsou v posledních letech často akcentovány zejména kvůli svým kapacitám s ohledem na demografický vývoj. Školská zařízení je nicméně nutné chápat i jako uzly primární prevence. Vzhledem ke svému plošnému dosahu na mladou generaci by měly napomáhat s řešením dětské obezity (včetně následných problémů s pohybovým aparátem), reagovat na nárůst psychických problémů a formovat správné návyky v oblasti zdravého stravování.
- Demografické stárnutí nelze chápat jen jako riziko, ale i jako obrovskou příležitost. BMO má potenciál k tomu, aby v tomto ohledu dala prostor rozvoji tzv. *silver economy*, která v některých zemích se starší populací má již významné zastoupení. *Silver economy*, ekonomika zaměřená na starší populaci, může synergicky fungovat s inovačním a technologickým pozadím BMO. Obrovský potenciál lze vidět u biotechnologického sektoru nebo u telemedicíny.

5.7. Závěry a doporučení

- BMO ve srovnání se zbytkem Jihomoravského kraje i celé České republiky stárne o něco pomaleji. Tento odlišný časový horizont je nezbytné chápat jako příležitost k budování kapacit zařízení sociální a zdravotní péče. BMO může také čerpat zkušenosti z jiných oblastí ČR, které budou čelit dopadům demografického stárnutí dříve.
- BMO není homogenní oblastí, a tudíž zdat vyplývá, že v případě Vyškovska či Ivančicka bude nutné některé dopady demografického stárnutí řešit dříve. Efekt demografického stárnutí je nicméně natolik plošný a neodvratný, že v současné perspektivě se zdá téměř jakékoliv využití lokální příležitosti pro rozšiřování kapacit zařízení sociální péče jako vhodné (DS, DZR apod.). Záleží ale vždy i na zajištění dostatečného počtu personálu apod.
- BMO je jádrem Jihomoravského kraje a svým významem přesahuje i mimo krajské hranice. V tomto smyslu je vhodné uvažovat o metropolitní funkci Brna a celé BMO při budování všech kapacit. Ačkoliv migrace vyšším věkem obvykle slábne, rostoucí potřeba specializované péče naopak přispívá ke koncentraci obyvatel v jádrové oblasti. Zároveň je nutné, aby byla zařízení připravena koordinovaně spolupracovat i v případě krizových situací obdobných pandemii covid-19, jejichž dopady by na starší populaci mohly být ještě výraznější.
- Ačkoliv s ohledem na náklady a časový horizont nelze předpokládat, že bude možné zajistit dostatečný počet lůžek pro všechny potřebné, měla by být role BMO ve spolupráci s Jihomoravským krajem především koordinační. Nejde přitom jen o zařízení financovaná z veřejných rozpočtů, ale také o plné zapojení soukromých zařízení a jejich zdrojů. Lze také predikovat, že soukromá zařízení budou svůj podíl na trhu sociálních služeb v následujících letech navyšovat, ačkoliv finanční náročnost takové péče může představovat pro část klientů bariéru.
- VBMO by měla fungovat iniciativa, která bude podporovat neformální pečující. Jejich role se v následujících letech stane naprosto klíčovou. Podpora by měla zahrnovat jak školení, tak např. jednoduchý přístup ke zdravotnickému materiálu (obvazy, dezinfekce apod.) na lokální úrovni, protože dopad bude opět plošný.
- Mírně horší dostupnost primární péče je v BMO viditelná v širším prstenci obcí, které přímo nepřiléhají k Brnu, což může snižovat dostupnost péče pro vybrané skupiny obyvatel (senioři, osoby potřebující doprovod). Zároveň je nutné sledovat možné zavírání ordinací, a to s ohledem na věk lékařů. Vysoký věk lékařů vede k postupnému uzavírání praxí, které zejména na menších obcích nemusí být nahrazeny. Tento stav potom obecně generuje častější dojížděku a celkově větší zatížení nejen dopravního systému. Celkově je primární péče v BMO zatím relativně dobře dostupná ve srovnání se zbytkem Jihomoravského kraje i s mnoha dalšími regiony v ČR.
- BMO, stejně tak jako zbytek Jihomoravského kraje, stojí na prahu nové situace, a to z důvodu vzniku Jihomoravské zdravotní a.s. Ačkoliv nelze nyní predikovat budoucí stav, pokud by měly nemocnice následovat národní strategie, pak lze doporučit zvyšování kapacit dlouhodobé péče (na úkor lůžek akutních). Naopak akutní lůžka by měla zůstat tam, kde probíhá větší množství zákroků formou akutní péče, tj. pracoviště, která mají se (specializovanými) zákroky častou zkušenost. Rozhodujícími kritérii má být kvalita péče a efektivita fungování.
- BMO je pokryta diverzifikovanou sítí sociálních služeb. Jako vhodné se jeví využívat již existující sítě, tzn. kooperovat stávající kapacity a posilovat jejich dosažitelnost. Klíčovou roli v tomto procesu hraje koordinace na úrovni samospráv.

6. Vzdělávání

Vzdělávání je typické téma s metropolitním aspektem, jelikož (i) vzhledem k počtu samostatných obcí v ČR, resp. k jejich relativně nízké populační velikosti nemohou být ani mateřské a základní školy ve všech obcích a je tak nutná dojíždka žáků/studentů a (ii) se zvyšujícím se stupněm vzdělání se zvyšuje míra koncentrace těchto služeb v populačně větších sídlech. Zřizovatelem mateřských a základních škol jsou typicky obecní/městské samosprávy, středních škol pak krajská samospráva a vysokých škol MŠMT ČR; kromě veřejných škol však fungují také soukromé, církevní či spolkové školy.

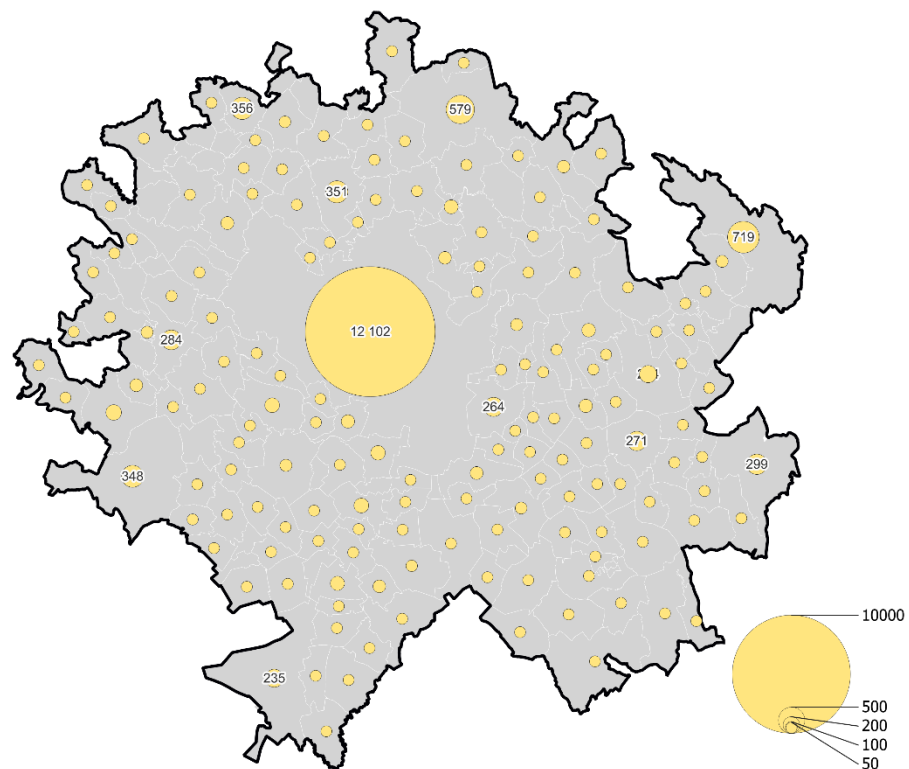
6.1. Předškolní vzdělávání

Podle serveru Mapa vzdělávání od společnosti PAQ Research (DataPAQ) studovalo ve školním roce 2025/2026 v mateřských školách na území BMO celkem 24 182 žáků, před šesti lety (školní rok 2019/2020) to bylo 25 133 žáků. Jedná se tedy o pokles žáků zhruba o 4 %, což reflektuje demografické změny ve společnosti (demografické stárnutí, nízká porodnost), a to i v takových regionech jako je BMO (populačně velké město a jeho zázemí), které dlouhodobě vykazují vyšší porodnost a vyšší zastoupení dětské složky populace oproti periferním regionům. Poklesy byly zaznamenány především v těch částech BMO, kde suburbanizace dosáhla vrcholu už před několika lety a následně i porodnost (typicky severní části BMO).

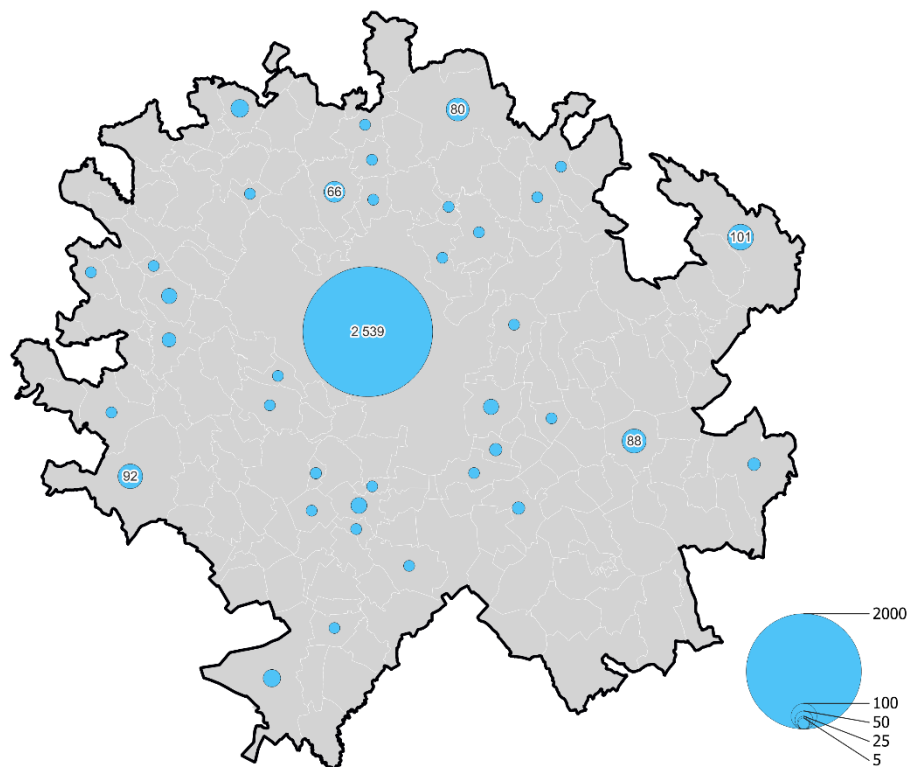
Z celkem 184 obcí BMO fungovala ve školním roce 2025/2026 alespoň jedna mateřská škola na území 158 obcí (tj. 86 %). Ve školním roce 2019/2020 to bylo o dvě obce méně, tedy 156 obcí (tj. 85 %). Za dané období tak vznikly mateřské školy na území obcí Lesní Hluboké a Sobotovice.

Nejvyšší počty žáků mateřských škol se nacházejí v populačně největších obcích, tedy v Brně (12 102 žáků, tj. 50 % žáků všech MŠ v BMO), Vyškově (719 žáků, tj. 3 %), Blansku (579 žáků, tj. 2 %) a obcích s rozšířenou působností. Typicky na území těchto měst dojíždějí do škol i žáci z jiných obcí, ať už těch bez mateřské školy, nebo v souvislosti s dojížděním rodičů do zaměstnání.

Mezi školními roky 2019/2020 a 2025/2026 se počet žáků mateřských škol zvýšil ve třetině obcí BMO, které mají na svém území MŠ, v 7 % obcí zůstal nezměněn a v 60 % obcí se naopak snížil. Zvyšování počtu žáků mateřských škol se týkalo především jihovýchodní části BMO, kde byl identifikován proces suburbanizace (tedy stěhováním především mladších obyvatel z jádrové oblasti BMO do zázemí BMO) v pozdějším období, tj. Bučovicko, Slavkovsko, Židlochovicko, částečně i Šlapanicko. Nicméně i v těchto oblastech lze do budoucna očekávat vzhledem k demografickým změnám snížení tlaku na kapacity mateřských škol.

Obrázek 38: Počet žáků v mateřských školách v obcích BMO ve školním roce 2025/2026. Zdroj: DataPAQ (2026)

Obrázek 39: Kapacity dětských skupin v obcích BMO ve školním roce 2024/2025. Zdroj: DataPAQ (2026)

Kromě mateřských škol je předškolní vzdělávání realizováno také v dětských skupinách. Ve školním roce 2024/2025 se nacházela alespoň jedna dětská skupina na území 38 obcí BMO (tj. 21 %). Celkem bylo evidováno 231 dětských skupin o celkové kapacitě 3555 míst. Do budoucna lze očekávat další nárůst počtu a kapacit dětských skupin, jelikož je jejich vznik oproti mateřským školám rychlejší a dotačně podporovaný.

Dětské skupiny se nacházely především v populačně větších sídlech a také vtěsném zázemí Brna, kde je tlak na kapacity mateřských škol nejvyšší. V Brně bylo evidováno 161 dětských skupin o kapacitě 2539 míst, tedy více než dvě třetiny všech dětských skupin v BMO i míst v nich. Na dalších místech pak figuroval Slavkov u Brna (7 skupin a 88 míst), Vyškov (6 skupin a 101 míst) a Ivančice, Blansko a Kuřim (každé město 5 skupin). Ve 25 obcích BMO pak figurovala jen jedna dětská skupina (nejčastěji oprůměrné kapacity 13 míst). Vznik především v Brně a jeho těsném zázemí je dán okamžitou potřebou ze strany pracujících obyvatel (vznik dětských skupin je oproti MŠ rychlejší), ve zmiňované části BMO je navíc vysoká zaměstnanost a relativně rychlé návraty na trh práce po rodičovské dovolené (oproti jiným regionům), což ještě umocňuje rychlost potřeby.

6.2. Základní vzdělávání

Podle serveru Mapa vzdělávání od společnosti PAQ Research (DataPAQ) studovalo ve školním roce 2025/2026 v základních školách bez víceletých gymnázií na území BMO celkem 71 072 žáků, před šesti lety (školní rok 2019/2020) to bylo 64 131 žáků. Jedná se tedy o nárůst žáků zhruba o 11 %, jelikož základní školy navštěvovaly ve školním roce 2025/2026 děti narozené v 10. letech 21. století, tedy ještě v období relativně vyšší porodnosti (úhrnná plodnost v Jihomoravském kraji činila 1,5 až 1,8 dítěte na ženu).

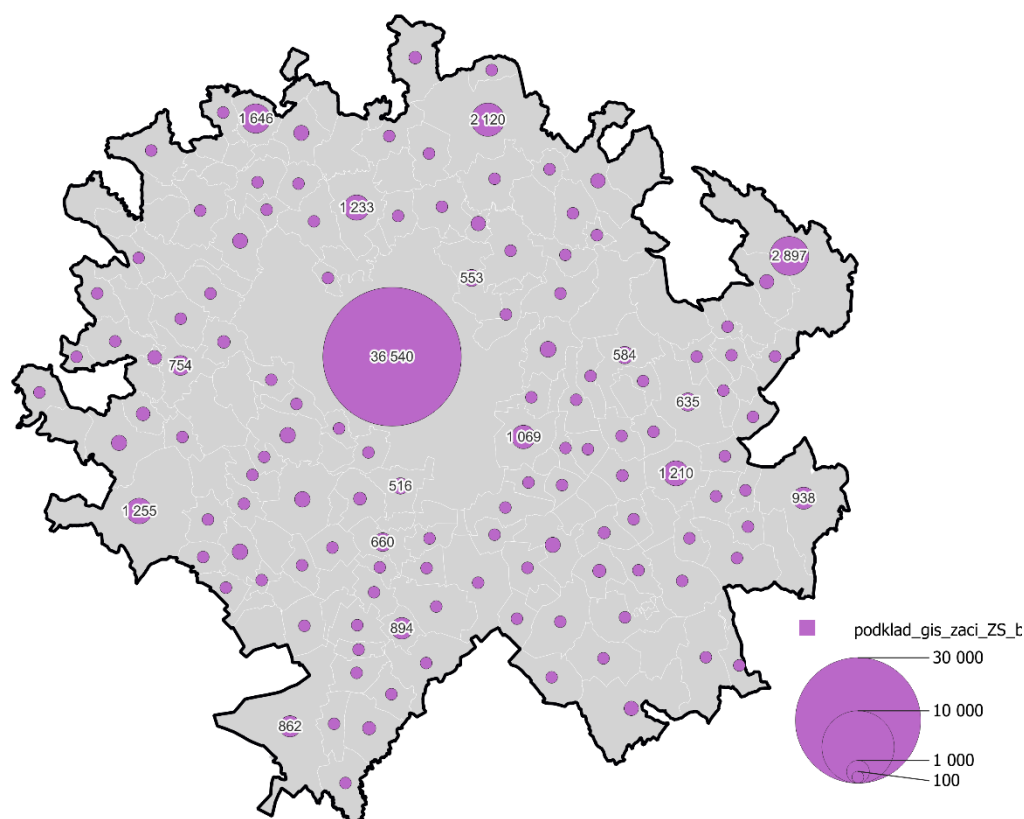
Při započtení tříd víceletých gymnázií, které odpovídají základnímu vzdělání, pak ve školním roce 2025/2026 studovalo ve školách na území BMO 74 256 žáků, tedy 3 184 žáků na odpovídajících ročnících šestiletých a osmiletých gymnázií. Také při započtení těchto žáků činil nárůst oproti školnímu roku 2019/2020 celkem 10 %.

Růstová dynamika počtu žáků byla patrná jak na 1. stupni, tak na 2. stupni základních škol (včetně víceletých gymnázií). Ve školním roce 2025/2026 studovalo na základních školách v obcích BMO celkem 42 405 žáků na 1. stupni (nárůst oproti školnímu roku 2019/2020 o 8 %) a na 2. stupni 31 852 žáků (nárůst o 13 %). Nárůst počtu žáků byl tak realizován především v 6. až 9. třídách a vzhledem ke klesající porodnosti by měl v dlouhodobém horizontu počet žáků klesat jak na 1. stupni, tak na 2. stupni.

Ve školním roce 2025/2026 mělo na svém území alespoň jednu základní školu 129 obcí BMO (tj. 70 %), přičemž alespoň jednu základní školu i se 2. stupněm mělo 53 obcí BMO (tj. 29 %). Tyto hodnoty se v průběhu sledovaných let neměnily. Lze tak identifikovat, že síť základních škol je koncentrovanější oproti mateřským školám. Děti zasi třetiny obcí BMO musí za základním vzděláním dojíždět mimo území své obce, v případě 2. stupně se to týká už dětí ze zhruba 70 % obcí BMO. Tento aspekt řeší školské obvody, tedy vymezená území, která určují spádovost na základě trvalého pobytu žáků, kdy mají obce na základě školského zákona povinnost, aby každé dítě mělo identifikovanou školu, kde jej s jistotou přijmou.

Nejvyšší počet žáků základních škol byl pochopitelně vykázan v Brně, a to 36 540 žáků bez víceletých gymnázií a 38 677 žáků s víceletými gymnázií (v Brně je také počet víceletých gymnázií nejvyšší a do odpovídajících ročníků základní škole chodí na víceletých gymnáziích v Brně dvě třetiny všech žáků víceletých gymnázií v BMO). Více než 2 000 žáků základních škol bez víceletých gymnázií pak měla ještě okresní města Vyškov a Blansko a více než 1 000 žáků obce s rozšířenou působností Tišnov, Ivančice, Kuřim, Slavkov u Brna a Šlapanice.

Rozmístění základních škol i počty žáků v nich tak víceméně odpovídají sídelnímu systému BMO, resp. populační velikosti jednotlivých obcí. Kromě spádovosti základních škol pak v některých případech hrají roli místa pracovišť rodičů, specializace jednotlivých škol či (subjektivní) vnímání kvality výuky na nich.

Obrázek 40: Počet žáků v základních školách bez víceletých gymnázií v obcích BMO ve školním roce 2025/2026.
Zdroj: DataPAQ (2026)

Mezi školními roky 2019/2020 a 2025/2026 se počet žáků základních škol bez víceletých gymnázií ve 108 obcích BMO zvýšil, ve 4 obcích zůstal nezměněn a v 17 obcích se naopak snížil. Největší nárůsty počtu žáků byly zaznamenány jak v obcích vtěsném zázemí Brna, tak v jihovýchodní části BMO.

Zatímco nárůst počtu žáků na 2. stupni byl vyšší než nárůst žáků na 1. stupni, tak z prostorového hlediska byly tyto nárůsty rovnoměrné (v případě obou stupňů základní školy byly nárůsty zaznamenány shodně v 79 % obcí s alespoň jednou základní školou daného stupně, přičemž se jednalo až na výjimky o shodné obce).

6.3. Středoškolské vzdělávání

Podle školského rejstříku se v BMO nachází celkem 88 středních škol. Ty pokrývají celé spektrum vzdělávacích typů, a to od gymnázií a lyceí přes odborné školy až po konzervatoře, praktické školy a nástavbové obory.

Celkem 63 středních škol (více než 70% podíl na BMO) je koncentrováno v Brně, které zároveň nabízí kompletní spektrum studijních oborů. V případě ostatních obcí v zázemí BMO jde již spíše o jednotky škol. Nejvíce jich je

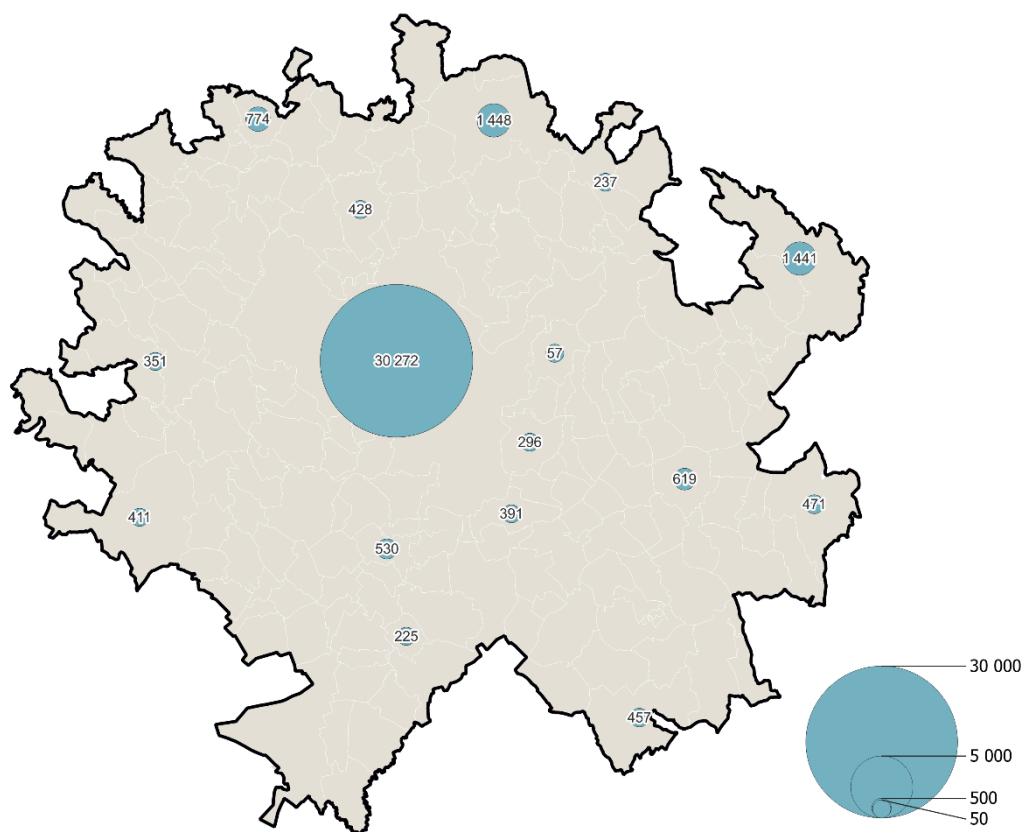
v Blansku (4), dále v Tišnově a Vyškově (shodně po 3). Ve zbývajících, zpravidla populačně větších obcích, jde o jednu či dvě střední školy (např. Slavkov u Brna, Bučovice, Kuřim).

Z hlediska zřizovatelů v BMO převažuje Jihomoravský kraj, na který připadá přibližně 60 % všech škol. Významnou roli hraje také soukromý sektor, který se podílí na zřizování zhruba 30 % škol. Na církev jako zřizovatele připadá celkem 5 škol (6% podíl). Zbývající školy jsou zřizovány buď vybranými obcemi (Klobouky u Brna, Brno), nebo státem.

Vzhledem k charakteru zřizovatelů podléhají školy v BMO totožným trendům a politickým rozhodnutím jako v ostatních částech kraje. Záměrem Jihomoravského kraje je věnovat pozornost zřizování lyceí. Primárním cílem je posílit všeobecné vzdělávání, ale zároveň např. zřídit vybraná technická lycea, respektive rozšířit kapacitu stávajících středních škol. V prostoru BMO je rozšíření kapacit vázáno zejména na již existující školy tradiční vzdělávání v technických oborech jako je Střední škola a Základní škola Tišnov nebo Střední škola strojírenská a elektrotechnická Brno. Se středoškolským technickým vzděláním lze v Brně navázat studiem na vysoké škole, jelikož město nabízí širokou škálu technických oborů. Dlouhodobým tématem na úrovni celé České republiky možné rušení 8letých gymnázií, které by výrazně dopadlo zejména na Brno.

Přesné stanovení podílů jednotlivých vzdělávacích oborů na základě škol v BMO je komplikováno jejich vzájemným prolínáním. Některé střední školy totiž kromě gymnaziálních oborů nabízejí i jiné zaměření (např. Gymnázium a střední odborná škola zdravotnická a ekonomická Vyškov). V BMO se nachází celkem 32 škol poskytujících gymnaziální vzdělávání. Kromě toho jsou zde zastoupeny také zdravotnické, technicky orientované školy a obchodní akademie.

Celkové kapacity středních škol v BMO nejsou plně využity. Míra jejich využití se v jednotlivých obcích pohybuje přibližně od 40 % (Jedovnice) až po 95 % (Sokolnice), přičemž průměr činí zhruba 75 %. Kapacity středních škol je však vhodné chápat spíše ve střednědobém horizontu, tedy s ohledem na jejich schopnost absorbovat populačně silnější ročníky apod. Zároveň je třeba zohlednit, že kapacita středních škol nemusí odpovídat poptávce žáků po konkrétních oborech vzdělání (typicky gymnaziálních), kde může být naopak kapacita nedostatečná. Tyto kapacitní problémy mohou vést i k decentralizačním tendencím, kdy se i brněnští žáci mohou ucházet o místa na školách v zájmu BMO.

Obrázek 41: Kapacity středních škol v obcích BMO ve školním roce 2025/2026. Zdroj: MŠMT ČR, Krajský úřad Jihomoravského kraje (2026)

Z hlediska úspěšnosti ve společné části maturitní zkoušky z českého jazyka vynikají v rámci BMO především brněnská osmiletá a šestiletá gymnázia. Do první desítky nejúspěšnějších škol v BMO se dále zařadila také gymnázia ze Židlochovic, Šlapanic a Blanska. Celkově lze říct, že BMO je v tomto ohledu velmi úspěšná, protože nejlepší gymnázia patří ke špičce i v rámci celé České republiky. Svými výsledky dosahují úrovně pražských, nebo českobudějovických gymnázií. Jediným gymnáziem Jihomoravského kraje, které není v BMO, ale patřilo k nejlépe hodnoceným, je Gymnázium Boskovice. Velmi podobné výsledky, pouze s drobnými rozdíly ve složení škol (například Gymnázium Brno-Řečkovice), lze pozorovat také u maturitní zkoušky z anglického jazyka.

Osmiletá gymnázia dlouhodobě patří mezi nejžádanější typ škol. Jak v Brně, tak v zájmu BMO čelí tato gymnázia při přijímacím řízení největšímu zájmu uchazečů, což souvisí s jejich (absolventskou) úspěšností. Vytváří se tak specifické prostředí skoncetrací studentů s nadprůměrnými studijními výsledky v již rané fázi vzdělávání. Brněnská gymnázia jsou zároveň velmi atraktivní z hlediska dostupnosti, prestiže i možnostmi spolupráce s univerzitami.

Na pomezí středoškolského a vysokoškolského vzdělávání stojí vyšší odborné školy, které spadají do kategorie ISCED 6. v rámci BMO se tyto školy nacházejí výhradně v Brně. Celkem 10 VOŠ nabízí poměrně heterogenní škálu oborů. Je možné na nich studovat sociálně-zdravotnické specializace, řemeslné obory, veřejnou správu i obchod.

6.4. Vysokoškolské vzdělání

Na území BMO působí pět veřejných vysokých škol. Ty doplňuje jedna státní a tři soukromé vysoké školy, z nichž má jedna sídlo v Brně a zbývající dvě zde mají pouze pobočky.

Vysoké školy jsou v rámci BMO soustředěny výhradně na území Brna. Tato koncentrace přispívá kvýznamu Brna nejen v oblasti vzdělávání, ale i výzkumu a inovací. Nabídka studijních programů je z hlediska oborů velmi široká a komplexní, přičemž výjimky představují pouze absence teologické fakulty a také chybějící policejní škola. Naopak se v Brně nachází 2 fakulty informatiky (FI MU a FIT VUT), které napomáhají Brnu držet pozici technologického centra. Státní škola (Univerzita obrany) se primárně zaměřuje na přípravu odborníků pro potřeby armády. Soukromé školy se naproti tomu orientují hlavně na oblasti na pomezí managementu, personalistiky a podnikání.

Největší vysokou školou co do počtu fakult i studentů je Masarykova univerzita (35 tis. studentů), která je následována Vysokým učením technickým v Brně (18 tis. studentů) a Mendelovou univerzitou (10 tis. studentů). Mezi menší vysoké školy patří Veterinární univerzita Brno (2,5 tis. studentů) a Janáčkova akademie múzických umění (okolo 700 studentů). Vzhledem k počtu studentů (i v přepočtu na počet obyvatel města) patří Brno mezi studentská města středoevropské úrovně. Každoročně v Brně studuje (bez ohledu na typ studia) asi 70 tis. studentů.

Z hlediska prestiže a celkové atraktivity v mezinárodních žebříčcích dosahuje pravidelně velmi dobrého hodnocení Masarykova univerzita, která bývá podle těchto hodnocení obvykle řazena na druhé místo v rámci celé České republiky. V rámci QS Ranking se Masarykova univerzita pohybuje na pozici 400 v celosvětovém srovnání, v případě tzv. Šanghajskeho žebříčku jde o rozmezí 401–500. Jednotlivé obory či pracoviště nicméně mohou být ve své doméně úspěšnější. VUT v Brně už je výrazně méně úspěšné a např. v žebříčku THE zaujímá pozici až 1201–1500.

6.5. Širší kontexty

- Nejvýraznější vazba panuje mezi vzděláváním a demografií, tedy ohledně zajištění dostatečného množství kapacit. V posledních letech se řešila především problematika nedostatku kapacit MŠ a dalších forem předškolního vzdělávání, tento tlak s klesající porodností velmi pozvolna opadá. Problematika se tak přesouvá na základní a střední školy. Proměny demografického chování (zvyšující či snižující se porodnost) a změny v rozmístění obyvatelstva (zejména suburbanizace) tak proměňují tlak na to, co znamená dostatečné kapacity školských zařízení.
- Vzdělávání souvisí také s celkovou vybaveností obcí školskými zařízeními, tedy s otázkou, zda je nutné, aby každá obec (resp. větší množství obcí) měla na svém území minimálně mateřskou a základní školu. Tedy otázka případné centralizace školských zařízení, která by mohla nabídnout vyšší kvalitu a ekonomické úspory, některé obce by však připravila o školská zařízení na jejich území a způsobila nutnost dojíždění.
- Úzká vazba na dopravní dostupnost skrze veřejnou hromadnou dopravu je klíčová zejména pro studenty středních škol. Tito studenti většinou dojíždějí hromadnou dopravou každodenně, ačkoliv ji mohou kombinovat i s dalšími způsoby přepravy. Dostupná, bezpečná a rychlá veřejná doprava nicméně zvyšuje akční rádius studentů, a to jak při volbě střední školy, tak při výběru (následných) volnočasových aktivit.
- Vzhledem k demografickému stárnutí populace a souvisejícími dopady (chronická onemocnění, specifické potřeby apod.) bude nutné na regionálních úrovních více propojovat školství a zdravotnictví (sociální péči). Jde jak o formální vzdělávání odborníků v oborech sociální a zdravotní

péče, tak o neformální vzdělávání osob, které se budou starat o rodinné příslušníky v domácím prostředí. Zásadní je také vazba mezi vzděláváním a trhem práce, tedy budoucí uplatnitelnost na trhu práce. Řada základních škol tak nabízí určité specializace, na úrovni středního školství se řeší volba mezi všeobecným a odborným vzděláním. Dlouhodobou koncepční otázkou je zajištění souladu mezi poptávkou na trhu práce, nabídkou vzdělávacích oborů a požadavky (představami) studujících.

6.6. Závěry a doporučení:

- BMO dlouhodobě vykazuje nadprůměrnou populační dynamiku a suburbanizační procesy, které se výrazně promítají do oblasti předškolního a základního vzdělávání. Přestože lze v důsledku nízké porodnosti očekávat postupné zmírnění tlaku na kapacity mateřských škol a v delším horizontu i základních škol, v některých částech BMO – zejména v suburbánním zázemí Brna a v jihovýchodní části BMO – bude tlak na kapacity přetrvávat i nadále. Je proto třeba průběžně monitorovat demografický vývoj a flexibilně reagovat na prostorově nerovnoměrné změny poptávky po vzdělávání.
- V oblasti předškolního vzdělávání je vhodné dále podporovat dostupnost mateřských škol a dětských skupin, zejména v rychle rostoucích obcích zázemí Brna. Dětské skupiny představují flexibilní doplněk institucionální péče, který umožňuje rychle reagovat na aktuální potřeby obyvatelstva a podporuje sladování pracovního a rodinného života. Současně je však třeba dbát na dlouhodobou udržitelnost těchto služeb i jejich kvalitativní standard.
- V oblasti základního vzdělávání je třeba podporovat koordinaci mezi obcemi při plánování školských kapacit a školských obvodů, jelikož významná část žáků za vzděláváním každodenně dojíždí. Metropolitní charakter BMO se v této oblasti projevuje velmi výrazně a přesahuje administrativní hranice jednotlivých obcí. Důležitá je proto spolupráce mezi samosprávami při investicích do školské infrastruktury, plánování kapacit i organizaci dopravy.
- BMO, respektive i celý Jihomoravský kraj, by měly umožnit všem motivovaným uchazečům získat středoškolské vzdělání podle jejich vlastních preferencí. Právě dostatek míst v preferovaných oborech účinně předchází ztrátě talentů (maximalizuje jejich potenciál), což má klíčový vliv na budoucí prosperitu (lokální) společnosti.
- Z hlediska nabízených oborů jsou nejvíce poddimenzována gymnázia, respektive školy poskytující všeobecné vzdělání. U těchto typů škol dlouhodobě dochází k výraznému přebytku počtu uchazečů nad počtem míst. Tato nedostupnost je nejvíce patrná v Brně a v jeho těsné blízkosti, což je dáno populační dynamikou suburbie a často i preferencemi dětí vysokoškolsky vzdělaných rodičů. Lze tudíž doporučit vznik nových tříd a škol zaměřených na všeobecné vzdělávání, a to i s ohledem na terciarizaci ekonomiky BMO. Na druhou stranu některé části BMO jako Bučovicko, Slavkovsko a Blanensko mají stále významné zastoupení osob v průměru a je žádoucí nabízet i možnost technického vzdělání. Otázka lokalizace škol je však ambivalentní. Blízkost školy k průmyslovým pracovištím otevírá příležitosti spolupráce, ale může vést naopak ke nežádoucímu zakonzervování vybraných částí BMO v daném ekonomickém módu (path dependence).
- Do budoucna je vhodné zaměřit se nejen na kapacity škol, ale také na kvalitu vzdělávání. BMO disponuje výrazným vzdělanostním potenciálem a přítomností univerzitního prostředí, což vytváří příležitosti pro intenzivnější spolupráci základních a mateřských škol s vysokými školami, odbornými institucemi či neziskovým sektorem. Podporováno by mělo být zejména digitální vzdělávání, práce s moderními technologiemi, inkluzivní vzdělávání či rozvoj kompetencí potřebných pro budoucí trh práce.
- Je též vhodné podporovat rozvoj vzdělávací infrastruktury i mimo Brno, zejména v sekundárních centrech BMO, jako jsou Blansko, Vyškov, Tišnov, Ivančice, Kuřim, Slavkov u Brna či Šlapanice. Tato města plní významnou obslužnou funkci pro širší zázemí a jejich role v oblasti vzdělávání bude s pokračující suburbanizací dále posilovat.

- Ačkoliv jsou univerzity lokalizovány v Brně, jsou fakticky úzce navázány na celé BMO (pracovní trh, fakultní školy apod.). Lze doporučit v rámci zázemí BMO vyhledávání příležitostí spolupráce průmyslu a konkrétních pracovišť, a to např. formou společných výzkumných projektů, stáží, technologického transferu či partnerských programů.
- Kvalitu brněnských univerzit je nutné rozvíjet cestou hlubší mezinárodní spolupráce. Zisk špičkových zahraničních odborníků (včetně jejich rodin) ale není jen otázkou prestiže samotných pracovišť, nýbrž odrazem potřeb celého prostředí. Z této perspektivy musí BMO a zejména Brno usilovat o rychlé dopravní napojení na středoevropské metropole a ideálně směřovat i k zvýšení počtu pravidelných mezinárodních leteckých linek. Klíčové kudrzení těchto pracovníků je dostupné bydlení v BMO, poskytování kvalitního vzdělání na nižších stupních studia (i v angličtině), respektive celková úroveň poskytovaných služeb dosahující mezinárodních standardů.

7. Životní prostředí

Brněnská metropolitní oblast představuje dynamické území na pomezí urbanizovaného jádra, lesních porostů a zemědělsky intenzivně využívané krajiny, kde se střetávají výzvy klimatické změny, tlaky na přírodní zdroje i potřeba zajistit kvalitní životní prostředí pro téměř čtvrt milionu obyvatel. Kapitola Životní prostředí si klade za cíl souhrnně zmapovat stav a perspektivy klíčových environmentálních témat, která utvářejí budoucí rozvoj BMO. Výběr témat odráží nejzásadnější environmentální výzvy, jimž BMO čelí. Oblast patří k nejteplejším regionům ČR a projevy klimatické změny – nárůst teplot, rozkolísanost srážek, sucho – jsou zde nadprůměrně intenzivní. Proto klima tvoří poměrově nejrozsáhlejší analytický podklad celé kapitoly. Téma vody reaguje na vysokou závislost území na externích zdrojích pitné vody a narůstající rizika povodní i sucha. Podkapitola věnovaná krajině a sídlům reflektuje napětí mezi intenzivním zemědělstvím, fragmentací ekosystémů a potřebou ekologické stability. Energetika vstupuje do kapitoly v kontextu energetické soběstačnosti a sociální zranitelnosti obyvatel. Závěrečná část věnovaná odpadovému hospodářství pak sleduje schopnost území plnit legislativní cíle v oblasti odpadů a posilovat cirkulární přístupy. Průřezovým tématem je adaptace na probíhající klimatické změny a posilování odolnosti metropolitního území.

Z metodického hlediska analýza kombinuje více datových zdrojů a přístupů. Stěžejní roli hrají satelitní data (např. World from Space) a klimatické modely (CzechGlobe, portál ClimRisk), které umožňují zachytit historický vývoj i prognózy do roku 2055 až 2100. Dále jsou využívána data správních registrů a databází – ČHMÚ, LPIS, HEIS, ERÚ či databáze odpadového hospodářství – doplněná o prostorové analýzy.

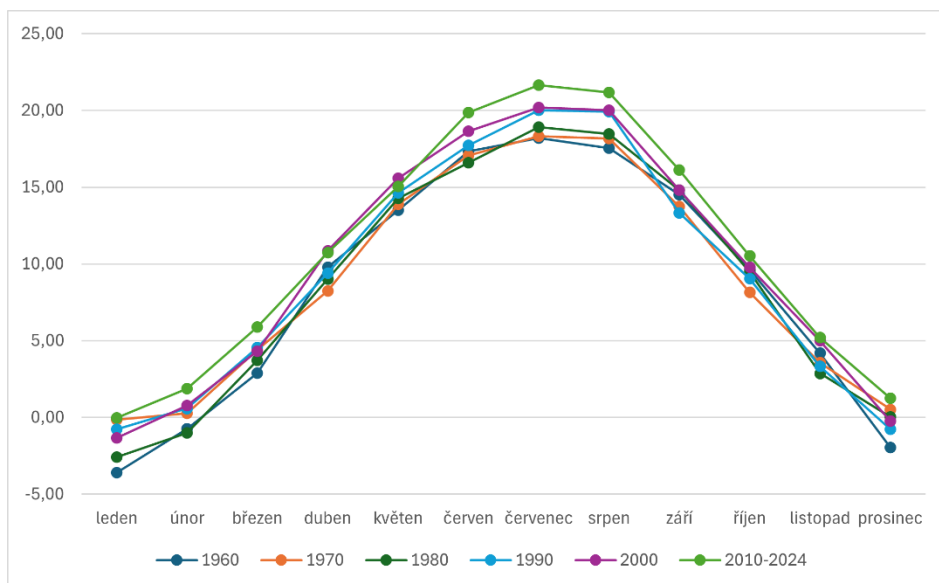
7.1. Klima – identifikace rizik a jejich prognózy

Brněnská metropolitní oblast svou polohou patří mezi nejteplejší klimatické oblasti v rámci ČR. Zejména její jižní část je řazena mezi nejteplejší klimatické regiony. Změny v čase kopírují trendy širšího národního a evropského měřítko. Nicméně i v rámci samotných hranic BMO se stav klimatu a kvalita ovzduší vyvíjí odlišně. Celkové podmínky jsou ovlivněny nejen geografickou polohou, ale také využitím krajiny, urbanizací či dopravní nebo průmyslovou zátěží.

Teplota vzduchu – data z měřících stanic

Od 50. let 20. století zaznamenávají historická měření postupný, avšak trvalý růst teplot. Průměrná roční teplota v BMO se zvýšila přibližně z 7,5–8 °C na dnešních více než 10 °C. Klimatické projekce¹¹ zároveň ukazují, že tento vývoj bude pokračovat i v následujících dekádách. Přestože s delším časovým horizontem roste míra nejistoty modelových výstupů, všechny scénáře se shodují na výrazném a dlouhodobém trendu oteplování.

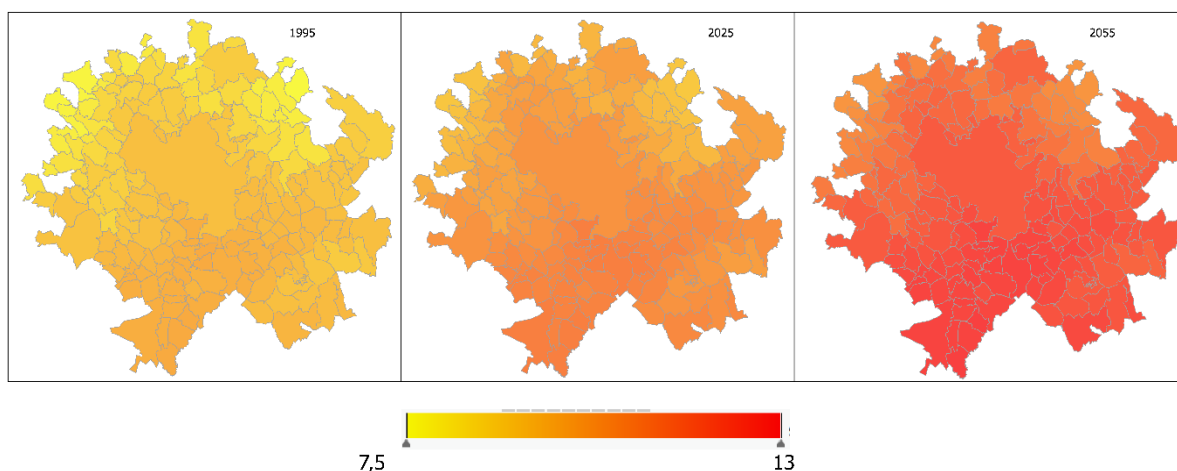
¹¹ Projekce na základě metodik CzechGlobe a World from Space (viz. kapitola Dopady klimatických změn)

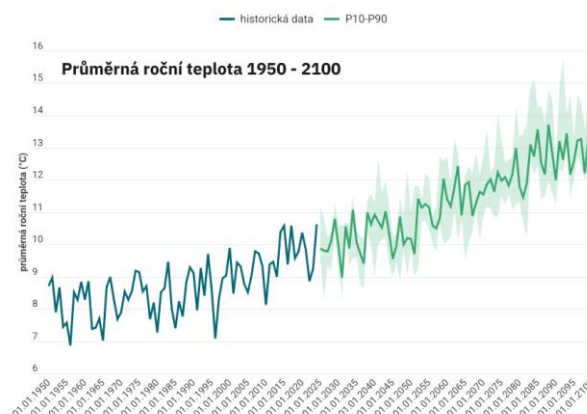
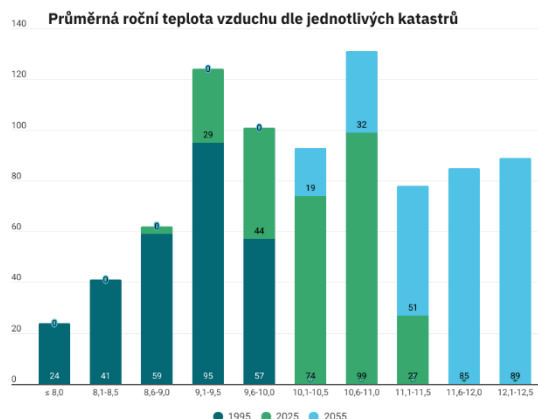
Graf 31: Stanice Tuřany – průměrná měsíční teplota v desetiletých intervalech. Zdroj: ČHMÚ (2025)

Na základě měřených hodnot teploty vzduchu zprůměrovaných za dekády (s výjimkou posledního sledovaného období 2010-2025), můžeme trend nárůstu teplot demonstrovat i na stanici Brno-Tuřany. Průměrná teplota se od počátku sledovaného období zvýšila z 8,1 °C na 10,5 °C, což představuje rozdíl 2,4 °C. Níže uvedené predikce a klimatické modely do roku 2055 počítají s dalším oteplováním na celém území Brněnské metropolitní oblasti. Právě rok 2024 byl doposud nejteplejším v historii měření. Rozdíl v měsíčních teplotách v stanici Brno-Tuřany je nejvýraznější v srpnu (3,63 °C mezi počátečním a posledním sledovaném období). V souvislosti s dalšími meteorologickými jevy (přetrvávající sucho, nerovnoměrnosti v srážkových úhlech v průběhu roku a jejich extremita, značná převaha antropogenních povrchů v městské zástavbě, nárůst průměrné doby slunečního svitu v průběhu sledování.

Průměrná roční teplota vzduchu – predikce

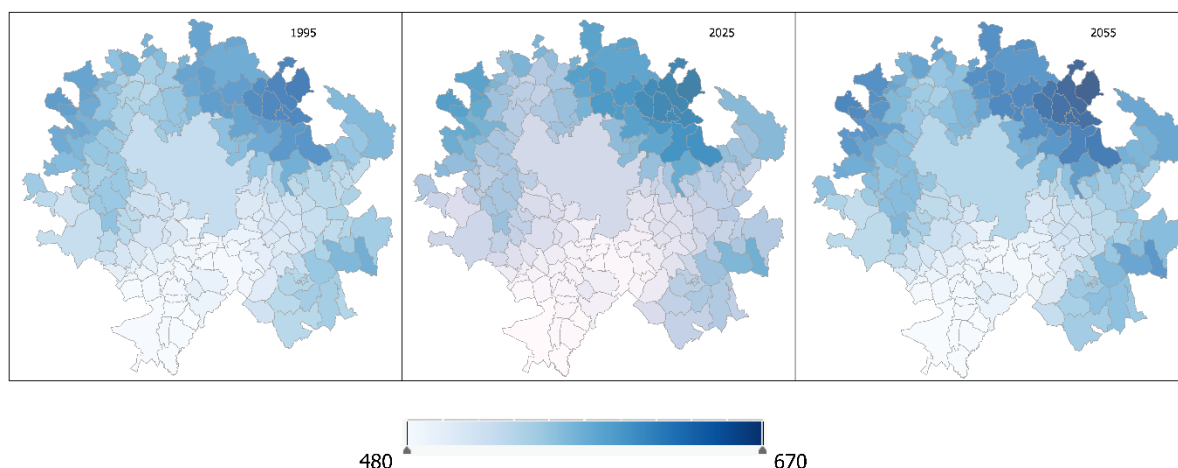
Obrázek 42: Vývoj a prognóza teploty vzduchu na území BMO. Zdroj: CzechGlobe (2026)

Graf 32: Průměrná roční teplota vzduchu dle katastrů BMO a prognóza do roku 2100 na území BMO. Zdroj: CzechGlobe, World from Space (2026)

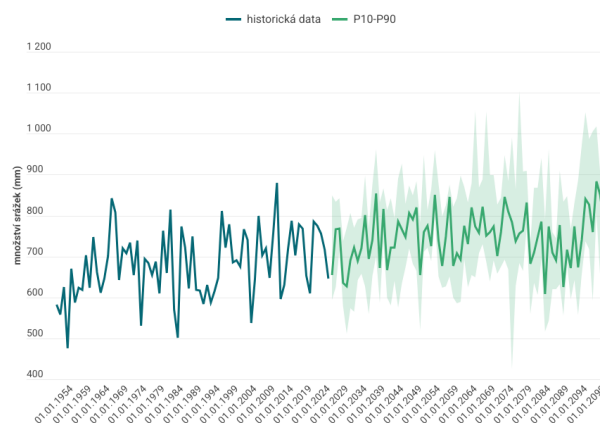
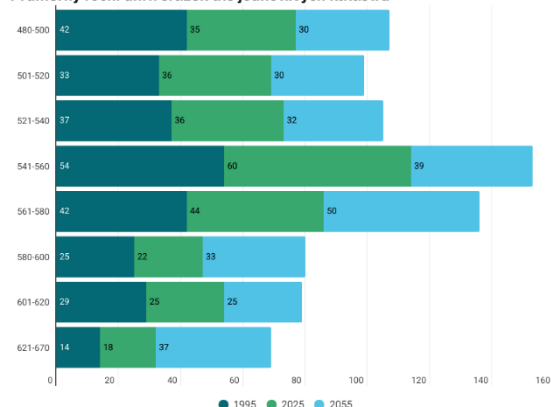
V horizontu posledních 30 let se průměrná roční teplota vzduchu zvýšila v obcích BMO o 1,3 -1,6 °C. v rozmezí následujících 30 let se předpokládá s nárůstem v intervalu 1,1-1,4 °C. Nárůst teplot bude znamenat, že v zemědělsky nejintenzivněji využívaných částech BMO budou hodnoty dosahovat průměrně až 13 °C. Vzhledem k modelování je logické, že nárůsty teplot jsou pro většinu obcí podobné, jelikož z širšího klimatického hlediska je území BMO ještě poměrně malé. Ze satelitních snímků vyplývá, že do roku 2100 je očekávaný růst průměrné teploty až na 12–13,5 °C na celém území BMO. Nejvyšší intenzita nárůstu je dle prognózy do roku 2080.

Průměrný roční úhrn srážek

Obrázek 43: Vývoj a prognóza průměrného ročního úhrnu srážek na území BMO. Zdroj: CzechGlobe (2026)

Průměrný roční úhrn srážek dle jednotlivých katastrů

Graf 33: Průměrný roční úhrn srážek dle katastrů BMO a prognóza do roku 2010 na území BMO. Zdroj: CzechGlobe, World from Space (2026)

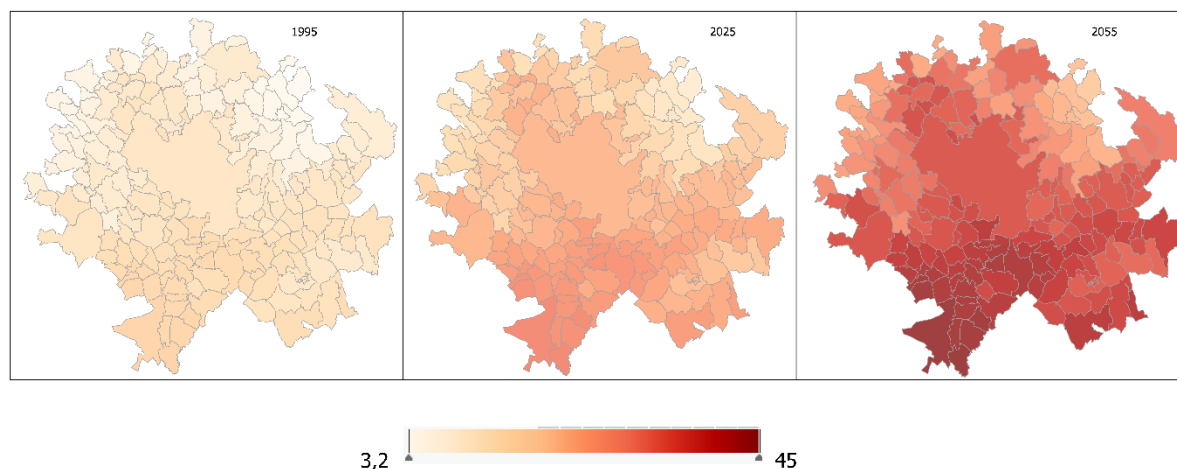
U vývoje průměrného ročního úhrnu srážek se neočekávají tak významné změny, co se týče celkového množství. Historická pozorování ukazují, že roční úhrn srážek kolísá mezi jednotlivými roky poměrně výrazně, ale dlouhodobý trend zůstává téměř stabilní. Celkové roční hodnoty stoupnou do roku 2055 přibližně jen o 3 %, nicméně se stále jedná o nárůst vzhledem k historickému vývoji, kdy od roku 1995 zůstávají průměrné hodnoty srážek podobné.

Průměrné roční hodnoty jako takové ale nejsou hlavním problémem. Jedná se o celkové rozložení srážkových úhrnů během celého roku. Počítá se se zmenšením rovnováhy a častějším počtem přívalových dešťů. To znamená střídání delších období bez deště a období silných srážek. Tento jev může pro krajinu znamenat vznik lokálních povodní kvůli horší schopnosti půdy absorbovat vodu. v neposlední řadě se jedná o velkou erozní hrozbu a zesílení zátěže na infrastrukturu obcí. Pro území BMO s převahou intenzivně obdělávaných zemědělských ploch a menším zastoupením plochy lesů je proto klíčové investovat do modrozelené infrastruktury a zachytávání srážkové vody jak v krajině, tak zastavěném území. Na území BMO je nejintenzivněji obhospodařovaná jižní a jihovýchodní část území – úrodné části Dyjsko-svrateckého úvalu a Vyškovské brány. Stejně jako u hrozby sucha a vysokých teplot, je i zde základním faktorem udržení infiltrační kapacity půdy.

Graf ze satelitních dat potvrzuje tvrzení modelů o jejich mírném nárůstu během 21. století. Lépe identifikuje i rozdíly mezi "suchými" a "vlhkými" lety. To může vysvětlovat i rozdíly v hodnotách v jednotlivých modelech, kdy satelitní data průměrně vykazují vyšší čísla¹².

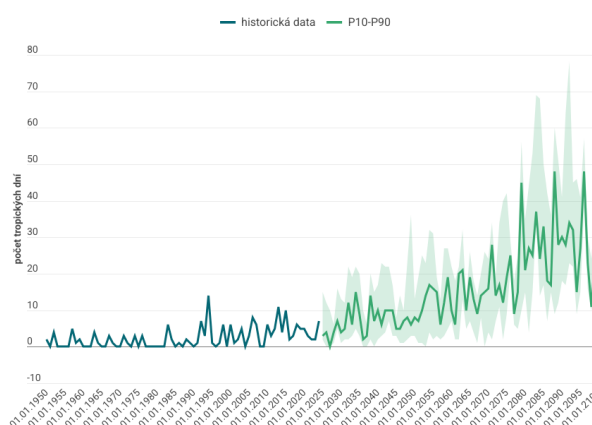
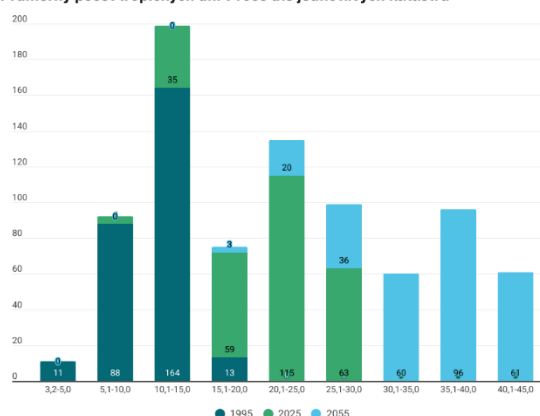
¹² Rok 2055 patří u dat World from Space spíše k těm "sušším", tím pádem jsou rozdíly v průměrných hodnotách vyšší. Trend nicméně zůstává podobný.

Průměrný počet tropických dní

Obrázek 44: Vývoj a prognóza průměrného počtu tropických dní na území BMO. Zdroj: CzechGlobe (2026)

Průměrný počet tropických dní v roce dle jednotlivých katastrů

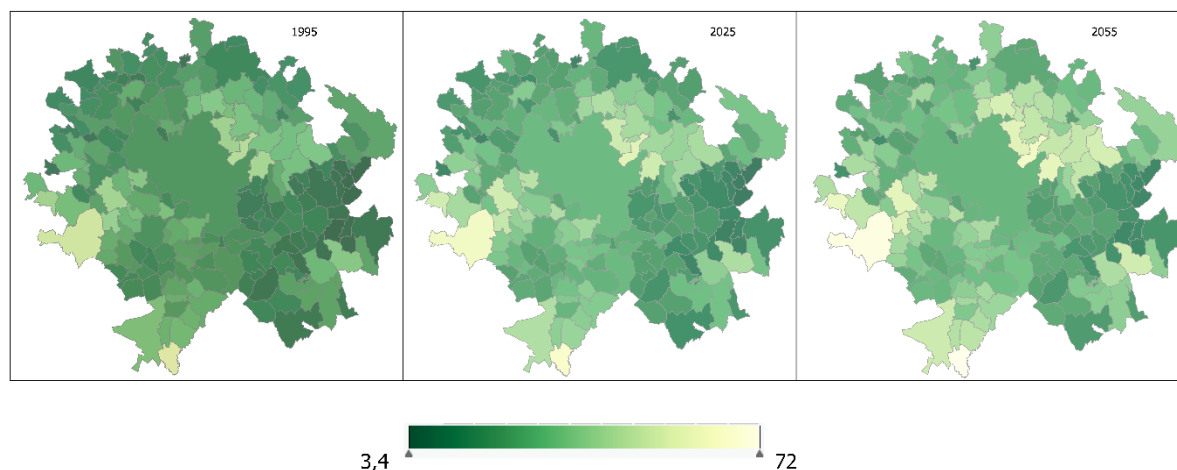
Graf 34: Průměrný počet tropických dní dle katastrů BMO a prognóza do roku 2010 na území BMO. Zdroj: CzechGlobe, World from Space (2026)

Důležitým indikátorem vývoje stavu klimatu je počet tropických dní¹³ dokumentující jak jejich nárůst v posledních 30 letech, tak zároveň "skokovější" prognózu z portálu ClimRisk do roku 2055. V časové řadě možno vidět od počátku sledovaného období výjimečné zastoupení tropických dnů v BMO a jejich výskyt přibližně v jednotkách za rok. v roce 1995 evidovala většina katastrů BMO mezi 5-15 tropickými dny za rok. V roce 2025 se křivka posula převážně do rozmezí 15-30 dní a k roku 2055 bude ve více než polovině katastrů průměrně mezi 35 a 45 tropických dní. Zejména v jižní a jihovýchodní části BMO budou čísla dosahovat hranici 50 dní, což představuje více než polovinu letních dnů. Časté výskyty tropických dnů mají dopady jak na města, tak na krajinu. V městském prostředí je zvyšování teplot spojeno s tzv. městským tepelným ostrovem, kterému

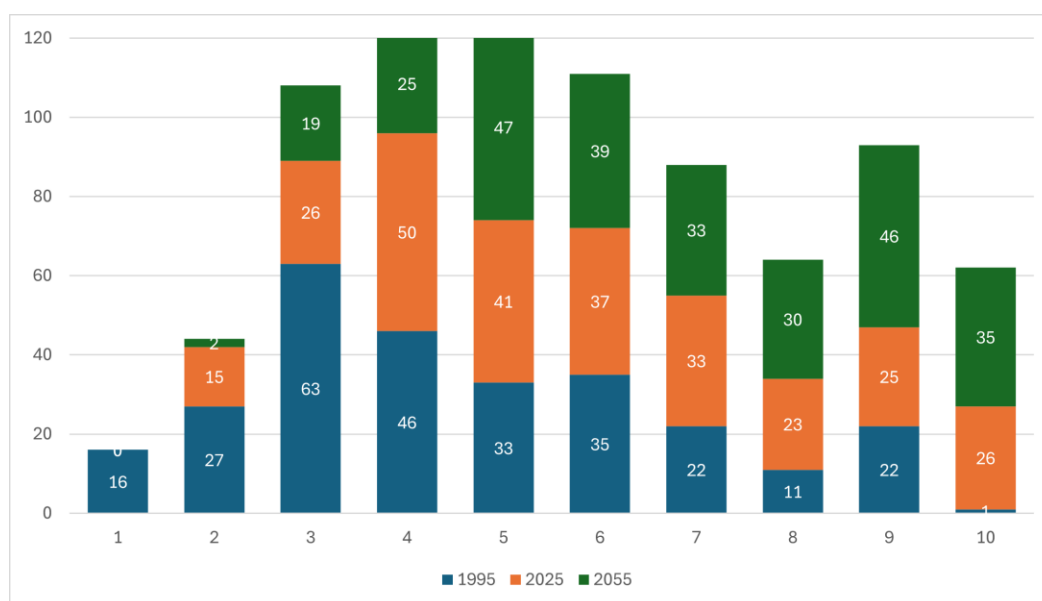
¹³ Počet dní s maximální denní teplotou vzduchu 30 °C a více.

bude věnován závěr kapitoly (viz Teplota povrchu a tepelný ostrov města). Rozsáhlé zemědělské plochy v období bez vegetace dokážou absorbovat teplo podobně jako městské plochy. Ze satelitních dat vyplývá razantnější nárůst až v 2. polovině století¹⁴. Oba zdroje ale opět ukazují podobný trend.

Počet dní s nízkou vlhkostí půdy do 40 cm

Obrázek 45: Vývoj a prognóza počtu dní s nízkou vlhkostí půdy na území BMO. Zdroj: CzechGlobe (2026)

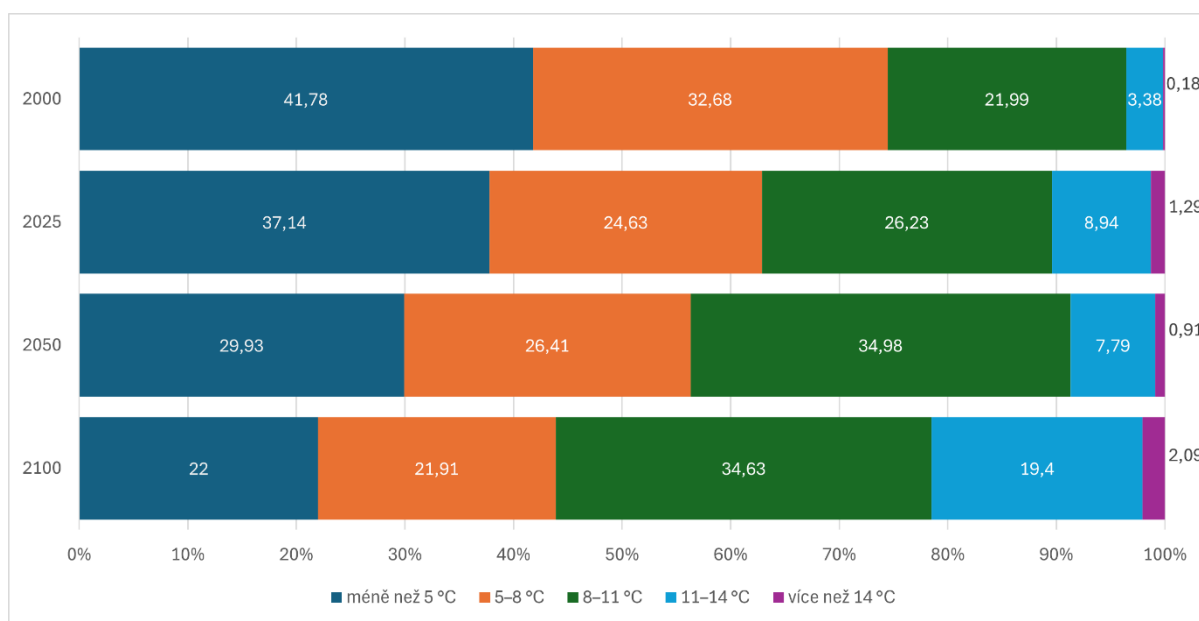
Graf 35: Počet dní s nízkou vlhkostí půdy dle katastrů BMO. Zdroj: CzechGlobe, World from Space (2026)

¹⁴ Hodnoty ClimRisk jsou u prognóz World from Space spíše na hranici pravděpodobnosti P90.

S horkými vlnami úzce souvisí také sucho v krajině, resp. nízká vlhkost půdy. Tento index slouží převážně pro posouzení rizik spjatými nejen se suchem, ale také povodněmi a přírodními požáry. Situace napříč všemi třemi mapami reflektuje postupnou homogenizaci území směrem k vyšším hodnotám počtu suchých dní – rozdíly mezi nejsušším jihem a relativně vlhčím severem se sice zachovávají, ale absolutní hodnoty rostou plošně, což signalizuje narůstající zranitelnost zemědělské krajiny BMO vůči suchu bez ohledu na konkrétní polohu v rámci metropolitní oblasti. Vyšší počet dnů s nízkou vláhou do 40 cm znamená mnohonásobně vyšší potřebu zavlažování půdy a také nutnost správného zvolení plodin, které jsou více odolné vůči suchu. Nárůst počtu dní s nízkou vlhkostí půdy bude poměrně konstantní. Následujících 30 letech bude dokonce o něco nižší než od roku 1995. To ale nic nemění na předpokladu, že v roce 2055 bude ve více než 100 katastrech BMO 35 dní s varovně nízkou vlhkostí půdy.

7.2. Teplota povrchu a tepelný ostrov města

Povrchová teplota v Brněnské metropolitní oblasti není v prostoru ani čase rovnoměrná – výrazně závisí na charakteru krajiny a způsobu využití území. Nejvyšší teploty se dlouhodobě soustřeďují do hustě zastavěných částí měst, průmyslových areálů a rozsáhlých zpevněných ploch, zatímco lesy, parky a vodní plochy působí jako přirozené ochlazující prvky. Tyto rozdíly vytvářejí typickou „tepelnou mozaiku“, která je dobře patrná zejména během horkých letních dnů. Zvyšování povrchové teploty vede k silnějšímu přehřívání měst, které se promítá do vyšší teploty vzduchu, horší kvality prostředí a zdravotních rizik pro obyvatele.

Graf 36: Prognóza intenzity městského tepelného ostrova na území BMO. Zdroj: World from Space (2026)

V roce 2100 pravděpodobně dojde k významnému navýšení povrchových teplot na většině území BMO na 37–42 °C. Místa s teplotami > 42 °C se v již zmíněných nejteplejších oblastech dále rozšiřují (zejména místa s nízkou fragmentací krajiny – Židlochovicko a Pohořelicko). Mezi lety 2050–2100 dojde k výraznému zmenšení plochy s teplotami < 28 °C. Tyto plochy (s vegetací) se budou vyskytovat pouze na Slavkovsku, Bučovicku a Kyjovsku. Mezi ochlazující vodní plochy lze stále zařadit brněnskou přehradu a rybníky na Pohořelicku.

Pojem městský tepelný ostrov (UHI = Urban Heat Island) popisuje rozdíl mezi teplotou města a jeho okolní krajinou. Ten vzniká především kvůli charakteru městského prostředí. Hustá zástavba, zpevněné povrchy

a omezené množství vegetace mění energetickou bilanci krajiny. Materiály ve městech více akumulují teplo, zatímco přírodní povrchy se díky vegetaci a výparu vody ochlazují.

Pro určení intenzity tepelného ostrova byla jako referenční plocha použita hladina brněnské přehrady. Voda se totiž zahřívá a ochlazuje mnohem pomaleji než pevné povrchy, a její teplota je proto během snímání satelitem relativně stabilní. Intenzita UHI tak vyjadřuje rozdíl mezi průměrnou letní teplotou povrchů ve městě a teplotou vody v přehradě.

Stromy a zeleň ve městě pomáhají ochlazovat okolí tím, že poskytují stín a odpařují vodu. Dle výzkumů¹⁵ dokážou stromy snížit teplotu v průměru o 0,8 °C, přičemž v hustě zastavěných centrech může být tento efekt ještě výraznější. Ještě více to platí o dobře navržených zelených plochách a parcích (snížení teploty povrchů až o 9 °C). Velkou roli hrají také „stavební materiály“ města. Tmavé materiály, jako je asfalt nebo beton, přes den pohlcují teplo a v noci ho uvolňují, což brání ochlazování města. Jedním z řešení je používání světlejších a odrazivějších materiálů, které se tolik nezahřívají. Obecně je v kombinaci s vodními prvky ve městech důležité myslet na tzv. modrozelenou infrastrukturu. Vodní prvky, jako jsou fontány, mokřady nebo vodní toky, pomáhají ochlazovat okolí díky spotřebě tzv. latentního tepla. Zároveň mohou zlepšovat mikroklima během vln horka.

7.3. Znečištění ovzduší

Oxid dusičitý (NO₂) a oxid dusnatý (NO)¹⁶ jsou považovány za znečišťující látku s ohledem na dopady, které může mít jejich přítomnost v atmosféře na člověka a ekosystémy. Největším zdrojem těchto reaktivních plynů je doprava – vznikají totiž při spalování paliv. Proto jsou nejvyšší koncentrace pozorovány ve městech, a to konkrétně u nejvýznamnějších dopravních komunikací a podél dálnic. I přes kontinuální nárůst objemu vozidel a individuální automobilové dopravy celkové koncentrace v čase klesají, převážně díky četným modernizacím vozových parků VHD, či přísnějším emisním limitům, které nově vyrobená vozidla dosahují. Razantnější propad je možné pozorovat na jaře 2020 související s pandemií covid-19 a skokovým omezením dopravních aktivit. Přítomnost částic NO_x je také podmíněna sezónně – nejvyšší hodnoty jsou pravidelně zaznamenávány v zimních měsících a nejnižší v letním období. Tento "U-shape" trend je způsoben kombinací zvýšených emisí a zhoršených rozptylových podmínek v chladném období (déle trvající pole nízkého tlaku vzduchu a inverze).

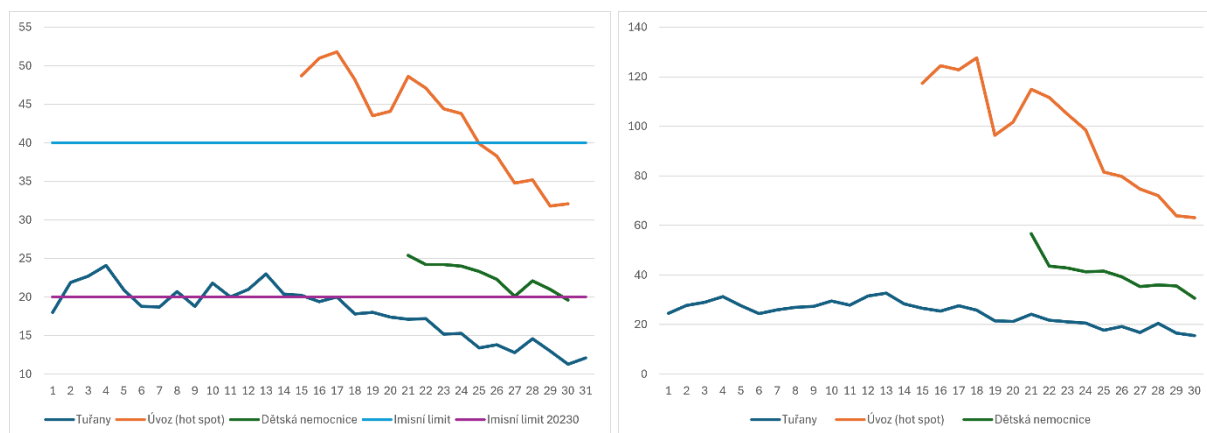
Suspendované částice (PM)¹⁷ nejsou jednou konkrétní chemickou sloučeninou, ale tvoří je různorodá směs pevných a kapalných částic organického i anorganického původu. Aerosoly pocházejí jak z přírodních procesů (např. z eroze půdy či lesních požárů), tak i z lidské činnosti, zejména ze spalování fosilních paliv, průmyslové výroby nebo dopravy. Koncentrace částic PM_{2,5} a PM₁₀ vykazují klesající trend (např. díky obnově starých kotlů na dřevo a uhlí). Nejvyšší koncentrace suspendovaných částic jsou identifikovány v oblastech podél komunikací s vysokou intenzitou dopravy (dálnice D1) a v oblastech s vysokým podílem lokálního vytápění. Krátkodobé rozdíly jsou dány i vlivem meteorologických a rozptylových podmínek, proto je zejména u částic PM_{2,5} vývoj

¹⁵ https://joint-research-centre.ec.europa.eu/jrc-news-and-updates/urban-heat-islands-managing-extreme-heat-keep-cities-cool-2024-07-22_en

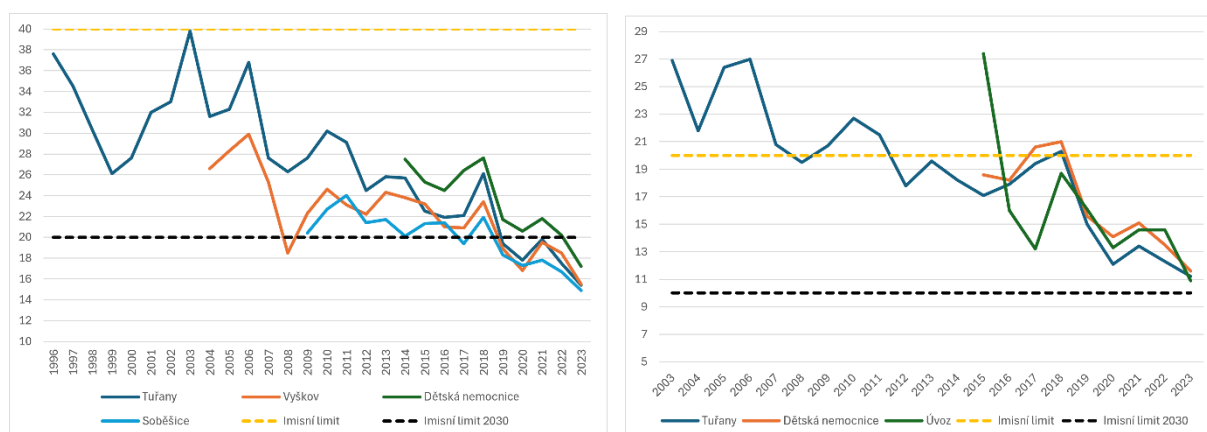
¹⁶ Vysoce reaktivní plyny spadající do souhrnné skupiny oxidů dusíku (NO_x)

¹⁷ Data nebyly dostupné pro celé sledované období za jednotlivé roky, proto bylo přistoupeno k průměrovému vážení z dostupných měsíčních údajů

v čase „zubatější“. Nárazově mohou koncentrace být velmi vysoké např. vlivem zemědělských činností, poblíž stavenišť, či v místech intenzivní dopravy¹⁸.

Graf 37: Koncentrace oxidů dusíku (NO2 vlevo, NOx vpravo) na vybraných měřicích stanicích. Zdroj: ČHMÚ (2026)

Graf 38: Koncentrace pevných částic (PM10 vlevo, PM2,5 vpravo) na vybraných měřicích stanicích. Zdroj: ČHMÚ (2026)

Na základě zákona o ochraně ovzduší¹⁹ se na území Jihomoravského kraje nachází nejvíce zdrojů znečištění (41 %) ve skupině Energetika – spalování paliv. Dalšími početnými skupinami jsou zdroje skupiny Použití organických rozpouštědel a skupiny Výroba a zpracování kovů a plastů. Podíváme-li se na problematiku znečištění na základě zdrojů emisí dle členění REZZO, největším zdrojem je doprava, a to především v Brně a okolí, v blízkosti dálničních tahů. V samotné moravské metropoli je doprava zodpovědná za více než 70 % emisí oxidů dusíku.

¹⁸ Zdroj: [Infografika - Suspendované částice PM2,5](#)

¹⁹ č. 201/2012 Sb., určující členění stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší (na základě bodově sledovaných zdrojů)

Emise oxidu uhelnatého CO a těkavých organických látek VOC pocházely převážně z lokálního vytápění domácností, stejně jako emise PM₁₀ a PM_{2,5}²⁰.

7.4. Voda

Zajištění komplexního systému hospodaření s vodou představuje jednu ze základních podmínek udržitelného rozvoje každého území. Tento systém zahrnuje nejen zabezpečení dostatečných a kvalitních zdrojů pitné vody a jejich spolehlivou distribuci, ale také koordinovaný rozvoj opatření na ochranu před povodněmi. Protipovodňová opatření přitom tvoří důležitý prvek adaptačních strategií na probíhající změny klimatu. s uvedenou problematikou úzce souvisí otázka nedostatku vody, zejména projevy sucha a jejich dopady na území (nejen) BMO. Nedílnou součástí jsou také projekty podporující udržitelné hospodaření s vodou, které reagují na probíhající změny jak v krajině, tak v městském prostředí.

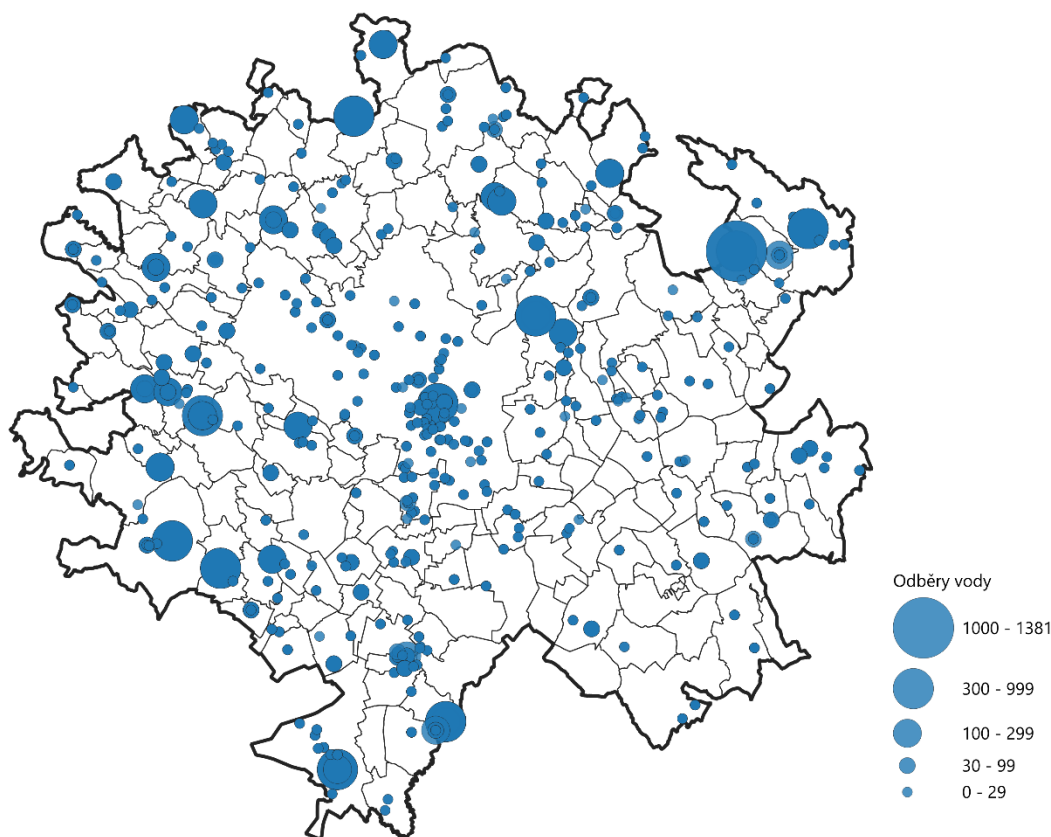
Zdroje vody

Zásobování pitnou vodou Brněnské metropolitní oblasti je závislé na dvou hlavních zdrojích: podzemní vodě z prameniště v Březové nad Svitavou a povrchové vodě z Vírské přehrady, upravované v úpravně ve Švařci a přiváděné Vírským oblastním vodovodem. Oba zdroje leží mimo území BMO. Dominantním typem vodních zdrojů v rámci BMO jsou stávající studny a vrty, které jsou plošně rozptýleny po celém území, s výraznou koncentrací v severní a severovýchodní části. Dále podél říčních os Svratky a Svitavy, kde příznivé hydrogeologické podmínky umožňují akumulaci podzemní vody. Stávající jímací zařízení jsou rovněž hojně zastoupena, opět s těžištěm v severní polovině území. Nejméně vodních zdrojů se naopak nachází v intenzivně zemědělsky využívaných oblastech. Zemědělská činnost v těchto částech podmínky ještě zhoršuje.

Největší zdroje pitné vody ležící přímo v BMO:

- vodárenská nádrž Opatovice s úpravnou vody Lhota s kapacitou 120 l/s;
- Jímací území (JÚ) Lažany – hloubkové vrty o vydatnosti 47,9 l/s;
- JÚ Drnovice o vydatnosti 35,0 l/s;
- JÚ Jedovnice s vydatností 30,0 l/s

²⁰ Zdroj: Zpráva o životním prostředí v Jihomoravském kraji 2022: [Zprávy o životním prostředí v krajích | Ministerstvo životního prostředí](#)

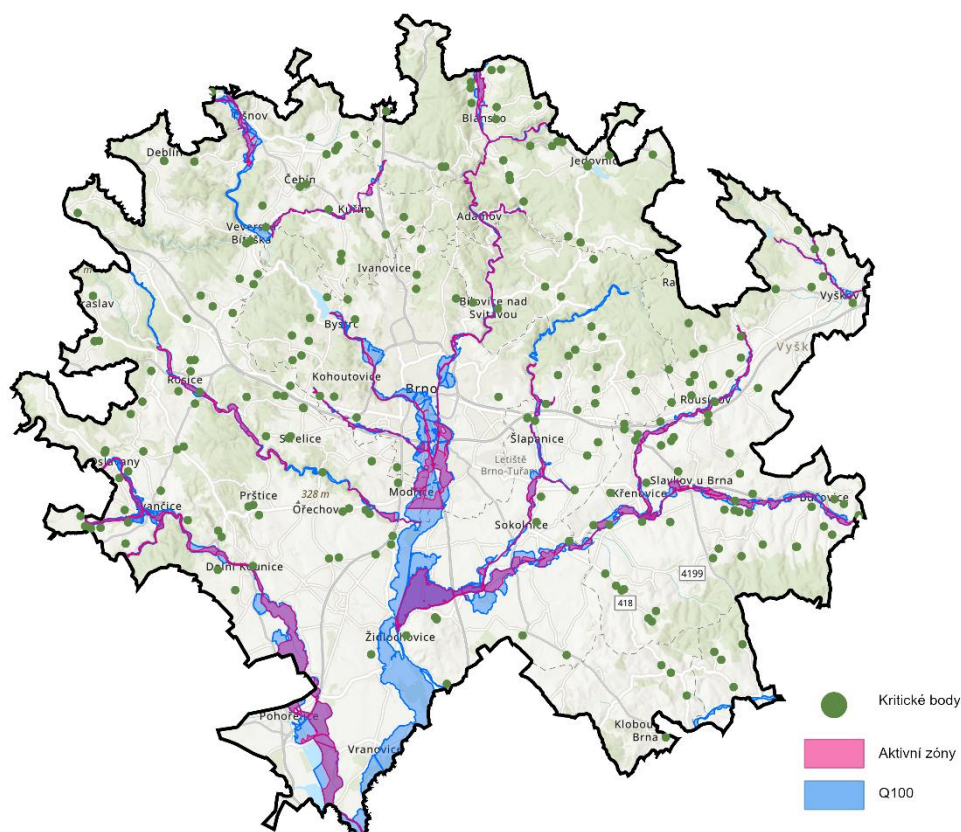

Obrázek 46: Místa odběrů vody na území BMO (tis. m³/rok). Zdroj: HEIS VÚV (2025)

Mapa rozložení odběrů vody v BMO ukazuje kapacity zdrojů. Množství vody v nich během roku zobrazují, že kapacita hlavních míst není dostatečná a potvrzuje nutnost zásobování zdroji za hranicemi metropolitní oblasti. Celkový obraz potvrzuje, že zásobování vodou v BMO je prostorově velmi nerovnoměrné a závislé na několika klíčových zdrojích s vysokou kapacitou, zatímco většina území je obsluhována množstvím malých lokálních odběrů. Pro srovnání, zmíněný Březovský vodovod má oficiální povolené odebírané množství až zhruba 9 300 m³ za rok. Rozdílné fyzickogeografické podmínky napříč BMO určují hlavní využití odběrů z hlavních zdrojů podzemních vod. SO ORP na jihu (SO ORP Pohořelice nebo Židlochovice) mají více zdrojů určených pro zemědělství. Na druhou stranu zdroje pro komunální využití jsou procentuálně více zastoupeny v severní části území. Ideální podmínky pro ně nalezneme v SO ORP Blansko, kde je mimo vyšší průměrné srážky také vhodné horninové podloží pro čerpání podzemních vod. Vyšší zastoupení kategorie "jiné" je typické pro městské prostředí. v Brně to je logicky způsobeno velkou diverzitou aktivit, mezi které lze řadit městskou zeleň, rekreační areály či velké instituce či služby. Využití podzemních vod je diferencované v závislosti na charakteru území a jeho využití.

Vzhledem k vysoké závislosti na vnějších zdrojích, jako je právě Březovský vodovod nebo Vířská přehrada, se území stává zranitelným při poklesu hladin podzemních vod či při vysychání drobných toků (zejména na jihu území). Rostoucí průměrné teploty a nerovnoměrné rozložení srážek vedou k rychlému odparu vlhkosti z půdy. Nedostatek vody v krajině tak již není jen hrozbou pro zemědělské SO ORP na jihu, ale stává se limitujícím faktorem pro rozvoj celé metropolitní oblasti. Právě sucho dlouhodobě sužuje širší region Jižní Moravy v rámci České republiky nejvýrazněji.

Záplavová území a protipovodňová opatření

Obrázek 47: Přehled záplavových oblastí a kritických bodů. Zdroj: ISVS Voda, HEIS VÚV

Hlavní oblasti záplavových zón (aktivních a 20leté, resp. 100leté vody) se nachází převážně v jižní části území Brněnské metropolitní oblasti. v Brně samotném se jedná o řeku Svitavu vlévající se do Svratky, jejíž rovinaté okolí představuje hlavní oblasti rozlivu táhnoucí se až na jižní hranici BMO. Mezi významnější aktivní záplavové zóny patří území v povodí Litavy, Jihlavy či Bobravy. Na severu BMO nalezneme významnější záplavové plochy ohrožující zástavbu zejména v Tišnově při Svratce. Rozložení tzv. kritických bodů povodní napovídá, kde se nachází místa, na nichž při intenzivních deštích vzniká vysoké riziko rychlého zaplavení území. Nejčastěji se jedná

Sources: Esri, TomTom, Garmin, FAO, NOAA, USGS, © OpenStreetMap contributors, and the GIS User Community; Esri, Intermap, NASA, NGA, USGS

Protipovodňová opatření lze na území BMO rozdělit do čtyř základních opatření:

- **Hráze a liniová ochrana** – tato opatření oddělují vodní tok nebo zaplavované území od chráněného prostoru pomocí technické bariéry. Cílem je zabránit rozlivu vody do intravilánu obcí, průmyslových areálů nebo infrastruktury. Jsou velmi účinná při ochraně urbanizovaných území, ale zároveň mohou zvyšovat kulminační průtoky níže po toku, protože voda zůstává koncentrovaná v korytě.

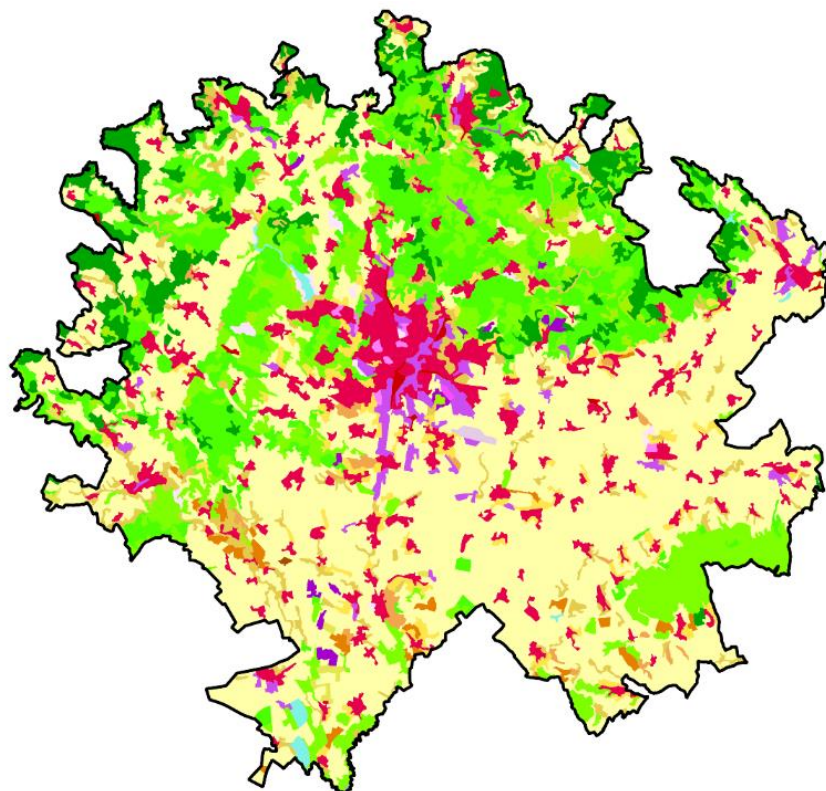
- 121

Aplikovaná ochrana před povodněmi a související vhodnější nakládání se srážkovými vodami je v BMO již realizována prostřednictvím projektů z evropských i národních zdrojů v jednotlivých městech a obcích. v programovém období 2021-27 lze škálu projektů realizovaných s cílem udržitelného hospodaření s vodou, rozdělit na přírodě blízká opatření (revitalizace toků, obnova tůní, budování mokřadů) a technická řešení (retenční nádrže, dešťová kanalizace, výměna nepropustných povrchů za propustné). Geograficky se tyto aktivity soustřeďují jak do jádrového města Brna (např. nábreží Svratky, areál BVV), tak do širšího území s podporou sekundárních center jako jsou např. Tišnov, Pohořelice, Židlochovice, Šlapanice, Oslavany či Bílovice nad Svitavou. Všechny projekty směřují k posílení schopnosti území zadržet srážkovou vodu, čímž se snižuje riziko bleskových povodní a eroze půdy v zemědělské krajině. Obnova vodních prvků a infiltrace vody do podzemních vrstev současně zvyšuje klimatickou odolnost celého regionu a stabilizuje hladinu podzemních vod. Realizace těchto opatření tvoří ucelený systém modro-zelené infrastruktury, který je nezbytnou podmínkou pro udržitelný urbanistický rozvoj a environmentální stabilitu Brněnské metropolitní oblasti.

7.5. Krajina a sídla

Brněnská metropolitní oblast představuje území s diferencovanou strukturou využití a vzhledu krajiny a sídel, která je formována jak přírodními podmínkami, tak intenzivní antropogenní a zemědělskou činností. Zemědělská půda hraje významnou roli, a to zejména díky způsobu hospodaření a značné převaze rostlinné výroby. Ta je ovlivněna faktory jako je erozní ohrožení, degradace půdy či změny ve struktuře pěstovaných plodin. Neméně důležitý je ale i stav urbánních prostředí a také chráněných území na území BMO. Souběžné procesy, jako je rozšiřování zástavby nebo fragmentace krajiny ovlivňují ekologickou stabilitu území i jeho schopnost adaptace na klimatické změny.

Využití území

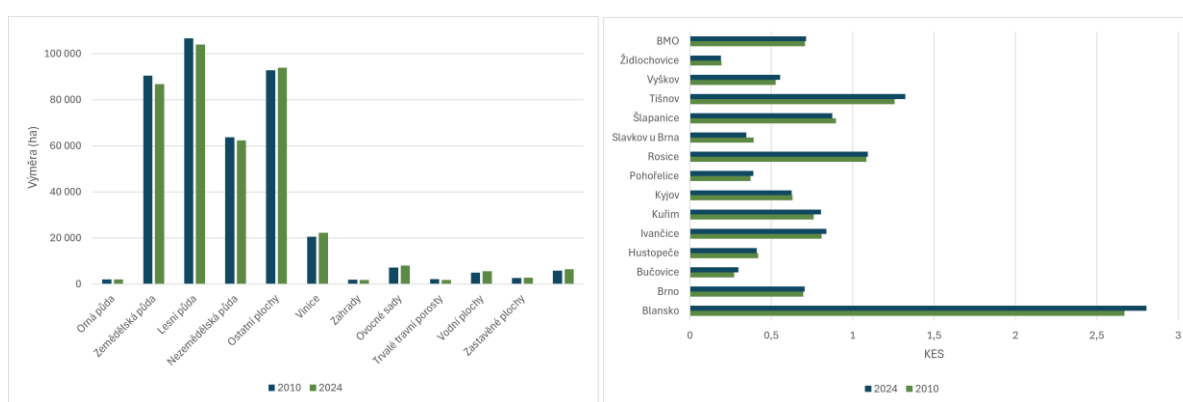

Obrázek 49: Využití území BMO. Zdroj: Corine Land Cover (2018)

Brněnskou metropolitní oblast je možné z pohledu využití krajiny rozčlenit do několika odlišných částí. Severozápadní část má převážně lesní charakter s dominancí listnatých lesů, ve vyšších polohách (CHKO Moravský kras, západní hranice s krajem Vysočina) jsou přítomny i porosty jehličnanů. Tyto lesní komplexy místy doplňují louky a pastviny, přičemž v prostoru Boskovické brázdy se významněji uplatňuje také zemědělsky obdělávaná půda.

Jihovýchodní část oblasti je naopak charakteristická především intenzivním zemědělským využitím. V jejích jižních partiích krajinu obohacují vinice, ovocné sady a porosty keřů. Výraznější lesní celek zde představuje Ždánický les a specifickým prvkem jsou rovněž rybníční soustavy v okolí Pohořelic.

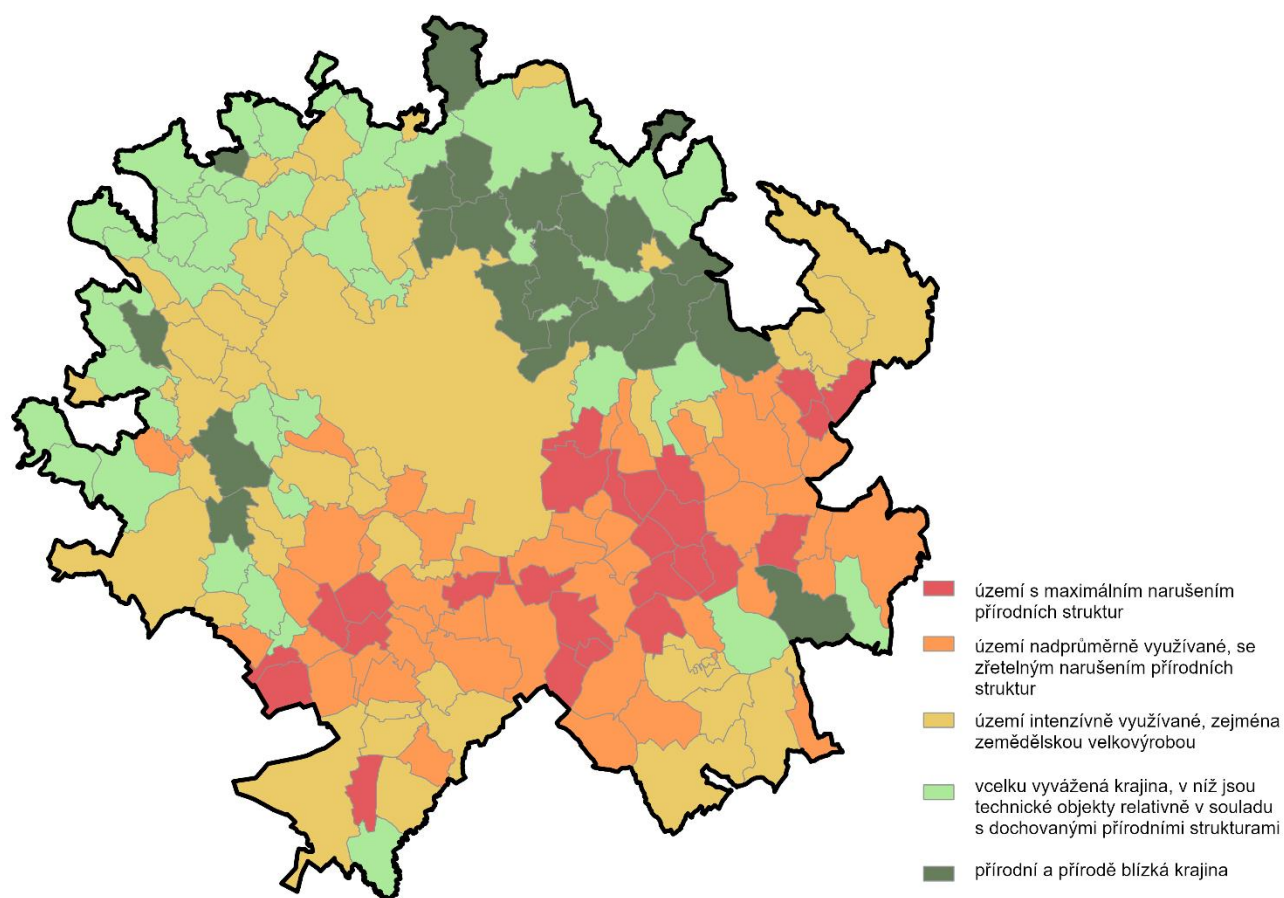
Střed území zaujímá město Brno, kde je využití determinováno souvislou zástavbou, zahrnující jak obytné plochy, tak areály průmyslu a komerčních aktivit. Charakteristický je přitom trend tzv. ribbon developmentu a rozšiřování průmyslové zástavby jižním směrem podél nejvýznamnějších komunikací.

Graf 39: Koeficient ekologické stability v SO ORP a změny rozlohy využití půdy v BMO. Zdroj: ČSÚ (2025)

Vztah mezi tzv. stabilními a nestabilními krajinnými prvky vyjadřuje Koeficient ekologické stability (KES). Jedná se o bezrozměrné číslo vycházející z poměru výměry pozemků lesů, trvalých travních porostů, sadů, zahrad, vinic, chmelnic a vodní ploch vůči orné půdě, zastavěných a ostatních ploch.

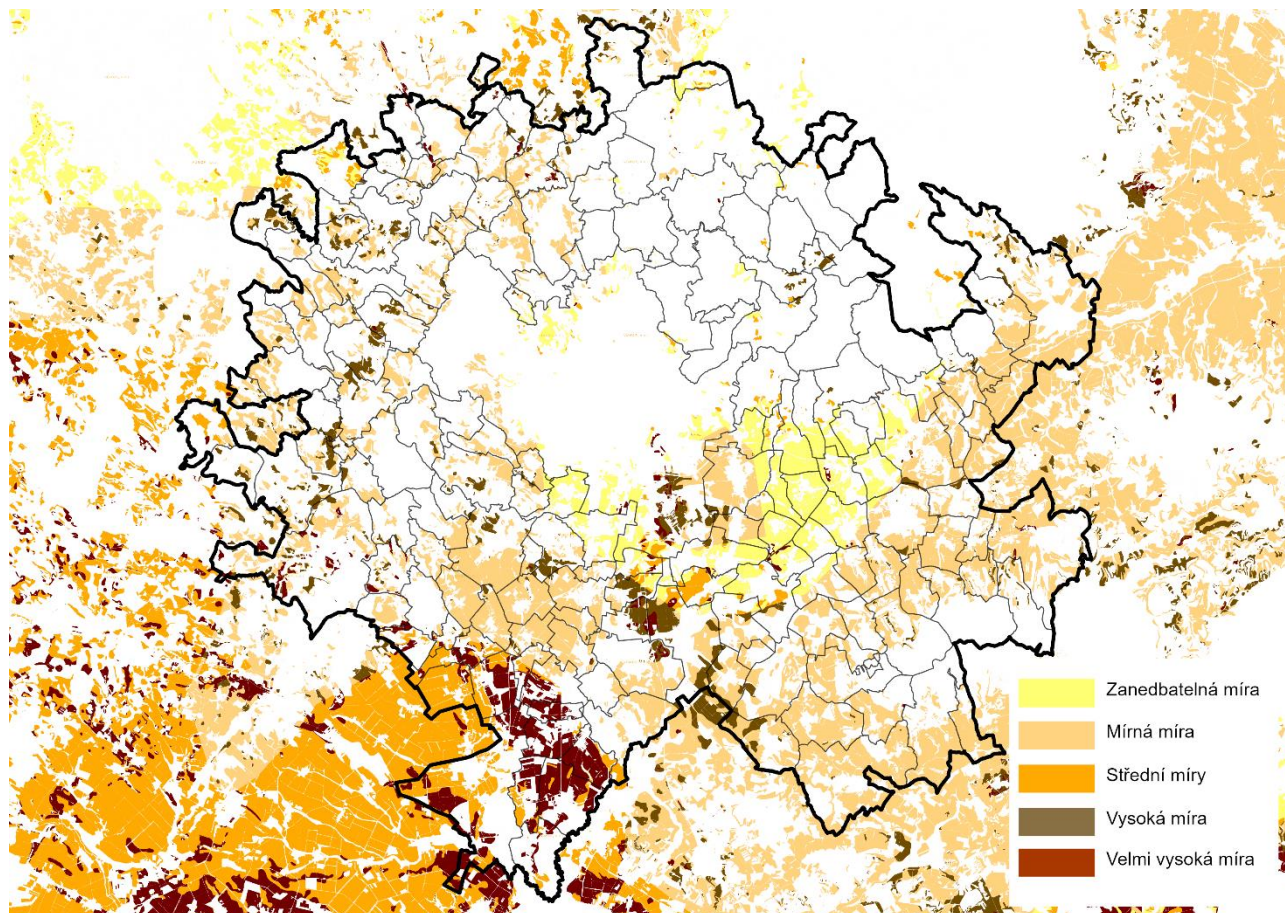
Nejvyšší hodnoty koeficientu mají menší obce s poměrně velkým katastrálním územím, jehož velkou část pokrývá les, naopak zástavba a orná půda tvoří malou část území. Jedná se například o Vranov, Olšany či Křtiny v severní až severovýchodní části BMO. Zmíněné obce mají koeficient velmi vysoký (více než 10, přičemž max. hodnota je 20,01). Nejnížší hodnoty mají zpravidla obce na zemědělském jihu s rozsáhlými lány intenzivně obhospodařovaných polí s minimem krajinné zeleně. U těchto obcí klesá KES až k hodnotám kolem 0,05 (např. Šarátice, Kupařovice nebo Hodějice).

Obrázek 50: Koeficient ekologické stability v obcích BMO. Zdroj: ČSÚ (2025)

Data o využití půdy nejsou důležitá pouze z hlediska ekologické stability území. Jsou podstatná také v rámci územního plánování a mají přímý vliv například na cenu pozemků a budoucí rozvoj území. Největší plochy zemědělské půdy BMO zabírá orná půda. Její rozloha mírně klesá, stejně tak jako například plochy ovocných sadů, čímž se potvrzuje celorepublikový trend, kdy nejsou sadaři schopni konkurovat cenám zahraničního dovozu a plochy sadů často redukuje (v roce 2024 poklesly plochy nových výsadeb sadů na nejnižší hodnoty v novodobé historii českého ovocnářství). Současně roste podíl nezemědělské plochy, a to zejména díky rozšiřující se zástavbě (skladovací haly, nové rezidenční plochy) a také tzv. ostatních ploch. To jsou pozemky, které nejsou určeny pro zástavbu ani zemědělskou půdu. Může se jednat o biokoridory anebo například o chodníky a cyklostezky.

Erozní ohrožení

Obrázek 51: Ohrožení větrnou erozí na území BMO. Zdroj: VÚMOP (2025)

V rámci ČR se nejvíc půd ohrožených větrnou erozí nachází na území Jihomoravského kraje. Nejvíc postiženy jsou plochy intenzivně zemědělsky využívány v jižní části BMO (obce na Pohořelicku a Židlochovicku), které současně vykazují nízké hodnoty KES a nedostatek krajinné zeleně. Současně je větrná eroze významněji přítomná i na plochách Boskovické brázdy (Rosicko až Ivančicko), naopak, nulových hodnot nabývá v severní části díky převaze lesních pozemků. Od roku 2021²¹ došlo ke zpřísnění a přeražení mnoha pozemků do vyšších kategorií ochrany. Nejúčinnější formou ochrany jsou tzv. organizační opatření půdního fondu (vytvoření sítě polních cest a protierozních prvků, vhodný výběr kultur, pásové střídání plodin). z hlediska konkrétního výběru plodin je nejvhodnější ochranou osazení trvalých travních porostů.²²

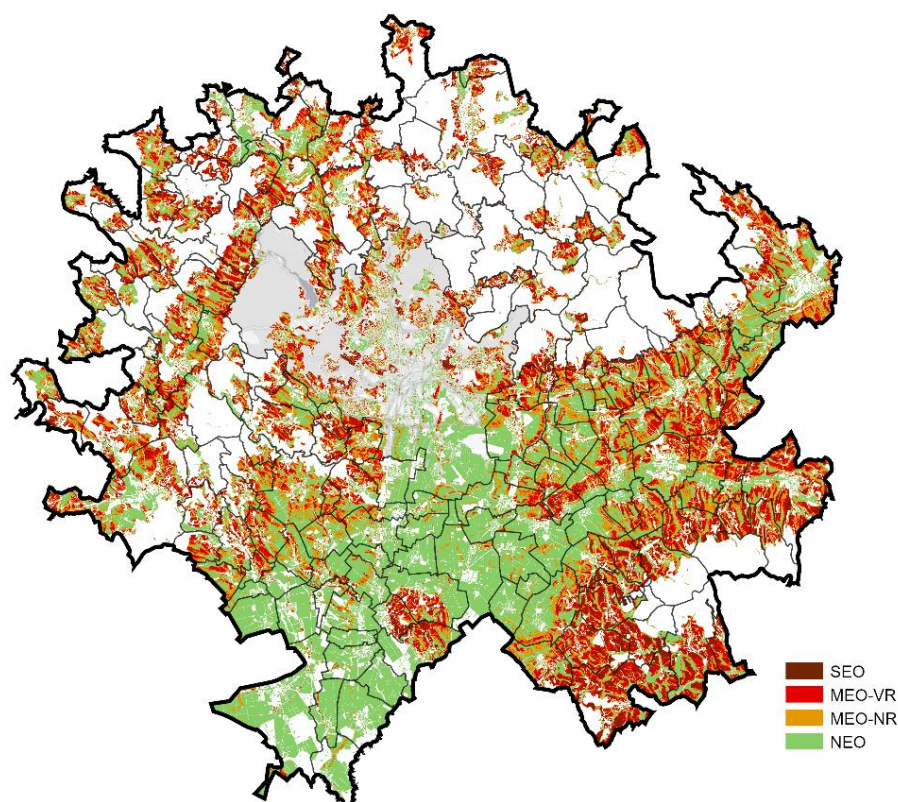
Vodní eroze se na rozdíl od větrné vyskytuje na pozemcích s větším sklonem a rozhodující je délka obhospodařovaného pozemku po spádnicí. Dalšími faktory jsou vegetační pokryv, vlastnosti půdy a její

²¹ Vyhláška 240/2021 Sb.

²² [OCHRANA PROTI VĚTRNÉ EROZI – Webová encyklopedie](#) - zdroj

náchylnost na erozi, v posledních dekádách mají významný podíl také časté přívalové srážky spadlé po obdobích sucha. v současnosti ohrožuje vodní eroze více než 50 % výměry orné půdy v ČR, v podobné míře zasahuje i půdy v BMO.

Určitý časový vývoj rozsahu eroze lze zachytit na základě počtu nahlášených incidentů v rámci monitoringu eroze zemědělské půdy: v roce 2015 bylo nahlášených 83 případů, v roce 2024 se jednalo o 245 případů, přičemž počet incidentů každoročně roste. Skutečný rozsah eroze přitom může být násobně vyšší, hlášení událostí je založené na dobrovolné bázi, vyžaduje značnou kontrolu a vymáhání z hlediska státní správy, kde dlouhodobě chybí personální a časové kapacity.²³

Obrázek 52: Ohrožení půd vodní erozí. Zdroj: LPIS (2025)

²³ Ochrana půdy před vodní erozí a eliminace negativních vlivů eroze je v rámci podmínek Dobrého zemědělského a environmentálního stavu (DZES) ošetřena tzv. standardem DZES 5. Motivací pro plnění podmínek DZES zemědělci je vyplácení dotací (*Půda v mapách – Úvod*).

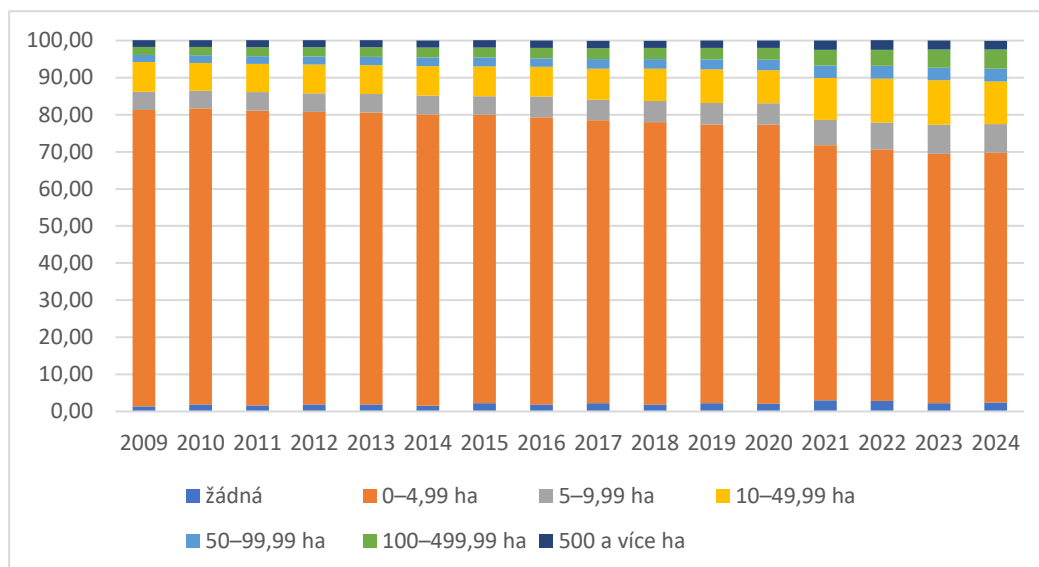
Pěstované plodiny

SO ORP	Výměra půdy evidované v LPIS (ha)	Podíl ploch dílčích kategorií plodin na půdě evidované v LPIS (%)							
		obilniny	olejniny	pícniny	luskoviny	traviny a travní porosty	okopaniny	zelenina	ostatní plodiny
Blansko	3058,6	63,0	23,0	6,9	0,4	5,5	0,4	0,1	0,7
Brno	3168,7	68,9	11,9	5,2	3,7	8,5	0,0	1,3	0,6
Bučovice	4061,3	67,4	18,5	1,5	6,4	4,0	2,2	0,0	0,1
Hustopeče	4246,0	54,6	17,4	16,5	7,7	3,6	0,0	0,0	0,2
Ivančice	6188,3	59,3	16,3	6,0	8,0	5,9	0,4	3,7	0,3
Kuřim	2915,3	66,7	17,0	5,6	4,7	4,9	0,1	0,0	1,1
Kyjov	1786,3	70,4	18,8	4,4	1,5	4,0	0,2	0,1	0,7
Pohořelice	4761,5	67,4	6,0	6,0	10,1	3,8	1,7	4,4	0,5
Rosice	5055,0	74,9	10,7	6,8	2,4	3,7	0,3	0,0	1,2
Slavkov u Brna	9517,8	76,1	8,7	1,3	4,3	8,2	0,5	0,1	0,8
Tišnov	3290,8	64,8	9,5	7,1	5,0	8,3	4,6	0,6	0,1
Vyškov	7307,7	69,2	13,9	3,4	10,0	2,9	0,4	0,0	0,1
Šlapanice	12532,9	65,0	13,8	7,9	5,4	5,2	2,0	0,2	0,5
Židlochovice	12946,9	73,8	11,9	5,8	3,9	3,4	0,1	0,0	1,1
Celkem BMO	80 837,16	68,3	13,2	5,9	5,5	5,0	0,9	0,7	0,6

Tabulka 22: Podíl ploch dílčích kategorií plodin na půdě evidované v LPIS. Zdroj: LPIS (2025)

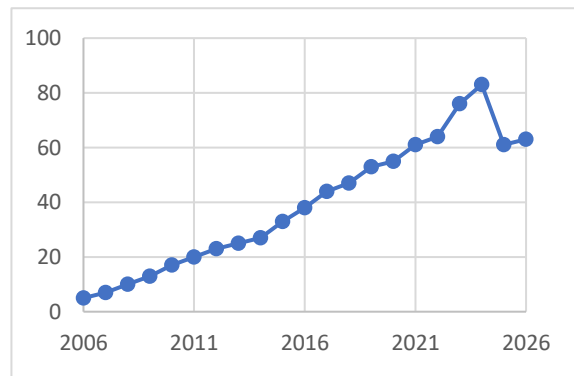
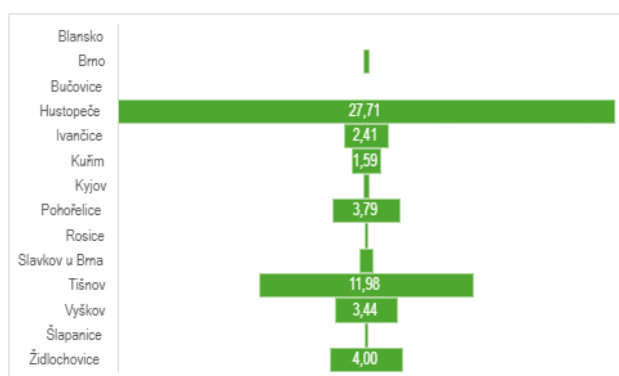
V roce 2025 představovala zemědělská půda ve veřejném registru LPIS 40 % z celkové výměry plochy Brněnské metropolitní oblasti. Nejzastoupenější kategorií plodin představují dlouhodobě obilniny s největší výměrou v JZ části území – SO ORP Slavkov u Brna a Židlochovice. Podíváme-li se přitom na zpracovatelské kapacity obilnin na mouku, ty značně schází – v celé BMO jsou pouze dva mlýny (ve Vojkovicích a Brně). Druhou nejzastoupenější kategorií plodin jsou olejniny, které jsou v rámci území zastoupené různorodě (6–23 % podíl osevní plochy). Tento rozptyl je ovlivněn dominancí řepky, která se současně řadí mezi technické plodiny, proto se v určitých případech může vykazovat v jiné kategorii plodin. Z hlediska zastoupení plodin určených pro přímou konzumaci (zelenina, vybrané okopaniny, např. brambory či luskoviny, např. hrách) je jejich podíl na půdě v LPIS minimální. Větší zastoupení je v Ivančicích a Pohořelicích, kde nejčastějším typem je zelí hlávkové a tykev. Při pohledu na konkrétní rostlinnou výrobu do úrovně nejzastoupenějších plodin v BMO, téměř třetinu plochy z celkových

osevních ploch tvoří pšenice setá ozimá. Její rozšíření odpovídá celorepublikovému trendu, kdy patří zároveň k nejvýnosnějším plodinám. Dalšími v pořadí jsou ječmen jarní (12 % podíl z osevních ploch v BMO) a kukuřice na zrno (téměř 10 %). Deset nejzastoupenějších plodin uzavírá hrách polní.

Graf 40: Relativní vývoj zemědělských subjektů dle rozlohy obhospodařované půdy v Jihomoravském kraji v letech 2009–2024 (%). Zdroj: Statistické ročenky Jihomoravského kraje 2009-2025

Na základě uvedeného časového vývoje lze evidovat největší propad zemědělských subjektů hospodařících na ploše do 5 hektarů (-12,5 p.b. od začátku sledovaného období). Tento celorepublikový trend vychází především z ekonomických faktorů, jako jsou dostupnost a cena půdy, které jsou kritické pro stabilitu farem, zejména pro nové a mladé farmáře. Vysoké ceny půdy mohou bránit vstupu nových zemědělských podnikatelů. Současně, hospodářská efektivita a intenzivní mechanizace vede k výrazným změnám v zemědělské struktuře. Velké podniky mají tendenci upravovat velikost pozemkových bloků tak, aby vyhovovaly nové technice. Navýšení samotného počtu se týká především velkých podniků hospodařících na 100–499 ha, ale také kategorie 10–50 ha. Právě bohatá skladba hospodářů na menších plochách a pestrá paleta plodin může přispět k zvýšení ekologické stability území a podpory biodiverzity v krajině.

Graf 41: Podíl půdy v ekologickém zemědělství (včetně přechodového období) na celkové výměře půdy v LPIS v roce 2025 (vlevo) a Počet ekologických zemědělců v BMO v letech 2006-2026. Zdroj: LPIS (2026)

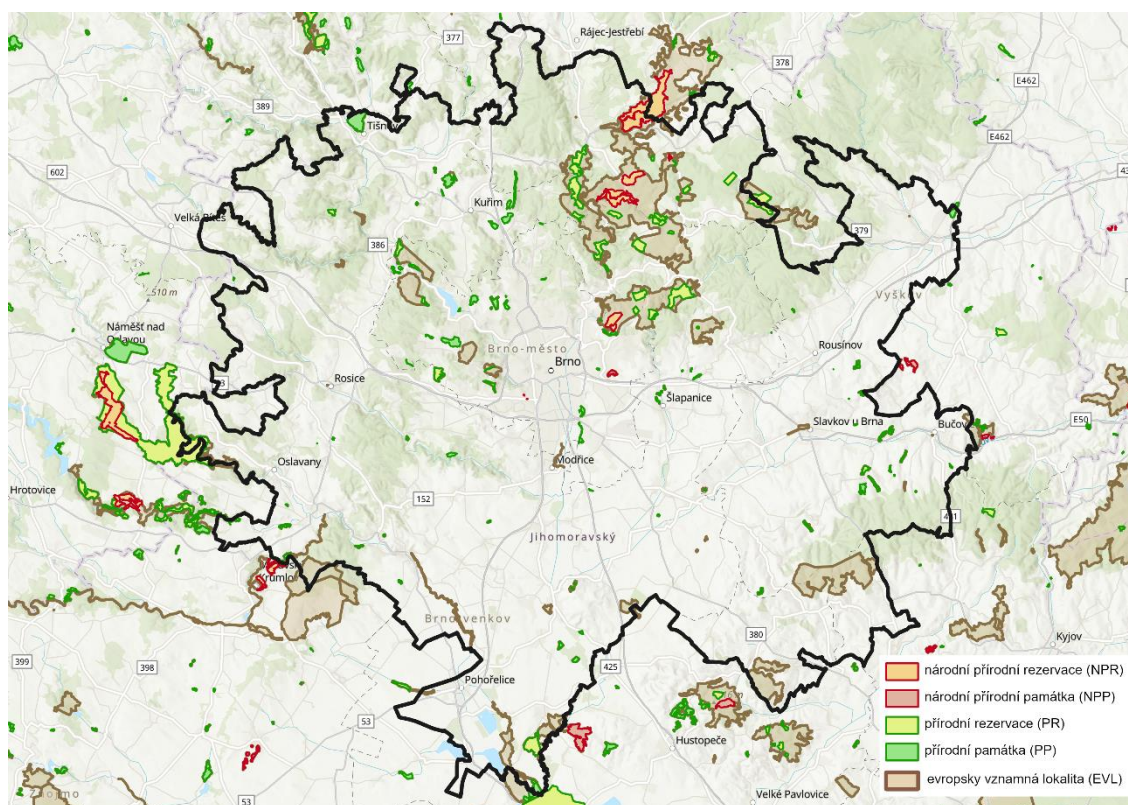
Největší podíl půdy v režimu ekologického zemědělství (jedná se pouze o rostlinnou výrobu v BMO) se nachází v SO ORP Hustopeče, nejvíc se v režimu EZ pěstují píce a obiloviny. Vybrané farmy zde hospodaří ekologicky již od roku 2007, lze proto hovořit o určité tradici. Zemědělci zde mají silnou koncentraci a vzájemně se podporují (efekt sdílení znalostí, poradenství, odbytu), což dokazuje také vznik prvního BIO regionu v rámci ČR. Současně hospodaří na menších plochách a podporují vznik biopásů, stromořadí a protierozních opatření. Druhý největší podíl je v SO ORP Tišnov, kde převažují pozemky travních porostů dané geomorfologickými podmínkami (svažitosť a nižší úrodnost půd) využívány pro živočišnou výrobu. Nejmenší podíly jsou v SO ORP Bučovice (žádné plochy) a dále na Blanensku (celkově nízká výměra zemědělských pozemků věnujících se rostlinné výrobě), Šlapanicku a Rosicku. Z hlediska počtu ekologických subjektů lze vidět kontinuální růst subjektů v čase s výjimkou posledních dvou let. Třetina subjektů se zabývá živočišnou výrobou. Nejvíce eko paství lze identifikovat na Bučovicku, Vyškovsku a Tišovsku. Převažuje chov ovcí, následován chovem skotu.

Chráněná území

Typ	Počet	Rozloha (km ²)
Národní přírodní rezervace	5	6,29
Přírodní rezervace	33	13,26
Národní přírodní park	4	0,21
Přírodní park	74	7,31
Evropsky významná lokalita	63	109,35
CHKO	1	65,42

Tabulka 23: Statistiky chráněných území v BMO. Zdroj: AOPK (2026)

Na území BMO nalezneme systém přírodních chráněných lokalit a památek, který odráží charakter území. Jih území je převážně intenzivně zemědělsky využíván, což potvrzuje menší množství těchto míst. Z větších ploch lze zmínit např. Evropsky významnou lokalitu (EVL) Dambořický les. Severní polovina BMO je charakteristická členitějším terénem a landuse. Přířem je část CHKO Moravský kras a další menší maloplošná chráněná území, která se nachází na krasových lokalitách.

Obrázek 39: Maloplošná chráněná území a Evropsky významné lokality. Zdroj: AOPK (2026)

7.6. Energetika

Energetická soběstačnost a zásobování je důležitý pilíř každého regionu. Indikuje to, na kolik je území schopno vyrábět vlastní energii nebo je závislé na externích zdrojích. Rozložení a typy energetických zařízení odrážejí jak přírodní podmínky území, tak jeho urbanizační strukturu. Vedle technických aspektů, jako je instalovaný výkon a struktura výroby energie, se do popředí dostávají i socioekonomická témata, zejména energetická zranitelnost obyvatelstva a riziko energetické chudoby. Současně roste význam komunitní energetiky, která představuje perspektivní směr směřující k větší energetické soběstačnosti a udržitelnosti na lokální úrovni.

Zdroje energie

Pro BMO je charakteristický vysoký podíl obnovitelných zdrojů na výrobě elektřiny (45 % na celkovém instalovaném výkonu), který je však třeba vnímat v kontextu toho, že oblast není z hlediska výroby elektřiny soběstačná a importovaná elektřina často pochází z jaderných, tepelných nebo uhelných elektráren mimo území metropolitní oblasti. Nejvyužívanějším zdrojem elektrické energie nacházejícím se na území BMO jsou sluneční elektrárny. Fotovoltaické elektrárny se koncentrují v okolí Brna, ale i v jeho centru, dále pak v jižní části území. Jedná se často o solární elektrárny instalované na rodinných nebo bytových domech, jejichž jednotkový výkon není vysoký.

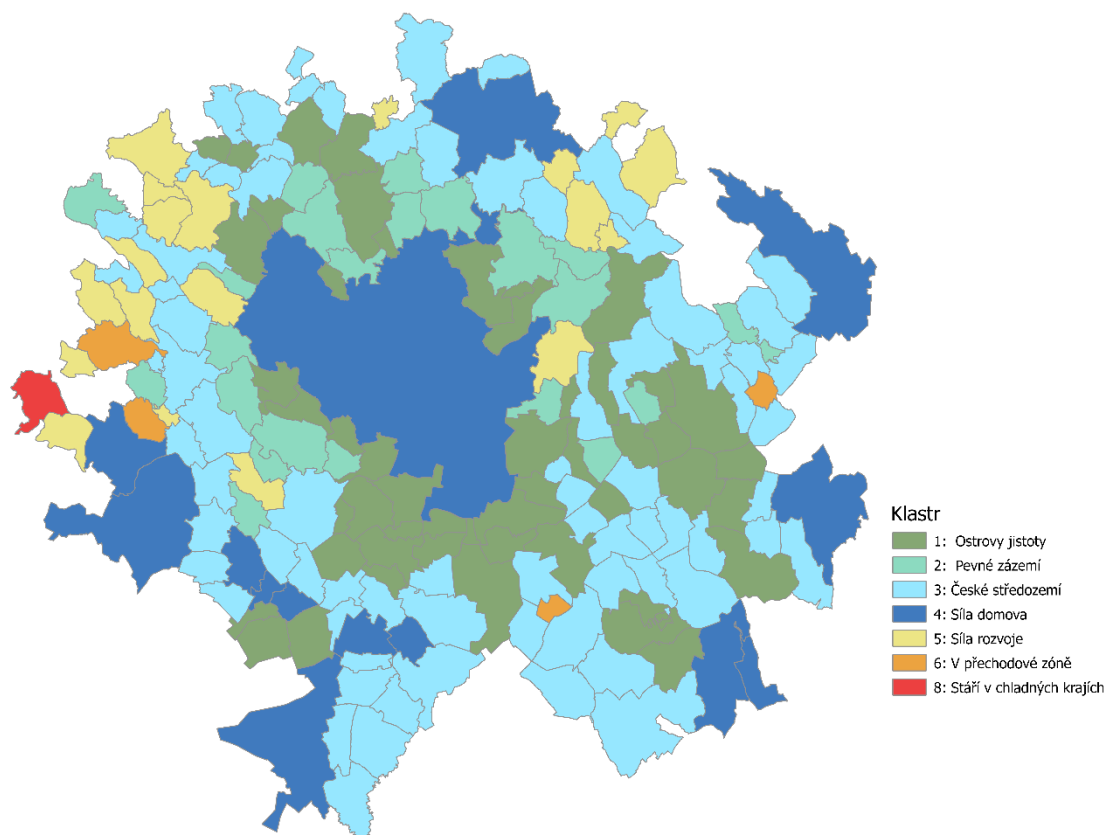
V Brně se dále nacházejí i plynové (+ spalovací) a paroplynové elektrárny. Tento typ elektráren se více koncentruje v dalších velkých městech jako Blansko a Vyškov. v menší míře jsou zastoupeny vodní elektrárny a jen v jednotkách se pak vyskytují parní, větrné a další typy elektráren. Sluneční elektrárny jsou nejen nejčastější,

ale zároveň generují největší podíl výkonu elektřiny vyrobené v BMO. s ohledem na podporu bezemisních technologií a dobré sluneční podmínky v regionu je patrný jejich růst již v 3letém horizontu. Tento trend je očekávaný i do budoucna.

Malou soběstačnost dokumentují i jednotliví producenti energie. Vyšší výkony převyšující 10 MW poskytují pouze provoz Tepláren Brno a spalovna SAKO.

Typ	Počet		Celkový výkon (MWh)	
Sluneční	1800	2115	146,06	209,15
Parní	4	3	108,54	113,80
Paroplynová	1	1	95,00	95,00
Plynová a spalovací	80	94	30,04	46,17
Vodní	22	22	5,64	5,56
Ostatní	2	2	2,00	2,00
Kogenerace	2	2	1,56	1,56
Větrná	3	3	0,02	0,02

Tabulka 24: Přehled elektráren na území BMO. Zdroj: ERÚ (2026)

Obrázek 54: Typologie obcí dle energetické zranitelnosti. Zdroj: MUNI (2026)

Energetická zranitelnost obcí

Energetická zranitelnost představuje situaci, která předchází stavu energetické chudoby. Energeticky zranitelná domácnost je taková, která je ohrožena úpadkem do energetické chudoby. Jedná se tedy o soubor podmínek, které zvyšují pravděpodobnost tohoto úpadku. Tradičně se popisuje kombinací zranitelnosti – tedy nízkých příjmů, vysokých cen energií a nízké energetické efektivity budov a spotřebičů. Současně do finálního indexu taktéž vstupují socioekonomická data jako vzdělání, příjem či vlastnické poměry v konkrétních bytech.²⁴

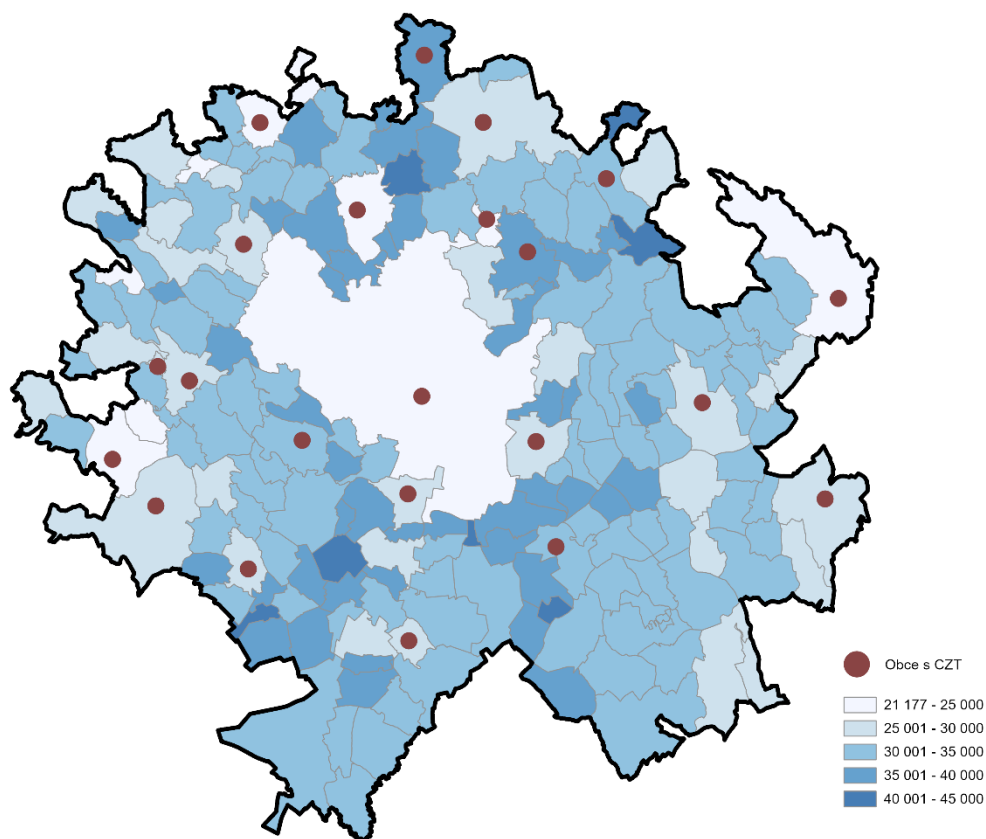
Dle mapy je zřejmé, že naprostá většina obcí je zařazena do kategorií 1–4. Klastery 1 a 2 představují nízké (tedy nejlepší) hodnoty jak dimenze socioekonomické, tak materiálně-technické. Ty tvoří ucelený prstenec silně suburbanizovaných obcí v nejbližším zázemí Brna. Klastery „České středozemí“²⁵ se nejvíce blíží průměru celé republiky. Kategorii „síla domova“ pozorujeme u největších měst v BMO – tedy kromě Brna i ve Vyškově. Odpovídá to technicky rozvinutějším sídlům, kde se ale mohou objevovat slabší socioekonomické prvky. Několik

²⁴ Nerecenzovaná metodika https://metropolitni.brno.cz/wp-content/uploads/2026/04/Index-energeticke-zranitelnosti_metodika_nerecenzovana_verze.pdf

²⁵ Interaktivní mapa používá specifickou terminologii. Bližší metodické informace jsou dostupné na <https://enz.fss.muni.cz/interaktivni-mapa>

obcí, zejména v severní polovině území, jsou ohroženy zejména horšími materiálně-technickými charakteristikami, proto jsou zařazeny do ohroženějších kategorií 5,6, respektive 8. Jejich počet je ale malý.

Z celkového hlediska patří Jihomoravský kraj a zejména BMO k nejméně ohroženým regionům energetickou chudobou. Zejména obce v blízkém zázemí Brna vykazují dobré technické i sociodemografické indikátory. Slabší jsou z celkového hlediska obce na severu území.

Obrázek 55: Průměrné náklady na vytápění bytu v obcích BMO a obce s centrálním zásobováním teplem.
Zdroj: MUNI, VÚMOP (2026)

Průměrné náklady na vytápění bytu mohou v některých sídlech souviset s výhodami systému centrálního zásobování teplem (CZT). Sídla s minimálně jednou centrální zásobárnou jsou evidentní v mapě. Většinou se jedná o větší města, dohromady více než 20 obcí v BMO. v Česku je na tento systém připojena zhruba třetina domácností. Připojení by mělo být výhodné nejen po finanční stránce, ale také co se týče komfortu nebo bezpečnosti pro uživatele. Cenové rozdíly jsou ale logicky po celém území rozdílné.

Jestliže energetická zranitelnost indikuje určitý stupeň ohrožení, energetická chudoba je již konkrétním ukazatelem situace, kdy si domácnosti nemohou dovolit stoprocentní dostatek energie pro běžný život.

Index	ČR obce	%	JMK obce	%	BMO obce	%
0-3	3126	50,27	332	49,40	135	73,37
4-6	2733	43,95	321	47,77	48	26,09
7-11	359	5,77	19	2,83	1	0,54

Tabulka 25: Porovnání indexu energetické chudoby. Zdroj: MPSV (2025)

Konstrukce indexu energetické chudoby je postavena metodicky na bodování faktorů,²⁶ které rozděluje obce do tří kategorií, kde rozmezí 0–3 nepředstavuje pro většinu domácností v obci významné riziko ohrožení energetickou chudobou, 4–6 bodů naznačuje, že by zde mohlo nastat reálné riziko ohrožení většího počtu domácností energetickou chudobou a kategorie 7–10 bodů vykazuje silné riziko energetické chudoby pro zranitelné domácnosti v obci.

Jak naznačuje tabulka, BMO patří mezi regiony, které jsou nejméně ohroženy energetickou chudobou. Téměř tři čtvrtiny domácností jsou prakticky neohroženy možností energetické chudoby, což znamená významný nadprůměr oproti celé České republice i Jihomoravskému kraji.

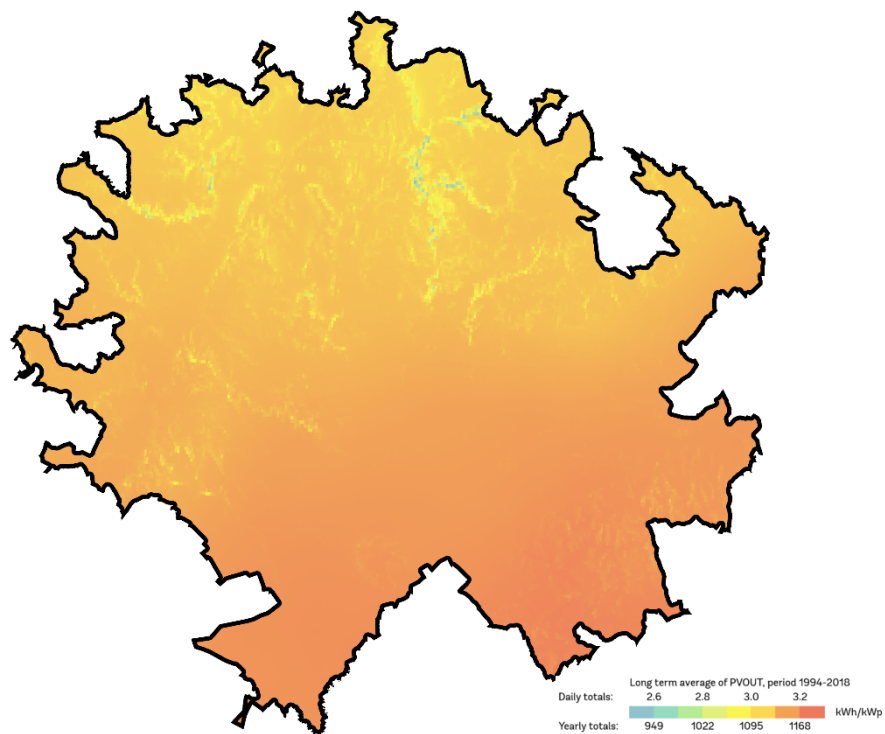
Komunitní energetika a potenciál obnovitelné energie

Komunitní energetika zahrnuje širokou škálu možností, jak vyrábět a spotřebovávat energii nezávisle na velkých dodavatelích. Základním znakem je společné, komunitní vlastnictví, což zahrnuje i vlastnictví obecní, ať už přímé nebo přes obecní firmy a organizace. Společenství komunitní energetiky vznikají proto, aby uspokojila lokální energetické potřeby, jejich účelem není zisk. Jejich činnosti po celé Evropě jsou velmi různorodé – převažuje výroba energie a její sdílení a prodej.

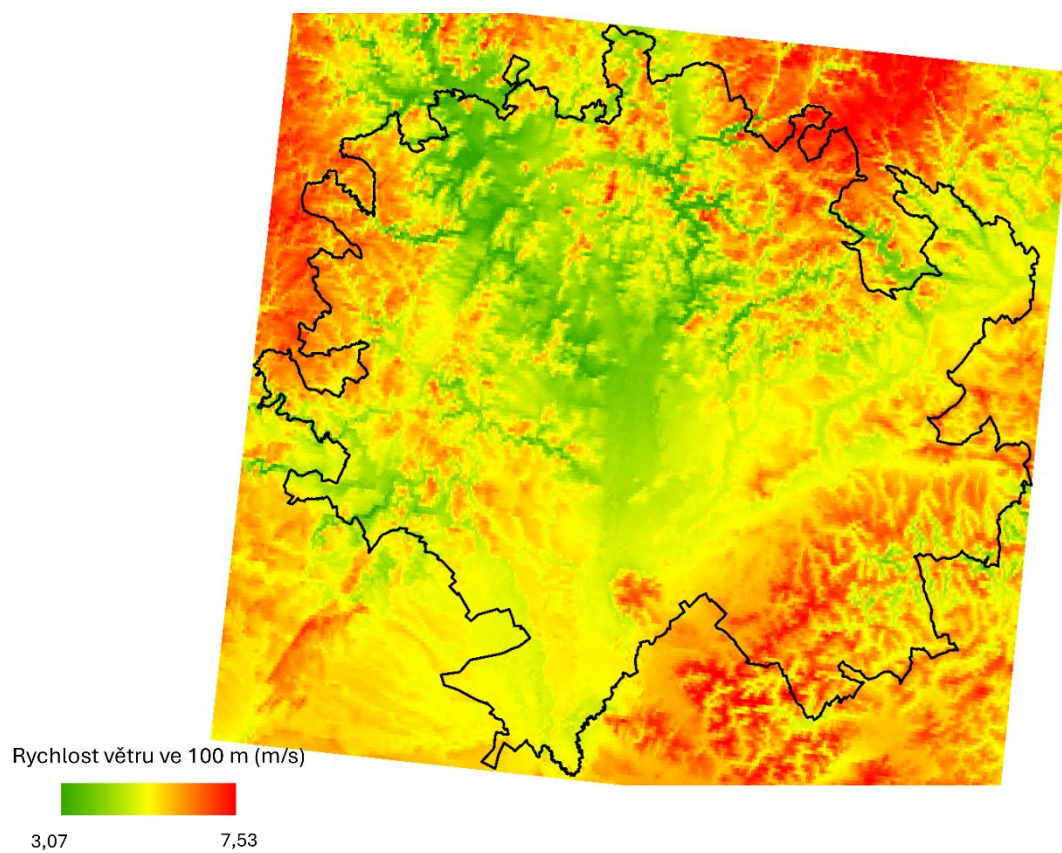
V Brněnské metropolitní oblasti má komunitní energetika velký potenciál, který je zatím spíše ve fázi rozvoje. Zejména v jižní polovině jsou ideální podmínky pro komunitní solární energetiku, například ve smyslu fotovoltaiky na veřejných budovách, jako jsou školy, úřady nebo bytové domy vlastníků bytů. Jedním z mála míst, kde energetika na podobném principu funguje, je například sdílená energie v Kuřimi nebo na Tišnovsku.

²⁶ Popis jednotlivých faktorů na příkladu Ústeckého kraje:

<https://experience.arcgis.com/experience/e21191afe54b4f3e5a3854ddd3e11>

Obrázek 56: Potenciál solární energetiky na území BMO. Zdroj: Global Solar Atlas (2025)

Obrázek 57: Potenciál větrné energetiky na území BMO. Zdroj: Global Wind Atlas (2019)

Ideální podmínky dokládá i mapa potenciálu solární energie. Zejména nejvíce nížinné části jihu a jihovýchodu BMO navazují na nejteplejší oblasti celého Česka s vysokým potenciálem pro fotovoltaickou energetiku (až 1200 kWh za rok). Znamená to podmínky pro lepší návratnost investic do FVE. Vhodná informace je to tedy pro uvažování o umístění panelů právě na veřejných budovách nebo rodinných a bytových domech.

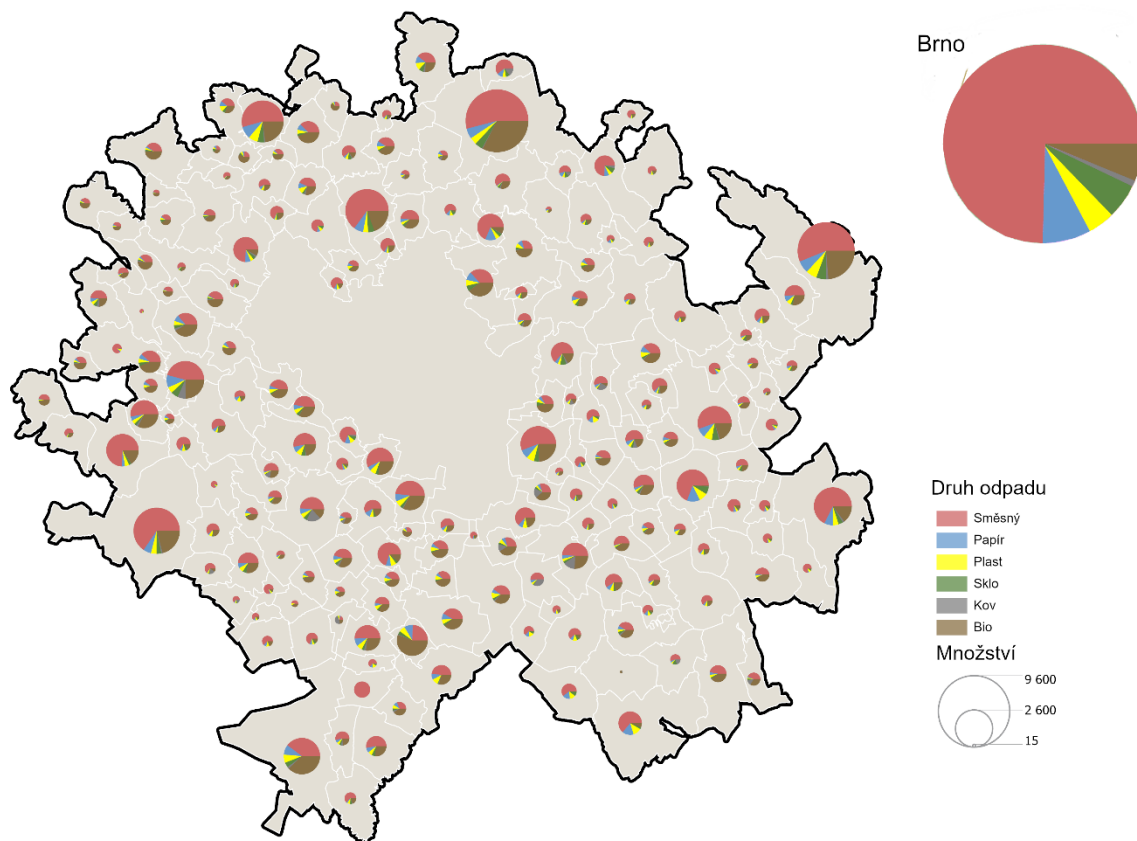
Dle některých údajů²⁷ je Jihomoravský kraj místo s největším potenciálem pro větrnou energii v rámci České republiky. Když vezmeme v potaz pouze území BMO, jedná se spíše o průměrné hodnoty. Na základě mapy rychlosti větru lze vytipovat místa, kde je teoreticky rentabilní umístit elektrárnu. Jako taková místa se zpravidla určují oblasti, kde dosahuje průměrná rychlost větru ve výšce 100 m nad povrchem alespoň 6 m/s. V BMO tento indikátor naplňují pouze části Dražanské vrchoviny a Ždánického lesa.

7.7. Odpadové hospodářství

Odpadové hospodaření a zejména jeho data jsou klíčové pro ochranu životního prostředí, efektivní využívání zdrojů a plnění zákonných cílů stanovujících limity množství a struktury odpadu. Zároveň umožňují tyto ukazatele sledovat, optimalizovat náklady na sběr a likvidaci, plánovat investice a zlepšovat recyklaci. Jsou také nezbytná pro tvorbu strategických plánů, zvyšování informovanosti obyvatel, případně získání dotací. Bez systematického sběru a analýzy těchto dat by obce nemohly efektivně řídit své odpadové hospodářství ani reagovat na aktuální environmentální výzvy.

²⁷ Fakta o klimatu: Potenciál větrné energie v ČR, <https://faktaoklimatu.cz/infografiky/potencial-vetrne-energie-cr?>

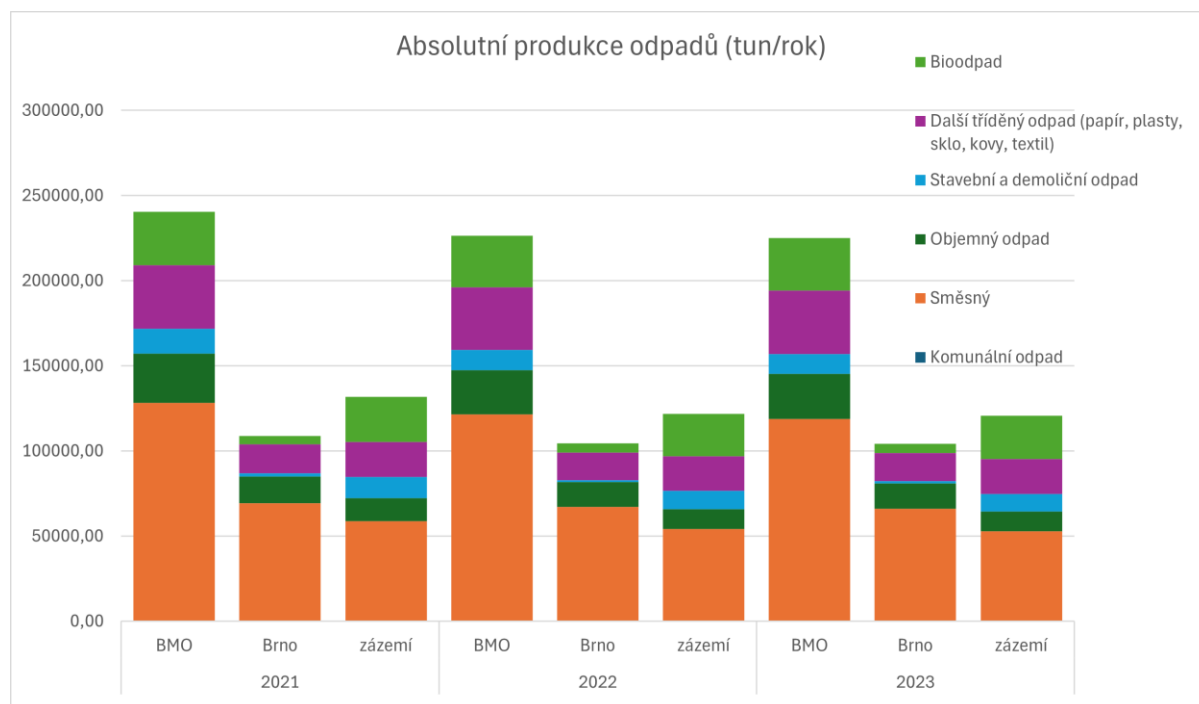
Produkce a separace odpadu

Obrázek 58: Absolutní produkce odpadů v obcích BMO. Zdroj: VISOH2 (2024)

Brno jednoznačně dominuje v celkovém množství vyprodukovaného odpadu – ročně jde o téměř 104 tisíce tun komunálního odpadu (to je asi 260 kg na obyvatele), z toho 66 tisíc tun tvoří směsný odpad. Oproti ostatním správním obvodům obcí s rozšířenou působností v zázemí je tento objem výrazně vyšší. v absolutní produkci odpadu, případně odpadu směsného vidíme, že hodnoty logicky kopírují velikost území a počet obyvatel. Databáze zobrazuje data pouze od roku 2021²⁸, takže nelze rozsáhle komentovat vývojové trendy, nicméně je zřejmé, že ve zmíněných kategoriích dochází k mírnému poklesu produkce odpadů. v přepočtu na obyvatele jsou hodnoty v zázemí poměrně vyrovnané a pohybují se kolem 300–400 kg vytvořeného odpadu. Pozitivem je, že na velké části území dochází k mírnému poklesu produkovaného odpadu.

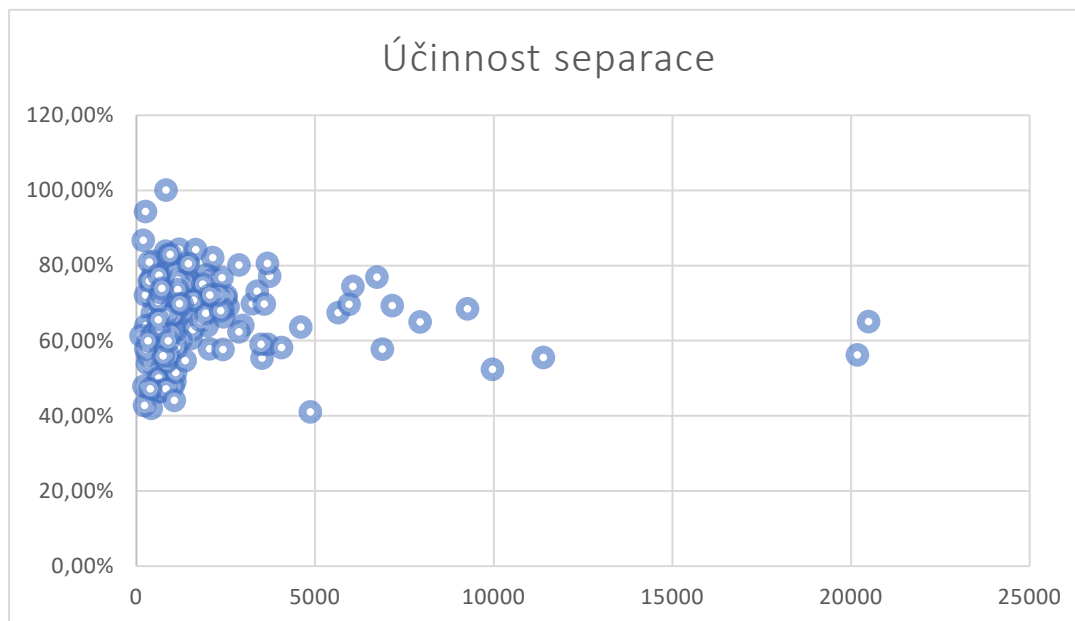
²⁸ Data pochází z databáze VISOH 2, která prezentuje data od roku 2021. Na původní databázi ISOH se nedá adekvátně navázat vzhledem k rozdílné metodice sběru a evidence dat (jako například agregace hodnot apod.).

Graf 42: Druh produkováného odpadu (tun/rok). Zdroj: VISOH2 (2024)

Graf znázorňuje tříletý vývoj vybraných druhů komunálního odpadu. Vzhledem k velké odchylce hodnot se starou databází (do roku 2021) nebyla znázorněna delší časová řada. Lze vidět, že směsný odpad stále v absolutní produkci dominuje, nicméně jeho podíl postupně klesá a je znatelný i na krátké časové řadě. v zázemí Brna je již jeho podíl méně než poloviční (pokles z 49,7 % na 46,8 % během tří let). v samotném Brně je jeho podíl o poznání vyšší, nicméně již postupně klesl pod dvoutřetinové zastoupení (63,7 %). Velice mírně roste podíl produkce tříděných odpadů. Je žádoucí, aby podílové hodnoty této složky do budoucna rostly. Pomoci by tomu měla i novela o povinnosti odděleného sběru textilního odpadu od roku 2025. Kromě zvýšení recyklovatelné složky se jedná o další snížení podílu skládkování.

Zřejmé jsou rozdíly v produkci a vykazování bioodpadu mezi Brnem a jeho zázemím. U obcí v zázemí Brna tvoří vytríděný bioodpad v průměru 23 % celkové produkce odpadu, což pravděpodobně souvisí s jejich venkovským charakterem a vyšším podílem zahradního odpadu (tráva, listí, větve), který je v hustě městské zástavbě méně zastoupen. Je však nutné zdůraznit, že tato čísla reprezentují pouze oficiálně vytríděné množství. v samotném Brně je sice podíl vytríděného bioodpadu v průměru nižší, avšak analýzy směsného komunálního odpadu ukazují, že významná část biologické složky – zejména kuchyňského odpadu – stále končí v nádobách na směsný komunální odpad. Velký potenciál bioodpadu tak zůstává skryt v černých popelnicích, což souvisí také s rozdílnou dostupností infrastruktury pro třídění a nastavením obecních odpadových politik.

Graf 43: Přehled účinnosti separace odpadu v obcích BMO. Zdroj: VISOH2 (2024)

Druhy zařízení

Kvalitní systém odpadového hospodářství je zásadně ovlivněn dostupností a kvalitou infrastruktury pro sběr, třídění a následné zpracování odpadů. Klíčovou roli v tomto systému hrají zejména sběrná místa (sběrné dvory, stanoviště tříděného odpadu) a zařízení pro dotřídovávání a zpracování odpadů (například kompostárny, recyklační zařízení nebo zařízení k energetickému využití odpadů).

Sběrná místa odpadů jsou na území BMO poměrně rovnoměrně rozložena. Jejich infrastruktura je hustá zejména v centrální a jižní části. Podstatně méně je obcích na severovýchodě a západě území. i díky dotačním prostředkům je na vzestupu počet kompostáren. Kompostárny představují klíčové zařízení pro materiálové využití biologicky rozložitelných odpadů, jejichž podíl stále roste. Momentálně nalezneme kompostárny dle oficiálních údajů celkem ve 13 obcích a městech BMO. Dalším způsobem zpracování bioodpadu jsou bioplynové stanice. Na území BMO se nacházejí pouze dvě taková zařízení – Bioplynová stanice Vyškov a zemědělská bioplynová stanice v areálu skládky Bratčice.

v současnosti se na území BMO nacházejí dvě skládky. Do budoucna je ale potřeba počítat s blížícím se zákazem skládkování využitelného komunálního odpadu směřující k vyšší recyklaci a energetickému využití²⁹. Třídění odpadů pozbývá opodstatnění v situaci, kdy pro vytríděné složky neexistuje následné využití. v této souvislosti roste význam moderních dotřídovacích linek, které umožňují kvalitnější separaci odpadů z multikomoditního sběru. Jejich rozvoj však vyžaduje vysoké investiční náklady a efektivní fungování závisí také na existenci odbytu pro druhotné suroviny a na kvalitě třídění již na úrovni domácností.

²⁹ Od 1. ledna 2030 vstoupí v platnost zákaz skládkování využitelných odpadů dle zákona č. 541/2020 Sb., což výrazně zvýší náklady na skládkování a posílí tlak na efektivnější způsoby nakládání s odpady. Přesto se plánuje rozšíření skládky FCC Žabčice o přibližně 1,5 ha, která má po roce 2030 sloužit pro odpady nadále vhodné ke skládkování a jako záložní kapacita například při odstávkách spaloven. Naopak skládka v Kloboukách u Brna byla uzavřena v říjnu 2023.

Jediným zařízením evidovaným k energetickému využití odpadu je spalovna SAKO Brno. v tabulce níže lze vidět informace o energetickém využití spalovaných odpadů v tomto zařízení. s růstem dodaného tepla roste množství vyrobené a dodávané elektrické energie. Vyrobená elektrická energie je následně dodávána převážně do brněnských tepláren.

Obrázek 9: Přehled zařízení ke zpracování odpadu. Zdroj:

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Množství spáleného odpadu [t]	223 046	233 060	240 865	242 260	242 542	246 589	247 831
Výst. teplo z kotlů [GJ]	2 303 184	2 406 432	2 511 403	2 537 990	2 493 922	2 495 885	2 547 543
Teplo dodané [GJ]	1 028 868	1 054 465	1 159 064	1 057 168	971 127	1 181 880	1 192 525
Vyrobená el. energie [MWh]	65 477	69 426	64 690	80 547	87 484	73 285	74 881
Dodaná el. energie [MWh]	47 593	52 250	47 699	60 567	67 851	54 271	52 280

Tabulka 26: Statistiky ze spalovny odpadu. Zdroj: SAKO (2025)

Vzhledem k absenci obecních dat o využití odpadu v nových databázích, byla využita krajská data. Ta ukazují poměrně rychlý nárůst recyklace a materiálového využití odpadů. Základem materiálového využití je správná recyklace, která zefektivňuje tyto procesy. Jako příklad lze uvést plastové granuláty, nové výrobky z papíru či další využití bioodpadu nebo textilu. Využití odpadů jde ruku v ruce nejen s rozvojem technologií, ale také větším důrazem na tzv. cirkulární ekonomiku. i s plánovaným omezením skládkování je důležité co nejvíce využívat potenciálu recyklovatelných odpadů.

Druh využití	2021	2022	2023	2024
Využití odpadů	4 304 399	4 716 783	4 723 710	4 882 632
Materiálové využití odpadů	3 942 950	4 370 398	4 389 754	4 538 749
Recyklace odpadů	1 894 288	2 464 059	3 308 320	3 118 472
Energetické využití odpadů	361 449	346 385	333 956	343 883
Odstranění odpadů	360 861	332 322	302 032	318 447
Skládkování odpadů	358 538	332 322	301 236	317 716
Spalování odpadů	2 323	0	796	731

Tabulka 27: Přehled využití odpadu na území Jihomoravského kraje. Zdroj: VISOH2 (2025)

Cirkulární ekonomika

Tento koncept se zaměřuje na minimalizaci vzniku odpadu, cirkulaci materiálů a regeneraci přírodních systémů. Tzv. oběhové hospodářství usiluje o to, aby výrobky a materiály zůstávaly co nejdéle v oběhu. Tedy například recyklací, sdílením či opravami.

Jednou z možností, jak toho docílit a zároveň omezit plýtvání, je pestrá infrastruktura podniků a služeb, které se tímto principem řídí. Zejména ve větších sídlech nalezneme bezobalové obchody, které pomáhají omezit množství obalového odpadu a předcházet zbytečnému plýtvání potravin. Do stejné kategorie lze zařadit prodej ze dvora od lokálních producentů. v současnosti lze využít některé veřejně dostupné databáze a aplikace mapující tyto subjekty, stejně tak jako projekt Cirkulární Brno.

V současnosti lze pozorovat vzestup tzv. ReUse center, jakožto míst, kam lidé odnáší nepotřebné, ale stále použitelné věci, jako je například nábytek či spotřebiče. Za symbolickou cenu je pak zboží nabízeno dále. v Brně se zpětným odebíráním věcí věnuje řada neziskových subjektů, které následně podporují vlastní ekologické a sociální projekty (např. oblastní charita, Nadace Veronica, Nadace Adra pod.). v současnosti nalezneme několik ReUse center i v zázemí BMO, například v Tišnově, Vyškově, Slavkově u Brna či Rosicích. Některé z nich přitom fungují v rámci sběrných středisek odpadu, pro občany s trvalým pobytem zdarma. Následující tabulka poskytuje přehled ReUse center v zázemí BMO.

Název zařízení	Provozovatel
ReUse centrum Vyškov	RESPONO, a.s.

ReUse centrum Rousínov	RESPONO, a.s.
Re Use centrum Bučovice	RESPONO, a.s.
ReUse centrum Tišnov	město Tišnov
ReUse centrum Pozořice	obec Pozořice
ReUse koutek Rosice	Technické služby Rosice, s.r.o.
ReUse místo Zbýšov	město Zbýšov
ReUse místo Přisnotice	obec Přisnotice
ReUse místo Slavkov u Brna	RESPONO, a.s.
ReUse místo Šlapanice	SATESO, s.r.o.

Tabulka 28: Přehled ReUse center na území BMO. Zdroj: Aplikace "Kam s ním?" (2026), vlastní šetření

7.8. Širší kontexty, závěry a doporučení

- BMO jako klimaticky exponované území s akcelerujícím tepelným stresem. Území BMO patří k nejteplejším regionům ČR a tento problém dle predikcí bude narůstat. Zásadní výzvou přitom nejsou jen průměry, ale koncentrace extrémů: Např. počet tropických dní v jižní části BMO se do roku 2055 přiblíží 50 dnům za rok, přičemž povrchové teploty v zastavěných a zemědělsky intenzivních plochách mohou do konce století dosahovat až 37–42 °C.
- Proměna srážkového režimu jako hrozba pro krajinu i zastavěná území. Celkový objem srážek se výrazně nemění, avšak jejich rozložení v čase se destabilizuje. Narůstá střídání delších suchých období a přívalových srážek, což zvyšuje riziko lokálních povodní, půdní eroze a přetížení infrastruktury.
- Povodňová rizika a potřeba systémového přístupu k zadržování vody v krajině. Vlivem prohlubujícího se problému nerovnoměrných srážkových povodní bude častěji docházet k bleskovým záplavám v intravilánech obcí s vysokým podílem orné půdy.
- Zásobování pitnou vodou BMO je existenčně závislé na zdrojích mimo metropolitní oblast. Tato geografická asymetrie vytváří systémovou zranitelnost: pokles hladin podzemních vod, vysychání drobných toků nebo extremizace srážkového režimu mohou ohrozit zásobování bez možnosti využití alternativ z lokálních zdrojů.
- Ekologická polarizace území: lesnatý sever vs. erozně ohrožený zemědělský jih. BMO vykazuje výraznou prostorovou diferenciaci ekologické stability. Severní část s lesy a členitým terénem dosahuje vysokého koeficientu ekologické stability, zatímco zemědělský jih s rozsáhlými lány bez krajinné zeleně klesá na hodnoty kolem 0,05. Je žádoucí zaměřit se na pestřejší mozaiku krajiny jako jsou remízky či liniová zeleň. a to jak v návaznosti na hrozbu rostoucí teploty povrchu, tak množství přívalových srážek a suchých období.
- Strukturální proměny zemědělství a jejich dopad na krajinu a potravinovou soběstačnost regionu. Zemědělská půda zaujímá 40 % území BMO a je formována dominancí obilovin, plodiny určené pro přímou spotřebu tvoří jen marginální podíl. Zároveň probíhá výrazná koncentrace hospodaření: ubývá malých zemědělců do 5 ha, přibývají velké podniky, jejichž ekonomická logika dále snižuje pestrost

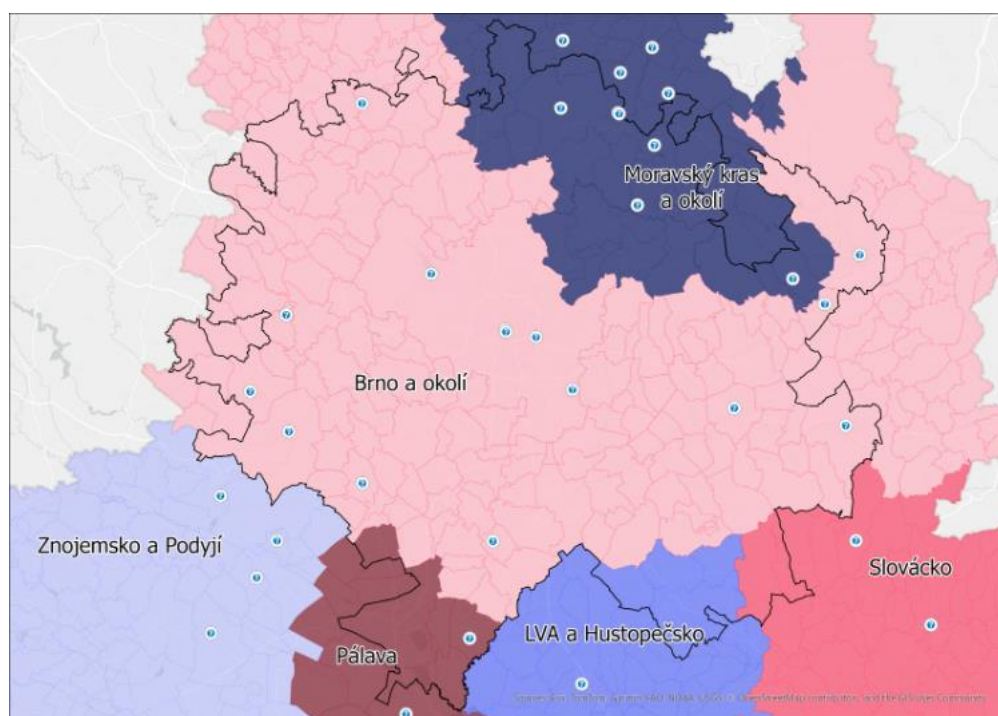
plodin a ekologickou stabilitu krajiny. Je na místě podporovat nové formy šlechtění a genetické úpravy, v souladu s vývojem probíhající na evropské úrovni.

- Nízká míra energetické soběstačnosti BMO a nevyužité příležitosti v oblasti obnovitelných zdrojů energie. Podpora diverzifikovaného energetického mixu představuje příležitost pro využívání OZE ve snaze nespolehat se na jeden hlavní energetický zdroj. Je důležité v rychlém tempu vybudovat značné množství různorodých zdrojů energie, které nebudou závislé na externích dodávkách paliva.
- Přechod od skládkování ke cirkulárnímu hospodářství jako legislativní i infrastrukturní výzva. BMO stojí před nutností zásadní přeměny systému nakládání s odpady v horizontu blízkého se zákazu skládkování využitelného komunálního odpadu. Recyklace a materiálové využití sice v kraji rychle roste, nicméně infrastruktura dotřídování, kompostování a bioplynového zpracování zůstává nedostatečná.
- Nevyužitý potenciál materiálového využití odpadů a nedostatečně rozvinutá infrastruktura oběhového hospodářství. Produkce a kvalita třídění odpadů se v rámci BMO výrazně liší. Brno produkuje ročně téměř 104 tisíc tun komunálního odpadu a podíl směsného odpadu přesahuje 63 %, zatímco zázemí metropolitní oblasti dosahuje lepších výsledků v třídění, zejména bioodpadu (23 % podíl vytríděného bioodpadu). Zároveň je hustota sběrné infrastruktury výrazně nižší v severovýchodních a západních obcích.

8. Turismus a trávení volného času v BMO

Hlavním hybatelem současných trendů v cestovním ruchu zůstává regenerace odvětví po pandemii covid-19 a snaha zamezit vývoji do roku 2019 včetně fyzických projevů fenoménu overturismu. Jako přímá protiváha k opětovnému problému turistického přetížení se do popředí dostává pomalý a komunitní cestovní ruch, který klade důraz na kvalitu prožitku namísto kvantity. Významnou roli hraje také digitalizace, přinášející nové interaktivní zážitky v turistických cílech umožňující sledování spotřebitelského chování. Dílčím cílem také zůstává podpora návštěvnické ekonomiky saturované rezidenty, což destinacím zajišťuje větší stabilitu a dlouhodobou resilienci v reakci na probíhající krize (např. geograficky blízké válečné konflikty či klimatické extrémy a projevy vpočasí). Z hlediska trávení volného času pro místní obyvatele je klíčové, aby dopady návštěvnické ekonomiky generované turismem pociťovali v pozitivní míře (tzv. trickle-down efekt). To může znamenat požadavky na novou volnočasovou infrastrukturu, ale také společné sdílení infrastruktury existující (typicky např. gastro služby). V druhém případě je nutné, aby stav infrastruktury a poskytování služeb byl zachován ve vysoké kvalitě pro obě cílové skupiny. Ty si vzájemně nekonkurují, ale společně podporují lokální ekonomiku a místní zaměstnanost, která bude (vlivem externích krizí výše) muset posilovat svou odolnost a jistou míru soběstačnosti.

8.1. Turismus a charakteristika turistických oblastí

Obrázek 40: Turistické oblasti a TIC. Zdroj: Jihomoravský kraj (2025)

Turismus obvykle nebývá řazen mezi typická metropolitní témata, protože jej zásadně formují především návštěvníci, kteří dlouhodobě nepobývají na území BMO. Do prostoru BMO zasahují čtyři turistické oblasti, přičemž ve dvou případech pouze okrajově. Největší územní překryv je daný pro Turistickou oblastí Brno a okolí a Moravský kras a okolí. Cestovní ruch je řízen organizacemi destinačního managementu (DMO), které představují promyšlený systém správy turismu na regionální úrovni. Komunikaci na úrovni celého Jihomoravského kraje zajišťuje Centrála cestovního ruchu jižní Moravy, jakožto krajská DMO.

Charakteristika Brno a okolí

Turistická oblast Brno a okolí představuje klíčovou část území BMO, přičemž pokrývá téměř 80 % obcí území. z hlediska cestovního ruchu se jedná o stěžejní destinaci s dominantním postavením města Brna jako přirozeného centra regionu. Nabídka oblasti je postavena na kulturně-historickém potenciálu. Město Brno představuje největší koncentraci kulturně-historických památek v rámci širšího území, včetně památek národního významu a statků zapsaných na Seznam světového dědictví UNESCO. Charakteristické panorama města je formováno dvěma dominantními návršími – Špilberkem a Petrovem. Významné zastoupení mají rovněž památky z období první republiky, které dokumentují architektonický a urbanistický rozvoj města ve 20. století. Mezi oblíbené turistické cíle (nad rámec kulturně-historických památek) z hlediska počtu návštěvníků patří Zoo Brno, Hvězdárna a planetárium Brno a VIDA! Science centrum. Tyto instituce posilují nabídku volnočasových aktivit zejména pro rodiny s dětmi a školní kolektivy a přispívají tak k celoroční atraktivitě destinace. Strategickým směrem rozvoje turistické oblasti je také důraz na prezentaci méně známých a dosud neobjevených míst v zázemí města (např. zámek v Rosicích, Muzeum Vyškovska, nebo synagoga v Dolních Kounicích), s cílem rovnoměrněji rozprostřít návštěvnost a podpořit lokální ekonomiku.

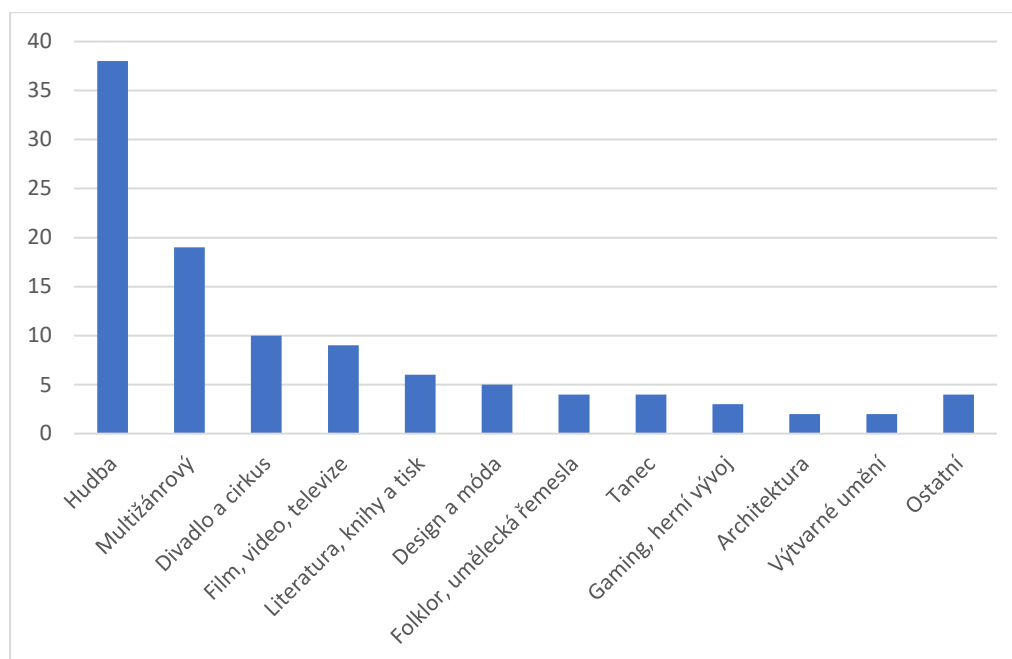
Charakteristika Moravský kras

Turistická oblast Moravský kras je jednou z nejvýznamnějších destinací cestovního ruchu v České republice. Rozkládá se v severní části BMO mezi Blanskem, Sloupem a Jedovnicemi a je snadno dostupná z Brna přibližně za 25 minut. Přírodní základ tvoří CHKO Moravský kras (96 km²), představující významné krasové území ve střední Evropě s více než 1 600 jeskyněmi, hlubokými žleby, ponornými toky a skalními útvary. Stěžejní turistickou atrakcí jsou Punkevní jeskyně s propastí Macochou. Jedná se o nejnavštěvovanější jeskynní systém v Česku s přibližně 200 000 návštěvníky ročně. Obě lokality kandidují na zapsání do seznamu světového dědictví UNESCO. Dále jsou veřejnosti zpřístupněny jeskyně Kateřinská, Sloupsko-šošůvské, Balcarka a jediná jeskyně zcela ležící v BMO – Výpustek (s protiatomovým krytem z období studené války sloužící dnes k pořádání kulturních akcí). Kulturně-historický potenciál oblasti nacházející se na území BMO tvoří zámek Blansko, kde sídlí Muzeum Blanenska, Santiniho poutní chrám ve Křtinách, NKP Stará huť v Adamově. Oblast nabízí rovněž hustou síť turistických a cyklistických tras včetně páteřní mezinárodní trasy EuroVelo 9 (Jantarová stezka). Specifikem území je díky přírodnímu potenciálu široká nabídka možností aktivního trávení volného času. Návštěvníkům i domácím jsou k dispozici singletraily, lezecké areály, speleoferraty či netradiční místa vodních zážitků (např. wakeboarding na rybníku Olšovec v Jedovnicích).

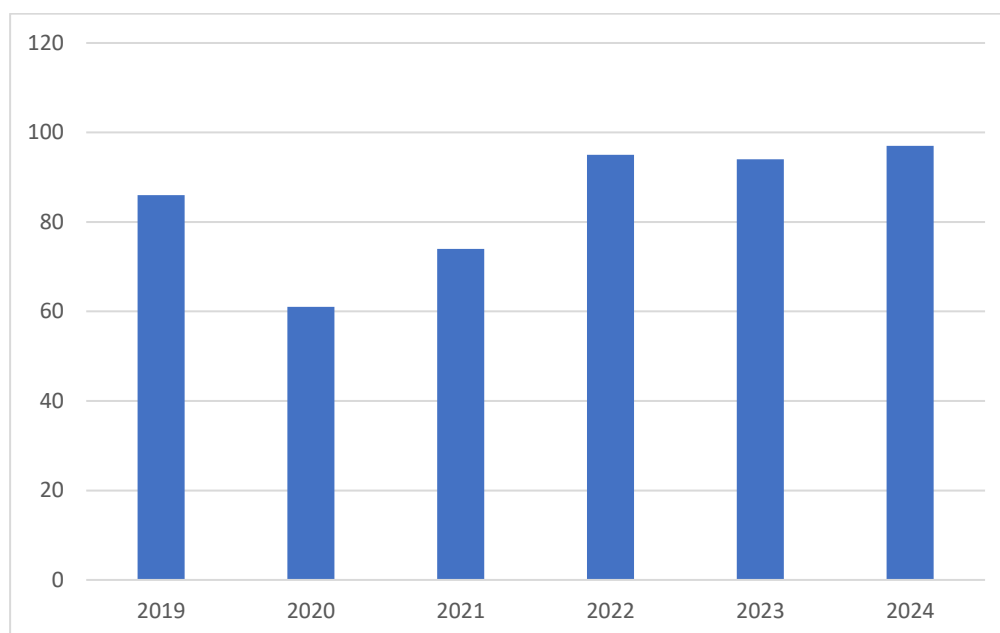
8.2. Akce v Brně a zázemí

Na základě výše uvedené charakteristiky je možné označit jádrové město Brno za centrum kulturního a společenského života metropolitní oblasti. Následující přehled podrobně mapuje nejvýznamnější akce z hlediska počtu návštěvníků využívající kulturně-historický potenciál města. Vybrané události mají národní až mezinárodní význam (např. Moto GP, Pop Messe, Janáček Brno nebo Brněnské Vánoce) a proto je důležité zajistit, aby se vlna vysoké, nárazové návštěvnosti přirozeně rozprostřela do širšího okolí a nezpůsobovala tlak na návštěvnickou infrastrukturu (kterou současně mohou využívat i lokální obyvatelé).

Přehled kulturních a společenských akcí

Graf 44: Žánrové zastoupení festivalů v Brně. Zdroj: Město Brno (2025)

Graf 45: Vývoj počtu festivalů v Brně. Zdroj: Město Brno (2025)

Statutární město Brno dlouhodobě potvrzuje svou roli nadregionálního centra kultury, což je podtrženo jeho členstvím v prestižní síti kreativních měst hudby UNESCO a největšího zastoupení hudebního žánru z celkového počtu akcí v roce 2024. Po období útlumu způsobeném pandemií covid-19 došlo k dynamickému oživení trhu, a to také díky cílené finanční podpoře z prostředků města Brna. z hlediska žánrové diverzity dominuje brněnské scéně hudba (36 %), stále významnější podíl však zaujímají multižánrové eventy (18 %), které efektivně propojují vizuální umění, divadlo, literaturu a hudbu.

Struktura brněnských festivalů je v roce 2024 výrazně koncentrovaná ve prospěch největších akcí. Kategorie „nad 5000 návštěvníků“ tvoří téměř polovinu všech sledovaných festivalů, což ukazuje na silné postavení velkých, masově navštěvovaných událostí. Podíváme-li se konkrétně na Top 10 nejnavštěvovanějších akcí, všechny evidují víc než 10 zmínek v databázi textů českých médií ANOPRESS¹. V seznamu figurují jak festivaly s primárním zaměřením pro domácí (např. Studentský Majáles, Vaňkovka Fest) tak i zahraniční návštěvníky. Většina z nich při tom trvá delší časové období (více dnů či týdnů), nebo se koná na různých místech současně, což umožňuje lepší rozvržení návštěvníků. Z časového hlediska se akce koncentrují do letního období (květen–srpen) s výjimkou Brněnských Vánoc. Ty zásadním způsobem ovlivňují sezónní návštěvnost v zimních měsících, proto v Brně (na rozdíl od ostatních částí BMO) sledujeme tzv. double-peak season, tedy dvojí vrchol návštěvnosti v průběhu roku.

Název	Žánr	Celkový počet návštěvníků
Brněnské Vánoce	Multižánrový	1 500 000
Ignis Brunensis	Ostatní	200 000
Festival planet	Ostatní	76 000
Brněnská muzejní noc	Multižánrový	62 000
Brněnský majáles	Hudba	40 000
Měsíc autorského čtení	Literatura, knihy a tisk	40 000
Maraton hudby Brno	Hudba	35 000
Noc kostelů	Ostatní	30 000
Studentský Majáles	Hudba	30 000
Vaňkovka Fest	Hudba	30 000

Tabulka 29: Nejnavštěvovanější festivaly v Brně v roce 2024 (dle odhadů). Zdroj: Město Brno (2025)

Za hranicemi Brna významné akce v BMO více odrážejí historické dědictví daného území (téma Napoleona ve Slavkově, památka Rosa Coeli, historické slavnosti v Oslavanech), tradice Jižní Moravy nebo lákají specifickou cílovou skupinu (např. VeteranFest). Kromě přehledu akcí níže, koncentrujících se převážně v sekundárních centrech BMO (Slavkov u Brna, Ivančice, Židlochovice), jsou specifika regionu akce související s tradicemi a místním dědictvím. V J/V části BMO se řada akcí váže k vínu (košty, degustace, otevřené sklepy či hudební festivaly) či původním „etnograficky specifickým“ událostem (zábavy, ostatky, fašanky, hody a související folklorní akce). Právě rozmanitá nabídka společenských akcí je jedním z nástrojů, jak aktivně přistupovat k disperzi návštěvníků mimo jádrové město BMO. Nedílnou součástí zážitku je specifická vazba na systematicky se rozvíjející gastrourismus. Nejen díky iniciativě Gourmet Brno a Gourmet Jižní Morava, ale především díky kvalitním surovinám přímo z regionu se gastro scéna samotná stává součástí komplexního zážitku domácího i zahraničního návštěvníka.

Tenkrát ve Slavkově: Bitva tří císařů Austerlitz	15 000
VeteranFest Slavkov	10 000
Slavnosti chřestu	10 000
Festival živých soch a bodyartu Slavkov u Brna	10 000
Slavnosti moravského uzeného a vína	5 000
Pochod rakouských čertů Židlochovice	4 000
Meruňkobraní Židlochovice	3 000
Historické slavnosti Rosa Coeli	2 000
Česnekové slavnosti v Rosicích	2 000–3 000
Historické slavnosti v Oslavanech	2 000
Dolní Kounice – Kounická frankovka	1 500

Tabulka 30: Přehled významných společenských akcí v BMO (mimo Brno). Zdroj: Centrála cestovního ruchu JMK (2025); *expertní odhad návštěvnosti

8.3. Turistické charakteristiky jednotlivých oblastí

	Jižní Morava		Brněnsko		Moravský kras		Slovácko		Znojemsko a Podýjí	
	domácí	zahraniční	domácí	zahraniční	domácí	zahraniční	domácí	zahraniční	domácí	zahraniční
2020	964 900	205 900	272 300	135 200	100 700	7 847	73 600	8 095	150 900	15 900
2021	1 100 000	221 200	323 800	147 400	110 600	8 654	90 600	8 853	167 600	16 100
2022	1 500 000	525 100	501 400	346 500	129 900	17 100	115 300	23 400	199 300	41 000
2023	1 500 000	690 300	529 500	470 000	127 300	20 700	121 600	28 800	188 100	50 800
2024	1 400 000	735 700	514 000	499 900	136 600	21 500	113 900	31 300	191 900	55 800
2025	1 500 000	778 700	527 200	516 600	132 800	23 400	120 000	35 700	197 200	58 200

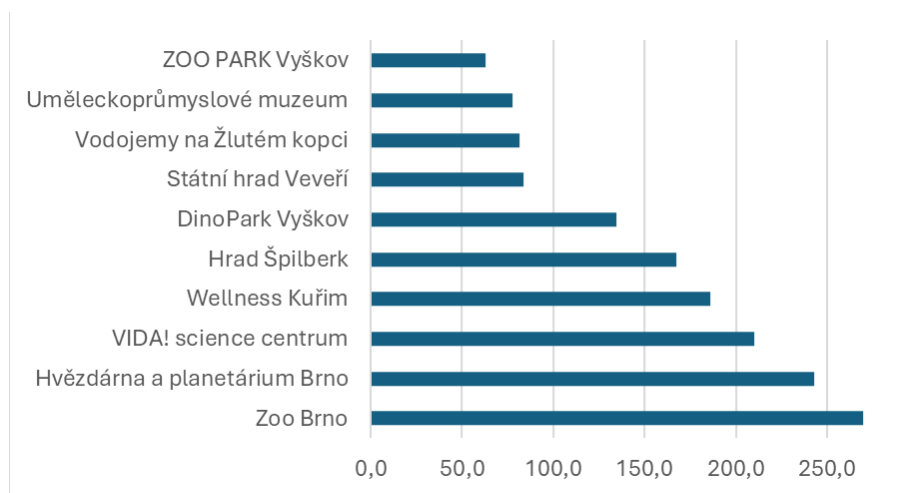
Tabulka 31: Počet turistů ve vybraných DMO a Jižní Moravě v letech 2020–2025. Zdroj: Czechtourism (2026)

Turisté a délka pobytů

V období pandemie covid-19 (rok 2020) došlo k výraznému úbytku zahraničních turistů, což vyvolalo silnou státní podporu domácího cestovního ruchu (marketingové kampaně či vouchery). Organizace destinačního managementu využily útlum k modernizaci webů a zkvalitnění služeb. Přestože po odeznění krize návštěvnost postupně roste, sektor bude v budoucnu čelit dalším výzvám, jako jsou vojenské konflikty, klimatické změny či zhoršená bezpečnostní situace. Je proto nezbytné posílit celkovou odolnost turismu a jeho schopnost těmto krizím efektivně čelit.

V rámci cestovního ruchu v regionu lze sledovat značný rozdíl v chování domácích a zahraničních návštěvníků. Pro domácí turisty představuje Jižní Morava typickou prázdninovou destinaci, kde tráví aktivní vícedenní dovolenou (což se následně ukazuje v podobě vyšší průměrné délky pobytů v každé Turistické oblasti Jižní Moravy). Jejich aktivity zahrnují především turistiku, cykloturistiku, poznávání kulturně-historických památek a gastro zážitky, přičemž vyhledávají i specifická sezónní lákadla (např. degustace vín nebo návštěvy farem). Naproti tomu zahraniční návštěvníci vykazují výraznou koncentraci v centru Brna a jejich průměrná délka pobytu činí 2,73 dnů v roce 2025. z tohoto důvodu je zásadní soustředit se na prodlužování délky pobytů a poskytování dostatečného množství vysoko kvalitních služeb. Mezi klíčové trhy, na které je třeba cílit, patří zejména sousední země (Slovensko, Rakousko a Polsko, v menší míře pak Německo, doplněné o Maďarsko a Ukrajinu). Kam konkrétně v rámci Brněnské metropolitní oblasti návštěvníci (rezidenti i nerezidenti) míří shrnuje následující graf.

Nejnavštěvovanější lokality

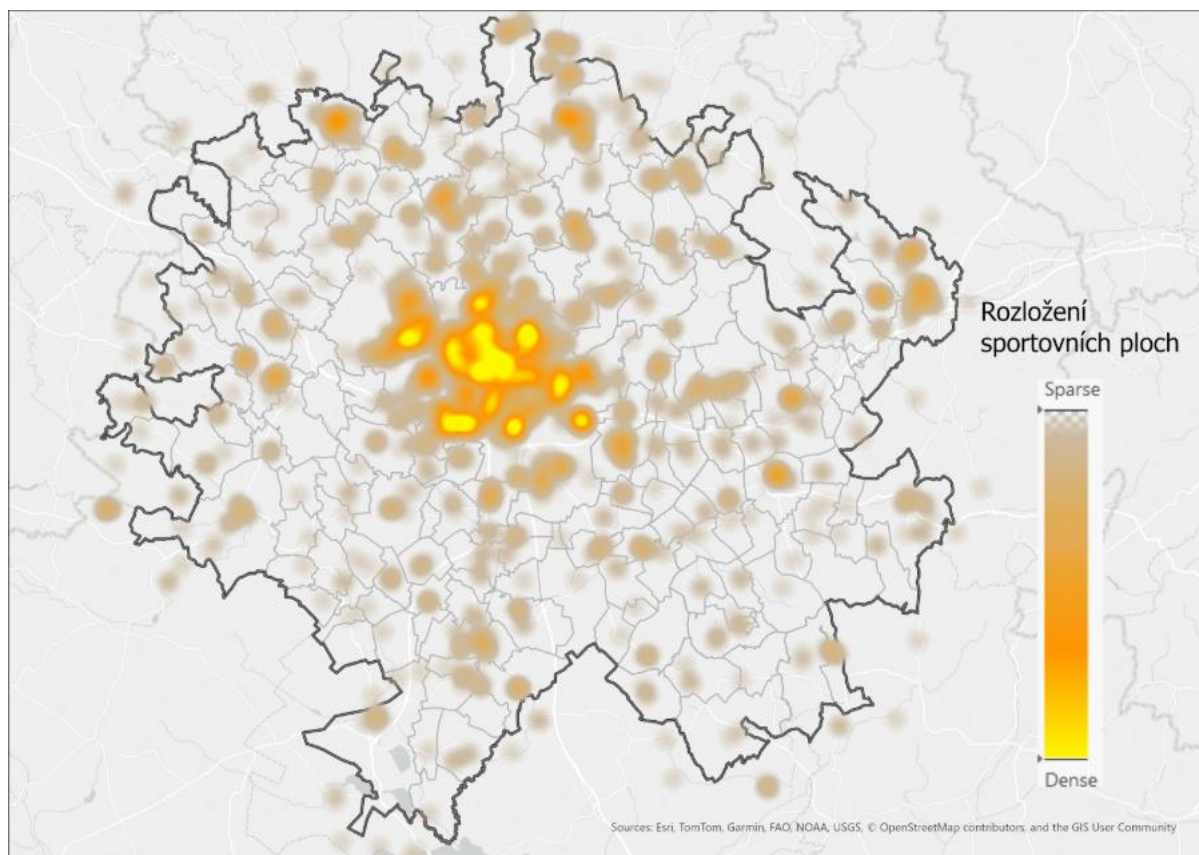
Graf 46: TOP 10 nejnavštěvovanějších turistických cílů v BMO v roce 2024. Zdroj: Czechtourism (2025)

V roce 2024 směřovalo v rámci BMO nejvíc domácích i zahraničních návštěvníků do ZOO Brno. Ta si drží prvenství v návštěvnosti v posledních pěti letech (s výjimkou v roce 2023). Čísla však pořád nedosahují předpandemických hodnot, kde návštěvnost činila 331 tis. (údaj za rok 2019). Vzhledem k dalším investicím do návštěvnické infrastruktury je však další růst turistů očekáván. TOP 3 dále tvoří Hvězdárna a planetárium v Brně, která současně figuruje vysoko i z hlediska počtu návštěvníků konkrétních akcí v Brně (Festival planet) a VIDA! Science centrum také připravující novou modernizovanou expozici. Mimobrněnské cíle vysoko obsazuje Wellness Kuřim a DinoPark Vyškov.

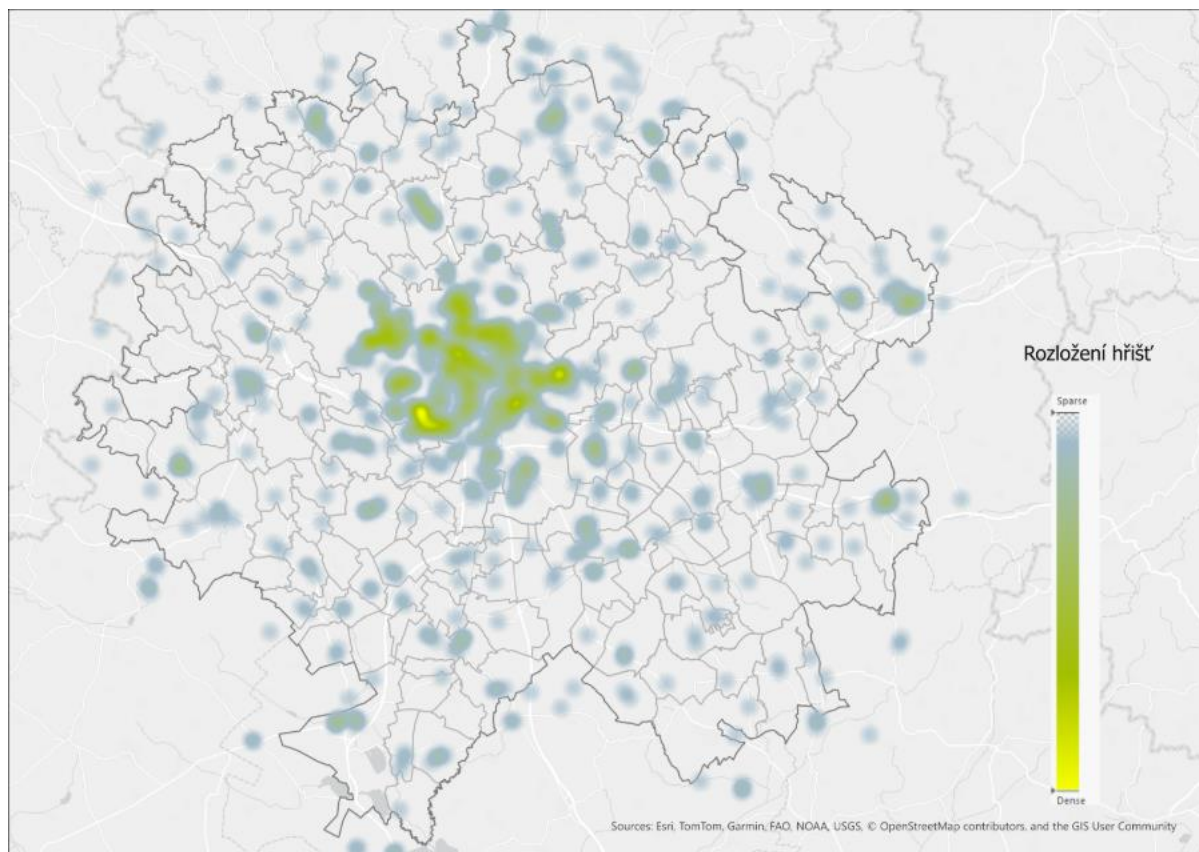
8.4. Trávení volného času v BMO

Volnočasová infrastruktura představuje klíčovou složku kvality života v Brněnské metropolitní oblasti. Zahrnuje široké spektrum zařízení a prostorů pro sport, rekreaci, kulturu i neformální trávení času. Její dostupnost a kvalita ovlivňují nejen spokojenost obyvatel, ale i atraktivitu území pro návštěvníky a investory. Analýza se zaměřuje na prostorové rozložení a využití těchto zařízení. Důraz je kladen také na identifikaci nerovností a rozvojového potenciálu v rámci metropolitní oblasti. Cílem analýzy není vyčerpávající přehled všech aspektů, ale cílený výběr, provázání a generalizace.

Rekreační infrastruktura

Obrázek 61: Rozložení sportovních ploch v rámci BMO. Zdroj: UrbanPlanner, vlastní zpracování dat OSM a Google Maps (2026)

Obrázek 62: Rozložení dětských hřišť v rámci BMO. Zdroj: UrbanPlanner, vlastní zpracování dat OSM a Google Maps (2026)

U volnočasové infrastruktury se uplatňuje stejný prostorový vzorec rozložení jako v případě turistických cílů a souvisejícího vybavení/služeb. Nejvýraznější koncentrace se nachází v centru BMO, a to jak v případě sportovní infrastruktury, tak dětských hřišť. Na rozdíl od dětských hřišť, jsou sporty v menší míře závislé na souvisejících funkcích (bydlení, vzdělávání, veřejná prostranství apod.). Naopak, jejich prostorové vzorce více kopírují možnosti dojíždění pomocí individuální automobilové dopravy. Dobře to ilustruje obr. 61, kde se sportovní plochy vážou kolem páteřních komunikací (D1, D52). Významnější shluky se přirozeně vyskytují v sekundárních centrech BMO, ale i zde lze pozorovat určitou diferenciaci: okresní města Blansko a Vyškov vykazují hustější pokrytí sportovními plochami, kdežto centra SO ORP Pohořelice, Židlochovice či Rosice jsou sportovní infrastrukturou pokryta v menší míře. Z hlediska suburbanizačních tlaků přitom na sebe vážou přirozené spádové centrum pro značné množství dojíždějících (za prací či do škol), kteří své volnočasové aktivity typicky realizují v místě pracoviště/vzdělávání. Podpora neformálních a volnočasových zařízení proto musí zůstat klíčová i v dalších letech, ve snaze dekoncentrace aktivit v jádrovém městě a tím související rozmělnění hlavních dojízdkových proudů v rámci BMO.

Dílčí sportovní infrastruktura

■ Koupaliště, kryté bazény:

Rozložení v prostoru ukazuje výraznou koncentraci koupališť v centru BMO a vtěsném zázemí Brna na východě, kde se nachází největší shluk a převaha krytých bazénů. Směrem na sever je síť venkovních koupališť relativně hustá, odpovídá to turisticky atraktivnímu prostředí Moravského krasu a tradici

rekreačního zázemí Brna. Naopak jižní část území je pokryta řídceji, přičemž bazény absentují i v několika centrech SO ORP (Ivančice, Pohořelice, Židlochovice).

Kulturní infrastruktura

■ Kina, divadla:

Rozložení kin je opět koncentrováno do jádra metropolitní oblasti (v Brně se jich nachází 7), včetně kinosálů poskytujících nejmodernější technologie (IMAX, 3D až 5D promítání). Zastoupení mají kinosály i téměř ve všech centrech SO ORP výjimkou Židlochovic, Šlapanic a Slavkova u Brna. Sezónně nabídku významně doplňují letní kina, přinášející promítání i do menších obcí (např. Bílovice nad Svitavou, Otmarov, Prace, Tetčice). Naproti tomu divadlo v rámci Brněnské metropolitní oblasti je možné navštívit téměř výlučně v Brně (v BMO působí přes dvě desítky profesionálních i ochotnických souborů spřevažující koncentraci v historickém jádru města). Mimo Brno jsou divadla ještě ve Vyškově, Kuřimi, Ořechově, Křenovicích a loutkové divadlo v Heršpicích. To může být přisouzeno silné tradici ochotnického divadla na Moravě, speciálně v malých obcích. Ta má kořeny již v 19. století a vychází z tehdejšího šíření národního povědomí a určování společenského života v obcích.

■ Knihovny:

Na rozdíl od ostatních kulturních institucí, knihovny hrají prim v rovnoměrném rozložení v rámci celé Brněnské metropolitní oblasti. To odpovídá tradiční sídelní struktuře – knihovna se nachází téměř v každé obci. V celém Jihomoravském kraji funguje téměř 600 veřejných knihoven, což potvrzuje silnou dostupnost služby i v menších venkovských oblastech, i když jejich počet pozvolně klesá.

Určitá prostorová koncentrace a hierarchizace se projevuje i v rámci BMO. Jádrem je Moravská zemská knihovna v Brně jako krajské a metodické centrum, doplněná hustou sítí městských a univerzitních knihoven v Brně. v zázemí pak převládají malé obecní knihovny nabízející širší spektrum aktivit a současně fungující i jako lokální kulturní a vzdělávací centra. Jejich úsilí je každoročně oceňováno Ministerstvem kultury vsoutěži Knihovna roku.

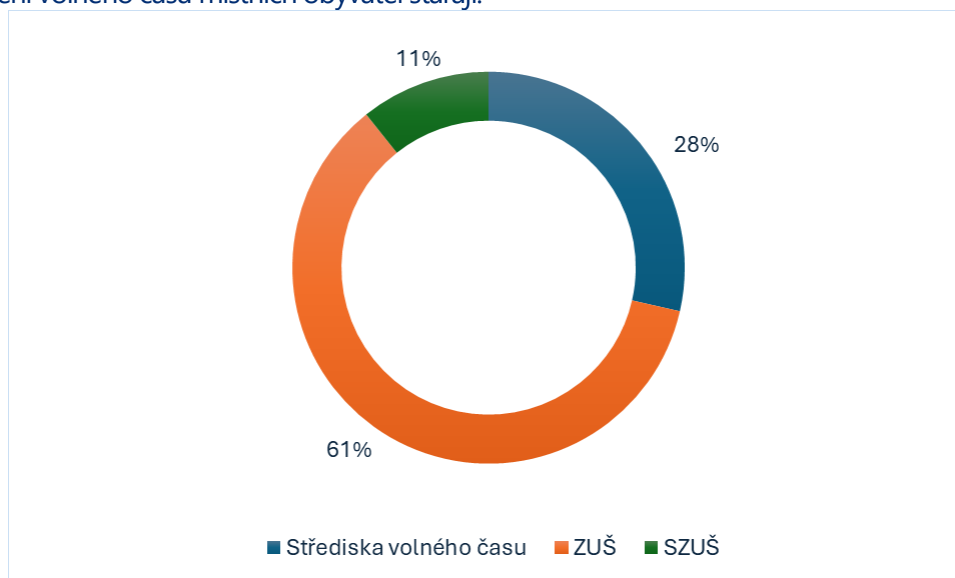
Brněnská metropolitní oblast nabízí poměrně široké možnosti k trávení volného času v přírodním prostředí. Zejména oblast na sever a severovýchod od Brna nabízí pestré lesnaté prostředí umožňující množství individuálních výletů a sportovních aktivit (např. cykloturistika). Okrajová část Moravského krasu nabízí spoustu atraktivit krasového území. Na jižní okraj zasahují části Hustopečska a Pálavy s typickou jihomoravskou krajinou nabízející např. tzv. vinařskou turistiku.

8.5. Možnosti neformálního vzdělávání

Současná zařízení nabízejí širokou škálu kurzů pro všechny věkové kategorie (děti, žáci, studenti, ekonomicky aktivní či senioři). Celkově se jedná o 56 zařízení v celé BMO, z toho v Brně 26. Nejčastějším typem je základní umělecká škola (16x zastoupena v BMO) vyskytující se i v menších obcích vtěsném zázemí města Brna (např. Pozoříce, Ořechov, Střelice). Jedná se o obce, kde procesy suburbanizace probíhaly, vzhledem ke geografické blízkosti dřív než ve vzdálenějších obcích. Proto existuje široká základna obyvatel, kteří si chtějí udržet obvyklý životní standard získán během života ve městě.

Samotný počet zařízení je vzhledem k počtu obyvatel žijících v BMO poměrně nízký. Nutno však říct, že do výsledného počtu nevstupovala data o neziskových subjektech, družinách a klubech dětí, skautech a dalších

hybatelích v území (specifikum jsou např. dobrovolní hasiči či různé neziskové organizace), kteří se o aktivní trávení volného času místních obyvatel starají.

Graf 47: Zastoupení infrastruktury pro neformální vzdělávání v BMO. Zdroj: MŠMT

8.6. Širší kontexty

- Odolnost turismu vůči externím krizím a potřeba diverzifikace zdrojů návštěvnosti: Zkušenost z pandemie covid-19, vojenské konflikty v blízkosti regionu a klimatické extrémy ukazují zranitelnost sektoru při náhlých výkyvech poptávky. Sektor bude čelit dalším otřesům a je nezbytné posilovat jeho odolnost diverzifikací cílových trhů, podporou domácí návštěvnícké ekonomiky a budováním rezervních kapacit.
- Akcent na autenticitu a lokální identitu destinace, kterou nese jádrové město a současně představuje jeden z hlavních faktorů odlišení se od jiných, konkurenčních destinací.
- Koncentrace turistické návštěvnosti v jádrovém Brně a nevyužitý potenciál zázemí: Turistická návštěvnost je výrazně směřována do Brna a několika ikonických atrakcí (ZOO, Hvězdárna, Špilberk), zatímco zázemí BMO zůstává turisticky nedocenené. Disperze návštěvníků mimo jádrové město naráží na nedostatečnou infrastrukturu pro aktivní trávení volného času v obcích a absenci systémové podpory pro méně známé lokality.
- Sezónnost návštěvnosti: Akce a návštěvnost se koncentrují do letního období (květen–srpen). Venkovské a přírodní lokality jsou typicky atraktivní pouze v části roku. Tato sezónnost zvyšuje nárazový tlak na infrastrukturu, komplikuje udržitelné plánování služeb a prohlubuje hospodářskou nestabilitu subjektů v cestovním ruchu.
- Nedostatečná integrace gastroturismu a lokální produkce do turistické nabídky: Gastroturismus je sice identifikován jako aktivní součást turistického zážitku (např. v podobě produktů Gourmet Brno, Gourmet Jižní Morava), jeho systematické propojení s místními producenty a zemědělskými subjekty však absente.
- Prostorové nerovnosti ve volnočasové infrastruktuře: Sportovní plochy, dětská hřiště, kulturní instituce i zařízení neformálního vzdělávání jsou výrazně koncentrovány v Brně a silně suburbanizovaném zázemí.

8.7. Závěry a doporučení:

- Důraz na zapojení všech věkových skupin, především seniorů do přístupu k volnočasové infrastruktuře (vlivem např. stárnutí populace a snižující se míry porodnosti).
- Podpora zařízení volnočasové infrastruktury v centrech osídlení i mimo ně (snaha minimalizace dopravních cest do přetíženého jádra BMO).
- Sdílená ekonomika a multiplikační využití existující infrastruktury (vhodným příkladem jsou komunitní centra, která spojují poskytování sociálních služeb a nabídku trávení volného času).
- Možnost uplatnění participativních rozpočtů jako nástroje zapojení obyvatelstva i v obcích mimo Brno, nasvícení problémů optikou místních obyvatel (bottom-up přístup k vytváření nových zařízení k trávení volného času).
- Inovativní produkty cestovního ruchu, digitalizace stávajících systémů ve snaze ulehčit návštěvníkovi přístup k informacím a zážitkům (například Moje karta).
- Rozvoj alternativních ubytování jako glamping, off-grid chaty či karavany.
- Důraz na personalizaci zážitků šitou na míru konkrétnímu návštěvníkovi (domácímu i zahraničnímu).
- Nové formy propagace turistických cílů (důraz na viditelnost v online prostoru, zastoupení na všech relevantních platformách, např. sociální sítě typu TikTok a Instagram, využití AI).
- Propagace méně známých turistických cílů ve snaze dekoncentrovat turistické proudy z jádra metropolitní oblasti (např. podpora iniciativy „Go from Brno“).

9. Horizontální téma

9.1. Prostorový kontext BMO z pohledu národní úrovně

Celonárodní východiska a problémové okruhy:

- Kapacity veřejné správy určují schopnost rozvoje území
- Existují značné institucionální nerovnosti – územní dopady: rozdílné kapacity obcí/ORP/krajů plánovat a řídit rozvoj, dopad na kvalitu
- Stámutí úředníků – nízká motivace a atraktivita práce pro VS
- Bez systémové meziobecní spolupráce obcí, vč. vyšších forem, (např. metropolitní spolupráce) nelze udržet služby, kvalitu správy a konkurenceschopnost
- Jeden z klíčových systémových problémů v Česku: nesoulad mezi administrativním členěním území a reálným fungováním MOA (funkční vztahy – zejména dojíždka za prací, vzděláním a službami – překračují hranice ORP, okresů i krajů).
- V roce 2026 došlo ke vzniku entity sdružující všechny MOA a hájící jejich zájmy na národní i evropské úrovni (Svazek obcí Metropolitní oblasti a aglomerace ČR)

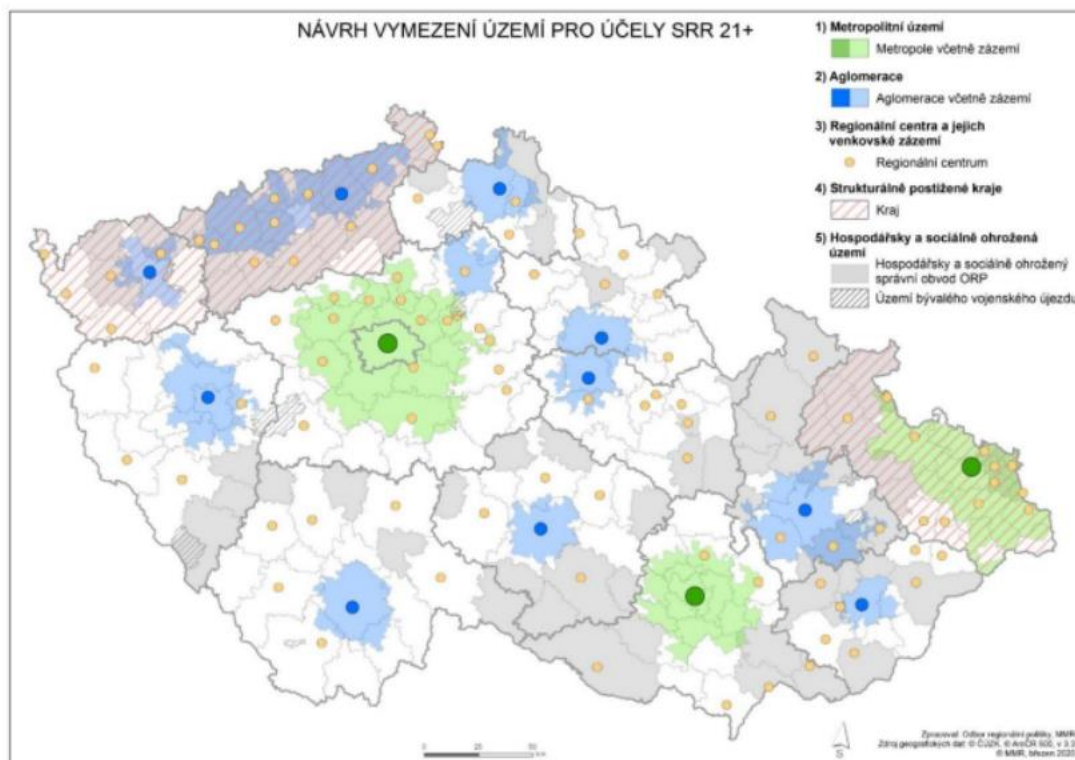
Postavení metropolitních oblastí v regionálním rozvoji ČR

Stávající postavení metropolitních oblastí a aglomerací (MOA) v regionálním rozvoji a veřejné politice ČR dlouhodobě neodpovídá jejich významu a potenciálu pro růst konkurenceschopnosti nebo kvality života obyvatel. Metropolitní oblasti představují klíčová funkční území, ve kterých se koncentrují pracovní příležitosti, služby, vzdělávání, výzkum, inovace i dopravní toky. Přesto je jejich institucionální ukotvení v českém správním systému omezené a nástroje určené pro koordinaci rozvoje těchto území zůstávají fragmentované.

Na národní úrovni jsou metropolitní oblasti reflektovány především ve Strategii regionálního rozvoje ČR 2021+ (SRR 21+) a v Politice územního rozvoje ČR (PÚR). Praktická implementace metropolitního přístupu je však dosud spojena zejména s nástrojem integrovaných územních investic (ITI), který se stal prvním systémovějším mechanismem podpory integrovaného rozvoje metropolitních území v ČR.

Česká legislativa zároveň nepracuje s metropolitní oblastí jako samostatnou kategorií veřejné správy. Zákon o podpoře regionálního rozvoje č. 248/2000 Sb. sice metropolitní dimenzi částečně reflektuje, avšak ostatní klíčové právní předpisy – zejména zákon o obcích č. 128/2000 Sb. – umožňují pouze obecné formy meziobecní spolupráce (dobrovolné svazky obcí, společenství obcí, veřejnoprávní smlouvy apod.), které neodpovídají komplexitě funkčních městských oblastí.

Strategie regionálního rozvoje ČR:

Obrázek 41: Vymezení metropolitních oblastí a aglomerací pro účely SRR 21+. Zdroj: MMR

Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+ chápe metropolitní oblasti jako hlavní motory ekonomického růstu a konkurenceschopnosti státu. Současně však upozorňuje na jejich rostoucí vnitřní problémy související s koncentrací obyvatel, ekonomických aktivit a intenzivním tlakem na území. Většina východisek ke SRR 21+ bude přejata i do chystané SRR 28+.

Hlavní problémové okruhy metropolitních oblastí podle analytických východisek SRR 28+³⁰:

Dostupnost bydlení

- růst cen nemovitostí a nájmu
- nedostatečná nabídka dostupného bydlení
- přetrvávající suburbanizace a odliv obyvatel do zázemí měst

Doprava a mobilita

- přetížení dopravní infrastruktury
- vysoká intenzita individuální automobilové dopravy
- nedostatečné napojení jádra a zázemí (příměstská doprava)
- potřeba rozvoje veřejné dopravy (zejména železniční) a intermodality

³⁰ Jedná se o interní analytický dokument pro vznikající Strategii regionálního rozvoje ČR 2028+ představený na jednání 14. 5. 2026 na MMR v Praze.

Životní prostředí

- znečištění ovzduší a hluk
- tepelný ostrov města
- nedostatek zeleně a modro-zelené infrastruktury
- tlak na krajinu v zázemí měst

Prostorové plánování a suburbanizace

- nekoordinovaný rozvoj v metropolitním zázemí
- rozšiřování zástavby do volné krajiny (urban sprawl)
- slabá koordinace mezi obcemi v metropolitní oblasti

Sociální soudržnost a segregace

- prostorová segregace (bohatší vs. chudší lokality)
- koncentrace sociálně vyloučených lokalit
- tlak na veřejné služby (školy, zdravotnictví, sociální služby)

Ekonomika a trh práce

- vysoká koncentrace ekonomických aktivit
- nedostatek pracovní síly v některých sektorech
- tlak na infrastrukturu kvůli dojížděce
- nerovnováha mezi pracovním a rezidenčním rozvojem

Veřejná vybavenost a služby

- přetížení škol, školek a zdravotnických zařízení
- nerovnoměrná dostupnost služeb mezi jádrem a zázemím
- potřeba kapacitního plánování

Adaptace na změnu klimatu

- zadržování vody v krajině i ve městech
- extrémní počasí (vedra, přivalové deště)
- odolnost infrastruktury

Mezinárodní konkurenceschopnost

- tlak na inovace, vzdělání a kvalitu prostředí
- konkurence jiných evropských metropolí
- přitažlivost pro investory a kvalifikovanou pracovní sílu

Řízení metropolitních oblastí (governance)

- nedostatečná koordinace politik mezi městem a okolím
- roztržičnost samospráv (mnoho obcí)
- potřeba metropolitní spolupráce a integrovaného plánování

Právě oblast governance představuje jednu z nejvýznamnějších výzev BMO. Funkční vztahy v území překračují administrativní hranice, zatímco rozhodovací (samosprávné) pravomoci zůstávají rozděleny mezi velké množství samostatných obcí, případně na kraj.

Politika územního rozvoje ČR

Politika územního rozvoje ČR (PÚR) vnímá metropolitní oblasti především jako hlavní rozvojové póly státu. Důraz je kladen zejména na koncentraci rozvojových aktivit, dopravní infrastrukturu, ochranu územních hodnot, koordinaci rozvoje osídlení.

Brněnská metropolitní oblast je v PÚR součástí rozvojové oblasti OB3 Brno. Toto vymezení potvrzuje nadregionální význam Brna jako centra ekonomiky, vzdělávání, inovací a dopravy.

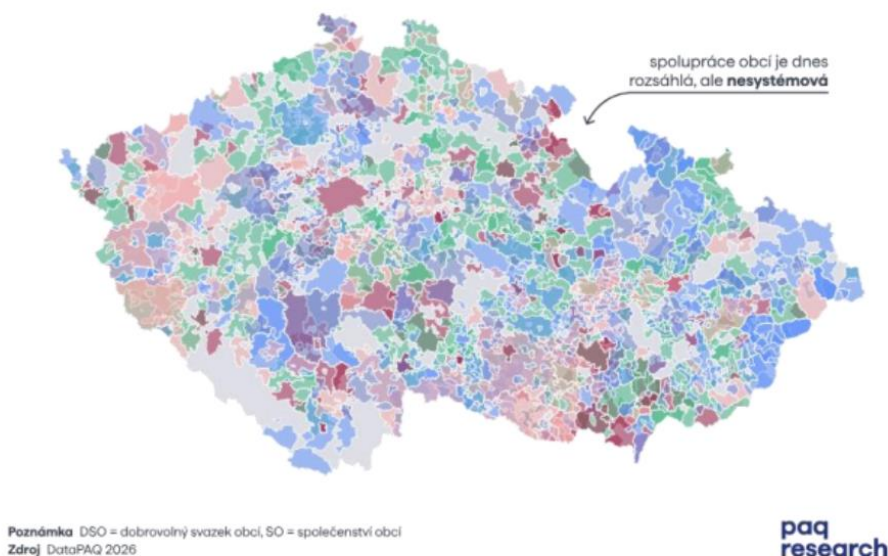
Současně je patrné, že administrativní vymezení rozvojové oblasti v PÚR nemusí plně odpovídat aktuálním funkčním vazbám BMO. Rozvoj dojížděkových vztahů, suburbanizace a změny v mobilním chování vedou k postupnému rozšiřování funkčního území Brna za tradičně vymezované hranice.

PÚR zároveň klade důraz na rozvoj páteřní dopravní infrastruktury. V případě BMO jde zejména o:

- železniční uzel Brno a napojení na vysokorychlostní trať,
- dálniční propojení D1, D2 a D52,
- propojení regionální a městské mobility,
- logistické a ekonomické vazby v rámci širšího středoevropského prostoru.

Společenství obcí a meziobecní spolupráce

Mapa existujících DSO a SO

Obrázek 42: Mapa existujících DSO a SO v ČR. Zdroj: PAQ Research

Společenství obcí představují novější institucionální formu meziobecní spolupráce zakotvenou v českém právním prostředí. Jejich cílem je umožnit systematictější koordinaci veřejných služeb, strategického rozvoje a výkonu vybraných agend mezi více obcemi v rámci jednoho území (SO ORP). Oproti tradičním dobrovolným svazkům obcí mají potenciál vytvářet stabilnější platformu spolupráce s vyšší mírou koordinace a profesionalizace. Společenství obcí však zatím není plně etablovaný a stabilizovaný institut veřejné správy.

V kontextu metropolitních oblastí může být společenství obcí chápáno jako jeden z potenciálních „stavebních kamenů“ možných budoucích institucí metropolitního řízení (metropolitních svazků³¹). Právě zkušenost se sdíleným plánováním, koordinací investic a společným zajišťováním služeb může postupně vytvářet institucionální základ pro vznik robustnějších forem metropolitního řízení a správy.

Do budoucna mohou metropolitní svazky představovat klíčové instituce odpovědné za koordinaci rozvoje funkčních městských regionů, zejména v oblastech dopravy, územního plánování, bydlení, veřejných služeb nebo klimatické adaptace.

Zkušenosti z realizace ITI a evropských projektů ukazují, že BMO již fakticky funguje jako platforma metropolitní spolupráce. Chybí však stabilní institucionální zakotvení.

V evropském kontextu lze sledovat trend posilování governance funkčních městských regionů. Od Evropské unie, která dlouhodobě podporuje integrovaný rozvoj měst a metropolitních regionů zejm. prostřednictvím kohezní politiky, se dá po roce 2028 očekávat posílení důrazu mj. na integrované územní nástroje a metropolitní spolupráci.

9.2. Výsledky Vize prostorového rozvoje BMO

Součástí analytických výstupů k tvorbě nové Integrované strategie rozvoje BMO jsou i výsledky Vize prostorového rozvoje Brněnské metropolitní oblasti. Jedná se o odborný nezávazný podkladový dokument pro koordinaci rozvoje území. Poskytuje samosprávám i dalším aktérům rozvoje informace o rozvojových podmínkách a vazbách mezi jednotlivými rozvojovými tématy v širším územním kontextu.

Cílem dokumentu je na základě multikritériální analýzy vyhodnotit komplexní územní potenciál a dílčí tematické potenciály pro celé území BMO a následně identifikovat nejvhodnější lokality pro další rozvoj. Území BMO je migračně atraktivní oblastí a je žádoucí, aby přírůstek obyvatel reflektoval rozvojové podmínky jednotlivých lokalit.

Analýza potenciálu je rozdělena na dílčí hodnocená kritéria, díky čemuž je možné posuzovat vhodnost území ve velké míře podrobnosti. Nejdůležitějším výstupem je celkové hodnocení potenciálu společně s mapami zobrazující limity využití území. Dalším výstupem analýzy jsou také digitální data, jejichž součástí je detailní hodnocení rozvojových lokalit území pomocí všech dílčích kritérií vstupujících do analýzy. Podrobnější metodický popis, proces hodnocení a všechny výsledky jsou k nalezení v samotném dokumentu na webu metropolitni.bmo.cz.

Vize má ambici plnit roli chybějícího mezičlánku a propojení mezi strategickým a územním plánováním a měla by rozpracovat koncept vyváženého polycentrického rozvoje BMO, tj. nastítnit, do jakých prostorových směrů/konkrétních sídel, v jaké intenzitě a jakých tématech je žádoucí území BMO dále rozvíjet či usměrňovat. Cílem je také definovat územní perspektivy rozvoje BMO s důrazem na efektivnější prostorové zacílení intervencí zejm. veřejných politik.

³¹ Šlo by o specifickou veřejnoprávní korporaci tvořenou jádrovým městem, zástupci obcí tvořících jeho zázemí a zohledňující roli kraje.

Skupiny územního potenciálu

Finální výsledky a hodnocení je tvořeno kombinací kvality jednotlivých rozvojových obecních ploch ve vytyčených tematických potenciálech. Těch je, v závislosti na charakteru analýzy, identifikováno dohromady sedm. Vzhledem k měřítku je vhodnější rastrové mapy tematických potenciálů studovat v interaktivních mapách, které jsou k nalezení zde.

MAJETKOVÉ VZTAHY

Důležitým tématem indikujícím určitou plynulost rozvojových procesů a potenciál pro realizaci záměrů, jsou majetkové vztahy na dotčených parcelách. Potenciál sleduje zejména míru majetkové roztržitosti (počet vlastníků parcely), která významně ovlivňuje složitost přípravy a realizace projektů. Dále také přítomnost znehodnocených či nevyužívaných ploch. To znamená především brownfieldy, které mohou představovat příležitost pro nové využití.

KVALITA OBYTNÉHO PROSTŘEDÍ

Hodnota území není určována pouze přítomností a dostupností služeb či klíčové infrastruktury. Mezi důležité prvky patří také dobré podmínky pro zdravý a komfortní život v území. To zahrnuje míru environmentálního zatížení, strukturu okolního území z hlediska přítomnosti rušivých nebo naopak přírodních ploch a morfologickou strukturu terénu včetně prostorové fragmentace. Na online podkladu je zřejmé, že se nejkvalitněji jeví plochy v blízkosti zeleně, zejména lesů, na druhou stranu i spousta ploch v blízkosti městských parků. V mnohých případech je ale nutné počítat také s limity stím spojenými. To znamená například určitá pásma ochrany apod.

LOKÁLNÍ A REGIONÁLNÍ DOPRAVA

Skupina hodnotí kvalitu dopravní obsluhy území veřejnou dopravou na lokální a regionální úrovni. Zaměřuje se na dostupnost a úroveň železniční dopravy, městské hromadné a autobusové dopravy a doplňkově také na dostupnost parkovišť typu P+R, která umožňují kombinaci individuální a veřejné dopravy. Hodnocení zohledňuje jak prostorovou dostupnost, tak kvalitu a četnost spojů. Území s kvalitní, dobře dostupnou a kapacitní veřejnou dopravou vykazují vyšší územní potenciál, zejména z hlediska udržitelné mobility a napojení na širší region. Je zřejmé, že v celkovém hodnocení dominuje samotné Brno s širokou sítí MHD. Dále vystupují další větší města v území a také obce na páteřních sítích v rámci BMO.

NADREGIONÁLNÍ DOPRAVA

Vyšší stupeň propojenosti a časové dostupnosti území určuje téma nadregionální dopravy. Tematický potenciál hodnotí napojení území na nadregionální dopravní infrastrukturu a jeho dostupnost v rámci širších územních vazeb. Zaměřuje se na dostupnost klíčových dopravních módů, mezi něž jsou řazeny silniční sítě vyššího řádu (dálnice a silnice I. třídy), významných železničních uzlů, hlavních autobusových terminálů a mezinárodních letišť. Do hodnocení je propočtena zejména časová dostupnost uzlů a jejich význam pro dálkové spojení. Území, která jsou kvalitně napojena na nadregionální dopravní síť vykazují vyšší územní potenciál. Platí to zejména z hlediska ekonomických aktivit, mobility obyvatel a dostupnosti v celostátním kontextu. Z mapy je čitelné, že nejkvalitněji se kromě Brna opět vybarvují páteřní osy a také regionální přestupní centra. Specifická je zejména severojižní osa, táhnoucí se nejvýrazněji od Kuřimi po Rajhrad. Patrný je také vliv regionální železniční sítě.

OBČANSKÁ VYBAVENOST A SLUŽBY

Tematická skupina je charakterizována dostupností každodenních i specializovaných služeb, které jsou nezbytné pro plnohodnotný život v území. Zahrnuje centra služeb, gastronomii, prodejny potravin a supermarketů, školská

a zdravotnická zařízení i poštovní a výdejní služby. Dostupnost těchto zařízení v pěší vzdálenosti výrazně zvyšuje komfort bydlení a snižuje potřebu dojíždění za službami. Sohledem na charakter tematického potenciálu je zde rozložení zcela logické a preferuje centra sídel, případně blízkost kvelkému centru služeb (nákupní centra, velké nemocnice apod.)

TRH PRÁCE

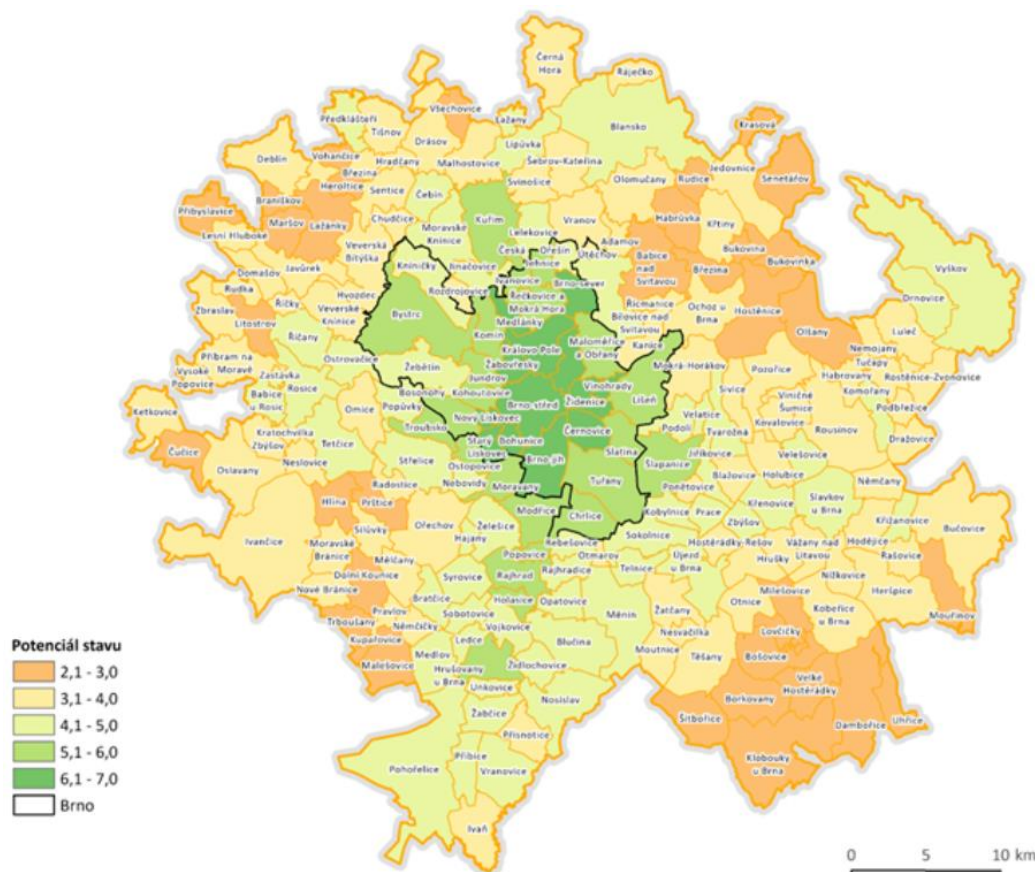
Klíčovým ukazatelem rozvojového potenciálu území je široké pokrytí a síť zaměstnavatelů a dostupnost pracovních příležitostí pro obyvatele studovaného území. Tematická skupina „trh práce“ hodnotí dostupnost pracovních příležitostí v území a jeho širším zázemí. Zaměřuje se jednak na přítomnost a dostupnost významných zaměstnavatelů, kteří představují stabilní zdroj pracovních míst, a jednak na celkovou dostupnost pracovních příležitostí bez ohledu na velikost zaměstnavatele. Hodnocení zohledňuje prostorovou dostupnost pracovních míst a koncentraci ekonomických aktivit. Území s dobrou dostupností širokého spektra pracovních příležitostí vykazují vyšší územní potenciál, zejména z hlediska atraktivity pro bydlení i ekonomický rozvoj.

REKREACE

Poslední skupinou související svytyčenými problémovými tématy v rámci dokumentu, je potenciál rekreace. Skupina hodnotí dostupnost volnočasové a sportovní infrastruktury v území. Zahnuje veřejně přístupná dětská hřiště a venkovní i vnitřní sportoviště různého typu. Přestože tato skupina má v rámci komplexního potenciálu území nejnižší hodnotu, přítomnost rekreačního zázemí v bezprostřední docházkové vzdálenosti pozitivně ovlivňuje kvalitu života, zejména pro rodiny s dětmi. Analýza je zpracována do vysokého detailu, tudíž kvalitu potenciálu zvyšují i nejmenší dětská hřiště, nejen oficiální sportoviště.

Územní potenciál obcí

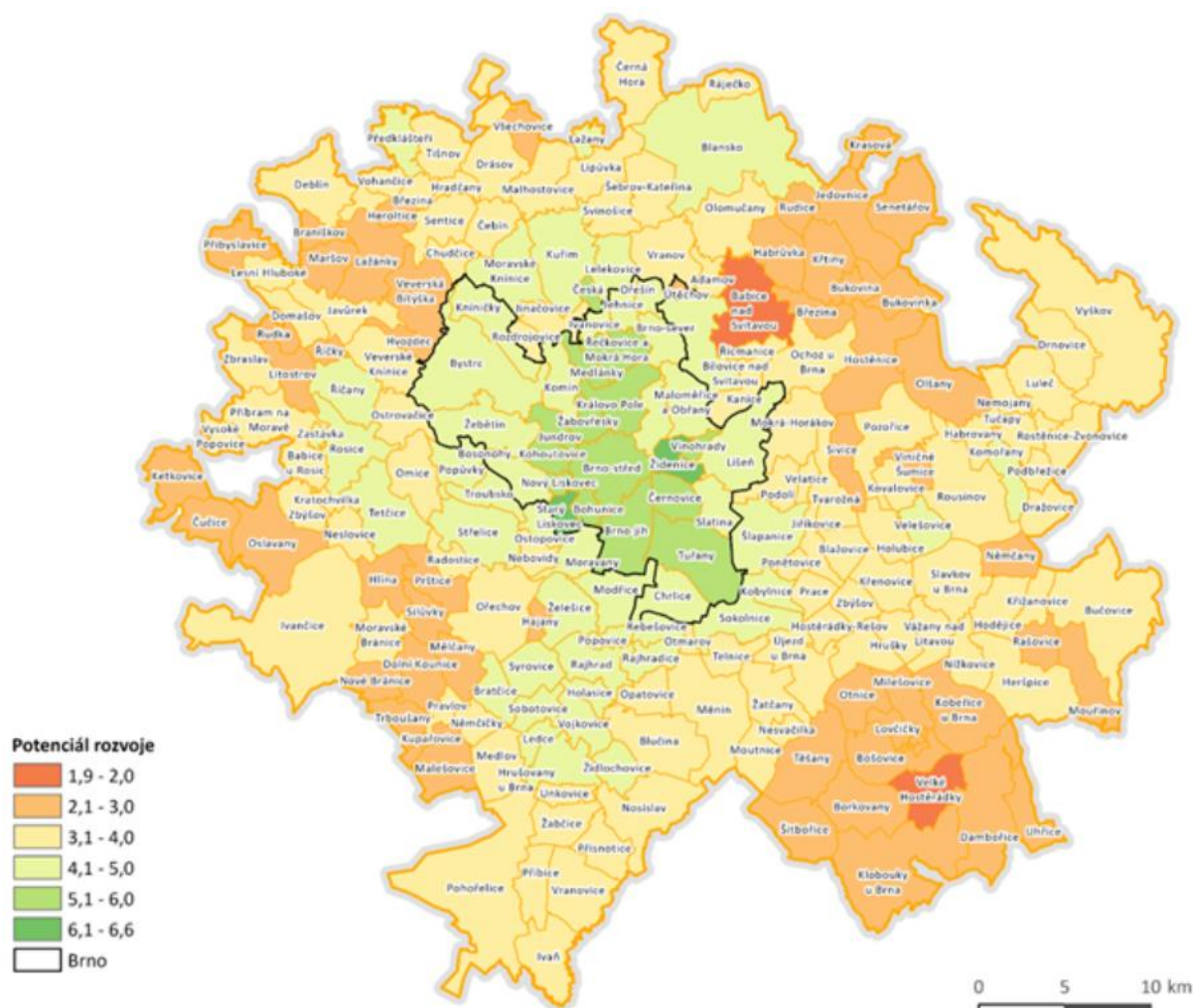
Zajímavý náhled nabízí agregace výsledků tematických potenciálů na obecní úroveň. Hodnocen byl zvlášť potenciál stavu a potenciál rozvoje. Jako plochy, pro které se hodnotil komplexní stavový potenciál, byly použity zastavěné plochy s převládající funkcí bydlení (všechny formy bydlení včetně smíšené obytné funkce). Stavové plochy byly agregovány do jednoho ukazatele. Pro území města Brna proběhlo hodnocení také za jeho městské části³².

Obrázek 43: Územní rozvojový potenciál – potenciál stavu agregován na úroveň obcí + MČ Brna

Jako plochy, pro které se hodnotil potenciál rozvoje pro bydlení, byly využity tzv. lokality pro rozvoj. Mezi tyto plochy patří všechny plochy určené příslušnými územními plány jako plochy s navrhovanou funkcí bydlení, případně plochy přestavby na bydlení.

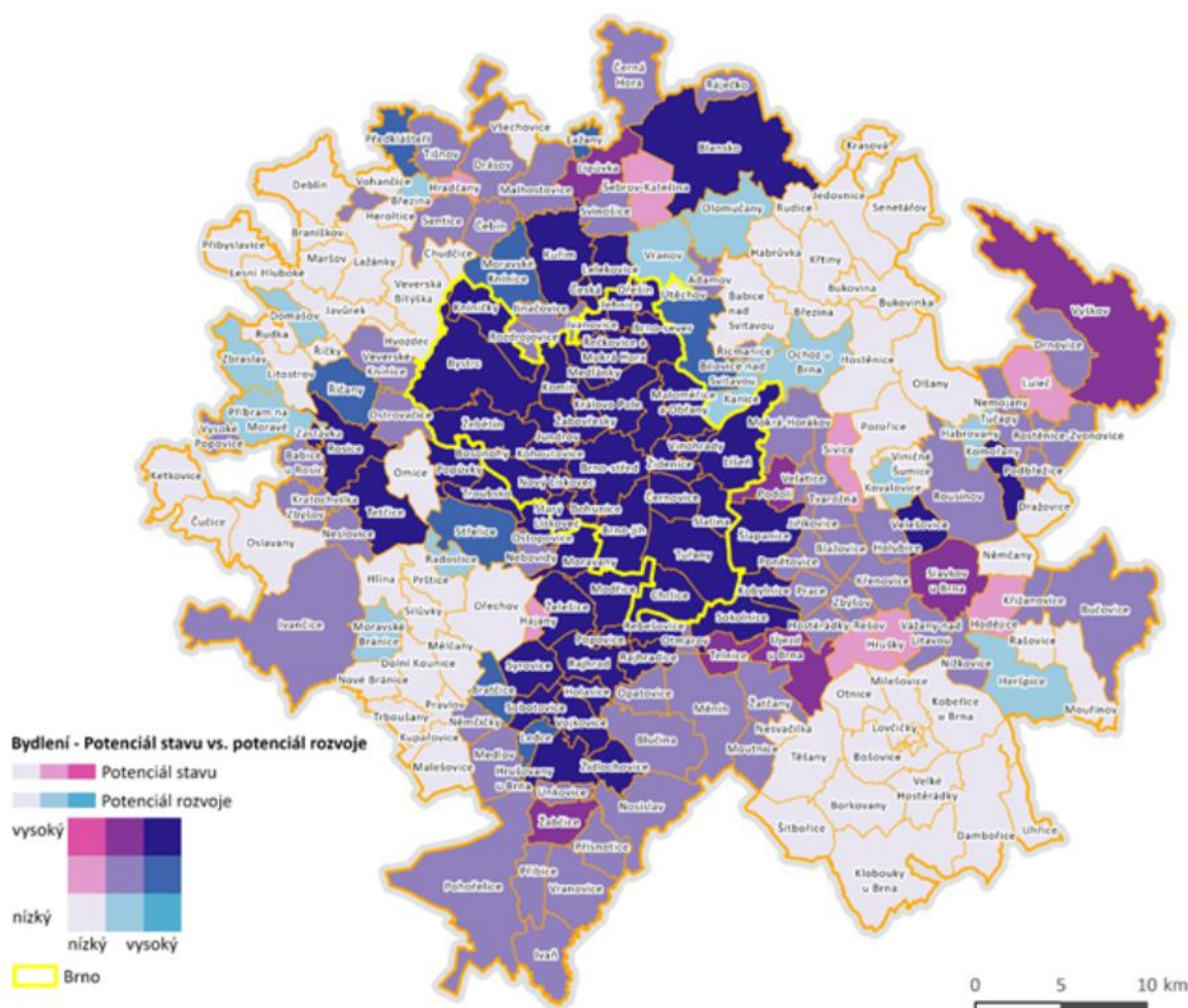
³² Navazující statistické hodnocení již probíhalo za celé město Brno s ohledem na dostupnost statistických dat

Obrázek 44: Územní rozvojový potenciál – potenciál rozvoje agregován na úroveň obcí + MČ Brno

Vysoký potenciál stavu i rozvoje se nachází zhruba ve 30 obcích. Kromě samotného Brna se jedná především o obce v těsném zázemí a dále potom obce v těsné blízkosti D1 ve směru na Prahu a D52 ve směru na Vídeň. Dále jsou zahrnuty také větší města v zázemí (Blansko, Kuřim či Rosice). Tyto oblasti do značné míry korespondují jak se samotnou rozvojovou oblastí BMO, tak s rozvojovými osami, které vymezuje Politika územního rozvoje a Zásady územního rozvoje JMK.

Nízký potenciál stavu i rozvoje se koncentruje především ve dvou velkých klastrech. Především se jedná o velké skupiny obcí v jihovýchodní a severovýchodní části území, jež vykazují nejnižší hodnoty potenciálů. Získané informace tedy pomáhají poodhalit, jaké části území lze v měřítku BMO označit jako periferní.

Obrázek 45: Porovnání potenciál stavu x potenciál rozvoje

Zajímavé je také sledovat potenciál rozvoje potenciál rozvoje plánovanou výměrou růstu závislosti na velikosti a počtu rozvojových ploch v obcích. Podobné bivariální mapy zřetelně naznačují, jakými směry se ubírá největší potenciál rozvoje v rámci BMO. Obce, resp. brněnské městské části tmavě modrým zabarvením slibují nejvyšší hodnoty jak současné, tak budoucí pro rozvoj území. Opět se potvrzuje tvrzení silného rozvojového směru jižně od samotného Brna a dalších obcí v jeho těsném zázemí.

Zdílčích analýz jsme schopni identifikovat shluky nízkých a vysokých hodnot – tedy směry rozvoje a na druhé straně oblasti s nízkým rozvojovým potenciálem.

Hot spoty (99% hladina spolehlivosti) představují lokality s výrazně vyšším potenciálem rozvoje, kde se soustředí příznivé podmínky. Tyto oblasti lze považovat za prioritní pro plánování rozvoje a investice. Jedná se o tyto lokality:

- H1 – Centrální část BMO – rozsáhlá oblast zahrnující město Brno a přilehlé obce především v severojižním směru (od Kuřimi po Židlochovice, celkem cca 15 obcí)
- H2 – Ostrovačice, Rosice, severní část Tetčic
- H3 – Jižní část obce Vyškov
- H4 – Část obce Blansko

Cold spoty (99% hladina spolehlivosti) naopak označují území s nízkým potenciálem rozvoje. Ve vztahu k rozvojovým záměrům je vhodné tato území vnímat jako méně vhodná, případně vyžadující specifické intervence ke zvýšení atraktivity. Jedná se o tyto lokality:

- C1 – Téměř celá jihovýchodní část BMO (celkem plochy z 20 obcí)
- C2 – Severovýchodní část od Brna (celkem plochy z 20 obcí)
- C3 – Severozápadní část od Brna (celkem plochy z 16 obcí)
- C4 – Úzký pás obcí v severojižním směru od Omic po Malešovice (celkem plochy z 15 obcí)
- C5 – Čučice, jižní část Oslavan a západní část Ivančic

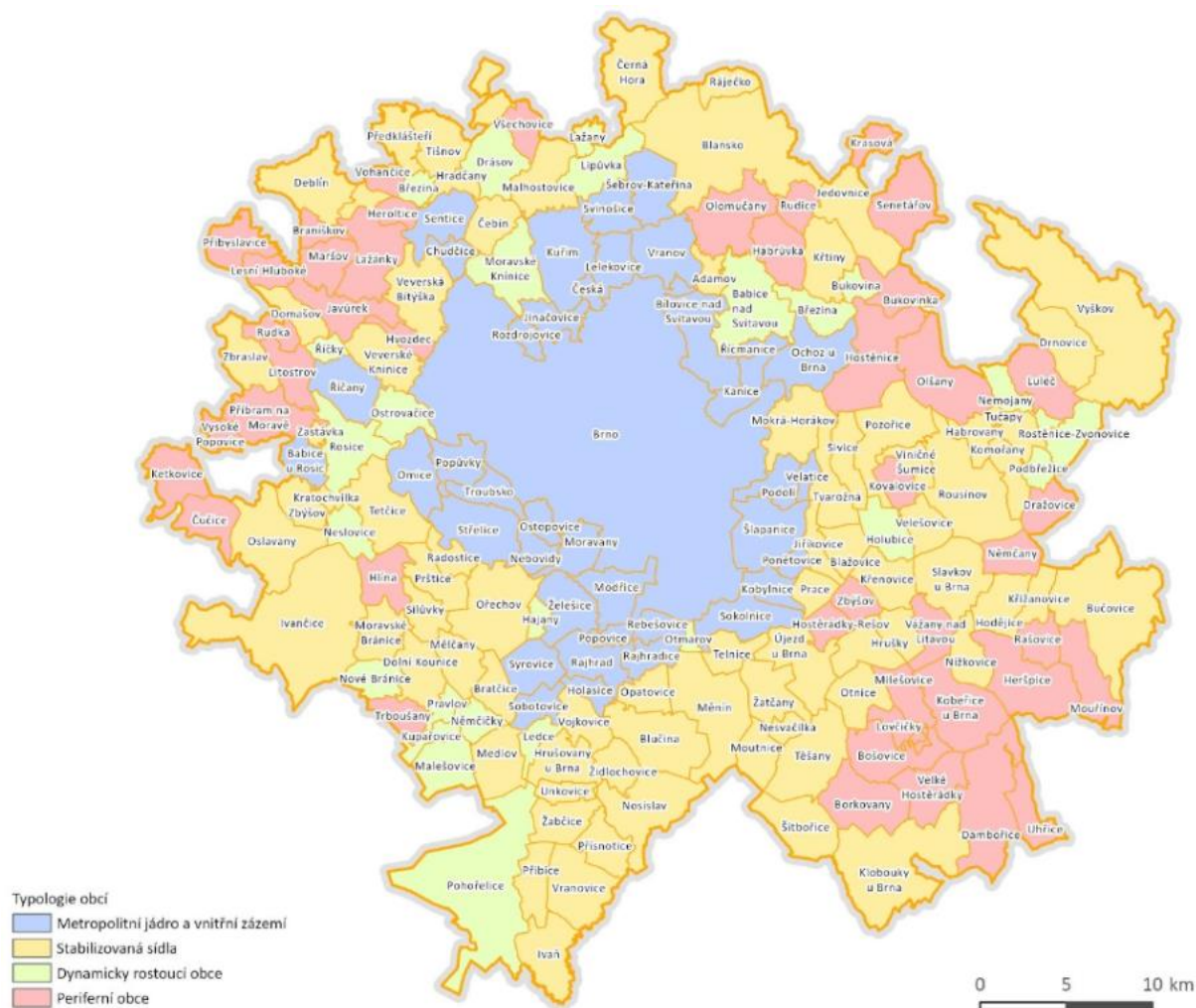
Z porovnání je patrné, že nejvyšší míra shody mezi potenciálem stavu a rozvoje se koncentruje v centrální části BMO a dále v několika vedlejších osách a centrech, zejména u Rosic, Vyškova a Blanska. Stejně tak se v obou dimenzích stabilně opakují rozsáhlejší periferní oblasti s nízkými hodnotami, především v jihovýchodní, severovýchodní a severozápadní části BMO a v pásu od Omic po Malešovice. Rozdíly mezi oběma složkami se projevují zejména tam, kde je relativně příznivý stav současného obytného prostředí, ale tato kvalita se již méně promítá do koncentrace rozvojových lokalit, případně naopak tam, kde se rozvojový potenciál prostorově rozšiřuje do širšího zázemí. Část území vykazuje stabilní shodu mezi současnou kvalitou a budoucími rozvojovými předpoklady, zatímco jinde je třeba tyto dvě dimenze posuzovat odděleně.

Obrázek 46: Vymezené shluky vysokého a nízkého rozvojového potenciálu na území BMO

Díky vícerozměrné shlukové analýze byla provedena na studovaných kritériích a sociodemografických ukazatelích typologie obcí dle úrovně rozvojového potenciálu reflektující jak kvalitu prostředí a dostupnost služeb, tak socioekonomický profil obcí. Výsledky lze rozdělit do 4 kategorií charakterizovaných následovně:

- Metropolitní jádro a vnitřní zázemí (n = 39): Obce s nejvyšším územním potenciálem ($\bar{X}$ stav = 4,5; $\bar{X}$ rozvoj = 4,1), nadprůměrnou vzdělaností ($\bar{X}$ VŠ = 31 %), nejvyššími cenami nemovitostí ($\bar{X}$ prodejní cena domů 46 000 Kč/m², $\bar{X}$ nájem bytů 225 Kč/m²) a nejvyšší hustotou zalidnění (75 ob./km²). Zahrnují Brno a jeho bezprostřední zázemí – Modřice, Kuřim, Rajhrad, Ostopovice. Představují jádro BMO s nejvyšší kvalitou obytného prostředí a občanské vybavenosti.
- Stabilizovaná sídla (n = 76): Nejpočetnější skupina se středním potenciálem ($\bar{X}$ stav = 3,9; $\bar{X}$ rozvoj = 3,5) a nízkým populačním trendem ($\bar{X}$ +4 % za 10 let). Stabilní poptávka po bydlení, průměrný podíl neobydlených bytů (15 %). Typickými zástupci jsou Blansko, Adamov, Jedovnice. Představují široký pás zázemí s dobrou vybaveností, ale omezenou dynamikou rozvoje.
- Dynamicky rostoucí obce (n = 25): Obce s výrazně pozitivním populačním trendem ($\bar{X}$ +22 % za 10 let) a nejvyšší migrační atraktivitou ($\bar{X}$ saldo = 121). Střední potenciál ($\bar{X}$ stav = 3,7; $\bar{X}$ rozvoj = 3,4) při nízké hustotě zalidnění (17 ob./km²) naznačuje suburbanizační vlnu – vysoká dynamika rozvoje, která dosud nevedla k odpovídajícímu zvýšení kvality prostředí.
- Periferní obce (n = 44): Nejnižší územní potenciál ($\bar{X}$ stav = 3,0; $\bar{X}$ rozvoj = 2,8), nejnižší ceny nemovitostí ($\bar{X}$ prodejní cena domů 29 000 Kč/m²) a nejvyšší podíl neobydlených bytů ($\bar{X}$ 22 %). Nízká hustota zalidnění (13 ob./km²) a omezená dostupnost služeb. Tvoří vnější prstenec BMO, koncentrují se v SO ORP Slavkov u Brna, Rosice a Tišnov.

Obrázek 47: Výsledná typologie obcí BMO na základě výsledků Vize prostorového rozvoje

Nejsilnějším prediktorem územního potenciálu jsou ceny nemovitostí. Nejvíce koreluje prodejní cena domů, slaběji prodejní cena bytů. Tržní cena nemovitostí je odrazem kvality obytného prostředí a je dle výsledků nejlepším indikátorem celkové atraktivity obce. Mezi další silné pozitivní korelace patří počet obyvatel a jeho hustota jakožto ukazatel potenciálu díky lepší dostupnosti služeb a infrastruktury. Dále také podíl zaměstnaných v terciéru + kvartéru společně s podílem vysokoškolsky vzdělaných, tedy indikátory ekonomické síly a vzdělanostní úrovně obce. Mezi slabší signifikantní korelace lze řadit také celkové saldo dojížděky za prací, kdy obecně obce s kladným saldem dojížděky mají tendenci k vyšším hodnotám komplexního rozvojového potenciálu.

Ve výsledcích analýzy lze charakterizovat také jednu silnou negativní korelaci s rozvojovým potenciálem. Jedná se o statistiku podílu neobydlených bytů. Znamená indikátor nižší atraktivity obce a potenciálně poukazuje na strukturální problémy bytového fondu.

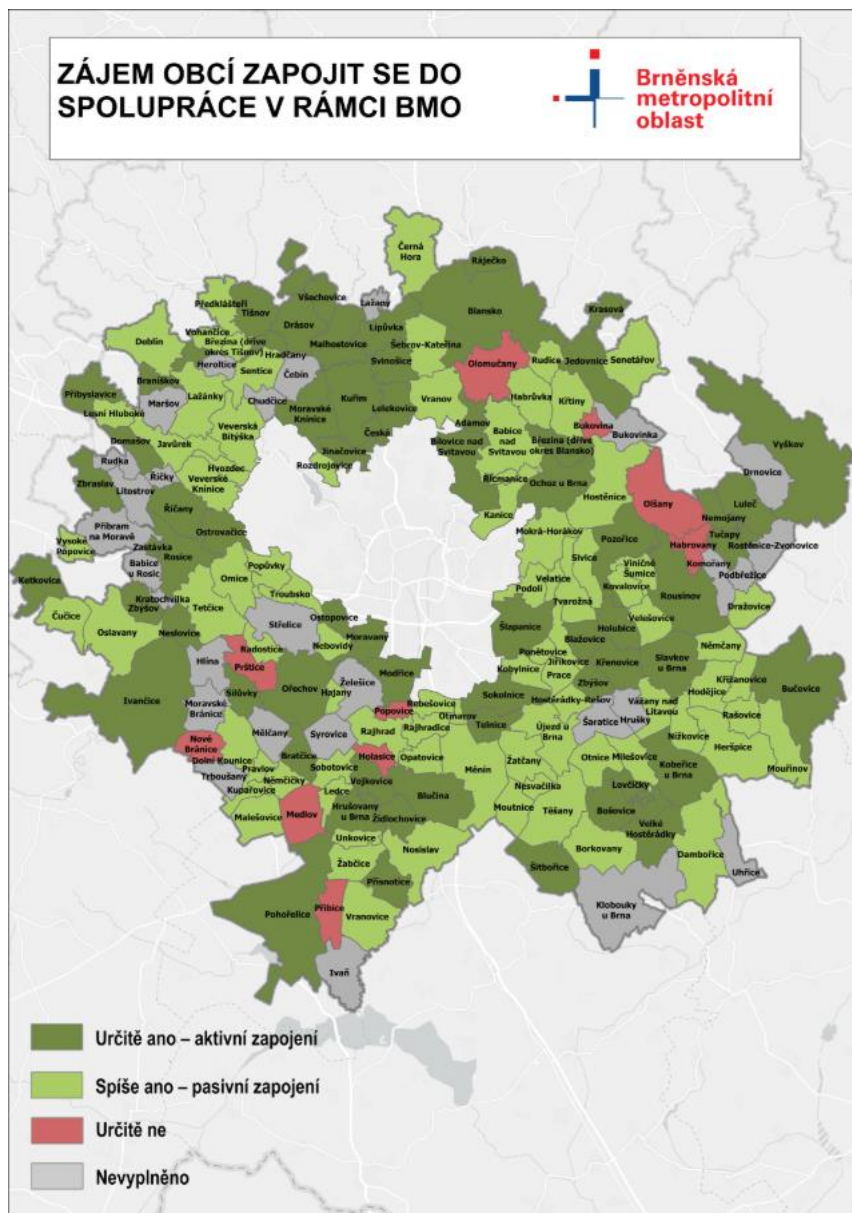
9.3. Dotazníkové šetření mezi starostkami a starosty obcí BMO

Pro rozvoj Brněnské metropolitní oblasti je nezbytné znát pohledy jednotlivých obcí na její území, což pomáhá lépe tematicky i procesně zacílit metropolitní spolupráci. V uplynulých letech již proběhla čtyři

dotazníková šetření. Opakují se každé tři roky, kdy první proběhlo v roce 2017, následně 2020 a 2023. Poslední šetření proběhlo na začátku roku 2026 a vyplnilo jej 155 obcí, což představuje 85 % všech obcí v zázemí. Město Brno realizuje dotazníkové šetření s cílem zjistit potřeby obcí, vnímání pozitiv a negativ metropolitní spolupráce ze strany starostek a starostů či ochota zapojení se do spolupráce v následujících letech. Pohledy obcí týkající se témat spolupráce jsou uvedeny v příslušných tematických kapitolách. Níže jsou shrnuty pohledy týkající se zhodnocení spolupráce či jejího dalšího vývoje.

Výsledky šetření ukazují, že je zde výrazné ztotožnění se obcí s náležitostí do BMO. Svou obec jako součást území metropolitní oblasti vnímá 91 % starostek a starostů, což je podobně jako v předchozím šetření v roce 2023. Co se týče zapojení do spolupráce, tak více než polovina vedení obcí se na metropolitní spolupráci podílí (aktivně či pasivně), což je o 11 % více než v předchozím šetření z roku 2023. Zároveň 27 % z nich uvedlo, že by se chtělo do spolupráce zapojovat více. Naopak 17 % respondentů vnímá, že se spolupráce ubírá nezajímavým směrem, což je opět méně než v minulém šetření, a to o 7 procentních bodů. Celkově tak výsledky naznačují spíše posilování zájmu o metropolitní spolupráci a její postupné ukotvování v denní praxi jednotlivých obcí.

Dotazníkové šetření potvrzuje dlouhodobou ochotu obcí zapojit se do metropolitní spolupráce. V posledním šetření tuto ochotu vyjádřilo více než 93 % starostek a starostů. Oslovení dále uvedli, že si zapojení do spolupráce představují např. ve společném metropolitním plánování a jeho koordinaci, či v přípravě infrastrukturálních projektů v oblasti dopravy, veřejných služeb a trávení volného času, které překračují hranice katastrů. Tento výsledek ukazuje velký potenciál pro další rozvoj metropolitní spolupráce.

Obrázek 48: Zájem obcí zapojit se do spolupráce v rámci BMO. Zdroj: Dotazníkové šetření 2026

Z výsledků šetření dále plyne, že 44 % starostek a starostů hodnotí, že se spolupráce s Brnem během posledních pěti let zlepšuje, z toho 13 % uvádí výrazné zlepšení, což představuje zlepšení oproti předchozímu šetření. Pro více než polovinu (55 %) zůstává spolupráce beze změny. Pouze dvě obce (1 %) uvedly, že vnímají metropolitní spolupráci jako zhoršující se. To ukazuje, že se daří budovat funkční partnerství napříč územím a zároveň je zde další potenciál pro zlepšení.

Z odpovědí starostek a starostů dále jasně vyplývá, že pro dlouhodobě fungující metropolitní spolupráci je klíčové nejen finanční zajištění, které označilo 42 % respondentů, ale především sdílené porozumění jejím přínosům (47 %) a aktivní zapojení jednotlivých obcí (41 %). Výsledky jsou v zásadě konzistentní s předchozími ročníky šetření.

Dotazníkové šetření se zabývalo i vznikem tzv. metropolitní svazku, který by měl v gesci metropolitní spolupráci na úrovni BMO a jehož součástí by byli zástupci obcí metropolitní oblasti, město Brno a kraj. Svazek by měl unikátní postavení v rámci regionálního rozvoje ČR a vykonával by vybrané samosprávné agendy v oblasti metropolitní spolupráce a plánování.

Zhruba 40 % starostek a starostů souhlasí se vznikem metropolitního svazku, přičemž tento podíl zůstává dlouhodobě stabilní a odpovídá i předchozím šetřením. Významná část respondentů (46 %) však zatím nedokáže vznik ani fungování takového subjektu posoudit. Pouze 15 % zástupců obcí ve vzniku svazku přínos nevidí. Tyto výsledky jsou pozitivním základem pro možné založení subjektu na metropolitní úrovni, avšak je zapotřebí nadále ukazovat a diskutovat možný přínos takového subjektu.

9.4. Závěry a doporučení

- Brněnská metropolitní oblast představuje klíčový funkční městský region národního/středoevropského významu.
- Brněnská metropolitní oblast představuje klíčový funkční městský region národního/středoevropského významu.
- Současné institucionální a legislativní nastavení v ČR neodpovídá reálnému fungování metropolitních oblastí.
- Rozvoj BMO vyžaduje posílení metropolitního řízení a dlouhodobou koordinaci mezi obcemi, krajem a státem (sektory).
- Funkční vazby v území by měly být důležitějším východiskem pro plánování a veřejné politiky než administrativní hranice.
- Evropská kohezní politika po roce 2028 pravděpodobně dále posílí význam integrovaného metropolitního přístupu.
- BMO má potenciál stát se modelovým příkladem metropolitní spolupráce a integrovaného řízení rozvoje v českém prostředí.
- Dotazníkové šetření ukazuje výrazné ztotožnění se obcí s náležitostí do BMO. Tento fakt je třeba dlouhodobě udržovat kontaktem s obcemi v zázemí.
- Naprostá většina obcí je ochotna se zapojit do spolupráce na metropolitní úrovni. Tato ochota je dlouhodobá a je vhodné ji využít, a to skrze společné metropolitní plánování, koordinaci aktivit, přípravu společných projektů, které mají metropolitní význam.
- Více než čtvrtina starostů by se pak ráda zapojila do spolupráce, zatímco více než polovina se již na spolupráci podílí. Je vhodné navrhnout konkrétní kroky ke zlepšení pro obce, které by se rády zapojily, avšak dosud se cítily nezapojeny.
- Z výsledků zhodnocení spolupráce je zřejmé, že spolupráce je na dobré cestě, avšak existuje prostor pro zlepšení. Je vhodné se soustředit nadále na zvyšování povědomí o přínosech metropolitní spolupráce, aktivně zapojovat jednotlivé obce a pomáhat v zajištění finančních prostředků nejen skrze nástroj ITI.
- Založení metropolitního svazku je v současné době pozitivně vnímáno čtyřmi desítkami obcí, zatímco skoro polovina zatím nedokáže vznik subjektu dostatečně posoudit. Proto je zapotřebí vysvětlovat základní principy možného fungování svazku a jeho samotnou potřebu. Jelikož by založení pravděpodobně předcházela změna legislativy, je vhodné při nastavování spolupracovat v území a komunikovat postoj obcí s národní úrovní. V pozdější fázi, při změně legislativy a jasných podmínkách pak bude zásadní opět komunikovat v rámci území nastavení fungování metropolitního svazku.

10. Integrace témat a východisek

10.1. Rámcové shrnutí analytických výstupů

- Brněnská metropolitní oblast představuje dynamicky se rozvíjející území, jehož fungování je založeno na intenzivních prostorových, ekonomických a sociálních vazbách mezi Brnem a jeho zázemím i mezi jednotlivými sídly v zázemí. Analytické výstupy poukazují na zřetelný populační i ekonomický růst metropolitního regionu, který je významně syčen migračními procesy, narůstající internacionalizací pracovního trhu a rozvojem znalostně orientovaných ekonomických aktivit. Současně se prohlubuje význam Brna jako dominantního centra zaměstnanosti, vzdělávání, zdravotnictví, kultury, výzkumu a inovací.
- Vedle viditelných růstových procesů dochází k méně zjevným, přesto významným změnám ve způsobu organizace každodenního života obyvatel. Rostoucí mobilita společnosti, digitalizace, proměna pracovních režimů, stárnutí populace či rozvoj nových forem poskytování služeb vedou k proměně tradičních časoprostorových vzorců chování. Dochází k postupnému oslabování vazby mezi místem bydliště a lokalizací významné části každodenních aktivit – ty jsou stále častěji realizovány v širším metropolitním prostoru.
- Řada klíčových metropolitních výzev již nemá jednoznačný sektorový charakter. Otázky bydlení, dopravy, dostupnosti služeb, ekonomické konkurenceschopnosti, energetiky či klimatické adaptace jsou vzájemně propojené a jejich řešení vyžaduje koordinovaný přístup. Roste význam procesů, které překračují nejen hranice jednotlivých obcí, ale rovněž hranice tradičních tematických oblastí veřejných politik a intervencí.
- Významnou charakteristikou současného vývoje je také rostoucí komplexita metropolitního systému. Vedle pozitivních efektů ekonomické koncentrace a aglomeračních výhod vzniká také řada spíše negativních externalit souvisejících s intenzivní metropolizací – jde o zvýšený tlak na dostupnost bydlení, dopravní infrastrukturu, životní prostředí i veřejné služby. Schopnost dlouhodobě udržet konkurenceschopnost regionu je stále více podmíněna kvalitou každodenního života obyvatel, efektivním fungováním metropolitního prostoru a schopností reagovat na technologické, klimatické i společenské změny.

10.2. Identifikace průřezových témat

A: Časoprostorové vzorce každodenního metropolitního života

- Každodenní rutinní cirkulace obyvatel představuje jeden z nejsilnějších integračních mechanismů Brněnské metropolitní oblasti. Práce, vzdělávání, nákupy, zdravotní péče, volnočasové aktivity či péče o rodinu stále častěji probíhají v různých místech metropolitního prostoru. Reálné spádové oblasti různých typů funkcí a služeb často překračují hranice jednotlivých obcí. V této souvislosti roste závislost obyvatel na dostupnosti dopravních systémů a kvalitě spojení mezi jednotlivými částmi metropolitní oblasti.
- Dochází k postupné proměně tradičních časoprostorových rytmů společnosti. Flexibilnější pracovní režimy, práce na dálku, rostoucí význam nepravidelných cest a přenos řady aktivit do virtuálního prostoru přispívají k větší variabilitě každodenního chování obyvatel a vytvářejí nové nároky na flexibilnější a lépe diferencované plánovací přístupy a nástroje.
- Rostoucí mobilita obyvatel umožňuje využívat širší nabídku pracovních příležitostí a služeb, současně však vede k větší prostorové koncentraci některých funkcí do větších center – což je v případě BMO primárně Brno. Na významu proto nabývá role mikroregionálních center, která se mohou ocitát v tzv. aglomeračním stínu metropolitního jádra, přestože zajišťují významnou část každodenních potřeb

obyvatel. Dostupnost služeb a rozdíly v mobilitě obyvatel jsou stále více propojenými tématy. Kvalita každodenního života je ovlivňována nejen nabídkou jednotlivých služeb, ale i schopností obyvatel tyto služby efektivně využívat. Významnou výzvou je zajištění dostupnosti každodenních aktivit také pro skupiny obyvatel s omezenou mobilitou, zejména seniory, sociálně znevýhodněné skupiny či osoby bez přístupu k automobilu.

A RIZIKA | PŘÍLEŽITOSTI | NÁVRHY

A1 Proměna každodenních rytmů obyvatel a rostoucí diverzita mobilitních strategií snižují efektivitu tradičních přístupů k plánování dopravy a dostupnosti veřejných služeb.)

podpora flexibilnějších forem dopravní obsluhy (DRT, mikromobilita) | rozvoj pokročilých nástrojů monitoringu a vyhodnocování časoprostorového chování obyvatel | rozvoj principů časového plánování jako doplňku tradičního prostorového plánování, včetně lepšího přizpůsobování provozních režimů služeb skutečným rytmům obyvatel

A2 Vyšší mobilita obyvatel podporuje koncentraci služeb do větších center a může zhoršovat dostupnost různých typů příležitostí u méně mobilních skupin obyvatel.

posilování atraktivity, obslužných funkcí a dostupnosti mikroregionálních center – využívání principu „vypůjčené velikosti“ | definice a podpora metropolitních služeb veřejného zájmu (services of general interest) | zohledňování různých mobilitních schopností obyvatel při plánování služeb a dopravy, rozvoj asistenčních systémů a podpora bezbariérových řešení

A3 Rostoucí význam každodenních cest za službami, péčí a volným časem zvyšuje nároky na propojení různých druhů mobility.

rozvoj přestupních uzlů jako víceúčelových center každodenních aktivit, hlubší integrace mobility, služeb a veřejného prostoru | zvýšený důraz na řešení problému „první a poslední míle“, zejména vůči páteřní železniční dopravě | další rozvíjení principů MaaS (mobility-as-a-service) v oblasti tarifních politik a dopravních informačních systémů

B: Růst metropolitního regionu a jeho prostorové důsledky

- Brněnská metropolitní oblast patří dlouhodobě mezi populačně i ekonomicky nejdynamičtěji se rozvíjející regiony České republiky. Populační růst je stále výrazněji ovlivněn migrací, a to jak zahraniční, tak vnitrostátní. Současně dochází také k proměně sociální, věkové a kulturní struktury obyvatel, což vytváří nové nároky na bydlení, veřejné služby i infrastrukturu.
- Ekonomický růst metropolitní oblasti je doprovázen pokračující prostorovou diferenciací funkcí v rámci metropolitního prostoru. Zázemí stále výrazněji plní rezidenční funkce, zatímco metropolitní jádro si udržuje dominantní postavení v oblasti zaměstnanosti, vzdělávání a specializovaných služeb. Setrvale silná suburbanizace představuje jeden z nejvýznamnějších mechanismů prostorové transformace BMO,

kdy významná část nákladů a dopadů spojených se suburbanizačními procesy překračuje měřítko jednotlivých obcí a získává metropolitní plánovací a politický rozměr.

- Schopnost dlouhodobě zvládat další růst regionu bude stále více záviset na koordinaci rozvojových procesů v metropolitním měřítku. Klíčovou výzvou není udržení růstu, ale schopnost omezit negativní aglomerační efekty – zejména sladit ekonomickou výkonnost, dostupnost bydlení, kvalitu životního prostředí a efektivní fungování každodenního života obyvatel. Rostoucí poptávka po bydlení, komerčních plochách, logistických areálech a propojující dopravní infrastrukturu zvyšuje tlak na využití území a vytváří konkurenci mezi ekonomickými, rezidenčními a environmentálními funkcemi krajiny. Na významu proto nabývá efektivnější využívání již urbanizovaných území, zejména brownfieldů, jiných typů transformačních ploch a dalších vnitřních rozvojových rezerv sídel.

B RIZIKA | PŘÍLEŽITOSTI | NÁVRHY

B1 Růst Brněnské metropolitní oblasti je stále více podmíněn schopností koordinovat prostorový rozvoj v metropolitním měřítku. Prostorové nároky spojené s dalším rozvojem bydlení, ekonomických aktivit a dopravních systémů stále častěji narážejí na omezenou disponibilitu vhodných rozvojových ploch a na potřebu ochrany přírodních a krajinných hodnot.

posilování koordinace nástrojů prostorového plánování a územního rozvoje v metropolitním měřítku | zohledňování dlouhodobých provozních a investičních nákladů při rozhodování o nových rozvojových plochách, včetně odhadů vyvolaných externích dopadů | identifikace metropolitně významných brownfieldů a transformačních území, vytváření společné znalostní základny o rozvojových rezervách v rámci BMO

B2 Dostupnost bydlení se postupně stává jedním z klíčových faktorů konkurenceschopnosti metropolitní oblasti. Vývoj cen nemovitostí a nájemního bydlení stále silněji ovlivňuje rozhodování domácností o lokalizaci bydlení, intenzitu suburbanizačních procesů i dostupnost pracovní síly pro ekonomicky významné sektory regionu.

rozvoj metropolitního monitoringu trhu bydlení | podpora větší diverzity forem bydlení odpovídajících potřebám různých skupin obyvatel | systematické propojení plánování bydlení, dopravní infrastruktury a veřejných služeb

B3 Internacionalizace pracovního trhu se postupně stává jedním z významných faktorů dalšího populačního i ekonomického rozvoje BMO a současně vytváří nové nároky na integraci zahraničních pracovníků a jejich rodin. Zahraniční pracovníci stále významněji ovlivňují populační vývoj, fungování trhu práce a vzdělávacího systému, i každodenní život metropolitního regionu.

podpora rozvoje koordinovaných integračních služeb v metropolitním měřítku, lepší provázání integračních politik s oblastí bydlení, vzdělávání a trhu práce | hlubší zapojování

zahraničních obyvatel do komunitního a veřejného života | systematické sledování migračních procesů a jejich dopadů na fungování metropolitní oblasti

C: Technologická transformace společnosti

- Technologická transformace se stává jedním z klíčových faktorů ovlivňujících budoucí fungování Brněnské metropolitní oblasti. Rozvoj digitálních technologií, automatizace a umělé inteligence proměňuje organizaci práce, vzdělávání, zdravotní péče, veřejné správy i režimů každodenního života obyvatel. Vedle fyzické infrastruktury nabývá na významu také infrastruktura digitální. Rozvoj informačních a komunikačních technologií přispívá k oslabování tradičních vazeb mezi místem bydliště, pracovištěm a místem spotřeby služeb. Vedle klasických provozoven roste význam e-commerce, výdejních boxů a dalších automatizovaných forem distribuce zboží. Práce na dálku, online vzdělávání, telemedicina či digitální služby veřejné správy umožňují realizaci stále větší části aktivit bez nutnosti fyzické přítomnosti.
- Technologická transformace představuje významnou příležitost pro další rozvoj znalostní ekonomiky, výzkumu, inovací a podnikání. Schopnost využívat nové technologie, pracovat s daty a rozvíjet digitální kompetence obyvatel i institucí se stává důležitou součástí konkurenceschopnosti metropolitního regionu. Přínosy technologické transformace však nejsou rozloženy rovnoměrně. Vedle nových příležitostí vznikají také rizika spojená s digitálním vyloučením části populace, rostoucí závislostí společnosti na digitální infrastruktuře, kybernetickou bezpečností či nejistotami spojenými s nástupem automatizace a umělé inteligence na trhu práce.

C RIZIKA | PŘÍLEŽITOSTI | NÁVRHY

C1 Rostoucí podíl aktivit realizovaných prostřednictvím digitálních technologií postupně proměňuje tradiční prostorové vazby společnosti. Digitální služby mohou zlepšovat dostupnost některých činností, současně však mění fungování lokálních služeb, veřejných institucí i každodenních mobilityních vzorců.

koordinovaný rozvoj hybridních forem poskytování služeb kombinujících fyzickou a digitální dostupnost | sledování dopadů e-commerce a automatizované distribuce zboží na fungování sídel a dopravních systémů | zohledňování digitální transformace při plánování veřejných služeb a občanské vybavenosti

C2 Přístup k digitálním technologiím a schopnost jejich využívání se postupně stávají důležitým předpokladem účasti na ekonomickém i společenském životě. Část obyvatel však nemusí být schopna držet krok s rychlostí technologických změn. Digitální vyloučení se může stát novou formou sociální a generační nerovnosti.

podpora digitální gramotnosti, zejména u seniorů a dalších zranitelných skupin | zachování

alternativních způsobů přístupu ke klíčovým veřejným službám, zohledňování digitální inkluze při zavádění nových služeb

C3 Rostoucí množství dat o fungování metropolitní oblasti vytváří nové možnosti pro porozumění složitým procesům a pro informovanější rozhodování. Současně roste závislost institucí na kvalitě dat, digitálních systémech a algoritmických nástrojích.

rozvoj společných datových a analytických kapacit a platform v metropolitním měřítku | využívání nových zdrojů dat a proxy-dat pro monitoring demografických, mobilitních a environmentálních procesů, ověřování možností využití umělé inteligence při modelování a predikci rozvojových procesů | posilování kybernetické bezpečnosti a odolnosti informačních systémů

D: Resilience a adaptace metropolitního regionu

- Brněnská metropolitní oblast vstupuje do období rostoucí nejistoty, které je spojena s klimatickou změnou, energetickou transformací, geopolitickými riziky i dlouhodobými demografickými procesy. Na významu tedy nabývá schopnost reagovat na neočekávané disturbance a zachovávat funkčnost klíčových systémů i v podmínkách zvýšeného tlaku a narušení. Schopnost identifikovat kritická místa, předcházet systémovým rizikům a posilovat vzájemnou zastupitelnost jednotlivých systémů bude stále důležitější součástí dlouhodobého rozvoje regionu. Odolnost metropolitního regionu přitom není pouze infrastrukturním problémem. Významnou roli hraje také sociální soudržnost, dostupnost veřejných služeb, kvalita institucí, schopnost spolupráce mezi aktéry a existence lokálních komunitních vazeb.
- Klimatická změna představuje jeden z nejvýznamnějších dlouhodobých faktorů ovlivňujících budoucí vývoj metropolitního regionu. Její dopady se projevují rozdílně v jednotlivých částech BMO – od přehřívání silně urbanizovaných částí Brna přes rostoucí ohrožení vodního režimu zemědělské krajiny až po zranitelnost technické a dopravní infrastruktury extrémními meteorologickými jevy. Současně se mění podmínky pro každodenní život obyvatel, zejména během epizod veder, sucha nebo přervalových srážek. Adaptace na klimatickou změnu vyžaduje koordinovaný přístup propojující územní plánování, hospodaření s krajinou, energetiku, mobilitu i ochranu zdraví obyvatel.
- Další dlouhodobou výzvou je schopnost zajistit mobilitu obyvatel i v podmínkách narušení běžného fungování dopravního systému. Současné uspořádání mobility v BMO je do značné míry závislé na individuální automobilové dopravě, zejména v zázemí Brna. Dlouhodobá odolnost proto nespočívá pouze ve zvyšování kapacity dopravní infrastruktury, ale také ve vytváření pestřejšího a vzájemně zastupitelného systému dopravních možností založeného na kombinaci železnice, veřejné dopravy, aktivní mobility, mikromobility a flexibilních forem dopravní obsluhy.
- Demografické stárnutí představuje jeden z nejvýznamnějších dlouhodobých adaptačních tlaků působících na metropolitní oblast. Nejde pouze o otázku zdravotní a sociální péče, ale o širší proměnu fungování společnosti. Rostoucí podíl seniorů bude ovlivňovat podobu každodenní mobility, nároky na dostupnost služeb, strukturu bydlení i fungování trhu práce. Odolnost regionu bude proto stále více záviset na schopnosti vytvářet prostředí umožňující co nejdelší samostatný život obyvatel, rozvíjet

věkově přívětivé formy mobility a designu veřejného prostoru a současně reagovat na očekávaný nedostatek pracovní síly v řadě ekonomických odvětví.

D RIZIKA | PŘÍLEŽITOSTI | NÁVRHY

D1 Rozvoj Brněnské metropolitní oblasti bude probíhat v podmínkách proměnlivějších klimatických podmínek – stále větší význam získává otázka dlouhodobé udržitelnosti tohoto rozvoje. Schopnost skloubit další územní a ekonomický růst s ochranou krajinných funkcí, vodních zdrojů a kvality životního prostředí je jedním z klíčových předpokladů budoucí stability.

vytvářet propojený systém krajinných a sídelních opatření podporujících zadržování vody, ochlazování prostředí a zvyšování ekologické stability území v měřítku celé metropolitní oblasti | systematicky zohledňovat adaptační cíle při vymezování nových rozvojových ploch a při rozhodování o podobě koordinované suburbanizace | zohledňovat klimatickou odolnost při modernizaci dopravní, energetické a technické infrastruktury a při plánování nových investic s dlouhou životností

D2 V prostředí BMO, kde jsou pracovní příležitosti, služby i vzdělávací instituce výrazně prostorově koncentrovány, představuje mobilita jeden z klíčových předpokladů sociální i ekonomické resilience. Současná dominance individuální automobilové dopravy sice přináší vysokou flexibilitu, současně však vytváří závislost na jednom typu dopravního řešení a zvyšuje citlivost systému vůči provozním nákladům.

snižování vyšší závislosti některých částí BMO (zejména zázemí) na individuální automobilové dopravě prostřednictvím rozvoje alternativních možností každodenní mobility | zohledňování principů resilience při plánování dopravní infrastruktury, zejména s ohledem na zranitelnost klíčových koridorů, terminálů a dalších kritických prvků systému | podpora územního rozvoje snižujícího nutnost každodenního překonávání dlouhých vzdáleností mezi bydlením, prací a službami

D3 Rostoucí podíl seniorů v metropolitní populaci bude ovlivňovat podobu každodenní mobility, nároky na dostupnost služeb, strukturu bydlení i fungování trhu práce. Současně poroste význam opatření podporujících samostatnost a aktivní zapojení obyvatel vyššího věku do společenského života.

propojení demografických prognóz s plánováním veřejného prostoru, zdravotních, sociálních a dopravních služeb | podpora konceptů umožňujících co nejdéle samostatné bydlení seniorů | podpora využívání digitálních a asistivních technologií umožňujících delší samostatný život seniorů v jejich přirozeném prostředí

D4

Provázanost energetických, dopravních, digitálních a dalších technických systémů zvyšuje efektivitu fungování metropolitní oblasti, současně však vytváří nové formy zranitelnosti. Výpadky či narušení jednoho systému mohou mít významné dopady na fungování dalších oblastí života regionu.

rozvoj lokálních energetických řešení a komunitní energetiky | systematické hodnocení zranitelnosti kritické infrastruktury | rozvoj mechanismů spolupráce mezi správci infrastruktury, veřejnou správou a dalšími klíčovými aktéry při řešení mimořádných situací